

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 november justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att *Gustaf Lantz* (S) återtagit sin plats i riksdagen som statsrådsersättare för statsrådet Ardalan Shekarabi (S) från och med den 16 december, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för Inga-Lill Sjöblom (S).

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till arbetsmarknadsutskottet:

RiR 2020:27 Statens insatser mot exploatering av arbetskraft – regelverk, kontroller samt information och stöd till de drabbade

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2020/21:59 och 63 till justitieutskottet

§ 5 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2020/21:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

§ 6 Arbetsmarknad och arbetsliv och Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU2
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2020/21:1 delvis)
och
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU5
Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen
föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Herr ålderspresident! Arbetsmarknaden är kanske Sveriges största politikområde, och på åtta minuter är det inte möjligt att täcka in alla delar. Senare i debatten kommer därför mina kollegor Saila Quicklund och Ann-Sofie Lifvenhage att tala om alltifrån arbetsmiljö till matchning och arbetslöshetsförsäkring.

Herr ålderspresident! Den stigande arbetslösheten är Sveriges största ekonomiska och sociala problem. Framför allt är den givetvis det för den enskilde som förlorar arbetet och får mindre möjligheter till egen försörjning. Men det gäller också för samhället som helhet. Arbetslösheten försvårar inte bara för förstärkningar av välfärden när färre betalar skatt och mer skattepengar går till bidrag, utan den leder i längden också till sämre pensioner. Den omöjliggör integration för personer som i stället fastnar i livslångt utanförskap. Det i sin tur leder till den hopplöshet och frustration som bland annat lägger grund för de kriminella gängens rekrytering. Att pressa tillbaka arbetslösheten är avgörande för Sveriges framtid.

Coronakrisen är dock bara en mindre del av förklaringen till Sveriges ekonomiska problem. Faktum är att vi redan innan krisen hade lägst tillväxt per person i hela EU. Trots Stefan Löfvens löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet hade vi redan innan krisen tvärtom EU:s femte högsta. Sverige var också det enda land där arbetslösheten ökade mellan hösten 2014 och fram till dess att coronakrisen bröt ut.

Herr ålderspresident! När företrädare för januariöverenskommelsens partier – de som har lagt fram den budget som vi nu diskuterar – ska försöka framställa det som att Sverige är på rätt väg och att det går åt rätt håll utgår de alltid ifrån mars 2020. Men man ska komma ihåg att om man använder mars 2020 som utgångspunkt kommer alla kurvor att se bra ut, oavsett område.

Problemet med den budget från januariöverenskommelsens partier som vi nu diskuterar är att man inte har någon gemensam strategi för hur man ska lösa Sveriges problem. Man har ingen helhet, ingen röd tråd och inte ens en gemensam bild av problemen. Än mindre har man lösningarna. Man har bara sammanställt fyra partiets vitt skilda önskelistor. Med en budget på 105 miljarder kan man trycka in allas önsknings i den.

Trots 105 miljarder – den största någonsin – saknas det dock i princip helt åtgärder för att öka jobben och sysselsättningen. Däremot finns det, herr ålderspresident, gott om dyrköpta reformer som minskar sysselsättningen. Det är det sista Sverige behöver.

Centerns företrädare pratar med högt tonläge om en reformering av arbetsrätten, men vi ser att Centerns alla löften vad gäller detta rinner ut i sanden, urholkas och nu utreds bort.

Herr ålderspresident! Aldrig tidigare har förutsättningarna för grupper som står långt från arbetsmarknaden varit lika svåra redan innan en kris slog till. Trots en långvarig och utdragen högkonjunktur lyckades regeringen inte bryta det stora utanförskap och bidragsberoende som många människor i Sverige befunnit sig i under lång tid.

Krisen har drabbat Sverige hårt, och den höga arbetslösheten riskerar att bita sig fast på höga nivåer. Vi har nu massarbetslöshet bland många grupper. Det är så det ser ut, herr ålderspresident. Av de över 100 000 personer som har varslats har hittills en fjärdedel blivit arbetslös, vilket redan nu är en högre siffra jämfört med finanskrisen då en femtedel av de varslade blev arbetslös. Skillnaden i arbetslöshet mellan invandrare och svenskfödda har aldrig varit större, och framför allt slås invandrarkvinnor ut från arbetsmarknaden i snabb takt. Ungdomsarbetslösheten är den högsta på 100 år, och arbetslösheten bland invandrare i Sverige är bland de högsta i hela EU.

Herr ålderspresident! Moderaternas plan för att knäcka arbetslösheten står därför på två ben. Det handlar om dels konjunkturåtgärder för att pressa tillbaka den arbetslöshet som kommit under coronakrisen, dels strukturella reformer för att lösa Sveriges problem med utanförskap och låg tillväxt.

När ekonomin ska återstartas krävs reformer för tillväxt, särskilt av arbetsmarknaden. Det handlar om sänkta trösklar, fler vägar in på arbetsmarknaden, en reformerad arbetsrätt, ökad rörlighet, bättre förutsättningar för omställning genom hela arbetslivet, en reformerad arbetsförmedling och en a-kassa som tydligare uppmuntrar till att söka jobb, för att bara nämna något.

Herr ålderspresident! Moderaterna vill även fortsätta sänka skatten för dem som arbetar. Vi gör det för att det är rätt, och för att det ger fler arbetstillfällen och ökar sysselsättningen. Vi gör det också för att det är rättvist. Ansträngning ska löna sig.

Vi vill sänka skatten för alla som jobbar men med fokus på dem med låga och medelstora inkomster. Vi sänker också marginalskatterna för de flesta med vanliga yrken, såsom barnskötare, undersköterskor och busschaufförer. Det blir alltså mer lönsamt för dem att jobba en extra timme eller att gå upp till heltid. Genom förstärkningen av jobbskatteavdraget får vi alltså fler händer och mer pengar i välfärden.

Tillsammans med en bidragsreform med bland annat ett bidragstak är sänkta skatter på låga och medelstora inkomster avgörande för att knäcka arbetslösheten. Vi vill också ställa krav på att de som invandrat till Sverige gradvis ska kvalificera sig till svenska bidragssystem och börja förtjäna dessa.

Herr ålderspresident! Låt mig avsluta med att konstatera att Moderaterna är ett parti för dem som jobbar, för dem som vill jobba och för dem som har jobbat.

Anf. 2 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Mats Green sa mycket i sitt anförande som jag skulle kunna kommentera, men jag nöjer mig med att fråga lite om ett av de förslag som han inte talade om så mycket i sak.

Moderaterna vill sänka ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen, som redan är ganska låg. Jag skulle vilja att Mats Green förklarar lite hur

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

det underlättar för den som har förlorat arbetet till följd av pandemin om han eller hon också ska behöva tömma sina besparingar i stället för att få den trygghet som en arbetslöshetsförsäkring som han eller hon redan har betalat in till kan ge.

Jag undrar också hur det hjälper till att återstarta och förbättra svensk ekonomi att man med Moderaternas politik får fler fattiga.

Mats Green nämnde också gängkriminaliteten, vilket återkommer som ett mantra i Moderaternas anföranden oavsett fråga. Det vore intressant att veta hur det hjälper till att bekämpa gängkriminaliteten att fler ungdomar i utsatta områden har föräldrar som lever i fattigdom.

Hur funkar det här i Mats Greens föreställningsvärld?

Anf. 3 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi har den kanske enligt Ali Esbati gammaldags åsikten att fattigdom bekämpas bäst genom att fler har ett arbete att gå till. Det är därför vi lägger den absolut största delen av våra budgetsatsningar på att fler människor ska kunna få ett arbete med en lön man kan leva på och på skattesänkningar som ger låg- och medelinkomsttagare mer i plånboken.

Givetvis ska ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen vara skälig och trygg. Men alla förändringar i a-kassan som gör det mer förmånligt att inte arbeta minskar alltid sysselsättningen. Jag vågar påstå att det finns entydig forskning på det. När regeringen höjde ersättningen i a-kassan 2016 såg man direkt negativa effekter på sysselsättningen. Fler människor i jobb bekämpar alltså fattigdom, inte a-kassan.

Efter att ha läst Vänsterns budgetförslag kan jag konstatera att det inte finns en enda åtgärd för att få fler människor i arbete utöver förslaget om höjda statsbidrag till kommuner och regioner – och med vilka partier här har Vänsterpartiet drivit igenom dessa höjda statsbidrag? Jo, med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Återigen, fattigdom bekämpas bäst med att fler människor har ett arbete att gå till.

Anf. 4 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är alltid glädjande när Moderaterna och Kristdemokraterna ansluter sig till Vänsterpartiets politik.

Mats Green inledde med att säga att han har gammaldags åsikter. Det kan vi vara överens om. Men i övrigt var det inte mycket som stämde i det han sa.

Ett land som har en fungerande arbetslöshetsförsäkring uppvisar inte sämre resultat vad gäller arbetslöshet och sysselsättning. Det gäller både Sverige historiskt och i en jämförelse mellan länder.

Det som i slutänden återstår av alla Mats Greens ord är idén att om människor blir fattigare kommer fler att få arbete. Det är alltså Mats Greens förståelse av världen och samhället. Det beklagar jag eftersom det är fel.

Anf. 5 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag konstaterar igen att Vänsterpartiet inte har ett enda förslag i sitt budgetförslag för att fler människor ska kunna gå till jobbet.

Jag är född och har bott halva mitt liv i Öxnehaga i Huskvarna, som är ett så kallat utanförskapsområde. Vad är det som gör att fler människor där går från utanförskap till delaktighet? Jo, det är inte en höjd a-kassa utan att de har jobb att gå till.

Ali Esbati säger att de länder som har en välfungerande a-kassa också har mer välfungerande arbetsmarknad. Ja, definitivt, och det är lite min poäng. Sverige har nämligen inte en välfungerande a-kassa. Därför behöver vi förändra den och göra den till mer av en omställningsförsäkring.

Återigen, fattigdom bekämpas bäst genom att fler människor har ett jobb att gå till.

Anf. 6 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Vi är här i dag för att debattera två betänkanden, och jag vill börja med att klargöra våra yrkanden. I AU2 yrkar vi bifall till Sverigedemokraternas reservation, och i AU5 ställer vi oss bakom Sverigedemokraternas samtliga reservationer men yrkar bifall endast till reservation 4.

Herr ålderspresident! När det gäller situationen på arbetsmarknaden konstaterar vi att covid-19-pandemin har påverkat alla delar av samhället, inte minst arbetsmarknaden. Vissa branscher har drabbats hårdare än andra, och långt över 100 000 personer har blivit varslade om uppsägning sedan pandemins start.

Vi konstaterar att vissa nödvändiga åtgärder har genomförts genom ändringsbudgetar men att ytterligare åtgärder krävs för att hantera de långtgående problemen för ekonomin i allmänhet och arbetsmarknaden i synnerhet.

Till skillnad från regeringen, med sina satsningar på ineffektiva åtgärder och symbolpolitik, vill vi se satsningar på sådant som på riktigt stimulerar köpkraft, jobbskapande och tillväxt.

Herr ålderspresident! Sverige har stora samhällsproblem som åtminstone delvis kan förklaras med att stora grupper står utanför den reguljära arbetsmarknaden kopplat till årtal av en ansvarslös invandringspolitik. I många fall gäller det människor som faktiskt har potential att arbeta. Här kan vi konstatera att regeringens politik har misslyckats totalt då siffrorna var alarmerande långt innan pandemin startade.

Sverigedemokraternas arbetsmarknadspolitik vilar därför på pragmatisk grund och följer inga dogmer i form av klassisk höger- och vänsterpolitik. Vi kan konstatera att den svenska modellen har visat sig vara framgångsrik i att reglera villkoren mellan arbetstagare och större företag. Men vi vill se att en större flexibilitet och bättre villkor för små och medelstora företag förenas med en trygg arbetsmiljö. Vi anser att det är där framtidens arbeten kommer att skapas.

Mycket av den svenska arbetsmarknads- och åtgärdspolitiken måste dock underkännas av två skäl. För det första är den spektakulärt kostsam, och för det andra är den extremt ineffektiv. Den oundvikliga slutsatsen är att arbetsmarknadspolitiken måste underkastas reformer som innebär mindre pengar till arbetsmarknadsåtgärder och bättre villkor för i synnerhet mindre företag. Incitamenten för att skapa riktiga jobb måste bli fler. Det innebär att Sverigedemokraterna avvisar nystartsjobb, etableringsjobb och vissa delar av stödet för yrkesintroduktionsutbildningar. Det är kost-

samma åtgärder som år efter år visat urusla resultat och som efter avslutat program lett till få reguljära jobb.

Vi kan inte stå här och debattera dessa frågor utan att nämna reformeringen av Arbetsförmedlingen.

Innan pandemin drabbade Sverige var Arbetsförmedlingen i början av en reformeringsprocess. Vi har under många år efterfrågat en reformering av Arbetsförmedlingen i syfte att släppa in fler aktörer inom matchningsverksamheten. De privata aktörerna som ska axla matchningsuppdraget måste kontinuerligt utvärderas och kontrolleras. Fusk och missbruk måste motverkas, och tillgänglighet till stöd i alla delar av landet ska säkerställas.

Vår vision för en reformering av Arbetsförmedlingen ligger fast, men reformeringen måste ske på ett ansvarsfullt sätt. Det råder nu en situation där Arbetsförmedlingen har att hantera ett ökat antal arbetssökande. Enligt den senaste prognosen kommer antalet arbetssökande att fortsätta att stiga fram till början av 2021. Det gäller att ta hänsyn till att vårt land är i ett krisläge och att vara öppen för att det kan bli nödvändigt att se över takten för reformeringen.

Herr ålderspresident! I vårt budgetförslag prioriterar vi vikten av en stärkt arbetslöshetsförsäkring för alla. Vi har under flera år lyft fram fördelarna med en förstatligad arbetslöshetsförsäkring. Pandemin har tydliggjort flera brister i nuvarande system. De exceptionellt långa handläggningstiderna har gjort att ett stort antal arbetssökande har lämnats utan den ersättning de har rätt till. Välfärdens skyddsnet bör garantera ekonomisk trygghet vid arbetslöshet precis som den gör vid sjukdom. Den rätta vägen framåt är därför en förstatligad, obligatorisk och skattefinansierad arbetslöshetsförsäkring.

Herr ålderspresident! För att ytterligare stärka den ekonomiska tryggheten för löntagarna anser vi vidare att ersättningsnivåerna för de hundra första dagarna i arbetslöshet bör höjas från 910 kronor till 1 200 kronor per dag. Till skillnad från utskottet nöjer vi oss inte med regeringens förslag om tillfälliga höjningar på området, utan vi vill se en permanent höjning. Ökad ekonomisk trygghet ger människor möjlighet att fokusera på arbetssökande i stället för att oroa sig över de basala delarna i vardagen.

Herr ålderspresident! Vi ser ett behov av en ambitiösare arbetsmarknadspolitik än den regeringen erbjuder. Det är olyckligt att utskottet inte ser detta behov eftersom dödsolyckorna i dag ökar på våra arbetsplatser. Vi anser därför att Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete är helt centralt för arbetsmiljöarbetet, och vi vill se ett ökat antal arbetsplatsinspektioner.

Att vi på ett tydligare sätt än regeringen prioriterar arbetsmiljöområdet framgår även av att vi vill se en högre nivå för anslaget till Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Ökade resurser gör det möjligt för myndigheten att ta fler utredningsuppdrag med fokus på pandemins arbetsmiljöeffekter.

Och tyvärr, herr ålderspresident, kan vi i dag konstatera att antalet dödsskjutningar i samhället och antalet dödsolyckor på våra arbetsplatser ligger på exakt lika höga nivåer, och det måste ses som ett misslyckande för regeringen. Detta är ett ämne som vi lär återkomma till i ett betänkande och debattera efter jul.

Anf. 7 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr ålderspresident! Vi diskuterar i dag statens utgifter för arbetsmarknadspolitiken. Vi ställer oss självklart bakom utskottets förslag till en

budget där Centerpartiet har förhandlat in avgörande och massiva insatser för att mildra coronakrisen och rädda tusentals företag och hundratusentals arbetstillfällen. Det har varit fråga om permitteringsinsatser, omsättningsstöd och möjlighet till sänkta arbetsgivaravgifter när krisen vänder.

Herr ålderspresident! Låt mig inleda med ett vidare grepp. Det är en så dramatisk tid för svensk arbetsmarknad. Den är självklart dramatiskt mörk. Under det senaste året har vi sett alla dessa tragiska rekord för arbetslösheten, för varsel och för permitteringar. Vi har sett hundratusentals personer gå till arbetslöshet när vårt samhälle har stängts ned. Redan innan krisen var läget allvarligt med en djup tudelning av arbetsmarknaden. I dag blir de utsatta mer utsatta. De som har varit arbetslösa länge hamnar längre bak i kön. Tudelningen fördjupas ytterligare.

Digitaliseringen och omställningen av arbetsmarknaden har ofrivilligt på grund av pandemin satts på något slags fast forward där jobb upphör men också skapas i en sällan skådad takt. Det här är en tid då Sveriges arbetsmarknad verkligen behöver reformer, förstärka chanserna till att skapa nya jobb och få fram de nya sätten att hitta anställda till växande småföretag. Därför är det glädjande att det har funnits en dramatik även på den positiva sidan.

Helt nyligen, den 4 december, enades arbetsmarknadens parter om ett historiskt huvudavtal, ett slags Saltsjöbaden 2.0. För detta avtal, som nu kommer i grevens tid, är vi skyldiga ett stort tack till dem som väljer att ställa sig bakom, det vill säga Svenskt Näringsliv, tjänstemannafacken i PTK, IF Metall, Kommunal och majoriteten av LO. De förmådde sluta detta historiska nya avtal, trots att LO hoppade av ett avtal man skakat hand på.

Jag är också stolt över att Centerpartiets långa fyrtioåriga strävan att reformera LAS, som under många årtionden varken borgerliga eller socialdemokratiska regeringar förmådde genomföra, nu till slut blir verklighet under trycket av januariavtalet och den gediget och professionellt utförda statliga utredningen. I årtionden har de fyrkantiga reglerna i LAS – sist in, först ut – satt dem som är svagast längst bak i kön och ökat tudelningen.

Professor Assar Lindbeck, svensk nationalekonomis nestor, tyvärr nyligen avliden, gjorde dessa frågor till sitt livs viktigaste fråga. Han sa att Sverige under många årtionden fått insider, som står på insidan på arbetsmarknaden, och när de väl träder ut blir outsiders som är mer och mer utsatta. Tyvärr får Assar Lindbeck inte uppleva att dessa outsiders nu i större utsträckning får chansen att komma in på arbetsmarknaden när de stora och viktiga reformerna kommer på plats. Reglerna blir mer flexibla så att företagen vågar ta risken, även under tider som corona, att anställa dem de är mer osäkra på utan att drabbas av byråkratiska kostnader. Det blir billigare för arbetsgivarna att göra rätt när de anställer och dyrare när de gör fel.

Vi går återigen tillbaka till en svensk modell, som den i Saltsjöbaden 1938, där parterna själva bestämmer och vi politiker inte lägger en våt filt av regleringar över och fördyrar och gör krångligare.

Nu när parterna har kommit överens kan vi se hur lite substans skrämselfpropagandan har. Lika lite som förr kan man sparkas i Sverige utan sakliga skäl: inte för att man är gravid, sjuk, fullföljer sitt fackuppdrag eller på grund av diskriminering. Självklart inte! Skyddet mot godtyckliga uppsägningar består. Men den som trakasserar, tafsar eller går till jobbet

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

berusad och utsätter sina medarbetare för fara kan inte längre skyddas av regler som är gjorda för en annan tid och som ibland är rent ut sagt absurda.

Samtidigt som vi gör reglerna mer flexibla ger Saltsjöbadsavtalet miljontals svenskar chansen att vidareutbilda sig, att pröva vingarna och vidareutveckla sina kompetenser i livet.

Ett unikt nytt studiemedelssystem ska införas, där alla som jobbat kan studera i upp till ett år med 80 procent ersatt lön från staten och från parterna. Inte bara de med fast anställning utan även de med visstid får chansen till omställning precis när vi som mest behöver detta. I denna tid av stora omställningar tar Sverige äntligen steget in i 2000-talet även på arbetsmarknaden.

Vi gör också väldigt mycket annat i budgeten och de stora reformerna i januariavtalet. Det tål att påminnas om.

Vi har lärlingsjobben som kallas etableringsjobb som parterna kommit överens om, där man kan komma in på lite lägre lön.

Vi inför ett intensivår för flyktingar, där passivitet och väntan ersätts med att man kämpar i sitt anletes svett för att visa vad man kan med intensiv svenska och intensiv praktik och sedan får en chans att på riktigt komma in i det svenska samhället.

Och, ja, vi reformerar Arbetsförmedlingen – om än om ett tag, 2022. Detta gör vi därför att Sverige lägger så unikt mycket pengar, cirka 50 000 per arbetslös, på en arbetsförmedling som tyvärr ger så lite. Trots många bra förmedlare och trots många bra lokala exempel är det generellt sett bara en liten rännil som får hjälp.

Därför måste vi lära av de bästa exemplen i världen. Där släpper man loss krafterna hos fristående, ideella och privata förmedlare som får betalt bara för de varaktiga jobbresultat de verkligen levererar – ingen parkering i pysselsättning. De får mångfalt mer ersättning för att hjälpa dem som har den tyngsta och svåraste vägen till jobb jämfört med dem som har längre utbildning så att de prioriterar dem som har det allra tuffast.

Man kan skala upp det som fungerar för de arbetslösa i form av hjälp och stoppa det som tar både av de arbetslösas tid och av resurser som skulle kunna användas till att hjälpa mycket bättre. Samtidigt ska man kontrollera dessa förmedlare noga och följa upp det noga. Här har vi en lång väg att gå, steg för steg, för att göra allt detta så noggrant och så riktigt som möjligt.

Vi måste också se till att Arbetsförmedlingen framöver finns i hela landet. Under många år har Arbetsförmedlingen på ett alldeles obegripligt sätt retirerat från landsbygden och centraliserat sin verksamhet utan att det ens sparar pengar. Invånare i små landsbygdskommuner har fått resa tiotals mil bara för att träffa en handläggare. Nu har vi till slut börjat vända detta. Kontor har börjat öppnas igen och verksamhet återstarta, men det är verkligen inte tillräckligt. Vi märker dagligen att Arbetsförmedlingen inte finns där i små landsbygdskommuner.

Därför kommer vi i denna budget att tillskjuta en kvarts miljard och i kommande regleringsbrev att skärpa kraven ytterligare för att envist förstärka och säkra den lokala närvaron till dess att Arbetsförmedlingen som myndighet finns i hela landet och möter arbetslösa i alla kommuner.

Redan nu måste de arbetslösa möta en effektiv, resultatdriven förmedlare.

I början av pandemin, i slutet av april, fick jag och Annika Carlsson ett mejl från en man i Kungälv. Han berättade att han hade blivit varslad i februari i samband med pandemin – en tragedi för honom, såklart. Först i slutet av april fick han ett brev från Arbetsförmedlingen, där han blev kallad till sitt första möte med en handläggare – håll i er nu! – i början av december, i praktiken nu när jag står här i talarstolen.

Det här duger inte. Vi kan inte bara fortsätta låta byråkratins kvarnar mala i väntan på reformeringen. I pandemin måste vi ha alle man på däck, och därför behöver vi så många resultatbaserade, effektiva och drivna förmedlare vi kan få. Därför ser vi nu till att tiotusentals arbetslösa under pandemin – fler än någonsin tidigare men ändå för få – får möta en effektiv, resultatbaserad fristående förmedlare som på riktigt kan hjälpa dem med utbildningar och jobb trots att det är en mycket mörk tid på arbetsmarknaden.

Avslutningsvis vill jag bara säga att Sverige är ett rikt land med enorma förutsättningar, även under pandemin, men vi har haft en djup och allvarlig tudelning som skapat fattigdom, utanförskap och segregation. Med de här reformerna, inte minst med hoppet om det nya Saltsjöbadsavtalet som nu tänds för hela arbetsmarknaden, kan vi till slut börja bryta tudelningen – i grevens tid, i pandemins tid – och börja göra arbetsmarknaden hel igen.

Anf. 8 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Det intressanta med Martin Ådahls anförande var inte det han sa utan allt det han inte sa. Det var den halva av budgeten som han inte berörde över huvud taget.

Det var precis exakt det här jag menade, herr ålderspresident, när jag talade om att vi har en budget utan någon gemensam tanke. Det finns ingen gemensam strategi, ingen gemensam bild av problemen och än mindre någon gemensam bild av lösningarna.

Två partier, oavsett om det är Centern, Liberalerna, Socialdemokraterna eller Miljöpartiet, kommer bara att vilja prata om halva budgeten. Vi såg det nu, och vi kommer att få se det senare när Liberalernas representant går upp, när Socialdemokraternas representant går upp och när Miljöpartiets representant går upp. Man kommer alltid att ta avstånd och inte vilja prata om den andra halvan av budgeten.

Jag noterar att Martin Ådahl inte nämmer någonting om a-kassan, om alla de förändringar han har gått med på som Centerpartiet tidigare sagt kommer att slå direkt mot jobben och sysselsättningen. Man lovade dessutom att man inte skulle gå med på några sådana förändringar.

Vill man ha argument mot de förändringar som Centerpartiet nu röstar för och har varit med och drivit igenom behöver man bara gå till Centerpartiets budgetförslag för 2018, 2017, 2016 och 2015. Det här är dels en fråga om det.

Det är också en fråga om extratjänster. Det är en dyr åtgärd – skattebetalarna subventionerar alltså inte bara 100 procent utan drygt 100 procent av den anställningen. Vi kan också konstatera att den är extremt ineffektiv och går till fel personer.

Det här är bara en liten del av alla de förändringar som Centern har lovat att inte genomföra. Jag skulle därför vilja be Martin Ådahl att nämna något om den halva av budgeten som han inte berörde i sitt anförande.

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 9 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Det är på sätt och vis enklare att svara på frågor om saker som man inte lyfter upp, som man tycker av de bästa skäl.

Vi har ju suttit i koalition och allians i många år. Som herr ålderspresidenten, Mats Green och andra från Alliansen väl vet får man inte allt hela tiden, utan man får förhandla.

Det vi har uppnått när det gäller extratjänsterna, för att nämna det direkt, är att de begränsas på ett sätt som absolut inte gjordes tidigare – även under den här krisen. Vi håller annars helt med, och det har vi varit ganska tydliga med. Vi tror inte heller att extratjänsterna, som nu spelar en mindre roll i krishantering, är effektiva eller löser problemen. Tvärtom har de visat sig vara en mindre effektiv åtgärd jämfört med nystartsjobb och annat.

Absolut, det finns mycket som vi inte hade gjort. Men herr ålderspresidenten, Mats Green och andra före detta alliansbröder måste ändå titta på allt vi har åstadkommit i denna pandemi. Vi har skapat en väldig förbättring av krisresponsen som ni har krävt, som vi har krävt och som många andra har krävt i form av omsättningsstöd, sänkta arbetsgivaravgifter och utökad permittering. Det har faktiskt gjort enorm skillnad, och det måste väl vara det centrala under pandemin.

Vad gäller a-kassan är det en tillfällig lösning under krisen. Det är inte vårt favoritförslag, det heller, men notera att det är tillfälligt.

Sedan vill jag bara nämna att vi i de här förhandlingarna har fått saker som vi tyvärr aldrig uppnådde tillsammans med er, trots att vi och ni står bakom dem nu, nämligen de väldigt viktiga reformeringarna av arbetsrätten och omställningen. Det nya Saltsjöbadsavtalet som nu kommit efter 40 år med LAS i olika former har ju gjort förändringar som vi tyvärr inte förmådde göra tillsammans under åtta år i Alliansen. Jag beklagar det, men det är ju faktiskt en historisk förändring som vi tyvärr inte hade fått på något annat sätt än med detta givande och tagande.

Anf. 10 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Detta är väldigt intressant, och det ska bli ännu mer intressant när Socialdemokraterna och Miljöpartiet senare går upp i denna debatt. Martin Ådahl slår fast att man har gjort en insats för extratjänsterna, för man tror inte på åtgärden. Framför allt har Centern nu bidragit till att den begränsas därför att den i grunden är en dålig åtgärd. Det ska bli intressant att se vad Socialdemokraterna och Miljöpartiet tycker om det.

När det gäller a-kassan slår Martin Ådahl fast att detta bara är tillfälliga förändringar. Det ska bli intressant att se om Socialdemokraterna och Miljöpartiet också kommer att säga att det är tillfälliga förändringar. Jag är ganska säker på att båda kommer att försöka antyda att det här är permanenta förändringar.

Det finns, återigen, ingen gemensam bild. Det finns ingen gemensam bild när det gäller problemen och ingen gemensam bild när det gäller lösningarna. Hälften av partierna i januariöverenskommelsen tar avstånd från den andra hälften av budgeten. Så regerar man inte ett land, och så löser man inte Sveriges stora, grundläggande samhällsproblem.

Anf. 11 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Med all respekt, Mats Green: Man regerar ett land genom att genomföra reformer som hjälper våra företag, våra jobb och våra arbetslösa. I tider av kris lägger man småaktiga skillnader åt sidan, enas om de stora, viktiga linjerna och möter alla de miljontals svenskar ute i landet som behöver hjälp och stöd under en kris.

Jag kan hålla på och argumentera om den ena eller den andra raden i budgeten och om vad vi hade önskat, men jag är klart och tydligt stolt över att vi har fått igenom dessa omfattande och avgörande krisåtgärder och samtidigt – i denna tid av kris, när folk från olika håll begärt detta – fått igenom stora, grundläggande reformer av arbetsrätten och arbetsmarknaden som kommer att hjälpa oss att ta oss ur krisen. Det är vad jag fokuserar på.

Anf. 12 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Martin Ådahl nämnde den så kallade reformeringen av Arbetsförmedlingen i sitt anförande. Tyvärr var allt han sa i det avseendet närmast surrealistiskt. Å ena sidan var det en beskrivning av läget som måste sägas vara rakt motsatt det som faktiskt sker i verkligheten, å andra sidan kom han med hård kritik mot en del saker som är direkta effekter av just Martin Ådahls politik.

Jag får lov att fråga: Vad säger Martin Ådahl till exempel till Sveriges Kommuner och Regioner, SKR? De ger en närmast panikslagen bild av läget ute i kommunerna, där man får ta över en massa uppgifter som bör vara statens utan att staten har tänkt igenom hur detta egentligen ska gå till eftersom den reformering som Martin Ådahl har drivit fram och är stolt över är att betrakta som något slags pågående haveri.

Jag undrar också hur det är möjligt att beklaga sig över bristande lokal närvaro när denna är resultatet av den reformering som Martin Ådahl har slagit sig för bröstet för och som alla påpekade skulle få just den här effekten. Hur kan man i efterhand komma och säga att det är jättedåligt och att det inte ska vara så?

Anf. 13 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Apropå surrealistiskt är det ett klassiskt trick i politiken att ta någonting som har pågått under företrädarna och anklaga efterföljarna för det och dessutom kritisera det som de kommer att göra i nästa steg.

Herr ålderspresident! Ali Esbati och de flesta som följer denna debatt i själva kammaren – och faktiskt även en del av dem som följer den via medier – vet ju att reformeringen av Arbetsförmedlingen inte har påbörjats än utan kommer senare. Det är alltså lite svårt att lasta just den för det som händer nu.

Däremot är det oerhört viktigt att nu vända den utveckling som pågått under många år. Vänsterpartiet lyfte över huvud taget inte detta i kammaren, men vi i Centerpartiet har gjort det gång på gång. Jag själv har gjort det, och min företrädare Annika Qarlssoon har gjort det. Jag talar om reträtten från landsbygden och om att man administrativt lämnar små orter. Redan före pandemin tvingades kommunerna, landstingen och SKR:s medlemmar att lägga 7 miljoner på egna insatser eftersom Arbetsförmedlingen inte klarade av detta.

Ali Esbatis eviga svar är att allting på något sätt var bäst förr. Visserligen retirerade man från landsbygden, centraliserade sin verksamhet och byråkrati och lade en massa resurser på kommunerna för dessa åtgärder, men svaret på detta är att inte göra någonting alls. Det är att gå tillbaka till hur det var tidigare; då funkade allting bra.

Nej, det gjorde det inte! Det finns ett skäl till att kommunerna har fått gripa in där. Jag pratade så sent som i förrgår kväll med ett kommunalråd som berättade för mig att Arbetsförmedlingen i praktiken inte hade funnits i den kommunen på fem, sex, sju eller åtta år.

Vi måste vända detta, både genom att Arbetsförmedlingen fungerar – med hjälp av stöd från de fristående förmedlarna – och genom att man finns på plats administrativt. Vi kan inte lämna detta, och det gör vi inte heller. Här finns det ingen tvekan om var Centerpartiet har stått under en lång tid eller om vad Centerpartiet har drivit på för. Sedan kan ni beskriva det lite som ni vill, men det räcker med att kolla i de olika rullor som skapas här inne.

Anf. 14 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag är väldigt glad över att Vänsterpartiet medverkade till att skjuta upp delar av denna reformering eftersom vi nu ser vad den innebär. Men det är ett faktum att det är en massa processer som är startade och som har fått de effekter som var att förvänta.

Möjligen blev det en sammanblandning från Martin Ådahls sida mellan mig och Mats Green; jag tycker inte att allt var bättre förr. Däremot tycker jag att det var rimligt att man kunde ha en statligt sammanhållen arbetsmarknadspolitik och ta ansvar för effekterna av den i stället för att genomföra ett söndrande av den utan att ha något att komma med i stället. Det är ju den situationen som vi befinner oss i ute i verkligheten, oavsett vad Martin Ådahl står här och säger. Jag hör att han inte är beredd att ta ansvar för effekterna av sin egen politik, och det beklagar jag.

Anf. 15 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Vi har varit tydliga med att Centerpartiet alltid är berett att ta ansvar för att göra det bättre för de arbetslösa, för jobben och för småföretagens möjligheter att anställa. Vi kommer att driva detta ända in i kaklet – så långt vi kan – för att det ska bli bättre.

Vi måste hålla reda på saker och ting, herr ålderspresident. Den reformering som Ali Esbati angriper hade kommit i slutet av detta år och i början av nästa år. Nu har den skjutits upp ytterligare ett år; jag vet inte om det nödvändigtvis är något positivt med tanke på den respons de arbetslösa behöver just nu.

Jag kan i alla fall nämna att vi i den situation som råder nu tar ansvar genom att få så mycket effektiv förmedling genom resultatbaserade förmedlare som möjligt. Det är verkligen inte tillräckligt i pandemin – byråkratin malar för långsamt. Men om något har vi ändå förstärkt och skyndat på dessa processer. Vi är absolut inte nöjda, utan vi måste göra mer.

Anf. 16 ALI ESBATI (V):

Herr ålderspresident! Jag klarar av det formella först.

I budgetbetänkandet för utgiftsområde 14 gör jag kammaren uppmärksam på att Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande. Eftersom ramarna för

vårt samlade budgetförslag inte vann riksdagens bifall presenterar vi vår politik i den formen i betänkandena för respektive utgiftsområde.

När det gäller betänkande AU5 *Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen* står jag bakom samtliga reservationer men väljer i dag att yrka bifall endast till reservation 11.

Herr ålderspresident! Det är ju i första hand den ekonomiska politiken som kan bidra till att stärka utvecklingen mot fler och bättre jobb och därmed större välbefinnande och mer välfärd för dem som lever och verkar i vårt land. Där ser man en slående skillnad i prioriteringar mellan å ena sidan den budget som regeringen och stödpartierna har presenterat och å andra sidan Vänsterpartiets budgetmotion *Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning*.

Budgetpropositionen levererar skattesänkningar och subventioner riktade till dem som redan är besuttna. Samtidigt pressas och misstänkliggörs den som har haft otur att bli sjuk och utsliten. De omfattande behoven inom välfärden lämnas obesvarade till priset av en försvagad social och ekonomisk utveckling och en skörare sammanhållning. Och de betydande offentliga investeringar som är nödvändiga för en grön omställning får stryka på foten till förmån för lågbeskattade privata kapitalinkomster och statligt stöd till verandabyggen och poolrengöring i mångmiljonvillor. Det känns, måste jag erkänna, beklämmande och tragiskt att se ledande socialdemokraters namnteckningar under dessa prioriteringar.

Vänsterpartiet har valt en annan väg. I vårt budgetförslag lägger vi de stora pengarna på välfärden för att skapa bättre kvalitet, bättre arbetsvillkor och fler kollegor till dem som dagligen bär upp värden, skolan och omsorgen. Vi avsätter cirka 70 miljarder mer än regeringen på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Och vi gör det med samma finansiella sparande som regeringen på sista raden. Vi finansierar alltså våra reformer med ökade skatteinkomster som skulle få bäras mer rättvist av höginkomsttagare och av personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster.

Herr ålderspresident! Jag vill likväl tillägga, under de speciella förhållanden som råder, att regeringen har gjort ett antal ekonomiska insatser och uttryckningar med anledning av pandemin som är lovvärda. Vänsterpartiet har stått bakom de flesta och varit förslagsställare gällande flera av dem. Men i den ordinarie budgeten ser vi att när robustheten i samhället provas är svaret dessvärre allt annat än tillfredsställande och framsynt.

När det gäller arbetsmarknaden befinner vi oss som samhälle utan tvekan i en prövande tid. Arbetslösheten har ökat som en följd av pandemin. Särskilt allvarig är ökningen av långtidsarbetslösheten, något som har orsaker som går längre tillbaka än coronabrottet. Men just när arbetsmarknadspolitikerna skulle behöva kraftsamla och fungera väl håller januaripartierna på med ett ideologiskt enögt experimenterande.

Herr ålderspresident! Många förknippar kanske Centerpartiet med de oerhört kostsamma näringspolitiska misslyckandena gällande Postnord och Nuon – fiaskon som kostat det offentliga tiotals miljarder – och det är förstående. Men jag tror tyvärr att när vi om några år blickar tillbaka kommer den av Centerpartiet framdrivna förstörelsen av den aktiva arbetsmarknadspolitikerna i allmänhet, och den statliga Arbetsförmedlingen i synnerhet, att kunna summeras till ännu större förluster för det svenska samhället.

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Det här är inte en process som börjar och slutar med årets budget. Redan Reinfeldt-regeringen gjorde ju om stora delar av Arbetsförmedlingen till ett upphandlingsorgan. Det ledde till stora och dyrbara problem. Men nu, när behoven av en samlad statlig arbetsmarknadspolitik med högkvalitativa insatser är större än på mycket länge, avser januaripartierna i stället att växla upp de dokumenterade missgreppen i full skala, trots varningar från i princip alla med praktisk erfarenhet av arbetsmarknadspolitik.

Bara för någon vecka sedan presenterade fackförbundet ST, som organiserar många av dem som faktiskt gör jobbet i arbetsmarknadspolitik, en ny rapport. Där konstaterar man att styrningen av Arbetsförmedlingen har gjort att resurser överförs från grupper som behöver dem mest, de långtidsarbetslösa, till dem som har lätt att finna nya jobb. Det är alltså raka motsatsen till effektiva prioriteringar.

Yrkesgrupper med specialkompetens att arbeta med personer som av olika skäl står långt ifrån arbetsmarknaden har Arbetsförmedlingen tvingats göra sig av med eller omplacera för att bygga ut tjänster som handlar om att hjälpa folk att fylla i blanketter och kontrollera dem. Det är inget mindre än en kapitalförstörelse.

Nu är också kommunerna panikslagna över effekterna av detta haveri. Det kommer inte att finnas några arbetsförmedlare i drygt av 200 av Sveriges kommuner. SKR påtalar ett alltmer akut behov av att staten tar sitt ansvar och påminner också om att arbetsmarknadspolitik inte kan reduceras till kontakter på distans. Utöver kostnaderna för de arbetssökande som kommer i kläm får vi alltså en övervältring av kostnader på kommunerna – kostnader som pressar sådant som skola och äldreomsorg. Man skulle ha kunnat göra något åt detta i januaripartiernas budget. Men nej, inga rop från verkligheten kan få störa detta centerpartistiska tankeprojekt som en S-ledd regering nu genomför. Reformeringen av Arbetsförmedlingen, som nedmonteringen eufemistiskt kallas, ska fortsätta.

Vänsterpartiets budgetförslag utgår i stället från de verkliga behoven. Vi avsätter dels 2 miljarder mer till arbetsmarknadspolitiska insatser, dels 1,5 miljarder mer till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag – något som är nödvändigt om man faktiskt ska få upp de skyltar som arbetsmarknadsministern talade om och om man faktiskt ska kunna ordna de insatser som hjälper människor in i arbetslivet.

Herr ålderspresident! Jag ska kort ta upp ytterligare två av de områden som berörs i Vänsterpartiets budgetförslag.

Vi tillskjuter i vår budget mer pengar till Arbetsmiljöverket samt till verksamheten för de regionala skyddsombuden. Det är viktiga satsningar i ett läge där vi dels fortfarande lider under de kraftiga nedskärningar på inspektionsverksamheten som gjordes under regeringen Reinfeldt, dels ser förändringar på arbetsmarknaden som kräver mer av både Arbetsmiljöverkets inspektörer och de regionala skyddsombuden.

Våra satsningar kan kontrasteras inte bara mot oviljan att lägga mer budgetmedel utan också mot samarbetspartiernas ställningstagande att tillsammans med högeroppositionen rösta ned en proposition om att utvidga de regionala skyddsombudens möjligheter att komma in på fler av just de arbetsplatser där de behövs som mest. Det är ett av alla de områden där skillnaderna mellan höger och vänster i politiken syns så skarpt, alltså hur man värderar de människor som utför det arbete som är upphovet till all den rikedom som i vårt samhälle är så ojämnt och orättvist fördelad.

Till sist våra förslag för att motverka fusk och utnyttjande kopplat till subventionerade anställningar. Sådana anställningar kan vara mycket effektiva och leda till välfärdsvinster för såväl individen som samhälls-ekonomi i stort. Men vi har under lång tid sett att det förekommer att bolag och verksamheter utnyttjar de här stöden. Inom vissa branscher utgör det ett allvarligt problem för hela näringsstrukturen när det sätts i system av vissa aktörer.

Därför har Vänsterpartiet bland annat föreslagit följande: Det bör införas krav på att arbetsgivare som anställer personal med subventioner ska vara skyldiga att utfärda arbetsintyg till de anställda när anställningen upphör och ett återinfört krav på att också andra anställningsförmåner än lön ska följa eller vara likvärdiga med relevant kollektivavtal på området. Vi har även lyft fram förslag för att stärka de fackliga organisationernas roll i att upptäcka och avvärja systematiskt utnyttjande av subventionerade anställningar.

Det här är krav som ju borde vara självklara men som alltså avvisas av utskottet. Det är beklagligt. Men tyvärr får vi antagligen anledning att återkomma till de här problemen under kommande år.

Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr ålderspresident! Vi har bara en talare här från Kristdemokraterna i dag, och det är väldigt många områden i betänkandet. Jag ska försöka att hålla talartiden, men jag vågar inte lova att den helt kan hållas.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer men yrkar bifall endast till reservation 12 i betänkande AU5.

Herr ålderspresident! Coronapandemin har satt djupa spår på arbetsmarknaden. Nära en halv miljon människor är nu arbetslösa. Livsdrömmar har gått om intet, och löner har bytts ut mot a-kassa eller bidrag. Åtgärder för att skyndsamt få tillbaka människor i arbete kommer att vara centralt framöver.

I november var 682 000 personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Över 60 procent av dem har varit arbetslösa i upp till tolv månader. En betydande del av dessa är visstidsanställda som fick avsluta sitt jobb inom exempelvis hotell- och restaurangbranschen eller som konsulter i olika branscher.

Korttidspermitteringen har varit en bra åtgärd för att hålla tillbaka uppsägningar. Men vi kristdemokrater har varit kritiska till en bestämmelse som ställer krav på att företag som vill nyttja korttidspermitteringsstödet först måste säga upp personal som inte har fast anställning. I praktiken har regeringens egen lagstiftning tvingat företagare att säga upp så mycket personal de kunnat för att få del av korttidspermitteringsstödet. Det är också vad som har skett. Enligt Arbetsförmedlingen är det främst tillfälligt anställda och konsulter som blivit arbetslösa. Bara under kvartal 2 sas 97 000 visstidsanställda upp.

En stor andel personer i särskild utsatt ställning på arbetsmarknaden har inte kvalificerat sig för arbetslöshetsförsäkringen. De har försörjningsstöd som den huvudsakliga inkomstkällan. De senaste månaderna var 57 procent av biståndstagarna i försörjningsstödet arbetslösa, och antalet ökar enligt Socialstyrelsens statistik.

Det här, herr ålderspresident, är en alarmerande utveckling. Försörjningsstödet som ska fungera som ett yttersta skyddsnät har i stället blivit

till ett slags kommunal a-kassa för en grupp människor som behöver både stöd, krav, incitament och matchning mot hela arbetsmarknaden – inte bara den inom kommunens gränser.

Vi kristdemokrater föreslår i stället att gruppen arbetslösa som uppstår försörjningsstöd får en statlig dagpenning. Dagpenningen är kopplad till individen och är en fast summa som inte är behovsprövad. Den kopplas tydligt till individens behov av utbildning och åtgärder för att bli matchningsbar via statens arbetsmarknadsåtgärder. Det innebär att arbetsmarknadsansvaret och kostnaderna för arbetslösheten hänger ihop. Vi menar därför att regeringen skyndsamt behöver utreda införandet av en statlig dagpenning.

I övrigt behöver vi få en reformerad arbetsförmedling på plats med aktörer som särskilt kan inrikta sig på denna grupp, något som vi redovisar i vår motion. Regeringen har tyvärr för övrigt inga reformförslag. Ingen proposition kommer till arbetsmarknadsutskottet, detta trots den stora utmaningen på arbetsmarknaden. Det är anmärkningsvärt.

Herr ålderspresident! I dag är det 5,1 miljoner personer som är sysselsatta i Sverige. Av dessa är 3,8 miljoner löntagare som är anslutna till någon a-kassa. Övriga står helt eller delvis utan skydd vid arbetslöshet.

Enligt Kristdemokraterna är det centralt att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen värnar arbetslinjen och kortar tiden i arbetslöshet. För att klara av detta menar vi att a-kassan bör göras obligatorisk. Ersättningsnivåerna bör göras konjunkturbaserade och ge både trygghet och drivkraft till arbete. Kvalificeringsperioden blir den tid det tar att tjäna in den lägsta årslönen. Med vår inkomstgräns skulle det göra att omkring 4,4 miljoner löntagare kvalificerar sig, vilket är 500 000 fler än i dag.

I väntan på en obligatorisk a-kassa är det viktigt att stimulera fler att vara med i en a-kassa. Vi föreslår därför att en skattereduktion för a-kasseavgiften införs från nästkommande år, och vi anslår 1,2 miljarder kronor årligen för detta. Skattereduktionen uppgår till 20 procent av avgiften till a-kassan och regleras som en reduktion av skatten på arbetsinkomster.

Herr ålderspresident! En grupp som med anledning av pandemin fått det ännu svårare att ta sig ut på arbetsmarknaden är personer med funktionsnedsättning. Tyvärr är detta en grupp som är bortglömd av regeringen.

Vi kristdemokrater har i vår budgetmotion lyft den viktiga roll som de arbetsintegrerande sociala företagen har och som tar emot just de personer som står allra längst från arbetsmarknaden. De sociala företagen bör stödjas och byggas ut. För att även denna grupp ska kunna arbeta 100 procent av sin förmåga krävs varaktiga lönestöd för arbetsintegrerande sociala företag. Kristdemokraterna avsätter därför via ett nytt anslag 300 miljoner kronor varje år 2021–2023 i syfte att ge gruppen en chans på arbetsmarknaden.

Herr ålderspresident! Jag vill säga några ord om LAS-förhandlingarna, som har varit väldigt omdebatterade i medierna.

Det är välkommet att parterna har agerat i frågan och att vi nu har fått en bred anslutning av både fack och arbetsgivare. Men vi menar att en rad frågetecken kvarstår.

Att underlätta för anställningar och öka flexibiliteten för företagen att anpassa sig är centralt i detta. Vi är positiva till ökat undantag i turord-

ningsreglerna i LAS, något som vi redan tidigare under många år har motionerat om här i riksdagen. Det behövs, och det bör gälla alla företag.

Att skrota en offentlig lösning och ersätta den med en partslösning när det gäller a-kassan väcker en del frågor. Det är enligt oss viktigt att a-kassan kan omfatta alla som är inne på arbetsmarknaden, och givet hur betydelsefull den är för arbetsmarknadens funktionssätt finns det ett egenvärde i att den är politiskt beslutad.

Ökade möjligheter till kompetensutveckling är också välkommet. Men eftersom det är en rättighetslagstiftning både under och mellan jobb behöver det vara tydligt att utbildningen är nära sammankopplad med behoven på arbetsmarknaden. Annars kan utbildning leda till lägre produktivitet och incitament att vara en längre tid utanför arbetet. Här är det också oklart vilka kostnaderna kommer att bli för staten.

I medierna har bemanningsföretagen och småföretagare uttryckt missnöje med att deras branscher inte är delaktiga och att deras synpunkter inte har tagits om hand i förslagen, något som vi också måste beakta.

Innan vi fattar vidare beslut behöver vi nu generellt mycket noggrant analysera konsekvenserna av förslaget och dessutom vad kostnaderna för staten blir.

Avslutningsvis, herr ålderspresident, skulle jag vilja nämna något om arbetsmiljöfrågorna som också ligger på vårt bord. Särskilt i coronatider har det blivit än mer allvarligt.

Personalen inom äldreomsorgen fick under en lång tid arbeta utan skyddsmateriel. Regeringen skyller tyvärr på arbetsgivarna. Men enskilda små kommuner kan inte gå ut och upphandla skyddsmateriel på en global marknad i en situation som denna. Här måste regeringen ta sitt ansvar och se till att detta aldrig händer igen.

Nu har ett stort antal arbetsskadeanmälningar inkommit till Försäkringskassan, och flera tillbudsanmälningar har kommit in till Arbetsmiljöverket. Det här handlar alltså om liv och död. Det är lätt att säga att man har en nollvision mot dödsfall i arbetet, men här har regeringen brustit i ansvar – som tyvärr på så många andra områden.

Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Egentligen borde man inte begära replik när man i allt väsentligt tycker likadant. Men ibland ställs det frågor, och ibland uppstår det frågor.

En fråga ställdes om den nära anknytningen till arbetsmarknaden när det gäller de nya omställningssystemen och studiemedelssystemet, det vill säga att det ska vara arbetsmarknadsrelevant.

Från Centerpartiets och samarbetspartiernas sida har vi sagt att vi ska genomföra det här avtalet som nästan hela den svenska arbetsmarknaden har ställt sig bakom. Gudskelov står det i ganska tydligt i avtalet att det ska ha anknytning till arbetsmarknaden, så i det här fallet är det någonting som parterna själva har tänkt på. Där finns alltså ett svar.

Jag vill ändå vänligt ställa en fråga, herr ålderspresident. Uppfattar jag det rätt att Kristdemokraterna ställer sig bakom avtalet nu när man uppnått en sådan enorm bredd på arbetsmarknaden och det finns ett så stort engagemang för att genomföra de här viktiga förändringarna, där hänsyn till de små och medelstora företagen naturligtvis är inbyggd i processen?

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 19 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Martin Ådahl, för frågan! För oss är det självklart välkommet att parterna har kommit överens om ett förslag och att vi förhoppningsvis kan reformera LAS.

Nu är det här inte bara en LAS-fråga, utan det finns ju så mycket mer i det här avtalet. Kompetensutvecklingsfrågorna har vi pratat om under lång tid men aldrig klarat av på grund av finansieringsproblematiken. Då tänker jag att vi måste analysera vilka kostnader det här innebär för staten. Vad innebär en a-kassa som i stället ska läggas på de fackliga organisationerna?

Det är ganska stora förändringar, så i det här läget vill vi inte bara säga ja. Vi måste naturligtvis se en proposition och se vilka konkreta förslag som läggs fram. Vi måste se vad kostnaderna blir för staten och att det blir ett funktionssätt som vi tror blir effektivt.

Självklart välkomnar vi det här och hoppas att det ska komma till ett avslut. Men jag är inte säker på att det är så enkelt som Martin Ådahl ibland vill framställa det som.

Anf. 20 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill inte polemisera, men jag tror knappast att jag har upplevt eller beskrivit denna process som enkel. I alla stycken har den varit lång och komplicerad, men gudskelov har den nått fram till någonting bra och positivt för alla inblandade parter.

Jag vill bara nämna att parterna bakom avtalet själva inte har begärt att det ska bli en partsbaserad a-kassa och arbetslöshetsförsäkring, utan de vill ha det utrett. De kommer dessutom att utreda det själva, är tanken. Det får vi också följa.

Jag hoppas och tolkar det som – jag tycker mig höra det, även om det är lite otydligt – att Kristdemokraterna ställer sig bakom det som stora delar av Sverige har ställt sig bakom, nämligen principen att reformerna behöver genomföras och idén att detta kan göras med parterna, och att Kristdemokraterna tycker att det är något genuint positivt som man står bakom.

Anf. 21 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Martin, för frågorna!

Det är viktigt att vi kan diskutera den överenskommelse som har kommit från parterna. Precis som Martin Ådahl säger vill man utreda a-kassan, men det är också flera olika utredningar som nu kommer att ta vid, som jag uppfattar det. Ingenting är ju klart förrän det är klart, och ingen har nog egentligen riktigt kunnat räkna ut vad de olika kostnaderna och effekterna blir.

Som ett seriöst parti måste vi naturligtvis titta på de konkreta förslag som sedan läggs på riksdagens bord. Vi lär få åtkomma i denna fråga, men vi är självfallet positiva till en reformering av LAS.

Anf. 22 ARMAN TEIMOURI (L):

Herr ålderspresident! Detta är min första debatt i rollen som ny ledamot i arbetsmarknadsutskottet. Det är superspännande frågor på många sätt och vis, och väldigt viktiga.

Om jag gör en liten utblick blir jag minst sagt orolig. Drygt 430 000 svenskar står nu utanför arbetsmarknaden. Det är 430 000 personer vars

drömmar, dagliga liv och framför allt framtidshopp står i rejäl gungning. Jämfört med samma period förra året är det drygt 100 000 fler arbetslösa. Det är väldigt oroväckande.

Vi kan konstatera att ungefär 173 000 personer är långtidsarbetslösa och har varit inskrivna som arbetslösa i tolv månader eller mer. Vi är visserligen mitt i en pandemi, men det är alarmerande siffror. Risken att fler blir långtidsarbetslösa ökar för varje dag, och för varje dag som går kommer dessa människor ett steg längre bort från drömmar och det dagliga livet och närmare ett större utanförskap.

Låt mig fortsätta. Antalet arbetslösa ungdomar i åldern 15–24 år uppgår till ungefär 117 000 personer, vilket motsvarar en ungdomsarbetslöshet på nästan 21 procent. Drygt var femte ungdom står alltså utanför arbetsmarknaden. Jag blir orolig, herr ålderspresident, för att dagens ungdomar kommer att bli en förlorad generation.

Ett arbete innebär inte bara vad lönekuvertet kan erbjuda varje månad den 25:e. Genom arbete bidrar vi till samhället, både direkt och indirekt, och samtidigt skapar vi en ökad självkänsla. Varje människa vill vara behövd, vill bidra. Det handlar om att gå från ett utanförskap till ett innanförskap. Det handlar om grundläggande behov och något som vi alla önskar och som vi alla förtjänar.

Det finns givetvis några nyckelfrågor. Vi måste förenkla regelverken, och det måste bli enklare att anställa. Förlegade lagar måste bort, och arbetsrätten måste moderniseras. Jag är därför stolt som liberal över att vi har drivit igenom denna typ av reformer inom ramen för januariavtalet. Men räcker det? Absolut inte.

Herr ålderspresident! Det vore inte seriöst att diskutera dessa frågor om vi inte tittade på hur situationen ser ut just nu i Sverige och världen. Covid-19 har lamslagit en hel värld och så även Sverige. I grund och botten handlar det om hälsa och sjukvård, men även ekonomin är under hård press. Att jobb har försvunnit är ingen nyhet. Antalet varsel har ökat markant, och fler har en oviss framtid framför sig. Men vi ska vara ärliga. Det såg inte särskilt bra ut innan coronapandemin nådde Sverige heller.

Men Liberalerna har tagit ett stort ansvar. Vi har genom budgetsamarbetet drivit på för insatser för att rädda jobb. Kraftiga stöd till företag, som exempelvis korttidsjobb, omställningsstöd och omsättningsstöd, har inneburit att fler kan behålla sina jobb. Men trots detta kan vi nog över parti-gränserna vara överens om att alldeles för många ändå är arbetslösa.

När arbetslösheten ökar, i spåren av den pågående pandemin, är det unga och utrikes födda som drabbas värst. De grupper som stod längst ifrån arbetsmarknaden före pandemin står nu ännu längre bort, och risken finns att den positiva trenden med en ökad andel kvinnor som står till arbetsmarknadens förfogande bryts.

Vi behöver dra lärdomar av de systemfel som har blottats under krisen och se hur vi kan göra arbetsmarknaden mer inkluderande för fler, flexibel och fri från stelbenta strukturer.

Vi välkomnar givetvis i likhet med utskottet de olika insatser som görs för att underlätta för fler att komma i arbete, men enligt vår mening lär dessa åtgärder inte vara tillräckliga. Ytterligare arbete behövs för att på sikt kunna möta den omställning som arbetsmarknaden står inför. Och arbetsmarknaden behöver långsiktighet. Liberalerna har under det senaste decenniet drivit på för att arbetsmarknaden ska präglas mer av flexicurity,

där kunskap värderas högre än anställningstid i en kunskapsintensiv ekonomi. Nu ser vi med parternas överenskommelse att vi är på väg att ta stora steg framåt.

Men det krävs både handlingskraft och långsiktighet från politiken. Samtidigt som vi genomför viktiga reformer lyfter vi blicken mot framtiden. Nu behöver vi ha blicken mot vilka utmaningar vi ser om tio år. Därför är det inte mer än rimligt att det tillsätts en långtidsutredning med uppdrag att överblicka vilka förändringar som kan krävas på den svenska arbetsmarknaden fram till 2030. Ett tioårsperspektiv är inte annat än rimligt. Jag tycker därför att det är beklagligt att fler partier inte har ställt sig bakom vår reservation, men alla är fortfarande välkomna.

Herr ålderspresident! På tal om den omställning som arbetsmarknaden står inför: För någon vecka sedan togs ett historiskt beslut av Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal. Vi är välkomna att dessa konstruktiva parter till slut lyckades nå i mål med en uppgörelse som kommer att leda till en mer flexibel, dynamisk och kunskapsinriktad arbetsmarknad.

Det har skett stora strukturella förändringar på arbetsmarknaden de senaste 25 åren. Samtidigt har vi en lag som äldre än vad jag själv är. Nu har politiken, näringslivet, många av facken och inte minst en majoritet av Sveriges löntagare insett att arbetsrätten måste moderniseras för att man ska få bukt med många av de utmaningar vi ser på arbetsmarknaden. Parterna har kommit överens, och det är nu politikens ansvar och uppgift att genomföra överenskommelsen.

Som liberal är jag mycket stolt över att vi genom januariavtalet har gjort denna historiska förändring möjlig. Parterna har förhandlat i årtal, men utan den påtryckning som vi initierade via LAS-utredningen hade man kunnat fortsätta i evighet.

Svensk arbetsmarknad behöver en mer flexibel arbetsrätt, löntagarna behöver bättre möjligheter att ställa om mitt i arbetslivet och inte minst behöver vi lägre kostnader för företagen, så att fler kan gå från bidrag till jobb.

Med moderniseringen av arbetsrätten är vinnarna alla löntagare, oavsett vad man jobbar med, och givetvis de som står utanför arbetsmarknaden. Det är den här typen av förändringar som arbetsmarknaden så innerligt behöver.

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi även arbetslöshetsförsäkringen. Vi vet att försäkringen kommer att förändras. I den statliga utredning som presenterats ser jag många kloka slutsatser. Med utredningens förslag blir det mer transparens och mindre krångel både för den anställda och för företagen, och det kommer att bli lättare för företagare och kombinatorer. Detta är givetvis bra på många sätt, men som liberal skulle jag vilja driva det ett steg längre.

Under coronakrisen har det blivit tydligt att a-kassan inte möter de behov som finns. Trots de ändringar som vi genomfört för att det ska vara möjligt för fler att kvalificera sig till a-kassan ställer sig i dag ungefär 2 miljoner svenskar utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det är en stor svaghet i det frivilliga systemet. En allmän trygghetsförsäkring fungerar sämre om personer som inte behöver den ställer sig utanför. Även med förslaget från Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster, där Liberalerna drev på för att betänkandets förslag skulle inne-

bära att fler omfattas, bedöms andelen som kvalificerar till a-kassan gå från 40 till 47 procent. Det är inte rimligt.

Låt mig ta två exempel: Unga och friska människor måste betala till sjukförsäkringen, och personer som inte har barn betalar till föräldraförsäkringen. Det är inte mer än rimligt att ha liknande principer även när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Också jag som gammal företagare ser en positiv del i att ha en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, nämligen att det skulle minska skillnaderna mellan att vara anställd och att vara självanställd.

Vi ska också komma ihåg att skattebetalarna fortfarande betalar en majoritet av försäkringens utgifter, trots medlemsavgifter. Indirekt finansieras alltså försäkringen av alla som arbetar, men det är bara de som är medlemmar i en a-kassa som får rätt till hela försäkringen. Från ett liberalt perspektiv vore det inget annat än rimligt att ha en obligatorisk statlig a-kassa, herr ålderspresident. Där är vi dock inte än.

För en dynamisk och kunskapsintensiv arbetsmarknad krävs inte bara de förändringar som parternas överenskommelse innebär, med flexibla villkor för arbetsgivare och bättre möjlighet till omställning, utan också de förändringar som Liberalerna vill se för att alla som arbetar ska omfattas av ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. På det sättet får vi företag som vågar anställa och arbetstagare som vågar utvecklas.

Herr ålderspresident! Den här debatten är mycket viktig. En god arbetsmarknad är vägen för människor att gå från bidrag till jobb, från ett utanförskap till ett innanförskap. En god arbetsmarknad skapar möjligheternas land för alla.

Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i betänkande AU2 i sin helhet. När det gäller betänkande AU5 står vi givetvis bakom alla våra reservationer, men för att spara lite tid yrkar jag bifall enbart till reservation 2.

Med det vill jag önska utskottets kansli en god jul och tacka för all hjälp under den här tiden. Jag önskar även utskottets ledamöter, och inte minst kammaren och ålderspresidenten, en god jul.

Anf. 23 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! För några månader sedan uttalade Liberalernas arbetsmarknadspolitiska talesperson följande: ”Permanent nivåerna i a-kassan, straffbeskatta företagen, 4 timmars arbetsdag, mer pengar till bidragssystemen. Det är miljöpartiets recept för att minska massarbetslösheten och kicka igång ekonomin efter krisen. Ska sossarna även tillåta mp diktera villkoren för finanspolitiken?”

Detta är väldigt intressant. Min fråga är: Gäller detta uttalande fortfarande?

Anf. 24 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppfattade i ärlighetens namn inte exakt vad frågan innebar. Jag vet inte om citatet gäller utifrån coronapandemin eller vilka åtgärder ledamoten Mats Green refererar till.

Jag kan bara konstatera att vi har vidtagit kraftfulla åtgärder för att se till att fler ska gå från bidrag till jobb. Vi ska se till att svenska jobb och företag ska räddas under den här perioden, och då krävs vissa kraftfulla åtgärder och paket. När det gäller exempelvis arbetslöshetsförsäkringen, som jag ändå hörde en antydan om, är det en förändring som inte är per-

manent. Den a-kasseutredning som finns har kommit med förslag som vi ska titta över, och därefter ska vi komma med en långsiktighet i frågan.

Jag tror att jag stannar där.

Anf. 25 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Min fråga var om det som Liberalernas arbetsmarknadspolitiska talesperson uttalade för några månader sedan fortfarande gäller. Jag har nämligen väldigt svårt att få det att gå ihop med att Liberalerna nu är med på en budget som satsar mer än dubbelt så mycket på att göra det mer lönsamt att inte arbeta än på att se till att vi får fler jobb och fler människor som har pengar över i plånboken när skatten är betald.

Jag tycker också att det är intressant att Liberalerna nu uttalar att höjningen i a-kassan bara är tillfällig. Det ska bli intressant att höra vad Socialdemokraterna och Miljöpartiet säger sedan.

Jag har en fråga vad gäller extratjänsterna. Anser Liberalerna, precis som Centern, att det är en dålig och ineffektiv åtgärd som behöver begränsas?

Anf. 26 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten för frågan.

Mats Green vet också vad det innebär att ingå i ett samarbete, och låt mig vara tydlig: Det finns ett givande och ett tagande i mångt och mycket. Liberalerna har alltid haft som perspektiv att se till att rädda svenska jobb och svenska företag, och det har vi gjort även under den här pandemin. Jag tycker att det är ett stort ansvar, och jag vet att Moderaterna har varit med och tagit ett stort ansvar i dessa frågor. Vi kommer att fortsätta göra det.

Det finns delar där vi inte är helt överens mellan januariavtalets partier, och så kommer det alltid att vara i ett samarbete. Det är ett givande och ett tagande. När det gäller extratjänsterna är väl även det en reform, eller vad man nu ska kalla det, som vi ser stora utmaningar med. Vi får titta över det och se hur vi kan göra förbättringar framöver.

Anf. 27 ANNA JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Vi närmar oss jul, och det blir en jul som är anorlunda än någon annan vi upplevt. För många blir julen 2020 den första utan en kär anhörig, och för andra blir det en jul då man oroar sig för sin egen eller andras hälsa. Hundratusentals svenskar går ur det gamla året och in i det nya med en gnagande oro för hur det ska bli. Kommer jag att få behålla jobbet? Kommer jag att få ett nytt? Kommer företaget att klara sig eller gå omkull?

Pandemin och dess följder har slagit hårt mot hela vårt samhälle men särskilt drabbat vissa sektorer. Regeringen har sedan i våras lagt inte mindre än tolv extra ändringsbudgetar på riksdagens bord för att motverka och mildra effekterna för människor och företag runt om i vårt land. Det har handlat om åtgärder för att rädda liv och minska smittspridning. Det har varit åtgärder för att rädda i grunden livskraftiga företag och rädda jobb; exempelvis har en halv miljon löntagare kunnat korttidspermitteras. Det har också handlat om att minska människors utsatthet i en redan svår situation genom bland annat höjd a-kassa och borttagen karensdag.

Som redan nämnts har pandemin stor påverkan också på arbetsmarknaden. Arbetsmiljön har hamnat i fokus både för den som måste gå till

jobbet och riskera att utsättas för smitta och för den som jobbar hemifrån. Arbetslösheten har, trots omfattande insatser för att rädda jobb, ökat dramatiskt. A-kassorna och Arbetsförmedlingen är satta under hårt tryck när det gäller att hantera ett enormt inflöde av nya ärenden – människor som behöver hjälp och stöd för att klara sin försörjning och komma vidare till en ny anställning.

Vi måste fortsätta att hantera den akuta krisen med tillfälliga, kraftfulla åtgärder och samtidigt säkerställa ett långsiktigt hållbart samhälle och en väl fungerande arbetsmarknad. Alla som kan arbeta ska arbeta. Det är ett löfte vi ger varandra: Var och en av oss bidrar efter förmåga och kan också räkna med samhällets stöd när det behövs. Men det räcker inte. Alla har också rätt till ett arbete som bidrar med mening och utveckling, som ger en lön man kan leva på och som man inte blir sjuk eller skadad av.

Utmaningarna är stora. De människor som redan hade en lång väg till arbete har hamnat ännu längre bak i kön när fler, med bättre cv:n, söker samma jobb. Många med tillfälliga och osäkra anställningar hamnade vid sidan av både omställningsorganisationernas insatser och korttidspermitteringarna när krisen slog till. De gick i stället ut i öppen arbetslöshet. Stressen och pressen på jobbet, som orsakar ohälsa och sjukskrivningar, har på många arbetsplatser ökat än mer. Den omställning till digitalisering och automatisering som redan var i full gång har accelererat, och många jobb som har försvunnit kommer sannolikt inte att komma tillbaka efter pandemin.

På en arbetsmarknad som förändras allt snabbare kommer det att bli allt viktigare att utbildnings- och arbetsmarknadspolitik går hand i hand. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är helt avgörande för att möta behoven på framtidens arbetsmarknad.

Därför är det mycket välkommet att regeringen gett Arbetsförmedlingen utökade möjligheter att anvisa arbetssökande till reguljär utbildning och att möjligheterna att studera under både arbetslöshet och korttidspermittering stärkts. Budgeten innehåller ytterligare utbyggda utbildningsplatser inom vuxenutbildning, yrkeshögskola och högre utbildning, liksom ökade resurser för att fler ska kunna gå arbetsmarknadsutbildning. På så sätt utnyttjar vi krisen för att förbättra människors och företags framtida möjligheter till växande och utveckling.

Arbetsförmedlingen får ökade resurser, både för att hantera situationen här och nu och för att stärka den lokala närvaron och finnas som en resurs i hela landet. AF måste kunna möta arbetssökande och arbetsgivare lokalt, förstå den lokala arbetsmarknaden och verka som en strategisk part i förhållande till kommuner och andra aktörer. Samtidigt fortsätter reformarbetet, och ytterligare resurser tillförs även för detta.

Ett särskilt välkommet uppdrag är att Arbetsförmedlingen i samverkan med övriga aktörer ska sätta intensivåret för nyanlända, som syftar till att korta vägen till arbete, egen försörjning och integration. Olika insatser som språkutbildning, yrkesvägledning och validering behöver länkas samman till en snabbare och tydligare kedja för de personer som har förutsättningar att komma snabbare in på arbetsmarknaden.

En annan grupp som särskilt behöver uppmärksammas är de cirka 12 procent av befolkningen som har olika former av funktionshinder, varav ungefär två tredjedelar anses ha en nedsatt arbetsförmåga. Dessa personer har en arbetslöshet som är betydligt högre än för befolkningen i övrigt.

Fler i den här gruppen arbetar också deltid och har oftare tidsbegränsade anställningar. Här finns en outnyttjad potential som vi borde ta till vara, både för samhällets skull och för individens.

Arbetsmarknadspolitiken behöver ha ett starkare fokus på att dessa personer ska bli delaktiga i arbetslivet. Arbetsförmedlingen ska säkerställa kompetens för ett väl fungerande stöd för dessa personer. Subventionerade anställningar och andra stöd är en viktig pusselbit i detta arbete, liksom Samhall som ska skapa arbetstillfällen för dem som på grund av sitt funktionshinder står utanför arbetsmarknaden. I pandemins spår riskerar den här gruppen att komma ytterligare ett steg bort från arbete, och därför är det välkommet med det ökade anslaget på 400 miljoner till Samhall.

Ytterligare en välkommen satsning i budgeten är de 30 miljoner som tillförs Arbetsmiljöverket för att förstärka och utveckla myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. Det är ett viktigt arbete Arbetsmiljöverket, polisen, Skatteverket, Försäkringskassan, Migrationsverket, Jämställdhetsmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten gör för att motverka skattebrott, arbetsmiljöbrott, felanvändning av subventioner och utnyttjande av utsatta människor, inte minst arbetskraftsinvandrare och andra migranter, och för att säkerställa att konkurrens sker på lika villkor. Under förra året genomfördes nära 2 000 kontroller, som resulterade i att ungefär vart tionde kontrollerat företag fick stänga hela eller delar av verksamheten och att över 10 miljoner i sanktionsavgifter utfärdades.

På en arbetsmarknad som förändras i snabb takt, och särskilt i en ekonomisk nedgång, är ekonomisk trygghet på vägen mellan jobb ett viktigt inslag. Under alliansregeringens första år genomfördes dramatiska förändringar och försämringar av a-kassan. Det blev dyrare att vara med, lägre ersättning, svårare att kvalificera sig och näst intill omöjligt att förutse sitt försäkringsskydd. Det resulterade i att nästan en halv miljon människor lämnade a-kassan. Sedan vet vi hur det gick: Krisen slog till.

Under den S-ledda regeringen har flera förbättringar av a-kassan gjorts, och nu under pandemin har reglerna ändrats så att fler får ersättning och både golv och tak har höjts. Det är mycket välkommet att de förändringarna nu förlängs så att människors inkomst tryggas samtidigt som köpkraften i ekonomin upprätthålls.

Avslutningsvis: Jag har valt att fokusera på våra förslag i det här anförandet, även om mycket naturligtvis finns att säga om oppositionens förslag. Noterbart är dock att både Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna vill göra kraftiga neddragningar på det här utgiftsområdet, mellan 6 ½ miljard och ungefär 10 miljarder, jämfört med regeringen och samarbetspartierna, detta i ett läge då behovet av stöd till omställning är större än kanske någonsin tidigare.

Det är också anmärkningsvärt att både Moderaterna och Kristdemokraterna vill sänka nivåerna i a-kassan mitt under en pågående pandemi. De som skulle drabbas är de arbetslösa, som redan har tagit en hård smäll i coronas spår. Samma moderater som i april ville lägga 100 miljarder på stöd till krisande företag – i månaden – vill alltså nu skära ned nästan 10 miljarder på stöd till krisande människor. Jag konstaterar att det händer mycket spännande saker i svensk politik men att en sak i alla fall är säker: När det gäller att öka otryggheten för vanligt folk kan man alltid lita på högern.

Med det, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandena AU2 och AU5. Jag vill också passa på att önska talmanspresidiet, alla ledamöter och kanslipersonalen en god och frisk jul och ett gott nytt år.

Anf. 28 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Dagens arbetsmarknadspolitiska program och subventionerade anställningar brister i resultat i form av reguljära anställningar. Enligt statistiken för 2019 gick 5 procent till ett reguljärt arbete efter att ha deltagit i extratjänster. Av de arbetslösa som haft introduktionsjobb gick 7 procent till ett reguljärt arbete. Av dem som erhållit instegsjobb gick endast 5 procent till ett reguljärt arbete. Listan kan göras lång.

Överlag går det att konstatera att regeringens insatser är väldigt dyra och ineffektiva och har så varit i flera år.

Min fråga till Anna Johansson är: Har regeringen för avsikt att fortsätta bedriva en arbetsmarknadspolitik som kostar miljarder år ut och år in men som enbart i undantagsfall leder till reguljära anställningar?

Anf. 29 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Ja, regeringen har för avsikt att fortsätta bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik, det vill säga en politik som ger människor det stöd de behöver för att ta sig in på arbetsmarknaden eller från ett jobb till ett annat. Den forskning som finns visar också att aktiva insatser som innebär att människor får möjlighet att pröva att vara på arbetsmarknaden och att få en utbildning under sin arbetslöshet även leder till att dessa lättare tar sig in på arbetsmarknaden och dessutom får en mer varaktig kontakt med arbetsmarknaden.

De insatser som görs måste naturligtvis vara utformade efter de individuella behoven. Det finns säkert betydligt mer att göra i att utforma insatser som tar bättre hänsyn till de lokala behoven på arbetsmarknaden. Det finns gott om väldigt goda exempel. Men överlag visar forskningen att både subventionerade anställningar och arbetsmarknadsutbildning är effektiva åtgärder för att flytta människor närmare arbetsmarknaden.

Det betyder inte alltid att man går direkt från en sådan insats till ett reguljärt arbete. Det kan ha att göra med att många personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen – även sådana som var inskrivna före pandemin – har stora problem som gör att de har större svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Det finns dock tydliga bevis för att aktiva åtgärder flyttar människor närmare arbetsmarknaden. Många ska naturligtvis också motiveras att gå vidare till utbildning. Ofta är detta skillnaden mellan att stå utanför arbetsmarknaden och att ha ett jobb.

Anf. 30 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Men siffrorna ljuger inte här, Anna Johansson. De visar på extremt dåliga resultat. Arbetsförmedlingen levererar en väldigt liten del reguljära arbeten.

Anser inte Anna Johansson att man behöver titta över systemet och hitta andra vägar att gå? Man har ju provat detta i ganska många år med samma usla resultat till extremt höga kostnader. Har regeringen inga nya verktyg i sin låda?

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 31 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att Magnus Persson mycket väl vet att man prövar ganska många olika verktyg. Jag nämnde i mitt anförande exempelvis intensivåret för nyanlända. Det finns också gott om utvecklingsprojekt runt om i landet där man har nått väldigt goda resultat, också med människor som har bedömts stå väldigt långt från arbetsmarknaden. Den forskning som finns på arbetet visar också att subventionerade anställningar och arbetsmarknadsutbildning är effektiva åtgärder.

Jag noterar att Sverigedemokraterna å sin sida skär ned på det här området med 6 ½ miljard. Jag har väldigt svårt att se på vilket sätt det kommer att förflytta en enda person ett enda dugg närmare arbetsmarknaden.

Vi har olika syn på vad som behövs för att flytta människor så att de kommer närmare arbetsmarknaden, och jag är väldigt glad att det är den socialdemokratiskt ledda regeringens budget som kommer att godkännas av riksdagen och inte Sverigedemokraternas.

Anf. 32 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Innan vi ens hade hört företrädarna för januariöverenskommelsens partier sa jag att de kommer att vilja prata om hälften av den här budgeten, för den andra hälften tror man inte på. Det var definitivt sant när det gäller Anna Johanssons anförande. Det intressanta är inte det hon sa utan det hon inte sa.

Jag har ett antal frågor med anledning av detta.

Min första fråga handlar om Stefan Löfvens löfte från den 1 maj 2015 om att Sverige 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Vår arbetslöshet är nu i stället en av EU:s högsta, och den var det redan innan coronapandemin startade. Jag vill gärna höra någon kommentar om det.

Det ironiska är att vid samma tillfälle, den 1 maj 2015, kallade Stefan Löfven sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar för miljardsvindleri. Mot bakgrund av att Socialdemokraterna nu bland annat är med på att föreslå sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar under en viss tid undrar jag om Anna Johansson fortfarande anser att det är miljardsvindleri.

Min andra fråga handlar om de a-kassehöjningar som Centern och Liberalerna lovade skulle vara tillfälliga. Är det Anna Johanssons och Socialdemokraternas åsikt att de bara är tillfälliga? Jag misstänker att vi kommer att få ett glidande, generellt och ospecifikt svar.

Jag noterar också att Anna Johansson inte sa någonting om arbetsrätten. Det vore intressant att höra några kommentarer även om den.

Anf. 33 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Vi har två minuters talartid i repliker, så det är lite svårt att gå Mats Green till mötes på alla punkter.

Jag börjar med arbetslösheten. Ja, vi har haft och har fortsatt att ha stora problem med hög arbetslöshet. Men något som är oerhört positivt är att vi har haft och fortsätter att ha EU:s absolut högsta sysselsättningsgrad. Det innebär att det är fler människor av den totala arbetskraften i Sverige som går till jobbet och försörjer sig själva. Vi har en lägre andel fattiga i Sverige, och vi har en i grunden robust arbetsmarknad. Jag tycker att det är värt att påpeka.

Vi har fått ett inflöde av människor som står långt ifrån arbetsmarknaden, vilket har medfört att vi har fått en ökad arbetslöshet. I högkonjunkturen har också fler ansett det mödan värt att söka jobb, vilket också har bidragit till högre arbetslöshetsnivåer.

Den viktiga siffran handlar faktiskt om hur många som är sysselsatta i ekonomin, och där ligger Sverige bra till. Nu går vi in i en kris, men det gör också många andra, och därför behöver vi snabbt se till att återstarta ekonomin så att fler kommer i arbete så fort som möjligt.

Sänkt arbetsgivaravgift för unga är en tillfällig åtgärd. Vi skulle kanske inte själva ha föreslagit den om vi hade styrt på egen hand, men vi tror ändå att i en väldigt speciell situation som den här är det en mindre skadlig åtgärd än under åren då alliansregeringen genomförde den på bred front.

Höjningen av a-kassan är en tillfällig åtgärd. Vi socialdemokrater skulle gärna se att den var permanent, men det som finns i budgetförslaget för nästa år är en tillfällig höjning av a-kassan. Hur det blir sedan beror i alla fall delvis på vad svenska folket väljer att lägga sina röster på i valet 2022.

Jag skulle vilja ställa en motfråga till Mats Green. Hur tänker sig Mats Green och Moderaterna att en sänkt a-kassa ska medverka till en bättre arbetsmarknad?

Anf. 34 MATS GREEN (M) replik:

Herr ålderspresident! Man kan alltid lita på att Moderaterna ser till att låg- och medelinkomsttagare får mer pengar över i plånboken när skatten är betald. Man kan också alltid lita på att Moderaterna ser till att fler människor har ett jobb att gå till. Här har Socialdemokraterna misslyckats kapitalt, trots extremt goda förutsättningar i och med en lång och utdragen högkonjunktur.

Vi ser resultatet. Långtidsarbetslösheten hade bitit sig fast långt innan corona kom. Vi har nu den högsta arbetslösheten på 100 år. Återigen ser vi, apropå Anna Johanssons fråga, att en mer förmånlig a-kassa slår direkt mot arbetslösheten i och med att fler människor lämnar arbetsmarknaden och blir bidragsberoende.

Hur kan man försvara det misslyckande som socialdemokratin står för när det gäller arbetslösheten? Ni har brutit precis vartenda löfte ni någonsin har givit.

Anf. 35 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! När det gäller låg- och medelinkomsttagare kan jag konstatera att Mats Green och Moderaterna gärna stärker människors ekonomi med skattesänkningar, men inte för dem som har det allra tuffast – inte för dem som är sjukskrivna, inte för dem som är arbetslösa och inte för dem som har de allra svåraste privatekonomiska lägena. Där vill Moderaterna alltid och i alla lägen slå hårt och skoningslöst.

Jag är övertygad om att någon som har förlorat jobbet i spåren av pandemin inte kommer att få ett enda ytterligare jobberbjudande för att man också får en lägre ersättning under sin arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen är en brygga över till nästa jobb och ska tillförsäkra människor en skälig trygghet. Den vill Moderaterna rycka undan, och jag tycker faktiskt att det är skamligt.

Anf. 36 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill kommentera en del av det som Anna Johansson har tagit upp här. Hon har anklagat Kristdemokraterna för att vara i stort sett hjärtlösa när det gäller a-kassan.

Jag tycker att man verkligen kan fundera på att om a-kassan nu ska vara en omställningsförsäkring ska det vara just en omställningsförsäkring. Det finns flera studier som visar att den höjda nivån kan spä på arbetslösheten och hämma svensk ekonomisk utveckling. Det är i sin tur dåligt för de arbetslösa att ekonomin inte kommer igång.

Sedan får man titta på vad vi har för alternativ. Vi har lagt mer än regeringen på åtgärder för detta. Vi har lagt 771 miljoner extra på nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkes- och introduktionsanställningar och annat.

Jag vill särskilt lyfta fram en grupp, som jag också nämnde i mitt tal tidigare. Regeringen riktar 400 miljoner till Samhall för personer med funktionsnedsättning. Samhall verkar vara det enda svaret för Socialdemokraterna.

Vi har lagt 300 miljoner på satsningar på de arbetsintegrerande sociala företagen. Tyvärr har regeringen under en lång tid sett till att de alltmer har försvunnit. De är de som oftast kan ta in människor och ge dem ett sammanhang, en meningsfull vardag och en möjlighet att kanske komma ut på vägen mot ett eget arbete med lön, vilket är precis vad Anna Johansson eftersträvar.

Vad är det som gör att ni inte vill satsa på de arbetsintegrerande sociala företagen utan bara ser Samhall som den enda lösningen i dag?

Anf. 37 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis inte den enda lösningen, men det är *en* viktig lösning.

Samhall behöver kunna ta emot personer på många olika typer av jobb och säkerställa att man utvecklar tjänster som efterfrågas och därmed också kan erbjuda meningsfull sysselsättning och arbete för människor som har svårt att få fäste på den ordinarie arbetsmarknaden. Det betyder inte att andra insatser eller andra typer av arbetsgivare är ointressanta eller meningslösa, utan det finns även fortsättningsvis medel till exempelvis lönebidrag och andra typer av insatser där Arbetsförmedlingen har flera verktyg i sin verktygslåda för att ge stöd till personer med funktionsnedsättning.

Jag skulle nog ändå vilja hävda att det här är ett område där ingen regering, vare sig nuvarande eller tidigare, har anledning att slå sig för bröstet. Jag är övertygad om att det är ett område där vi kommer att behöva göra mer insatser och hitta fler verktyg framöver.

Förmodligen behövs det också i hög grad en förändrad syn. Ungefär en fjärdedel av alla med funktionsnedsättning har upplevt diskriminering. Den vanligaste formen av diskriminering är att man upplever kränkningar och ifrågasättande från den egna arbetsgivaren.

Det finns säkert skäl att fundera över hur arbetsmarknaden överlag kan utvecklas på ett bättre sätt för att bereda plats också för människor som har en arbetsförmåga och som kan bidra men som i dag inte får tillfälle att göra det. Det arbetet hoppas jag att vi kan fortsätta ha en god dialog om. Jag tror att det behövs samarbete snarare än motsättningar.

Anf. 38 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr ålderspresident! Man måste ju låta ord och handling gå hand i hand. Kristdemokraterna höjde till exempel lönebidraget före regeringen. Sedan har regeringen själv höjt lönebidragsdelen så att fler kan omfattas och så att arbetsgivarna får en bättre ersättning för dem som kanske har en långvarig funktionsnedsättning och har svårt att komma in i arbetslivet. Diskrimineringsfrågan är också viktig.

Men när utskottet vid två tillfällen har haft samtal med Arbetsförmedlingen har deras enda svar varit att det inte går att få ut människor med funktionsnedsättning under pandemin. Det finns jättemånga människor, som inte har en funktionsnedsättning, som får ett arbete i dag. Det säger också Arbetsförmedlingen. Alltså måste det vara möjligt.

Jag skulle därför vilja få Socialdemokraterna att ta tag i frågan och se till att de här människorna faktiskt inte bara från talarstolen får höra att de är viktiga utan att det också görs konkreta åtgärder för gruppen. Där menar jag att de arbetsintegrerande sociala företagen har en jätteviktig roll.

Anf. 39 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Där har nog jag och Désirée Pethrus helt och hållet samma syn. Arbetsintegrerande företag men också andra typer av anställningsformer och stöd är viktiga. Det behövs en palett av åtgärder. Men det handlar också om att bereda plats på alldeles vanliga arbetsplatser och skapa större förståelse för att människor med funktionsnedsättning också har mycket att tillföra i arbetslivet och inte enbart är ett problem, vilket många arbetsgivare i dag tycker.

Jag vidhåller att jag tror att det finns en stor samsyn i de här frågorna. Vi kan säkert komma överens om fler och ännu bättre åtgärder för den här gruppen. Det är en viktig men åsidosatt grupp som behöver ytterligare åtgärder för att komma till sin rätt.

Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Anna Johansson sa en del mycket kloka saker om hur den aktiva arbetsmarknadspolitiken och statliga Arbetsförmedlingen ska fungera. Det gör mig glad. Samtidigt är det tyvärr ganska lite i regeringens politik som pekar i den riktningen. Det gör mig ledsen.

När det gäller till exempel lokal närvaro, som togs upp, har Arbetsförmedlingen nu slutredovisat sin bedömning av hur kontorsnätet ska se ut. Även efter det agerande som riksdagen tvingade fram, till och med genom hot om misstroendeförklaring, visar det sig att det i drygt 200 kommuner inte kommer att finnas någon arbetsförmedlare på plats. Det är både en effekt av de medel som Arbetsförmedlingen har fått och av den styrning som sker på grund av den så kallade reformeringen. Man tar bort just arbetsförmedlare och gör om deras tjänster till vad som kan liknas vid telefonister på callcenter. Det är en förberedelse för den privatisering och kommersialisering som den här regeringen har satt sig före att genomföra.

Jag vill höra hur Anna Johansson ser på den utvecklingen och på det faktum att det går i en annan riktning än det hon själv sa vore det kloka att göra med Arbetsförmedlingen.

Anf. 41 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan börja med att konstatera att kontorsnedläggningarna var en direkt följd av den M-KD-budget som röstades igenom och som ledde till väldigt dramatiska nedskärningar på Arbetsförmedlingen. Den kom dessutom väldigt sent på året. Det innebar att man var tvungen att göra hastiga och kanske inte alltid genomtänkta förändringar.

Det är på det sättet att Arbetsförmedlingen ansvarar för och har fullrådighet över sin egen organisation. Det är också värt att påminna om att Arbetsförmedlingen aldrig någonsin har haft kontor i varje kommun i Sverige och förmodligen aldrig kommer att kunna ha det heller. Dessutom är det kanske inte det mest lämpliga sättet att bedriva den verksamheten. Där emot är det ett faktum att flera kontor har återöppnat, och fler är på gång.

Det viktiga för oss är att det finns en aktiv arbetsförmedling i alla delar av landet. Den som är arbetssökande och behöver ett nytt jobb ska alltså, oavsett var i landet man bor, kunna komma i kontakt med Arbetsförmedlingen och få det stöd man behöver. Arbetsgivare som söker kompetens ska också få den hjälp de behöver för att hitta rätt kompetens. Arbetsförmedlingen ska också finnas som den statliga parten i den statliga arbetsmarknadspolitiken, som en representant för staten i olika strategiska avseenden. Det kan gälla projekt och samverkan med kommuner. Det kan vara genom folkbildning och andra aktörer. Och det ska fungera över hela landet.

Det betyder däremot inte att det kommer att finnas arbetsförmedlingskontor i landets alla kommuner. Men det behöver ske en förbättring. Därför tillskjuter också regeringen en kvarts miljard för att Arbetsförmedlingen ska öka sin lokala närvaro.

Anf. 42 ALI ESBATI (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag och Anna Johansson är eniga om att dramatiska och negativa effekter följde av M-KD-budgeten, som röstades igenom med Sverigedemokraternas hjälp. Däremot hade regeringen och de nuvarande samarbetspartierna möjlighet att korrigera det men har underlåtit att göra det. Det bör man ta eget ansvar för.

Jag är inte ute efter att det nödvändigtvis ska finnas arbetsförmedlingsbyggnader på jättemånga ställen. Men något som inte bara jag utan bland annat kommunerna själva påpekar är att den statliga Arbetsförmedlingens tillbakadragande leder till att kommunerna får ökade kostnader. Just den typen av samverkan som Anna Johansson mycket klokt var inne på behövs blir också väsentligt mycket svårare att genomföra.

Jag hoppas att man följer upp detta mer noga än vad som har framkommit här.

Anf. 43 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Det tillförs som sagt en kvarts miljard till Arbetsförmedlingen för nästa år, just för att säkra och öka den lokala närvaron i landet. Regeringen har också varit tydlig med att man inte är nöjd med sakernas tillstånd och att det är något som man kommer att fortsätta följa upp och följa väldigt nära.

Det ska också sägas att många människor kommer att komma i kontakt med den statliga arbetsmarknadspolitiken till delar genom att möta fristående aktörer eller genom att delta i till exempel utbildning på den ort där

man bor. Men det räcker inte. Arbetsförmedlingen måste också, i kraft av en statlig myndighet, vara representerad i alla delar av landet. Den måste kunna vara en stark och bra part för att säkerställa att människor kommer i arbete, närma sig arbetsmarknaden och samverka med relevanta aktörer. Det kommer vi att fortsätta följa upp.

Anf. 44 LEILA ALI-ELMI (MP):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi utgiftsområde 14 som berör arbetsmarknad och arbetsliv. Inledningsvis måste man konstatera att coronapandemin har skakat om arbetsmarknaden rejält. Pandemin har slagit hårt mot hela världen – mot liv och hälsa. Restriktioner som infördes för att hejda smittspridningen har haft allvarliga konsekvenser på ekonomin.

Pandemin har påverkat oss alla på olika sätt. Vad gäller arbetsmarknaden har vi påverkats olika. Vi kan tydligt se att pandemin drabbar en del grupper hårdare än andra. De som har yrken där det saknas möjlighet att arbeta hemma, såsom välfärdsyrken, har i högre grad än andra utsatts för smittorisk.

Många med otrygga anställningar inom till exempel besöksnäringen blev i ett slag av med arbetet eller har timanställningar som dragits ned till ett minimum. Enskilda människor har helt eller delvis förlorat sin inkomst och försörjningsmöjlighet. Arbetslösheten har gått upp rejält.

Regeringen har infört en rad olika åtgärder för att mildra konsekvenserna för enskilda människors ekonomi och för att hjälpa företag att överleva. Detta är i sig viktiga åtgärder, och väldigt stora summor har avsatts. Bland de stöd som givits finns korttidspermitteringar och omställningsstöd till företag.

Men vi har också gjort det enklare att kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen och höjt både taket och grundbeloppet. Att fler nu omfattas av arbetslöshetsförsäkringen och ett förbättrat grundskydd är viktigt.

Miljöpartiet vill att dessa förändringar permanentas. De ligger helt i linje med det vi länge har drivit: att fler ska omfattas av trygghetssystemen.

Arbetsförmedlingen är i en fas av förändring i enlighet med överenskommelsen i januariavtalet. Det är en tuff utmaning för myndigheten att i en sådan omställningsfas samtidigt möta ett mycket stort antal arbetslösa människor och ge dessa tillräckligt stöd.

Arbetsförmedlingen får förutsättningar att hantera situationen genom att regeringen höjer förvaltningsanslaget för myndigheten. Ett intensivår införs inom ramen för etableringsprogrammet för att snabba på nyanländas etablering på svensk arbetsmarknad.

Herr ålderspresident! Arbetslösheten ökade något strax innan pandemin på grund av konjunkturförändringar. Men under pandemin har arbetslösheten skenat, och de som har drabbats allra hårdast är människor med svag förankring på arbetsmarknaden.

Redan innan pandemin hade svensk arbetsmarknad problem med många lediga jobb och många arbetslösa som inte kunde ta dessa arbeten. Även nu finns det jobb inom en del branscher; vissa har till och med fått ett uppsving. Det är dock inte säkert att arbetslösa är rustade att ta dessa lediga jobb. Det finns en kompetensklyfta som behöver bryggas över genom utbildning. Regeringen gör flera satsningar på utbildningsinsatser. Detta ser Miljöpartiet som väldigt viktigt.

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Både arbetsgivare och arbetstagare tjänar på att människor kan få ta del av kompletterande utbildningar så att de kan arbeta inom ett yrke som de tidigare har utbildat sig till eller som de har erfarenhet av. Det bör också finnas goda möjligheter att läsa in en helt ny grundutbildning för att sedan fortsätta att förbättra sina möjligheter på arbetsmarknaden.

Att snabbt kunna få ett jobb, även om det är okvalificerat och lönen är låg, kan vara bra om det är ett deltidsjobb vid sidan av fortsatta studier. Jag oroar mig för de röster som visar att ett jobb i alla lägen är bättre än studier. Det ökar risken för att människor hamnar i en situation som de har svårt att ta sig ur. Med utbildning stärker vi den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden.

Förändringstakten på arbetsmarknaden är hög. Många jobb rationaliseras bort på grund av automatisering och digitalisering. Samtidigt ger utvecklingen också nya jobb. Utbildning är därför viktigt inte bara för dem som saknar jobb utan också för dem som redan är etablerade på arbetsmarknaden.

Kompetensförsörjning kommer att spela en stor roll på den framtida arbetsmarknaden. Miljöpartiet har länge lyft vikten av livslångt lärande. Vi är övertygade om att människor mår bra av att utvecklas under sitt yrkesliv och att det stärker deras ställning på arbetsmarknaden.

Vi välkomnar principöverenskommelsen mellan parterna, där det ingår ett omfattande paket för kompetensförsörjning. Det innebär i princip att anställda ska ha rätt till två terminers betald kompetensutveckling. Detta tror vi kommer att vara mycket betydelsefullt. Det kommer att sänka trösklarna rejält för människor att våga och kunna vidareutbilda sig.

Alltför många arbetslösa saknar den kompetens som behövs för att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringens ambition är att fler arbetssökande med utbildningsbehov ska välja reguljära studier eller studier inom folkhögskolan. Regeringen föreslår även att medel tillförs för att öka tillgången till korta arbetsmarknadsutbildningar som syftar till att möta behovet inom bristyrken.

Fru talman! Sämst förankring på arbetsmarknaden har utrikesfödda kvinnor med låg utbildning. I den granskning som *Kalla fakta* presenterade i början av året framgick att kvinnor med utländsk bakgrund missgynnas i den arbetsmarknadspolitiska bedömningen på grund av diskriminering. De fick inte ta del av insatser i samma utsträckning som män och hade svårare att komma i kontakt med handläggare.

Fördomar och föreställningar ska inte avgöra vilka insatser enskilda får ta del av. Det är viktigt att etableringsinsatserna har ett jämställdhetsperspektiv och att den arbetsmarknadspolitiska bedömningen görs på ett kunskapsbaserat sätt. Riksrevisionen har pekat på vikten av att Arbetsförmedlingen säkerställer att de arbetsmarknadspolitiska bedömningarna är likvärdiga.

Regeringen tog under förra mandatperioden bort vårdnadsbidraget, och vi har sett till att föräldralediga numera har möjlighet att studera svenska. Detta är viktigt för många som ännu inte har etablerat sig på arbetsmarknaden.

Regeringen har satsat på insatser som kan stärka lågutbildade kvinnors möjlighet till arbete. Extratjänster och introduktionsjobb ger dem som står allra längst från arbetsmarknaden en chans att komma in, inte minst utrikesfödda kvinnor. Detta är väldigt viktigt och gör skillnad i praktiken.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandena AU2 och AU5.

Anf. 45 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi har tidigare debatterat ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder. Men en åtgärd vi inte nämnt är det nya anslaget till intensivår för nyanlända – en reform för 100 miljoner som man av någon anledning stoppat in i Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader utan att med ett enda ord nämna detta i budgetpropositionen.

Min fråga till Miljöpartiet är ganska enkel: Anser Miljöpartiet att särlösningar grundat på etnicitet är rätt väg att gå, med den stora arbetslöshet vi har i dag?

Anf. 46 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Jag vill rikta en fråga till Magnus Persson själv: Vad menar ni med särlösningar? Jag har läst er kommittémotion, där ni säger att regeringen grundar sin politik på etnicitet. Vilken etnicitet pekar ni på då? Kan du svara på den frågan?

Anf. 47 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag hör att Miljöpartiets representant inte vill svara på frågan. Men ja, vi är emot särlösningar och kvotering. Jag tycker att en sådan här reform skickar väldigt märkliga signaler till alla de tusentals arbetslösa ungdomar vi har i Sverige i dag, som inte får någon gräddfil in på arbetsmarknaden. Tycker Miljöpartiets representant här i kammaren att detta är rätt väg att gå?

Anf. 48 LEILA ALI-ELMI (MP) replik:

Fru talman! Intensivåret är en del av etableringsprogrammet. Det handlar om en individualiserad etablering. I dag har vi ett etableringsprogram på två år, där en universitetsutbildad person och en analfabet får i princip samma insatser.

Ni vill ju avskaffa hela integrationspolitiken. Vilka är era lösningar på de problem som ni ger en väldigt missvisande bild av?

Anf. 49 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Min kollega Mats Green har tidigare under debatten talat om arbetsmarknad. Jag kommer att fokusera på arbetsmiljöområdet och Moderaternas ståndpunkter här.

Arbetsmiljöfrågorna har de senaste åren varit kraftigt omdebatterade, bland annat mot bakgrund av det stora antal dödsolyckor på de svenska arbetsplatserna som vi sett under flera års tid. Flest olyckor hittar vi inom branscherna byggnad, transport, jordbruk och skogsbruk.

I genomsnitt har cirka en person i veckan avlidit i en arbetsplatsolycka. Situationen har dock tillfälligt förbättrats något. Pandemieffekter och medföljande permitteringar och korttidspermitteringar kan vara en orsak till något förbättrad statistik på området. Självklart är dock varje arbetsrelaterad dödsolycka alltid en olycka för mycket.

Jag har blivit kontaktad av familjer och föräldrar som tragiskt förlorat sina söner via arbetsplatsolyckor. Syftet med samtalen har varit att anhö-

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

riga velat beskriva händelserna samt framföra den viktiga uppmaningen att vi från politiken måste arbeta för att dödsolyckor och olyckor generellt inte ska kunna ske.

De fall jag refererar till handlar bägge om unga män i 20-årsåldern – den ene från Strömstad, den andre från Östersund – som förolyckats på sina respektive arbetsplatser. Det är varje människas värsta mardröm att mista någon man älskar, och jag tror att ingen riktigt kan föreställa sig vad dessa föräldrar och anhöriga nu går igenom. Jag beklagar verkligen deras sorg. Mina tankar går fortsatt till de förolyckades anhöriga. Ingen ska dö på jobbet. Alla som går till jobbet ska också komma hem till sina nära och kära. Allt annat är oacceptabelt.

Det höga antalet arbetsplatsolyckor måste minska. Här har arbetsgivare, parterna, myndigheterna och inte minst politiken ett riktigt stort ansvar. Samverkan är viktig och nödvändig. Tillsyn, information, kunskapsinhämtning och utbildning måste förbättras, och samverkan mellan myndigheter, vilken i dag inte fungerar, måste bli mycket bättre. Det är några av de åtgärder som behövs, enligt oss moderater. En sammanhållen kedja av insatser behövs. Vi moderater har därför skarpa förslag som kan påverka arbetsmiljön för många arbetstagare i en bättre riktning.

Gällande samverkan och en kedja av insatser syftar jag också på Moderaternas historiskt stora satsningar på bland annat Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. Arbetsmiljöfrågorna sträcker sig över flera myndigheter, och satsningar måste därför ske brett inom myndighetssfären. Helheten gör skillnad.

Bakgrunden är också att kritik har framkommit gällande att polis och åklagare har för lite resurser till utredningar av arbetsmiljöbrott och att preskriptionstiderna är för korta. För normalgraden är preskriptionstiden två år, för allvarliga arbetsmiljöbrott fem år. Påbörjade brottsfall läggs ned, och viktiga erfarenheter för förebyggande åtgärder förloras på grund av de korta preskriptionstiderna. Moderaterna vill därför dubbla preskriptionstiderna.

Coronapandemin har medfört ett ytterligare ökat fokus på i synnerhet arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Arbetsmiljöförhållandena för just dessa yrkeskategorier och inom dessa områden har varit mycket ansträngda redan före pandemin, och nu är de helt oacceptabla. Här krävs omedelbara insatser som kan förbättra arbetsmiljösituationen för medarbetarna.

Redan före pandemin hade var tredje kvinna varit sjuk på grund av jobbet de tolv senaste månaderna. Var tredje kvinna – notera det! Värst var det för kvinnor i åldern 30–49 år. En för hög arbetsbelastning är den vanligaste orsaken till att man får hälsoproblem på jobbet, visade Arbetsmiljöverkets rapport. Två tredjedelar av alla personer med arbetsorsakade besvär lider av fysisk smärta och värk. Också problem med nacke, axel och arm är väldigt vanliga. Självklart påverkar dessa smärtor även sömnen och stressnivån negativt.

Inom äldreomsorgen fann Arbetsmiljöverket vid tillsynsbesök att 90 procent av de besökta arbetsställena hade anmärkningar gällande arbetsmiljön. Det visar hur oacceptabel och undermålig arbetsmiljön är för kvinnor inom vård- och omsorgssektorn, en sektor som dessutom i dag har stora rekryteringsproblem. Om vi ska lyckas attrahera personer att utbilda

sig och söka arbete inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård – lägg därtill även utbildningssidan – måste arbetsmiljöförhållandena förbättras.

Jag vill lyfta fram fler exempel på arbetsmiljöutmaningar. 20 procent av svenska arbetstagare uppskattas vara utsatta för någon form av kränkande särbehandling varje år. 7 procent utsattes också för mobbning på arbetsplatsen. Mycket av arbetsmiljöpolitiken har haft ett tydligt fokus på dödsolyckor, vilket är helt befogat, men vi måste även uppmärksamma de psykosociala arbetsmiljöerna och deras påverkan på arbetstagare. Vi moderater har uppmärksammat denna del. Därför har vi också förslag till förbättringar.

Jag vill också lyfta fram nya och andra tillbud i spåren av pandemin. Polismyndigheten har fått in över 1 000 anmälningar om tillbud och arbetsskador som är kopplade till smittspridningen. Det kommer hot mot poliser vid ingripanden, och det handlar om att de gripna uppger att de är smittade. Detta är självklart också en viktig arbetsmiljöfråga för polisanställda.

Jag ska nu kort redovisa Moderaternas förslag inom arbetsmiljöområdet.

Vi anser att Arbetsmiljöverket ska utöka antalet inspektioner och handledningstillfällen generellt samt i synnerhet i utsatta branscher. Arbetsmiljöverket ska också genomföra årliga uppföljningar av det systematiska arbetsmiljöarbetet vad gäller både psykosocial och fysisk arbetsmiljö; vård- och omsorgssektorn ska belysas i särskild ordning.

Vi vill stärka tillsynen av arbetsgivare för yrkesgrupper med särskilt hög sjukfrånvaro. Vi vill förstärka utbildningsinsatserna kring arbetsmiljöarbetet. Vi vill förstärka det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa inom ramen för företagshälsovården. Vi vill, som jag nämnde tidigare, också förlänga preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott.

Jag ser fram emot att ta del av vad regeringen lägger fram i den nya arbetsmiljöstrategin. Vi har fortfarande inte fått ta del av någonting som gör att vi kan utvärdera vad som komma skall. Men detta är en jätteviktig fråga.

Arbetsmiljöfrågorna är ständigt aktuella och bör så vara. Just nu upplever våra arbetstagare runt om i landet enorma utmaningar och svårigheter på sina arbetsplatser, och vi som är verksamma inom politiken bär ett stort ansvar för att underlätta och skapa förbättringar i denna svåra situation. Uppenbarligen har de insatser som införts inte varit tillräckliga. Här krävs krafttag i samverkan med berörda parter. Politikens och självklart regeringens yttersta ansvar är dock centralt.

Fru talman! Jag vill passa på att önska alla en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 50 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tidsvinnande yrkar vi bifall endast till reservation 17 i AU5.

Fru talman! För mig ska Sverige vara ett land där vi kan börja med ingenting och ta oss hur långt som helst, där var och en måste ta sitt ansvar och göra sitt bästa utifrån sina förutsättningar, där samhället finns när det oförutsedda eller olyckan är framme men där vi alla andra gånger tar vårt eget ansvar, fattar egna beslut och hela tiden bidrar för att bygga oss själva och Sverige starka, där skolan är för alla, där dina arbetsinsatser ger dina

möjligheter och där du väljer väg för just dig, många gånger om under livet.

Vi lever i en tid med stora förändringar på arbetsmarknaden, även utan pandemin och alla de konsekvenser den har fört med sig. Tyvärr var vi redan innan krisen illa förberedda att möta en stigande arbetslöshet då vi hade den högsta någonsin i en högkonjunktur. Den var EU:s femte högsta totalt sett och tredje högsta i EU för utomeuropéer; bara Spanien och Grekland ligger sämre till.

För invånare med låg utbildningsgrad ser vi att en stor andel har högst grundskola, men en oroväckande stor andel har inte ens det. Det krävs ett rejält häv när vi kommer till vuxenutbildning på alla nivåer. Utbildning och goda språkkunskaper är A och O för att kunna vara attraktiv på svensk arbetsmarknad. Det är en utmaning vi måste ta tag i med kraft då konsekvensen annars riskerar att bli permanent utanförskap.

Fru talman! Det vi nu ser är en förändrad arbetsmarknad med behov av ett längre arbetsliv. Där tar vi till vara gedigen kunskap och erfarenhet från dem som önskar fortsätta arbeta några år till. Det handlar om att ändra värdering till att skatta denna kompetens högt i stället för att rangera ut människor vid en fix ålder.

Min tidigare chef och rektor Sten-Åke Domeij hade minsann inte tänkt att lägga av den dag födelseattesten sa att pensionsåldern var uppnådd. Nej, av oss som hade honom som chef hade nog ingen tänkt tanken att det energiknippet skulle göra så. Men i ett system som är mer till för systemet än för flexibla och tänkande människor finns inget annat än att sluta och starta eget för att kunna få fortsätta att använda sin kompetens.

Men vi ser också ett samhälle där kompetensutveckling och karriärbyten är mer regel än undantag. Det gör att vi måste vara beredda att lära om och lära nytt under hela arbetslivet. Det är ett sätt att hålla intresse och go uppe för vissa, men också en utmaning för andra.

För att fler ska kunna ställa om och hela tiden arbeta för att göra sig anställbara behöver systemet förändras så att man till exempel kan få skatteavdrag för egna utbildningskostnader och att samhället stimulerar till omskolning. Sammantaget ökar detta betydelsen av flexibla vuxenutbildningar som ställer nya krav på omställning. Staten behöver därmed genom sin del och sitt ansvar i samhällskontraktet underlätta för såväl arbetsgivare som individer att investera i utbildning.

Svensk arbetsmarknad plågas av bristande rörlighet och föråldrade regleringar. Människor har alltmer olika förutsättningar när det gäller att få jobb, och företagen har svårt att få människor med rätt kompetens till olika arbetsuppgifter

Fru talman! Målet bör vara att skapa en arbetslöshetsförsäkring som ger en tidsbegränsad ekonomisk trygghet, avdramatiserar en kortvarig arbetslöshet och möjliggör ett effektivt jobbsökande. Vi måste inse att 2000-talets arbetsmarknad inte kan styras med regleringar från 70-talet. Dagens anställningsskydd gör det svårare för människor som inte trivs eller passar på sin arbetsplats att gå vidare.

För att förbättra rörligheten och matchningen på arbetsmarknaden, stärka svensk konkurrenskraft och ge fler möjlighet att ha ett arbete bör turordningsreglerna reformeras till att i högre grad utgå från vem som har bäst kompetens att utföra uppdraget. Även andra delar i lagen om anställningsskydd bör ses över. Till exempel bör provanställningar förlängas från

sex till tolv månader för att få fler att våga prova att anställa en medarbetare till, vilket kan sänka tröskeln till jobb för både unga och nyanlända.

För att detta ska vara möjligt måste matchningarna på arbetsmarknaden fungera. I dag kännetecknas svensk arbetsmarknad av stora matchningsproblem. Samtidigt som fler människor än någonsin behöver hjälp för att komma in på arbetsmarknaden är rekryteringsproblemen stora. Arbetsgivare hittar inte rätt kompetens. En väl fungerande matchning, och förmågan att ge den som är arbetslös rätt insats, kommer att spela en central roll för hur vi ska kunna hantera den utmaningen framöver.

Arbetsförmedlingens ineffektivitet och låga förtroende är inte hela orsaken till matchningsproblematiken, men det blir tydligt att en reformering krävs. Vi vill se en struktur där fler aktörer får ta ett helhetsansvar för sina arbetssökande och där få ersättning efter hur väl de lyckas med att hjälpa den arbetssökande in i arbete. Kvalitet måste vara i fokus.

Fru talman! Vi behöver en arbetslöshetsförsäkring som är tydlig, där individen i början har stor frihet att söka sig vägar till nästa jobb och där drivkraften att själv vara aktiv i detta premieras. Arbete och sparsamhet ska alltid löna sig. En försäkring ska vara en kortsiktig hjälp när du är mellan jobb och inte en varaktig försörjning.

Moderaterna vill skapa förutsättningar för en modern arbetsmarknad där människor kan yrkesväxla, bygga på sin kompetens för att behålla ett jobb eller göra karriär. Med en starkare ekonomisk uppmuntran och ökad frihet skulle Sverige kunna få en arbetsmarknadsmodell som skapar både tillväxt och verklig trygghet: den att ha flera arbetsgivare att välja mellan.

Det blir tydligt att vi behöver en arbetslöshetsförsäkring värd namnet. Med det utgångsläge Sverige är i nu behöver vi snarare en omställningsförsäkring för att möta framtidens arbetsmarknad, en arbetsmarknad där fler vågar ställa om och fler kommer till sin rätt.

Fru talman, kammarkollegor! Det har varit ett omtumlande år för oss alla i olika stor utsträckning. Det har varit ett år där vi har lärt mycket men också ett år där vi har fått acceptera mycket som jag önskar att vi hade sluppit.

I denna årets sista debatt för vårt utskott vill jag passa på att önska er alla en god jul och ett gott nytt år. Jag vill också rikta ett stort tack till kansliet för ert utförda arbete och ett tack till er kollegor för gott samarbete.

Med visad hänsyn och omtanke om varandra, med hopp om en vaccinationsplan som fungerar och med ett samtal till någon som sitter ensam kan vi göra skillnad.

Vågar vi inte lita på tomten – som med allra största sannolikhet har suttit i karantän i år – vill jag önska mig att vi hjälps åt att handla lokalt. Vill vi ha butiker, tjänster, arbetstillfällen och företag kvar i morgon måste vi hjälpas åt i dag.

Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

Anf. 51 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag hade egentligen inte velat förlänga debatten ytterligare. Men det är lite besvärligt när det är olika talare i dessa coronatider, och vi får komprimera våra inlägg. Jag har gått upp i debatten för att yrka bifall till en reservation under punkt 5 som behandlas i AU5.

Jag vill också passa på att säga, eftersom det har tagits upp i debatten, att intensivåret inte har någonting med etnisk diskriminering att göra, som

Prot. 2020/21:55
16 december

-----

*Arbetsmarknad och
arbetsliv och
Arbetsmarknadspolitik
och arbetslöshets-
försäkringen*

Leila Ali-Elmi har sagt. Det är en åtgärd för att skynda på och effektivisera etableringen så att de som kommer hit inte möts av passivitet utan av ett kompakt och krävande program där människor på snabbast möjliga och kraftfulla sätt integreras i Sverige. Det finns omnämnt både i budgeten och i väldigt mycket av vår kommunikation i samband med budgeten.

Det viktigaste jag vill lägga till när jag ändå är här är att jag som alla andra vill önska en riktigt god jul till arbetsmarknadsutskottet, alla i kam-maren, fru talmannen och också till det fantastiska kansliet som vi har haft hjälp av under detta dramatiska och svåra år. Jag hoppas och ser fram emot att 2021 blir bättre för oss allihop tillsammans!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Studiestöd

§ 7 Studiestöd

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 52 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Då kommer vi äntligen till studiestöd! Det är ett område där de flesta av oss nog är överens om att det är ett fantastiskt och unikt studiemedelssystem som finns i Sverige. Men vi är kanske inte helt överens om upplägget och om finansieringen, och därför avstår Moderaterna från ställningstagande när det gäller beslut om statens budget inom utgifts-området 15. Vi redovisar i stället våra överväganden i ett särskilt yttrande.

Vi hade en debatt om studiestöd för ganska precis ett år sedan. Då berättade jag att jag hade ett 30-årigt förhållande med CSN. Jag har nu avbrutit det, och det är jag väldigt nöjd med. Äntligen är man färdig med detta – puh! Det var en seger, kan jag säga. Men det var förstås också en möjlighet att det fanns.

Det är nästan 1 miljon människor i Sverige som använder studiestöd på både eftergymnasial och gymnasial nivå. Det är en fantastisk möjlighet. Man kan säga att det är en möjlighet för väldigt många. Det är en möjlighet att studera och finansiera sin drömutbildning. Det är en möjlighet att studera utomlands. Det är en möjlighet att studera även när man har fött barn och bildat familj, om man är lite äldre. Det är också en möjlighet till en ny chans att läsa en ny utbildning för att kunna behålla ett jobb, kanske öka sin kompetens eller få ett arbete. Det är alltså en väldigt viktig och fin möjlighet.

Fru talman! Världsekonomin och Sveriges ekonomi förändras i snabb takt. Även arbetsmarknaden förändras. Det har vi hört diskuteras under ett par timmar här på förmiddagen. Vi får ett längre arbetsliv, och det är större behov av kompetensutveckling. Vi kommer också att byta karriär under livet; det kommer snarare att bli regel än undantag att det sker när man arbetar.

Det betyder förstås att kunskap och kompetens får en allt större betydelse för trygghet på arbetsmarknaden. Kunskap och kompetens kommer

alltid att behövas. Därför vill vi från Moderaterna underlätta möjligheten att få studiemedel under längre tid och även högre upp i åldrarna.

Fru talman! Det går inte att nämna något utan att berätta om coronapandemins påverkan på vårt land. Tillsammans med den lågkonjunktur som också är på gång har den inneburit att tusentals människor har blivit utan arbete. Veldig många har börjat studera i stället. Man behöver ställa om, och man behöver komplettera för att kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden. Även studenter som examineras nu får en helt annan arbetsmarknad när de kommer ut.

Fru talman! En helt ny era i det nya samhällskontraktet kommer att vara att både företag och offentligt anställda måste se till att man under yrkeslivet kommer att kunna komplettera och byta utbildning. Man måste göra detta möjligt i många olika former. Man kommer kanske också att kunna arbeta parallellt med sina studier.

Vi är mycket positiva till att många vårdstuderande, till exempel, nu under pandemin har arbetat extra inom vården. Då har man kunnat få hjälp med att ta bort fribeloppet under året för att kunna studera och samtidigt tjäna pengar. Fribeloppet är ju den gräns som finns för hur mycket man får tjäna utan att studiestödet påverkas. Denna hjälp har funnits nu under 2020. Vi hade hoppats att den skulle finnas också under 2021, för tyvärr har ju inte pandemin försvunnit – även om vi är väldigt glada för vaccinet som har kommit.

Tyvärr säger regeringen nej till detta. Vi ser det som en viktig gest att det skulle finnas kvar – en gest för att du gör en stor insats när du är inne och arbetar även under dina studier när vi är i en så speciell situation.

Fru talman! Moderaterna har fler förslag på nödvändiga åtgärder. Det råder stor brist på utbildade förskollärare. Det behövs många förskollärare. Vi vill nu att det ska införas en ny kompletterande pedagogisk utbildning, som kallas för KPU, för att akademiker och yrkesverksamma ska kunna komma tillbaka i ett yrkesliv och jobba som förskollärare i stället. Detta diskuterade vi även i går när vi pratade om högre utbildning. Vi moderater vill avsätta 25 miljoner till denna satsning.

Det kommer att behöva utbildas ett stort antal poliser, vilket också har diskuterats mycket. Det räcker inte att bara utöka antalet platser vare sig det gäller polisutbildning eller annan utbildning. Det gäller också att ha en försörjning, och då blir studiemedlet väldigt viktigt.

Vi vill göra det mer attraktivt att arbeta som polis i Sverige, och vi har ett förslag som gör att man blir av med sina studielån när man har arbetat i fem år som polis. Det blir alltså en utbildning som blir betald av staten, och det gör att det kanske blir mer attraktivt att utbilda sig och även mer lönsamt att arbeta som polis. Vi vill satsa 50 miljoner kronor för detta.

Det finns fler brister. Det råder brist på bostäder för studenter. Det är höga kostnader för nyproducerade lägenheter. Vi vill att studenter ska ges möjlighet att ta ett så kallat tilläggs lån. Det gör att det blir lättare för studenter att ha ett boende. Vi vet att det underlättar för studenter när man kan känna sig trygg med att man har ett boende. Man slipper flytta under studietiden, och man slipper andrahandskontrakt eller tredjehandskontrakt. Vi vill gärna satsa 300 miljoner extra på detta för att kunna få en tryggare boendemiljö även för studenterna.

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är vi inte riktigt överens om hur vi ska finansiera och lägga upp studiemedlet. Därför kommer alltså Mode-

raterna att avstå från ställningstagande när det gäller beslutet. Jag har nu redovisat lite grann av det som ingår i vårt yttrande.

Jag vill önska en god jul och ett gott nytt år, även om det blir väldigt annorlunda för alla.

Anf. 53 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! I Sverige finns ungefär 10 000 förskolor, och strax över en halv miljon barn går i dessa. Andelen anställda med förskolläraryxamen är cirka 40 procent. Ytterligare 20 procent är legitimerade barnskötare.

De flesta enheter klarar kravet på i alla fall en enda examinerad förskollärare på hela förskolan, men vissa kommuner har en så låg nivå som 6 procent utbildade barnskötare och 13 procent legitimerade förskollärare. I 263 av landets förskolor saknas till och med helt personal med någon form av legitimation. Det här är siffror som kommer från Skolverket.

Andelen förskollärare skiljer sig åt mellan olika typer av huvudmän och kommuner. I en rapport från SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, nämns att avståndet till lärosäten med förskollärarytbildning påverkar möjligheten att rekrytera personal eftersom förskollärare i hög grad stannar nära den högskola eller det universitet där de har utbildat sig.

Bristen på utbildad personal är stor på landsbygd och i glesbygd samt i de områden som ligger geografiskt längst bort ifrån de platser där dessa utbildningar bedrivs.

Trots att mycket kan göras digitalt och på distans – det har vi lärt oss det senaste året – talar statistiken sitt tydliga språk: Detta är ett växande problem. Jag deltog nyligen i ett webinarium kring förskolan som arrangerades av flera ledamöter från utbildningsutskottet där dessa fakta och denna statistik diskuterades och belystes.

Denna utveckling gäller inte bara legitimerade lärare inom förskolan, utan den fortsätter sedan vidare upp i grundskolan.

Sverige ska vara ett land där människor kan bo och verka och ha barnen i förskola och skola även utanför de större orterna. Bristen på legitimerade förskollärare och grundskollärare i glesbygd och på landsbygd behöver åtgärdas. 194 av Sveriges 290 kommuner faller inom dessa kriterier, och ungefär 25 procent av Sveriges befolkning bor i dessa områden. Potentiellt kan alltså vart fjärde barn tänkas gå i förskola eller grundskola i just de områden där det råder kraftig brist på legitimerad och utbildad personal.

Vidare bör även nämnas det faktum att 14 procent av Sveriges examinerade lärare väljer att ta anställning utanför utbildningsbranschen eller som lärare och helt enkelt väljer att arbeta med något annat.

För att påbörja ett arbete där vi försöker råda bot på lärarbristen inom förskola och skola föreslår därför Sverigedemokraterna att examinerade lärare som tar anställning i glesbygd årligen ska få avdrag med 15 procent på sin studieskuld, vilket skulle innebära att hela studieskulden är avbetald efter ungefär sju år.

Såväl Kommunutredningen som Landsbygdskommittén lyfter fram nedskrivning av studieskulder som en lämplig åtgärd för att försöka förbättra kompetensförsörjningen i vissa delar av landet.

Denna satsning innebär cirka 90 miljoner för 2021, och ett fullt implementerat förslag skulle innebära en kostnad motsvarande cirka 600 miljoner per år. Det är en satsning som bara i glesbygd skulle gynna uppskattningsvis över 400 000 barn och elever i förskola och grundskola. Adderar

vi lärare i yrkesämnen och gymnasielärare, som är inkluderade i denna satsning, ökar antalet ännu mer, och vi närmar oss en halv miljon elever – för att citera Lärarförbundet: ”Allt börjar med en bra lärare.”

Fru talman! För att ge incitament till studenter att utbilda sig till yrken där det råder brist på utbildad personal på arbetsmarknaden föreslår Sverigedemokraterna ett riktat stöd i form av ett förhöjt studiebidrag med 1 000 kronor extra per månad under studiemånaderna. Detta gäller de studenter som tar examen inom ett bristområde, vilket avser någon av de tio utbildningar där störst brist på utbildad arbetskraft på arbetsmarknaden råder.

För nästa år är enligt Arbetsförmedlingens prognoser dessa yrken bland annat arbetsterapeuter, barnmorskor, civilingenjörer, fritidspedagoger, sjukvårdspersonal och läkare, it-personal, poliser, psykologer, tandläkare, tandhygienister och tandtekniker samt förskollärare och lärare. Andelen tomma platser på vårens utbildningar i dessa exempel fall varierar mellan 76 och 86 procent. I de värsta fallen utbildar vi alltså bara 14 procent av det faktiska behovet.

Ett högre studiebidrag om 1 000 kronor per månad skulle sannolikt locka fler studenter till dessa utbildningar, något som även riksdagens utredningstjänst styrker. Vi satsar därför i vår budget 580 miljoner för 2021 till detta ändamål.

Sverige är ett fantastiskt land med ett väl utvecklat studiestödssystem som snart går in på sitt 102:a år sedan Hjalmar Oscar-Ahlberg 1919 erhöll det första svenska studielånet – 1 500 kronor för ett helår som skulle betalas tillbaka inom loppet av tio år. Sedan 1919 har Sverige utvecklats, och 1965 lades grunderna för det system vi har i dag som är ett väl utvecklat studiestödssystem. Det är ett av världens mest generösa för att möjliggöra studier för människor från alla samhällsklasser, oavsett den enskilda individens unika förutsättningar. Vi ska vara mycket stolta över detta samtidigt som det alltid finns delar som kan förbättras och utvecklas ytterligare.

Med detta sagt önskar jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation och avsluta mitt anförande med att önska våra talmän, tjänstemän, ledamöter i utbildningsutskottet, statsråd och övriga riksdagsledamöter en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 54 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Det Michael Rubbestad inte nämnde i sitt anförande gäller studiestartsstödet. Jag konstaterar att Michael Rubbestad vill dra undan mattan för tusentals arbetslösa personer, majoriteten kvinnor, som har kort utbildning och som står längst bort från arbetsmarknaden genom att avskaffa studiestartsstödet. Detta stöd ges under max 50 veckor. Det är till för dessa personer så att de vågar börja studera. I de flesta fall gäller det yrkesutbildning som leder till jobb.

Som skäl anger Sverigedemokraterna att studiestartsstödet endast är avsett för nyanlända. Det är inte sant, fru talman. Enligt CSN:s rättsavdelning har de flesta studerande med utländskt medborgarskap permanent uppehållstillstånd. Men det som samtliga studerande med studiestartsstöd har gemensamt, oavsett medborgarskap, är att de har varit arbetslösa i minst sex månader under en tolv månadersperiod och att de har en kort utbildning som behöver förstärkas för att de ska kunna få ett drägligare liv.

Sverigedemokraterna vill uppenbarligen av ideologiska skäl, fru talman, beröva tusentals individer möjligheten till ett jobb, till att bli själv-

försörjande, till att få bidra till det svenska samhället, till en framtid och till en frihet. Varför, Michael Rubbestad?

Anf. 55 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad som är mest anmärkningsvärt här. Jag har precis hållit ett anförande där jag talat om Sverigedemokraternas satsningar som kan gynna 500 000 barn och elever. Men ledamoten Pia Nilsson vill hellre tala om Socialdemokraternas politik. Jag hade hoppats få tala om vad Sverigedemokraterna vill på detta område.

Pia Nilsson talar om tusentals personer. Det var ungefär 6 300 personer som 2019 omfattades av studiestartsstödet, enligt CSN. CSN konstaterar också att ungefär hälften av dessa personer sannolikt hade börjat studera ändå. Då är vi nere på ungefär 3 000 personer. Det är inte speciellt många kvar. Av dessa hoppar ungefär 8 procent av under studieåret. Det är dessutom bara en tredjedel som fortsätter att studera när året har passerat. Det låter inte som att det är särskilt många kvar.

Det sas att Sverigedemokraterna vill dra undan mattan. Det handlar mer om att vi ställer ett antal förslag mot varandra. Politik är prioriteringar. Hur ska vi använda pengarna? Om jag kan välja att använda denna pott med pengar till ungefär 500 000 barn och elever och gynna potentiellt 25 procent av Sveriges befolkning på landsbygd och i glesbygd kontra ungefär 3 000 personer är valet ganska lätt.

Anf. 56 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Sverigedemokraternas politik på området handlar om att avskaffa studiestartsstödet, men Michael Rubbestad valde att inte anförda det från talarstolen. Så är dock fallet. Det är helt klart.

Att avhoppet skulle vara 8 procent stämmer inte alls. Det var 289 personer av 6 300 som hoppade av. Det blir inte 8 procent.

Michael Rubbestad sa också att en tredjedel fortsatte att studera. Jo, visst, men ganska många fler får ett jobb inom områden som vård och omsorg, barn och fritid, yrkestrafik, restaurang och handel. Detta glömmet Michael Rubbestad och Sverigedemokraterna bort.

Dessa miljoner är väl investerade pengar. Det handlar nämligen om personer som inte skulle ha tagit detta kliv utan studiestartsstödet. Michael Rubbestad blir svaret skyldig. Vad tänker Sverigedemokraterna göra åt de här tusentals personerna? Oavsett om det är 3 000, 6 000 eller 10 000 kommer det inte Sverigedemokraterna. De säger ju nej.

Anf. 57 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik:

Fru talman! Det kan mycket väl vara så att Pia Nilsson har rätt. Jag tror inte att ledamoten står och ljuger om siffrorna, men 8 procent är det i de underlag som jag har fått från CSN. Jag har lite svårt att se att de skulle vara felaktiga.

Det är korrekt uppfattat att studiestartsstödet är något som vi vill avskaffa. Detta är inte Sverigedemokraternas politik; det är Socialdemokraternas politik. Sverigedemokraterna tror på en politik som gynnar alla medborgare. Vi ska inte begränsa oss till denna extremt lilla grupp. De människor som egentligen omfattas här är väldigt få. Om vi vill göra insatser som dessa borde vi rimligtvis vilja göra insatser som gynnar alla,

hela den svenska befolkningen, så att man inte måste tillhöra vissa grupper för att ha möjlighet att ta del av något.

Nästa gång Pia Nilsson får frågan om hon tycker att studiestartsstödet verkligen var en god investering föreslår jag att hon citerar sin statsminister och partiledare och svarar: Vi har varit naiva.

Anf. 58 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Ojämlighet och vidgade ekonomiska klyftor är ett stort samhällsproblem. I Vänsterpartiets budgetmotion presenteras omfattande satsningar på välfärden. Genom dessa förslag ökar jämlikheten samtidigt som välfärden stärks och Sverige byggs starkare. En del i vår plan för ökad jämlikhet och för att stärka inkomsterna för låginkomsttagare är att införa semestertillägg för studenter.

Vi vill att utbildning och kunskap ska vara tillgängligt för fler människor. För att lyckas med det behövs ett studiestödssystem som gör det möjligt för studerande att klara sig ekonomiskt. Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen kommit med förslag för att säkerställa just detta.

Eftersom påminnelseavgifterna för sent inbetalade fakturor till CSN höjdes från 200 kronor till 450 kronor under Alliansens tid vid regeringsmakten föreslog vi en utökad budget till CSN för att de åter ska kunna sänka avgiften – detta som en åtgärd för att studenter inte ska hamna i skuldproblematik.

Som studentorganisationerna har påpekat går studenter back varje månad om de skulle ha grundläggande omkostnader. Därför lyckades vi vid förhandlingarna med Socialdemokraterna och Miljöpartiet under förra mandatperioden få fram en höjning av bidragsdelen i studiemedlet med 300 kronor i månaden.

I samma förhandlingar lyckades vi även få igenom en historisk ökning av studiebidraget för gymnasieelever, och i år föreslog vi en höjning av studiebidraget med 700 kronor i månaden under de månader som undervisningen bedrivs på distans och i fjärrundervisning. Det var något som tyvärr inte fick gehör bland riksdagens övriga partier.

Fru talman! Vi anser att det behövs fler satsningar. Under sommarmånaderna är det ofta särskilt svårt för studenter att få ekonomin att gå ihop. Vi föreslår därför att det ska införas ett semestertillägg i vårterminens studiemedel. Förslaget innebär att det för varje tio veckors studiemedel som söks och beviljas på vårterminen ska betalas ut en veckas studiebidrag i juni månad. Vänsterpartiet avsätter 610 miljoner kronor för detta ändamål i sin budget.

För att studiestödssystemet ska bli rättvist och därigenom kunna motverka social snedrekrytering på ett bättre sätt behöver det förändras i grunden. Vänsterpartiets vision är att införa studielön och jämställa studier med arbete. En investering i studielön åt dem som studerar måste på sikt anses vara både ekonomiskt och socialt gynnsam för både studerande och samhälle.

Detta skulle betyda större möjligheter för studenter att få en bra utbildning och öka deras förmåga till aktivt deltagande i samhällslivet. Det är i samhällets och i demokratins intresse att människor är välutbildade.

Med studielön skulle även studerande få tillgång till trygghetssystemen, och många av de sociala och ekonomiska problem som studenter har i dag skulle lösas.

Frågan är komplex. Ett komplement till studiestödet är den så kallade Dalamodellen. Vi har föreslagit att man i vissa bristyrken ska kunna studera och arbeta samtidigt och därmed också få just en lön.

Fru talman! Speciellt i en situation som denna med en pandemi är det viktigt att vi har ett studiestödssystem som förstärks – inte försvagas, som bland annat Sverigedemokraterna föreslår. Därför hade jag önskat att riksdagen hade ställt sig bakom våra förslag, men eftersom budgetramarna redan är beslutade avstår vi från att delta i beslutet. Vi har dock ett särskilt yttrande där vi förklarar våra ställningstaganden.

Anf. 59 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Studiestödet är en viktig del i en ändamålsenlig utbildningspolitik. Stödet ska ge ekonomiska förutsättningar för personer som vill börja studera oavsett deras bakgrund. Studiemedel för heltidsstudier med fullt studielån uppgår till drygt 10 900 kronor per månad för 2021. Av detta utgör bidragsdelen drygt 3 300 kronor.

Regeringen höjde 2018 bidragsdelen med 300 kronor per månad. Vi kristdemokrater röstade emot denna höjning. Men eftersom vi var angelägna om att den totala nivån på studiestödet skulle bibehållas föreslog vi att lånedelen i stället skulle höjas med 300 kronor. Detta ställningstagande står vi fast vid.

Fru talman! Det finns ett värde i att människor ges möjlighet att öka sin inkomst under studietiden, inte minst då hyran ofta äter upp en stor andel av studiestödet. Likaså finns det ett värde i att studenter etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden. Vi kristdemokrater är därför positiva till att studenter arbetar under studietiden så länge studierna inte blir lidande.

Som kristdemokrat har jag dock full tillit till att den enskilde själv har förmåga att balansera studier och arbete utifrån sin egen kapacitet och livssituation. Studenter vid universitet och högskola är trots allt vuxna människor. Det finns också krav på studieresultat för att man ska få behålla sitt studiestöd.

Fru talman! Vi befinner oss mitt i en pandemi som prövar vårt samhälle till det yttersta. En fråga som i detta sammanhang har blivit viktig är det så kallade fribeloppet, det vill säga den maximala summa som studenter tillåts tjäna för att samtidigt få behålla sitt studiestöd.

Förutom att fribeloppet som princip begränsar studentens eget beslut om hur mycket tid och kapacitet han eller hon har att arbeta vid sidan av studierna begränsar fribeloppet nu också möjligheten till förstärkt bemaning inom vård och omsorg.

När utbrottet av det nya coronaviruset satte vården under stor påfrestning under våren var Kristdemokraterna pådrivande för att fribeloppet skulle slopas för 2020. Det var angeläget att de studenter som ville och kunde skulle få möjlighet att arbeta i vården utan risk för negativa effekter på rätten till studiemedel. Det var välkommet att regeringen fullföljde förslaget.

För den ordinarie vårdpersonalen gav dessa arbetsinsatser från studenterna värdefull avlastning i vissa uppgifter under den stora omställning som var nödvändig för att klara vården.

Tyvärr är läget fortfarande kritiskt. Coronakrisen fortgår med förnyad kraft, och det är ännu för tidigt att säga när pandemin är över. Trycket på vården accelererar återigen i takt med att smittspridningen ökar. Vi hör

dagligen varningssignaler om att toppen på den pågående andra vågen ännu inte är nådd.

Pressen på personalen är omänsklig. Många har inte fått tillräckligt med återhämtning efter vårens påfrestningar, och många får inte heller ledigt under de stundande jul- och nyårshelgerna. Många är nedötta både fysiskt och psykiskt. Det är inte konstigt att det kommer rapporter om att fler och fler inte orkar längre och känner sig tvingade att lämna sitt jobb för att rädda sin egen hälsa. Situationen är minst sagt alarmerande och allvarlig.

Fru talman! Vi är många som med hopp och tillförsikt ser fram emot att flera vacciner inom kort kommer att bli godkända. Men vi måste samtidigt vara realistiska och inse att vaccinet inte kommer att lösa krisen inom vården genom ett trollslag. Nej, även om vaccinationsplanen löper på utan problem kommer vården att stå under stor press under lång tid framöver.

Vårdköerna var alldeles för långa före pandemin, och nu har det därtill byggts upp en stor vårdskuld då mycket av den icke akuta vården har fått skjutas på framtiden. I oktober hade 115 647 patienter väntat olagligt länge, det vill säga längre än vårdgarantins 90 dagar, på ett första specialistläkarbesök eller på en operation.

Bakom varje siffra finns en människa som kanske lider och har ont och som med rätta oroar sig för att hennes redan onda knä eller värkande höft riskerar att bli ännu sämre i väntan på vård.

När pandemin så småningom lägger sig måste dessa patienter få vård omgående. Situationen inom vården kommer därför att vara ansträngd under lång tid framöver.

Fru talman! Jag kan bara föreställa mig den press och stress som de som arbetar inom vården upplever varje dag. Vi måste därför alla göra vårt yttersta för att underlätta. Vi måste hålla avstånd och stanna hemma vid minsta symtom.

Men regeringen måste också ta ansvar och vidta alla åtgärder som på något sätt kan bidra till att fler personer rent praktiskt kan hjälpa till och avlasta den hårt belastade vårdpersonalen. Studenter måste kunna hjälpa till utan att bli straffade. Vi kristdemokrater anser därför att fribeloppet måste slopas även för 2021.

Ett motargument som ansvarigt statsråd ofta använder är att nivån på fribeloppet tillåter att en undersköterska kan jobba halvtid och fortfarande behålla studiestödet. Det är bra att fribeloppet har höjts så pass mycket. Men vi vet också att det kan uppstå problem när exempelvis hela lönen från sommarjobbet betalas ut efter halvårsskiftet eftersom den högsta tillättna inkomsten räknas terminsvis.

Nu finns det en överhängande risk att samma problem drabbar de studenter som har kapacitet och vill jobba intensivt för att avhjälpa krisen under jullovet och under årets första månader 2021.

Fru talman! Detta betänkande rör ett utgiftsområde, och vi har därför ingen reservation. Men förslaget att slopa fribeloppet finns med i vårt särskilda yttrande, som jag självklart står bakom i sin helhet.

Jag beklagar dock att januaripartierna för någon vecka sedan röstade nej till det utskottsinitiativ som Kristdemokraterna och Moderaterna tillsammans tog i denna fråga. Jag hoppas verkligen att regeringen kommer att ändra sig och ta egna initiativ för att slopa fribeloppet.

Vi kan inte riskera att en enda student känner sig tvingad att tacka nej till extra arbetspass när hela vården befin­ner sig mitt i en brinnande kris av ett slag som vi aldrig tidigare har upplevt i modern tid.

Anf. 60 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Det Pia Steensland inte nämner är att Kristdemokraterna nu gör gemensam sak med Sverigedemokraterna och vill avskaffa det rekryterande studiestartsstödet för arbetslösa med kort utbildning. Kristdemokraterna anser att stödet är för stort, och de är därför övertygade om att stödet missbrukas, trots att CSN försäkrar att så inte är fallet.

Dubbelmoralen är uppenbar när samma parti i nästa andetag ställer sig bakom målen om att studiestödet ska vara rekryterande och bidra till att utjäma skillnader i ekonomiska förutsättningar hos enskilda och mellan grupper. Pia Steensland sa själv i sitt anförande att oavsett bakgrund ska man ha rätt till stöd.

Kan Pia Steensland förklara för mig, för fru talmannen och för alla som lyssnar varför Kristdemokraterna vill beröva tusentals individer möjligheten till ett jobb, till att bli självförsörjande, till att få bidra till det svenska samhället, till en framtid och till en frihet?

Anf. 61 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Pia Nilsson, för engagemanget i frågan! Jag uppskattar det. Det är härligt när folk brinner för det vi jobbar för i riksdagen.

Kristdemokraterna säger nej till stödet av rättviseskäl. Vi menar att det studiestöd som finns i dag i Sverige är generöst. Den grupp som ledamoten talar om ska ges självförtroende att ta del av studiestödet och studera ändå, det vill säga ta del av de medel som står till buds.

Anledningen till att jag inte lade så stort fokus på stödet i mitt anförande i dag är den stora, brinnande krisen under rådande pandemi. Statsrådet har visat lite positiva tongångar i att överväga att fribeloppet kommer att slopas även för 2021. Vi har också hört att CSN menar att det går att begränsa fribeloppet till vissa grupper så att det inte slopas för alla studenter.

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt att fråga ledamoten hur regeringen kommer att gå vidare i detta. Jag tror att många studenter nu står i startgroparna och vill rycka in. Jag hörde på nyheterna i dag att o­vertiden bland vårdpersonalen är alarmerande. Den har aldrig varit så hög. Personalen far illa, och människor i behov av vård far illa. Tänker regeringen slopa fri­beloppet även för kommande år?

Anf. 62 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Som svar på Pia Steenslands fråga kan jag hänvisa till vad ministern för högre utbildning svarade Pia Steensland i går, nämligen att regeringen analyserar vad som har gjorts så här långt och noga överväger åtgärder. Man har verkligen frågan under lupp, så det kan mycket väl hända någonting. Men i dagsläget finns inget sådant beslut.

Låt oss återgå till studiestartsstödet, som Kristdemokraterna faktiskt säger nej till därför att man tror att det ska missbrukas. Tror verkligen Kristdemokraterna att studenterna kommer att missbruka stödet?

I fjolårets debatt sa Pia Steenslands kollega Gudrun Brunegård att studiemotivation inte bör komma ur en monetär belöning utan komma från

en akademisk ambition. Är det Pia Steenslands elitistiska uppfattning? Det är väl snarare så att det här är ett bevis på Kristdemokraternas elitistiska inställning om vilka som ska få tillgång till kunskap och utbildning.

Prot. 2020/21:55

16 december

Studiestöd

Anf. 63 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Jag kommer själv från arbetarklass. Jag har studerat på universitet, har disputerat och är docent. Självklart ska alla ha möjlighet att studera vidare.

Jag tycker också att det är viktigt att betona att man inte nödvändigtvis måste gå på universitet och högskola. Det finns så otroligt många värdefulla yrken som bidrar så fint till vår välfärd. De som vill och har ambitioner ska ges möjlighet att studera vidare, men det finns så många yrken här i världen som bidrar till vårt samhälle. Alla har en plats.

Anf. 64 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Pia Steensland angående Kristdemokraternas budgetförslag inom studiestödsområdet.

I Kristdemokraternas förslag till budget föreslår man bland annat att den höjning av bidragsdelen i studiemedlet som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet införde under förra mandatperioden ska avskaffas.

88 000 studenter med skulder skickades under förra året till kronofogden. Det var på grund av obetalda CSN-lån. Det gör det svårt att hyra bostad, och det gör det i många fall svårt att ens få ett mobilabonnemang. Det gör helt enkelt livet svårare för många tusen studerande.

Det här är en klassfråga. Även om Pia Steensland kommer från arbetarklass företräder hon inte arbetarklassen i dag med tanke på vilket förslag som Kristdemokraterna lägger fram.

Om alla människor oavsett samhällsklass ska få ta del av utbildning på ett likvärdigt och jämlikt sätt över hela landet måste det också finnas ett väl fungerande system där det inte är skuldsättning som är syftet utan snarare att ge bra förutsättningar för att studera. Varför vill Kristdemokraterna ta ifrån så många människor den möjligheten? Varför vill man att många fler tusen ska hamna hos kronofogden på grund av skulder från höga lån?

Anf. 65 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel Riazat för frågorna.

Vi diskuterar angelägna frågor i dag, och jag är glad att vi får möjlighet att göra det.

Vi omvandlar dessa 300 kronor till lån i stället. Studielånen är ändå förmånliga lån jämfört med många andra lån. Precis som jag har anfört tidigare anser vi att det är angeläget att studenter kan öka sin inkomst på andra sätt under studietiden genom att till exempel arbeta extra vid sidan om. Det är en sak vi vill uppmuntra.

Statsbudgeten tar ett helhetsgrepp. De besparingar vi gör på den här delen lägger vi på andra välfärdsinsatser som gagnar många människor. Jag vet att Vänsterpartiet har ett starkt engagemang för LSS och assistansen. Där lägger vi pengar. Vänsterpartiet lägger dessvärre inga pengar där än, men jag hoppas att de kommer. Vi driver och brinner ju för samma frågor.

Det måste finnas stödsystem för att stödja och hjälpa dem som hamnar i skulder och så vidare. Men just när det gäller studiestöd menar vi att det är ett förmånligt lån för att komma vidare till bättre förutsättningar i livet. I vår budget prioriterar vi hårt att lägga pengar på andra välfärdsinsatser.

Anf. 66 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Tider som denna med en pandemi visar hur viktigt det är med väl fungerande utbildningsinstitutioner och att ha väl fungerande system för att människor ska ges möjligheten att studera.

Det som någonstans blir skillnaden mellan Vänsterpartiet och Kristdemokraterna är att vi inte ställer de studerandes villkor mot dem som behöver personlig assistans.

88 000 studenter finns hos kronofogden. Det är på grund av att det i dag finns en för hög lånedel i stället för en höjd bidragsdel. Lånedelen vill Kristdemokraterna alltså öka. Vi vet att lån leder till att fler ungdomar kommer att bli skuldsatta.

Är det Kristdemokraternas besked till Sveriges studenter att det är okej att fler kommer att bli skuldsatta och hamna hos kronofogden?

Anf. 67 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Mitt besked till studenterna är att vi ska ha ett starkt välfärdssystem som stöder människor som är i behov av det.

Just när det gäller studiestödet står vi fast vid att det är en god prioritering att man får ta del av de här lånen, som ändå är förmånliga. Men jag tänker också att det är viktigt att vi ser över studenternas situation som helhet, att vi tittar på bostadsbidrag och de delarna så att de har andra stödsystem som verkligen stöder dem i den situationen.

Jag håller med om att alla ska ha möjlighet att studera och komma vidare i livet utifrån sina mål och ambitioner. Tillsammans bygger vi upp ett starkt välfärdssystem.

Anf. 68 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Utan studiestöd stannar Sverige!

Utan ett generöst studiestöd skulle människor i vårt land inte ges möjlighet att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång eller senare i livet.

Utan ett generöst och jämlikt studiestöd skulle kompetensförsörjningen och framtidens jobb inte kunna säkras och drömmar inte kunna nås.

Vi socialdemokrater står upp för ett generöst och jämlikt studiestöd som gör det möjligt att fortbilda sig under hela livet och i hela landet, där nyttan är både individens och hela samhällets.

Fru talman! Utbrottet av coronaviruset har inneburit att fler blivit arbetslösa. En del kommer att kunna återgå i arbete när pandemin successivt klingar av medan andra behöver ställa om och utbilda sig för att inte riskera att hamna i arbetslöshet under en längre tid.

För att möta behovet av omställning har regeringen tillsammans med samarbetspartierna Centerpartiet och Liberalerna beslutat om en kraftfull utbyggnad av Kunskapslyftet med 55 000 fler utbildningsplatser nästa år inom bland annat yrkeshögskolan, yrkesvux, komvux, högskolor och universitet.

För att stärka möjligheterna ytterligare föreslår regeringen att tilläggs-lånet förstärks. För många som tidigare arbetat kan möjligheten att få ett tillräckligt högt totalbelopp inom studiemedlen vara avgörande i valet att börja studera.

Fru talman! Kunskap blir inte sämre eller mindre värd för att fler får del av den. Tvärtom växer kunskap när den delas av fler. Utbildning och kunskap får aldrig bli en klassfråga.

Det finns dock många som avstår från studier för att de inte vågar eller vet hur de kan använda sig av studiestödet. Många är arbetslösa och kommer från studieovana hem. De socioekonomiska faktorerna styr fortfarande möjligheterna för många individer att fortsätta sin utbildningsresa. Det kan vi aldrig acceptera!

Människor är bildbara, och därför måste politiken ge stöd på olika villkor så att fler vågar ta klivet som kan stärka och rusta dem för de jobb som väntar runt hörnet.

Studiestartsstödet är en sådan viktig åtgärd. Stödet vänder sig till arbetslösa i åldern 25–56 år med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är ett bidrag som betalas ut i maximalt 50 veckor för heltidsstudier.

Förra året beviljades 6 300 personer det här stödet. En majoritet valde att studera yrkesinriktade program som vård och omsorg, barn och fritid och fordon och transport, det vill säga inom bristyrkesområden – och endast 5 procent avbröt sina studier.

En samlad bedömning visar att studiestartsstödet har skapat möjligheter för människor som annars inte hade börjat studera. I en nyligen gjord enkätundersökning svarar 41 procent av de studerande att studierna stärker deras självförtroende, och lika många bedömer att studierna kommer att leda till arbete.

De flesta uttrycker tacksamhet för möjligheterna de har fått via studiestartsstödet.

En av de studerande skriver så här: ”Fantastiskt studiemedel för att utbilda sig lite senare i livet och en smidig väg till en anställning om man önskar att bli självförsörjande efter t.ex. en utbrändhet utan att skuldsätta sig upp över öronen.”

En annan kommentar lyder: ”För min del är jag nöjd att studiestartstödet finns. Det underlättar mitt liv och jag behöver inte vara beroende av min familj eller försörjningsstöd.”

Glädjande är att många av dem som fick studiestartsstöd under 2019 nu studerar vidare, antingen med fortsatta gymnasiestudier eller på eftergymnasiala utbildningar – då med vanligt studiemedel.

I samband med coronapandemin, med många kortutbildade och arbetslösa, kommer det att finnas en ännu större potential för studiestartsstödet. Det menar kommunerna, som välkomnar regeringens resursförstärkning.

Fru talman! De generella målen för studiestöden är att verka rekryterande och utjämnande mellan individer och grupper och därmed bidra till ökad social rättvisa. Studiestartsstödet är träffsäkert och uppfyller målen.

Trots detta faktum råder ett kompakt motstånd från kristdemokrater och sverigedemokrater mot att behålla stödet. De högerkonservativa partierna vill stänga dörren till grundläggande studier som leder till jobb för tusentals individer som utan studiestartsstödet inte hade börjat studera.

Dessa tusentals individer vill kristdemokrater och sverigedemokrater avhända möjligheten att studera till undersköterska, till barnskötare eller till fordonsmekaniker – arbetskraft som hela samhället ropar efter.

Dessa tusentals individer vill kristdemokrater och sverigedemokrater frånta möjligheten att växa med kunskaper som stärker deras självförtroende och som ökar inkluderingen.

Dessa tusentals individer, fru talman, vill kristdemokrater och sverigedemokrater med berätt mod beröva möjligheten till en betydligt ljusare framtid.

Sverigedemokraterna tycks vara förblindade av sin ideologi att inte ge en krona i bidrag till insatser som kan göra livet lättare för nyanlända, oavsett om det leder till jobb eller ej.

Kristdemokraterna å sin sida uppvisar en märkbar kluvenhet. Å ena sidan vill de avskaffa stödet, då de anser det vara för högt och är övertygade om att det missbrukas – trots att CSN hävdar att risken för missbruk är minimal. Å andra sidan lyfter samma kristdemokratiska parti i sitt särskilda yttrande fram vikten av att studiestödet ska bidra till att utjämna skillnader i ekonomiska förutsättningar hos enskilda och mellan grupper i samhället. Dubbelmoral är ordet!

Fru talman! Här går en tydlig skiljelinje mellan oss socialdemokrater och de högerkonservativa partierna.

Vi öppnar dörrar i utbildningssystemet på alla nivåer och skapar studiestöd anpassade även för individer med större behov så att fler kan bli anställbara och få jobb.

Vi vet att många tvekar eller avstår från studier. Det gäller i synnerhet individer lite högre upp i åldrarna som har behov av att studera på lägre utbildningsnivåer. Tveksamheten har inget att göra med begåvning utan bottnar ofta i en osäkerhet som många gånger hänger samman med en social bakgrund där det inte förekommit vare sig studier eller studielån.

Därför är studiestartsstödet en viktig dörröppnare för många som annars inte skulle ha påbörjat sina studier – och, fru talman, en viktig del i svensk kompetensförsörjning.

Jag är stolt över att vi under en lång rad av år har byggt upp ett generöst och jämlikt studiestöd i Sverige som gör det möjligt för människor med olika ekonomisk bakgrund att utbilda sig, byta karriär och fortbilda sig under hela livet och i hela landet och ger dem möjligheter att nå sina drömmars mål.

Vår S-styrda regering har infört ett studiestartsstöd för arbetslösa med kort utbildningsbakgrund och höjt bidragsdelen i studiemedlet med 300 kronor i månaden. Nu höjer vi även den övre gränsen för rätt till studiemedel från 56 till 60 år för att möta det livslånga lärandet. Och, fru talman, reformarbetet fortsätter. Det är så vi bygger vårt samhälle starkt.

Fru talman! Utan ett generöst och jämlikt studiestöd stannar Sverige!
Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 69 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Sverige och världen befinner sig i en pandemi. Den drabbar liv och hälsa, men den påverkar också jobb och företag. När företag drabbas av sjunkande efterfrågan och tomma orderböcker drabbas hela samhället.

Många människor har blivit korttidspermitterade. Varslen är stora. Människor befinner sig i arbetslöshet och kommer inte in på arbetsmarknaden.

I tider som dessa är det extra viktigt med omställning och vidareutbildning och att detta underlättas så att fler människor står bättre rustade när ekonomin vänder och så att företag kan få tag på den kompetens som behövs.

Detsamma gäller såklart även offentlig sektor. I många yrken har kompetensbristen varit alltför stor alltför länge. Vi kan se det inom lärarkåren och bland förskollärare, sjuksköterskor och undersköterskor. Detta är viktiga yrken i samhället, och vi behöver få fler av dessa personer och dessa utbildningar för att bättre kunna ta hand om våra äldre och våra sjuka och lära de unga.

Det är dock inte enbart människor som har ett jobb som drabbas av pandemins effekter på arbetsmarknaden. Vi kan särskilt se att de som har varit långt ifrån arbetsmarknaden nu får svårare att komma in och står ännu längre ifrån den. Ungas och utrikesföddas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden har särskilt drabbats i spåren av pandemin, och arbetslösheten bland unga har fördubblats jämfört med motsvarande period förra året.

Fru talman! Jag är stolt över att det nu görs många satsningar på att få fler utbildningsplatser för att möta krisen. Det görs investeringar i utbildningar på folkhögskola, yrkesvux, yrkeshögskola och högskola. Det handlar om såväl korta som långa utbildningar. Detta är viktigt både för dem som har korttidspermitterats och för dem som har blivit arbetslösa.

Det är dock inte så att det viktigaste är att det finns studieplatser, utan det behöver också finnas goda möjligheter för människor att studera vidare. Studiemedlet, som i dag är debattens ämne, är en nyckelfaktor för att fler människor ska ta steget att utbilda sig.

Centerpartiet gör tillsammans med regeringen och Liberalerna flera satsningar när det gäller studiemedlet i denna budget. Jag vill framför allt lyfta fram tre delar.

För det första: Med fler utbildningsplatser behövs det också mer studiemedel. Detta matchas upp i den budget som vi i dag debatterar.

För det andra: Möjligheten att få studiemedel som kan täcka levnadsomkostnader kan vara avgörande i valet att studera. I budget utökas satsningen på det tillägglån som finns. Studenter som är minst 25 år och som har haft en viss årsinkomst året före studiestarten kan få extra medel för att på det sättet få bättre möjlighet att gå till studier. Höjningen syftar bland annat till att underlätta ekonomiskt för personer med tidigare inkomster som har behov av att till exempel läsa en kompletteringskurs, en tvåårig yrkes- eller masterutbildning eller en kompletterande pedagogisk utbildning som leder till en ämneslärarexamen.

För det tredje, fru talman, tas det nu äntligen steg för att det ska bli möjligt för människor att studera högre upp i åldrarna. Det är en fråga som Centerpartiet har drivit länge; vi presenterade ett förslag på detta redan i Almedalen år 2017 och drev frågan i valrörelsen. Detta blev en del av januariavtalet, och nu tas steg för att det också ska införas.

Att höja gränsen för möjlighet att ta studiemedel från 56 år till 60 år är inte minst viktigt i en tid då arbetsmarknaden förändras och då människor förväntas arbeta längre och därmed också behöver omskola sig och utbilda

sig genom hela livet. Detta är en insats som främjar omställning och vidareutbildning för väldigt många människor.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag passa på att i utskottets sista debatt för året önska talmannen, talmanspresidiet, utskottskansliet och hela utskottet en god jul. Jag hoppas att ni även får ett gott nytt år!

Anf. 70 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Jag vill börja med att säga att vi nog är flera här i salen – även om vi är ganska få – som tappade andan första gången vi öppnade beskedet från CSN efter avslutade studier när den första återbetalningsplanen kom. Det kändes som den kom ungefär samtidigt som den första lönen. Reaktionen var väl ungefär: Hur blev det så mycket pengar?

Trots denna lite ovälkomna överraskning i posten i början av yrkeskarriären är det svenska studiemedelssystemet bra. Alternativen förskräcker. Vi vill inte ha ett samhälle där det är dina föräldrars pengar som avgör om du kan bli ingenjör, ekonom eller något annat.

Fru talman! Vi liberaler brukar gärna prata om att din bakgrund inte ska avgöra din framtid. Det svenska studiemedelssystemet gör det möjligt att leva upp till just detta. Generösa studiemedel och ett permanent högt fribelopp för den som arbetar och samtidigt studerar är viktiga förutsättningar för att alla som vill ska kunna läsa vidare efter gymnasiet. Detta är Liberalernas mål, men där är vi ännu inte riktigt.

Vi är positiva till att regeringen hörsammade kraven på att slopa fribeloppet under 2020. Vi driver fortfarande på inom ramen för januarisamarbetet för att detsamma ska ske även 2021.

Under de senaste åren har studiemedelssystemet som en möjlighet till omställning ökat i betydelse. Arbetsmarknaden ser inte längre ut som den gjorde för ett antal decennier sedan. Arbetsmarknaden är i ständig förändring, vilket gör att fler kommer att behöva utbilda sig livet ut. En del kommer att behöva byta yrke, vidareutbilda sig inom detsamma och så vidare. Då krävs det att den som vill eller behöver studera har möjlighet att finansiera sådana studier. Coronapandemin det senaste året har endast skyndat på den här utvecklingen.

I ett förändrat och flexibelt yrkesliv ska alla ha möjlighet att ständigt vidareutbilda sig. Liberalerna är, liksom centerledamoten här, mycket nöjda med att åldersgränsen för vem som kan ta studiemedel nu höjs från 56 år till 60 år.

Fru talman! Jag ska inte bråka om vem som var först med att lägga fram det här förslaget. Vi kan väl nöja oss med att säga att Liberalerna också har drivit detta länge.

Sverige har ett starkt studiemedelssystem, och med hjälp av de nya reglerna kommer fler att ha möjlighet att studera. Det är något bra och något positivt.

Fru talman! Jag får väl erkänna att Liberalerna inte alltid har haft alltför varma känslor för studiestartsstödet, som vi har debatterat flitigt här i dag. Men det finns också en styrka i att kunna kompromissa och flytta sina positioner. Det har vi också gjort, och jag vill ta tillfället i akt att berätta om ett möte jag hade i måndags med Romano Center i Väst.

Detta är en del av Göteborgs stad med syfte att erbjuda service till dem i Göteborg med omnejd som tillhör den nationella minoriteten romer.

Romer har varit och är ännu i dag utsatta för trakasserier och diskriminering. Många saknar tilltro till ett samhälle som gång på gång svikit dem och generationerna före. Många har en mycket begränsad skolgång.

På Romano Center i Väst jobbar vägledare med syfte att hjälpa romer att komma in i utbildning eller arbete. Maria, som jobbar där som studievägledare, berättar att på ett år har nästan 50 personer, de flesta kvinnor, skrivit in sig i vuxenutbildning på grundläggande nivå, tack vare studiestartsstödet. Det är ett stöd som gör att män och kvinnor med kort utbildningsbakgrund som står långt från arbetsmarknaden kan ta ett steg närmare jobb och egen försörjning. Det här är ett exempel från verkligheten där politik har gjort skillnad.

Med detta vill jag önska utskottet, talmanspresidiet och andra här i salen som inte tillhör någon av de kategorierna en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 71 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Maria Nilsson, för anförandet!

Jag blir mycket glad när Maria Nilsson säger att Liberalerna kämpar för att fribeloppet ska vara borttaget även 2021.

Moderaterna och Kristdemokraterna lade ett utskottsinitiativ i utbildningsutskottet den 3 december som tyvärr avslogs, även av Liberalerna. Jag undrar varför.

Anf. 72 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Marie-Louise Hänel Sandström, för frågan!

Vi har ett budgetsamarbete med regeringen och Centerpartiet, vilket gör att, om jag ska vara byråkratisk, det är svårt att bifalla utskottsinitiativ som är budgetpåverkande. Vi driver på i andra kanaler. Jag har varit tydlig med både i *Ekot* i radion och när vi fattade beslutet varför vi avslog initiativet. Vi driver på i detta nu gentemot regeringen inom ramen för vårt samarbete.

Anf. 73 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Maria Nilsson, för svaret!

Jag förstår mycket väl vad Maria Nilsson säger. Samtidigt är jag ändå besviken över detta. Jag vet ju att Liberalerna tycker att det är en viktig fråga och tycker därför att det hade varit bra om ni hade stött vårt utskottsinitiativ.

Anf. 74 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Vi har större möjlighet att realisera det här eftersom vi har ett budgetsamarbete med regeringen. Jag får påminna ledamot Hänel Sandström om vad som hände med högskoleprovet. Det genomfördes trots allt, och det genomfördes inom ramen för januarisamarbetet.

Ledamoten ska inte ge upp hoppet om fribeloppet.

Anf. 75 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sverige ligger i internationella jämförelser långt framme när det gäller högre utbildning och forskning. Vi ligger bland toppnation-

erna när det gäller kvalitet och kvantitet i forskning. Vi satsar mycket pengar och har en stor andel forskare. Den generella utbildningsnivån är hög, och vi har många med högskoleutbildning i befolkningen.

Det här är ett resultat av många år av generös utbildningspolitik, som vi har en bred uppslutning och stor acceptans för bland befolkningen.

Vi har avgiftsfria universitet och högskolor, åtminstone för svenskar och EU-medborgare, och ett av världens mest omfattande studiestödssystem. Det har vi för att man ska kunna söka sig till fortsatta studier efter grundskolan och gymnasiet, eller senare i livet om man har behov eller bara lust att studera vidare, kanske för att utveckla sin kompetens, för att följa med i teknikutvecklingen på den egna arbetsplatsen eller för att söka sig till ett annat arbete.

Detta är naturligtvis viktigt för kompetensförsörjningen i näringslivet, industrin, civilsamhället och den offentliga sektorn. Det är också viktigt för att utjämna skillnaderna mellan olika grupper i samhället, för ett jämställt och jämlikt samhälle där fler får tillgång till möjligheterna.

Studier är positiva för livskvalitet och levnadsförhållanden senare i livet. Utbildningsbakgrund korrelerar positivt med faktorer som till exempel bättre hälsa, starkare ekonomi, livslängd och så vidare.

God utbildning är ett av FN:s globala mål för hållbar utveckling, mål nummer fyra. Vi har åtagit oss att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och att främja livslångt lärande för alla.

Genom att möjliggöra utbildning för fler bygger vi en starkare värld och här i Sverige också ett starkare och mer hållbart samhälle men också starkare individer. Därför har den rödgröna regeringen, sedan den tillträdde för sex år sedan, haft stort fokus på hela utbildningskedjan, från förskolan och vidare. Vi breddar rekryteringen och möjliggör för fler. Vi är till exempel just nu mitt uppe i en historiskt stor utbyggnad av antalet platser i högskolan. Den satsningen intensifieras inför nästa år med medel för 19 000 nya platser. En sådan satsning skulle ha varit helt omöjlig utan studiestödet.

Vi går nu vidare och möjliggör studier högre upp i åldrarna. I budgeten finns medel avsatta för höjda åldersgränser i studiestödssystemet. Vi blir allt äldre, och de äldre blir allt friskare. Fortbildning, omskolning och omställning på arbetsmarknaden blir allt viktigare för att hänga med i teknikutvecklingen. Samtidigt höjs pensionsåldrarna, och arbetslivet blir längre. Då är det rimligt att studiemedelssystemet följer med. Detta är ju en del av januariavtalet mellan regeringen och samarbetspartierna. Vi möter i budgeten för nästa år också upp med ett höjt tilläggs lån för att fler som har en bakgrund i arbetslivet ska kunna studera.

Fru talman! Studiestödet har varit ett av många instrument som vi har kunnat använda för att parera coronapandemins effekter. Reglerna för studiestartsstödet lättades tidigt i pandemin, så att också nyblivna arbetslösa skulle kunna hoppa på en grund- eller gymnasieutbildning, få finansiering för det och genom studier kvalificera sig tillbaka till arbetsmarknaden.

Utlandsstuderande har fått behålla studiestödet även om skolor stängs eller utbildningar dras in.

Vidare slopade vi fribeloppet. Vi ville inte riskera att människor som har arbetat och tjänat in pengar under terminens första månader men sedan kanske förlorat arbetet på grund av coronakrisen och därför valt att studera inte skulle slå i taket för fribeloppet om de fick studiemedel. Det var också,

och kanske viktigare, för att studenter, företrädesvis inom läkar- och andra vårdutbildningar, som har velat bidra i vården och därför antingen hoppat av eller pausat studierna eller arbetat parallellt med studierna inte skulle drabbas av att tjäna för mycket och bli återbetalningsskyldiga.

Det slopade fribeloppet gäller året ut. Det har varit en bra åtgärd. I vilken mån det har fått effekt vet vi inte riktigt än, men om inte annat har det haft en viktig signaleffekt.

Det är flera som har diskuterat detta i dag. Jag har all respekt för dem som vill förlänga slopandet av fribeloppet, men jag är lite tveksam till att förlänga det. Det har varit av stort värde i år, framför allt för att pandemin kom och slog till mitt i terminen, vid månadsskiftet mars/april, då människor har behövt ändra sina planer med kort varsel. Jag ser inte riktigt samma behov nu.

Fru talman! Jag tycker naturligtvis att det är bra om studenter väljer att jobba extra i vården, till exempel som undersköterska som oftast är aktuellt – vården behöver verkligen förstärkningar i det här läget – på halvtid eller till och med mer än halvtid utan att slå i taket för fribeloppet. Gränsen för fribeloppet ligger ju på 90 000 kronor för ett halvår – jag tror att det till och med är 92 000 kronor nästa år. Att jobba i vården på halvtid och samtidigt studera till lärare eller sjuksköterska på heltid blir rätt tufft. Här riskerar vi att tappa studenter, och är det något vi behöver just nu är det färdigexaminerade läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal – inte drop-outs eller fler avhopp.

Jag tycker att man ska läsa studiemedelsutredningen som kom 2018. Där fastslås att extrajobb under studierna är positivt för både studieresultat och annat, men det gäller bara upp till en relativt låg nivå. Blir det mer än så hänvisar utredaren till flera studier som gjorts som visar just att studieresultaten sjunker med för mycket arbete.

Däremot tycker jag, ska jag säga i det här sammanhanget också, att förslagen i utredningen om en åldersdifferentierad fribeloppsgräns, där man kan höja den lite för äldre studenter och sänka den för yngre, är rätt intressanta. Det får vi kanske tillfälle att tala mer om en annan gång.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 76 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, Mats Berglund, för ditt inlägg! Jag får säga att det är väldigt märkligt när vi först får höra att man tycker att någonting är bra, och sedan säger man att därför kommer man inte att göra så.

Det är ändå så att diskussionen om fribeloppet har varit väldigt positiv bland studenter. Mats Berglund har inte hört att det har varit positivt; då kan jag tala om att jag har hört att det är positivt. Jag som arbetar inom vården har mycket kontakt med vårdpersonal i många olika kategorier, framför allt undersköterskor, sjuksköterskor och läkare, som tycker att det var väldigt positivt.

Det är ändå så att man också får en erfarenhet. Förutom att man hjälper vårdpersonalen som är uttröttad och, som min kollega Stefan sa tidigare, kanske inte får ledigt över jul får man också en erfarenhet som förhoppningsvis gör att det blir mer positivt och kan verka motiverande för studenterna.

De flesta kanske inte heller når det här fribeloppet. De kanske inte jobbar så mycket som Mats Berglund är orolig för, men det är en positiv signal

att man vill att studenter ska kunna hjälpa till utan att vara oroliga för det här med fri­beloppet. När jag har arbetat har vi ringt in personal för att jobba extra som då har sagt att de vill gärna jobba men inte kan för fri­beloppet.

Det tycker jag är en negativ signal, så jag hoppas att man kan ändra sig på den punkten.

Anf. 77 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Marie-Louise Hänel Sandström, för frågan! Jag tycker att det här är en fråga att diskutera, så låt oss göra det.

Det handlar om överväganden. Vi har en målkonflikt, och den vill jag verkligen lyfta upp. Det finns risker med att slopa fri­beloppet. Jag vet också att det finns partier som vill slopa det inte bara på grund av pandemin utan kanske vill ta tillfället i akt nu under pandemin och försöka att slopa det här för att stimulera mer arbete under studierna.

Jag tror – eller jag vet, för jag har ju läst utredningen – att det finns stora risker med att göra det. Jag har också tittat på de studier som Studie­medelsutredningen pekar på som visar att studietakten försämras för studenter som arbetar för mycket.

Om det inte blir för mycket är det dock, precis som Marie-Louise Hänel Sandström säger, positivt med arbete under studierna. Men då håller man sig ganska långt under nivåerna för fri­beloppet. Det är naturligtvis bra för privatekonomin. Man får också erfarenhet från arbetsmarknaden och kommer in där. Studenter menar även att man får mer fokus på studierna om man arbetar lite och gör någonting annat.

Det är alltså bra med arbete men inte för mycket.

Jag ska säga att som lärare på universitet har jag även egen erfarenhet av detta. Jag kanske bara är en sur gammal gubbe som lärare, men jag tycker att jag har rätt att bli sur när jag varje termin stöter på studenter som inte kommer på obligatoriska seminarier med hänvisning till att de inte kan tacka nej till arbete. Det är ofta sådana arbeten där man faktiskt inte riktigt har makten över tiden själv. Jag ser då studenter som måste gå om terminen efter, och som lärare är det fruktansvärt frustrerande.

Anf. 78 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, Mats Berglund, för svaret!

Vi ser lite olika på det här. Som läkare har jag jobbat mycket som hand­ledare, och jag kan säga att många studenter har sagt att när de kommer ut i arbetslivet får de motivation till att studera, för de ser vad de kan lära sig ännu mer. Jag tror därför att många har sett det som väldigt positivt.

Däremot inte sagt att man ska jobba för mycket så att man inte hinner med sina studier eller inte hinner gå på sina seminarier. Detta är ju en ex­tre­m situation. Vi har ju inte tänkt att pandemin ska stanna kvar, utan det här är någonting som är tillfälligt. Vi hoppas att det kommer att gå över nu när till exempel vaccinet har kommit.

Därför ser jag fortfarande det här som en tillfällig lösning men tycker att man nog skulle kunna fundera över det här med fri­beloppet. Jag ser positivt på att man kan arbeta, och jag vet att många är oroliga för vård­personalen och att de inte ska få vara lediga över jul. Många studenter har trots allt jullov och skulle kunna arbeta över julen, till exempel.

Jag hoppas fortfarande att vi kan se en ändring och se att arbetslivs­erfarenhet kan vara positivt för att förbättra studierna.

Anf. 79 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Det här handlar som sagt om överväganden, men vi får inte glömma att 92 000 kronor på ett halvår är ganska mycket pengar. Det är inte väldigt högavlönade arbeten som vi pratar om för studenter i allmänhet, och att studera heltid på en tuff utbildning och jobba halvtid i en ännu tuffare verklighet i vården under pandemin tror jag är svårt att klara av.

15 000 kronor i månaden är ganska mycket pengar, och man kanske inte framför allt har behov av ett extra lån – man skuldsätter sig ju onödigt mycket. Vi har ändå höjt fribeloppsgränsen ganska rejält just för att man ska kunna arbeta och tillgodogöra sig erfarenheter från arbetsmarknaden.

Anf. 80 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Mats Berglund! Jag vill också säga tack för respektfulla toner och konstruktiva samtal; jag tror att det är vägen framåt för att komma till lösningar.

Ledamoten sa i talarstolen att det blir rätt tufft att arbeta samtidigt som man studerar. Jag instämmer i det. Det blir rätt tufft. Samtidigt måste vi vara realistiska. Vi är mitt i en pandemi där det är oerhört tufft för vården. Vi har, fru talman, en situation där vården är på bristningsgränsen.

Från Kristdemokraterna menar vi att varje enskild människa som kan gå in och hjälpa till och stötta upp så att vi klarar oss ur den här krisen är så värdefull. Visst kommer det att bli tufft att kombinera studier och arbete. Men jag tror att det är många som är villiga att göra det, och jag tror också att det är många som har kapacitet att göra det, att lägga in den här extra växeln. Vi har ju inte skådat en sådan här kris någonsin förut.

Liksom min kollega från Moderaterna ser jag ändå med viss glädje att ledamoten uttrycker sig försiktigt positivt till det här, och jag skulle vilja veta om ledamoten kommer att fortsätta att verka för den här frågan med sina kamrater i regeringen.

Anf. 81 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Pia Steensland! Jag tror nog att jag övervägande uttryckte en känsla av att jag nog *inte* tror att ett fortsatt slopande av fribeloppet är en bra väg just nu.

Jag vill med detta inte helt stänga dörren. Jag tror att vi behöver mer kunskap, och såvitt jag vet arbetar man med det i Regeringskansliet. Jag vet faktiskt inte riktigt hur det går där.

För det första vill jag säga att vi inte stänger dörrarna för de studenter som vill arbeta i vården. De kan som sagt arbeta rätt mycket. Skulle de slå i taket är det inte så att alla pengar slås undan direkt. Det blir en successiv neddragning med hälften av vad man tjänar, så man får ändå ganska mycket pengar. Man får ju mer pengar när man arbetar än när man bara får studiestödet.

Jag redogjorde för mina tankar tidigare för Marie-Louise Hänel Sandström, men jag skulle ändå vilja fråga om det här med riskerna. Hur ser Kristdemokraterna och Pia Steensland på att vi riskerar att få avhoppare och därmed inte får utexaminerade läkare, vårdpersonal och sjuksköterskor i den mån som vi behöver inför framtiden? Effekterna av corona kommer, precis som Pia Steensland var inne på i sitt anförande, att vara överhängande under lång tid. Vi behöver ju dessa personer. Vi kommer nog att

behöva många fler utexaminerade sjuksköterskor än läkarstuderande som jobbar extra som undersköterskor under ganska stressiga förhållanden.

Anf. 82 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Först och främst är det viktigt att samhället belönar de människor som går utöver sitt ansvar och försöker göra sitt yttersta för att hjälpa till. Det är därför vi menar att man inte ska riskera att förlora sitt studiestöd om man gör det där lilla extra.

Kristdemokraterna har lagt fram förslag när det gäller lönestöd för personer som har lämnat vårddyrket och kommer tillbaka, för att de ska få en extra pott till lönekassan när de går in och hjälper till därför att krisen är så stor. Vi från den här sidan ser att risken att vården kollapsar nu är mycket större än vår misstro när det gäller att människor själva kan avgöra och balansera hur studier och arbete kan kombineras.

Anf. 83 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är överens här om att det handlar om överväganden, att det finns målkonflikter som vi behöver ställa mot varandra och att vi faktiskt behöver göra det. Vad vi inte har lyft upp är kostnaderna, som också är en del i detta. Vi vet tyvärr lite för lite om effekterna under året, och vi vet inte riktigt vilka kostnader det var. Men det budgeterades 1 miljard, och det är mycket pengar. Om kostnaden nu var 1 miljard skulle pengarna kunna användas till andra saker, till exempel att höja studiemedlen för dem som verkligen behöver det.

Om det finns en möjlighet att rikta ett slopat fribelopp till enbart vissa grupper är det klart att man också får ned kostnaderna. Jag tror att övervägandena även fortsättningsvis får ställas mot varandra, men jag vill ändå lyfta fram att jag tror att riskerna överväger, möjligen också kostnaderna, om man lägger in det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU1
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 84 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! I dag ska vi från socialförsäkringsutskottet debattera betänkandet om utgiftsområde 10.

Fru talman! Sjukförsäkringen är ett av de verktyg som är gemensamt för oss i Sverige och vårt samhälle och som utgör vår grundtrygghet. Ingen av oss här inne eller utanför denna byggnad vet om vi någon gång kommer att bli allvarligt sjuka eller drabbas av ohälsa. Därför har vi i Sverige en obligatorisk sjukförsäkring som vi finansierar gemensamt och där vi säger att den som faller utanför har ett skyddsnet som fångar upp.

Det blir allt tydligare när vi är mitt i en pandemi, en pandemi där ingen av oss vet om vårt liv eller vår hälsa är i fara. Men vi är i fara, för ingen är immun och det finns inget vaccin. Vi vet att vi har stora grupper i vårt samhälle som är extra sårbara, och om viruset träffar dem kan deras liv vara i absolut fara. Det är bara att titta på alla våra sjukhus och de dödstal som stiger alltmer för varje dag som går.

Fru talman! Under detta år har vårt utskott, tillsammans med regeringen, som vi har ett gott samarbete med i många frågor, bland annat tagit initiativ till att förlänga ersättningen till riskgrupper, det vill säga arbetstagar som riskerar livet om de går till sitt arbete. Man fattade beslut om att de i stället skulle få ersättning och kunna stanna hemma och inte sätta sitt liv på spel. Och föräldrar som har ett barn i riskgrupp ska inte tvingas till arbete utan kunna stanna hemma och ta hand om barnet tills viruset har bekämpats.

Fru talman! Det funkade väldigt bra i början av pandemin. Regeringen lade fram ett förslag om att förlänga ersättningen till riskgrupper i 90 dagar. När det var fyra dagar kvar vaknade regeringen till och förlängde ersättningen, på utskottets initiativ. Detta skedde inte bara en gång utan två gånger, det vill säga att regeringen var senfärdig. Enligt Riksrevisionens kritik av hur regeringen styr sina myndigheter saknas en tydlig uppföljning, och det avspeglas även i de frågorna.

Moderaterna gick fram med ett utskottsinitiativ om att man ska ge ett undantag för prövning av arbetsförmåga efter 180 dagar för dem som har drabbats av covid-19, för vi vet väldigt lite om det. Vi vet hur man ska behandla diskbräck och knäproblem, men covid-19 vet vi väldigt lite om. Det är många i vårt samhälle som har drabbats väldigt allvarligt till följd av covid-19. Det kan vara en person som har legat i respirator i 30–40 dagar, som har tappat all vikt och som inte har rört kroppen eller någonting. Den personen har förmodligen arbetsförmåga på sin vanliga arbetsplats, men återhämtningen tar tid.

I och med att vi vet väldigt lite om sjukdomen och att sjukvården är belastad gick vi fram med ett initiativ om förlängning. Regeringen kom med ett förslag samma dag som initiativet skulle diskuteras, men om man är ansvarig för ett land och har ett helt departement bakom sig bör man alltid ligga i framkant. Men nog om det.

Det som vi moderater också vill är att regeringen ska ta fram försäkringsmedicinska beslutsunderlag för psykiska diagnoser. Vi kan väldigt mycket om behandling av traditionella sjukdomar, som jag nämnde – knäproblem, ryggproblem, besvär med axeln etcetera – men vi ser att antalet sjukskrivningar på grund av psykosocial ohälsa ökar.

I dag finns inte ett försäkringsmedicinskt beslutsunderlag som både handläggaren på Försäkringskassan och läkaren kan utgå ifrån, så att man åtminstone försöker arbeta enhetligt. I dag är det lite som ett lotteri när man besöker läkaren eller när man kommer i kontakt med Försäkringskassan. Det kan vara helt avgörande hur ett läkarutlåtande skrivs eller vilket engagemang det finns hos handläggaren. Därför är det otroligt viktigt att få fram försäkringsmedicinska beslutsunderlag för psykiska diagnoser, för när personer väl har blivit sjukskrivna ska principen och målet vara att så många som möjligt ska komma tillbaka till arbetet.

Om det är något vi ser i coronapandemin är det konsekvensen av att vara isolerad och avskärmad från sociala kontakter. Sjukförsäkring och

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

sjukpenning ska gå till den som är behövande, och det finns och kommer att finnas grupper som inte kommer att kunna komma tillbaka till normalt förekommande arbete eller till arbetsmarknaden över huvud taget. Men ambitionen ska vara att så många som möjligt ska komma tillbaka till någon form av arbete. Det handlar om synen på människan och på människovärdet.

Allt fler människor får psykiska diagnoser, och det vi vet är att social kontakt är extremt viktigt. Det är bara att titta på våra äldre och vad de får gå igenom på våra äldreboenden när de avskärmas från det övriga samhället. Sjukförsäkringen får inte bli en försäkring som skickar ut människor i långvarigt utanförskap, så som den gjorde i början av 2000-talet.

Nog om detta, fru talman. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen enhet, och eftersom riksdagen i steg ett – rambeslutet – har ställt sig bakom regeringens ramar för statsbudgeten och inriktning för budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet. Vi hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

Anf. 85 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Min fråga till Arin Karapet från Moderaterna lyder så här: Mitt under brinnande pandemi lägger Moderaterna fram förslag som skulle göra livet mycket svårare för sjuka. På vilket sätt gör ökad otrygghet och risk för fattigdom att sjuka blir friskare?

Anf. 86 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte vilken fråga jag ska svara på, fru talman, men jag tycker att vårt agerande i utskottet under det här året visar att det är tvärtom.

Vid två tillfällen har regeringen släpat fötterna efter sig när det kommer till förlängd ersättning till riskgrupper. Det höll på att bli ett glapp där människor hade blivit utförsäkrade på riktigt. Det är lätt att slå på stora trumman och använda stora ord, men det är inte Arin Karapet och Moderaterna som är i regeringsställning. Jag tillhör oppositionen, fru talman. Nu går Mattias Vepsä som socialdemokrat i opposition mot sig själv. Min fråga är varför Socialdemokraterna och Mattias Vepsä drar fötterna efter sig och väntar på att socialförsäkringsutskottet ska göra arbetet åt Socialdepartementet.

Anf. 87 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! I våras var Moderaterna snabbt ute och föreslog 100 miljarder per månad i stöd till företag, för det var ju inte företagets fel att pandemin slog till. Samma parti tycker dock att det är de sjukas fel att de är sjuka och vill spara 7 miljarder på dem.

Mitt under brinnande pandemi lägger Moderaterna fram ett eget budgetförslag, och jag får upplysa ledamoten om att hans parti i sin egen budget föreslår nya karensdagar. Man föreslår sämre ersättningar, och man föreslår framför allt en ny stupstock – som skulle slå allra hårdast mot dem som är allra sjukast i vårt samhälle, nämligen de långtidssjuka. Min fråga blir därför återigen: På vilket sätt gör ökad otrygghet och större risk för fattigdom att de allra sjukaste blir friskare?

Anf. 88 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Vi är mitt i en brinnande pandemi, och nu kommer de stora attackerna mot mig och Moderaterna om vårt särskilda yttrande. Men det är ju faktiskt Mattias Vepsås parti som styr landet. Varför har ni inte gjort de förändringar ni pratar om, Mattias Vepsä? Varför väntar ni på att oppositionen ska ta initiativ för att covidsjuka eller riskgrupper inte ska hamna i ett glapp och faktiskt bli utförsäkrade här och nu? Det säger också lite om synen på människan och sjukförsäkringen.

Vi tror att människor kan komma tillbaka till arbete, och vårt mål är att så många som möjligt ska göra det. Då minskar även kostnaderna. Vi slår inte mot dem som är sjukast, utan det handlar om att du ska kunna komma tillbaka till arbete. Du har varit frisk en gång, och nu är du sjuk. Du kan bli frisk igen – det är målet.

Anf. 89 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att fråga ledamoten Arin Karapet och Moderaterna hur de ser på de förslag som läggs fram i budgeten. Vi har ju en pågående pandemi, och smittspridningen är stor. Vi ser vad det har fått för konsekvenser, och i det läget föreslår Moderaterna att en extra karensdag ska införas. Samtidigt som vi ser att det bara i år är över 20 000 människor som söker försörjningsstöd i landets kommuner trots att de är sjuk-skrivna av en läkare föreslår Moderaterna att stupstocken och den bortre parentesen ska återinföras. Hur rimmar det med verkligheten?

Anf. 90 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! När Moderaterna säger att något är ett tillfälligt undantag blir det ett tillfälligt undantag. Jag förstår att vi har olika ideologiska inriktningar och olika syn på våra trygghetssystem, sjukförsäkringen etcetera, men vi gör tillfälliga undantag just under brinnande pandemi. Vi vet nämligen väldigt lite om vad det innebär att vara covidsjuk, och det finns ingen rehabiliteringskedja klar för någon som är covidsjuk – eller för någon i riskgrupp.

Men vi kommer faktiskt att komma till ett normalläge igen, när det finns ett vaccin. Vår inriktning är att samhället inte ska lämna någon efter sig. Det innebär att det ska finnas en uppföljning för den som är sjuk. Det ska inte sluta som det gjorde i början av 2000-talet, då man fick ett beslut från Försäkringskassan och sedan inte fick ett enda samtal till från Försäkringskassan eller övriga samhället. Man skickades ut i livslångt utanförskap och lämnades helt ensam.

Det finns alltid brister, och brister måste rättas till. Jag kan ta ett livs levande exempel, nämligen min mor. Min mor var fullt frisk i början av 2000-talet och var en av dem som förtidspensionerades av regeringen Göran Persson. Jag kan säga så här: Hon var inte sjuk, men när hon fick höra från hela samhället att hon var sjuk började hon tro på det. Det tog flera år innan hon kom tillbaka i arbete. Detta gjorde att jag, som växte upp i ett sådant hem, blev väldigt lidande. Det som gjorde att hon kunde komma tillbaka in i det övriga samhället var att man började följa upp. Man började ringa och säga: Hur mår du? Vi vet att du finns!

I dag har hon bara ett halvår kvar till pension, men hon gjorde många år på arbetsmarknaden efter det.

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Anf. 91 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Ledamoten verkar tro att Vänsterpartiet är emot rehabilitering och arbetsmiljöåtgärder, men då tror jag att han i stället har läst Moderaternas partibok.

För er som inte vet det ska jag i dag avslöja att jag själv var en av de människor som ledamoten pratar om. Jag hade aktivitetsersättning därför att jag hade en kronisk sjukdom. Men det kom bättre mediciner, och jag kunde börja jobba igen. Under den tiden fick jag dock en helt annan hjälp än när jag till exempel har varit sjukskriven nu. Jag tror alltså att det finns flera olika bilder av hur det där är.

Jag blev väldigt glad när jag såg att Moderaterna har lämnat in en fråga där man vill att regeringen ska tillse att sjukskrivningstalen inte ska kunna pressas ned genom reglering i styrningen. Därför är min sista fråga: Kommer Moderaterna att bifalla Vänsterpartiets initiativ i utskottet, som handlar om precis den frågan?

Anf. 92 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte exakt vilken fråga det är och vem som har ställt den. Kanske kommer den från en enskild ledamot, vilket jag misstänker.

Avslutningsvis vill jag i den här debatten säga: Vi är mitt i en brinnande pandemi. Vi gör tillfälliga undantag för att avlasta vården och se till att människor i riskgrupper inte behöver sätta sitt eget liv i fara. Men vi kommer att komma till ett läge där det finns ett vaccin, och vårt mål som samhälle ska alltid vara att den som är sjuk ska få ett samtal och rätt vård.

Utskottet har tagit initiativ gällande att regeringen brister i sin uppföljning och styrning av Försäkringskassan. Det är inte acceptabelt att en sjukskriven person inte blir kontaktad av sin arbetsgivare, sjukvården eller Försäkringskassan. Ingen kedja är starkare än dess svagaste länk, och det är vårt ansvar att se till att hela kedjan funkar – för att så många som möjligt ska komma tillbaka i arbete.

Anf. 93 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Sverige befinner sig just nu i en mycket tuff tid. Välfärden är under hård press, och hjältarna inom sjukvården sliter hårt med att både vårda dem med covid-19 och hantera all övrig sjukvård. Jag vill rikta ett stort tack till alla samhällsfunktioner som nu kämpar hårt i denna brinnande pandemi. Jag vill också sända mitt varma deltagande till alla som förlorat nära och kära under pandemin.

Fru talman! Vi debatterar i dag budgeten för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. En trygg sjukförsäkring är en av de viktigaste grundstenarna för en trygg välfärd. Under en pandemi är det i synnerhet avgörande – för att kunna förebygga smittspridning genom att ta bort karensavdragen, för att skydda personer i riskgrupp från att utsätta sig för smitta genom att ge ersättning till riskgrupper samt för att vara ett nödvändigt skyddsnet för dem som drabbas av sjukdom. Jag anser dock att regeringen har haltat rejält i att uppfylla detta, även om vissa åtgärder har vidtagits efter hårda påtryckningar från oppositionen.

Fru talman! Vi satsar för 2021 mest av alla partier på utgiftsområde 10. Vi investerar sammanlagt 5,3 miljarder mer än regeringen. Då ramarna redan är beslutade för vi dock fram våra budgetförslag i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Det har under pandemin visat sig att viruset som resulterar i sjukdomen covid-19 inte beter sig som en vanlig influensa utan kan, utöver att vara livshotande, ge långvariga sviter efteråt. Detta har för många resulterat i sjukskrivningar och svårigheter att ta sig tillbaka till arbete. Flera av dem som drabbats av covid-19 är också personer som blivit sjuka efter att frivilligt ha ställt upp och arbetat inom vården under pandemin. Att dessa personer sedan får besked om utförsäkring på grund av ett stelbent regelverk är skandal.

Tyvär är utförsäkringar på dessa grunder inte något nytt för många i Sverige. Vi har en situation där människor blir av med sin sjukpenning trots att bedömning och intyg om arbetsförhinder finns från både arbetsförmedling och läkare. Detta visar att vi har en sjukförsäkring som inte fungerar som den ska.

Fru talman! Till råga på alla andra problem är en redan överbelastad vård med långa väntetider nu ännu mer överbelastad under pandemin och tillgången till vård och rehabilitering kraftigt begränsad. I ett sådant läge borde extraordinära åtgärder ha vidtagits av regeringen. Vi hade föreslagit att 180-dagarsgränsen helt skulle frysas fram till dag 365, men då detta inte fick gehör i utskottet föreslog vi i ett initiativ att den tillfälliga förordningen, som åtminstone kunnat göra undantag för människor att utförsäkras efter 180 dagar när de inte ens fått tillgång till vård och behandling, i alla fall skulle förlängas efter årsskiftet. Vi ansåg även att förordningen borde breddas och ses över, då den visat sig ha brister. Vi var då inne i december, och regeringen hade ännu inte gett besked om någon förlängning.

Flera partier lade fram initiativ om detta. Samma dag som vi skulle ta beslut i utskottet kom regeringen med besked om att de tänkte förlänga förordningen. Det är tur att regeringen har en opposition som ligger på dem. Att regeringen agerar först efter påtryckningar från oppositionen har varit talande för hela denna höst.

Det är naturligtvis positivt att regeringen förlänger den tillfälliga förordningen, men vi anser som sagt fortfarande att den har stora brister. Det finns fortfarande exempel på att människor utförsäkras trots att de inte fått den vård och behandling de borde ha rätt till.

Fru talman! Sverigedemokraterna har länge kritiserat den stenhårda gränsen vid dag 180. Det är ingenting vi har börjat med under pandemin. I dag ska personer efter 180 dagar bedömas mot fantasijobb på hela arbetsmarknaden, en arbetsmarknad med väldigt spännande jobb där man inte behöver kunna gå, där man inte behöver ha någon kognitiv förmåga och där man kan vila på arbetstid och arbeta med både hjärtflimmer och cancer. Förlåt, jag raljerar lite nu. Denna typ av jobb är nog väldigt sällsynta i verkligheten. Men enligt de bedömningar och underlag som dessa personer får från Försäkringskassan finns denna typ av jobb.

År 2015 var det 10 procent av dem som lämnade sjukförsäkringen vid dag 180 som gjorde det på grund av avslag. Hittills i år har enligt nya siffror hela 40 procent lämnat den på grund av avslag. Det är en dramatisk ökning som har skett under den socialdemokratiska regeringen.

Samtidigt ser vi givetvis inget självändamål med långa sjukskrivningar och att personer lämnas i utanförskap. Det kan på sikt bidra till psykisk ohälsa. Men ingen väljer att bli sjuk. Det kan drabba vem som helst av oss. I det läget menar jag att fokus måste skifta från regeringens målsättning

att till varje pris, oavsett det mänskliga lidande det kan innebära, få ned sjuktalet och få fram en fin statistik till att i stället ligga på rätt stöd och rehabilitering och skapa förutsättningar och positiva incitament för återgång i arbete i små steg.

Fru talman! Mot bakgrund av detta har vi i vår budget föreslagit, också långsiktigt, att skjuta på den prövning som görs mot hela arbetsmarknaden vid dag 180 till dag 365. Vi anser att den prövning som görs vid dag 180 i stället ska begränsas till i första hand den egna arbetsgivaren, eller i alla fall till riktiga jobb, som finns i verkligheten, inom det egna yrkesområdet. Detta är ett förslag som vi drivit sedan 2018 men tyvärr inte fått gehör för.

Det är däremot lovande att regeringen nu aviserat att lagändringar för bedömningen efter 180 dagar kommer att komma i mars nästa år så att det lättare ska kunna göras undantag från prövningen vid dag 180.

För att ytterligare underlätta under pandemin har vi föreslagit och budgeterat för, under början av året, att automatisera prövningen efter 60 dagar så att det inte görs någon överprövning av läkarintygen. Det ska helt enkelt räcka med ett läkarintyg. Sedan tycker jag att läkarintygen och läkarens bedömning av personers hälsa och arbetsförmåga måste uppvärderas kraftigt.

Vi har även förslag på att fullt ut slopa karensavdragen – inte bara ha en schablonersättning, som regeringen har, utan full sjuklön från dag ett.

Fru talman! För övrigt i vår budget satsar vi resurser på dem som är mest utsatta i sjukförsäkringen och har sjukersättning på garantinivå. Vi satsar 500 miljoner på att stärka sjukersättningen med 300 kronor i månaden. Vi stärker även bostadstillägget till samma nivå som för pensionärer, då vi anser att det är helt orimligt att människor som har en permanent sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha sämre villkor än pensionärer. För detta budgeterar vi 700 miljoner kronor årligen.

Fru talman! Ett antal utredningar kring sjukförsäkringen har också visat på allvarliga brister i utredningsarbetet kring individen. Enligt underlaget i regeringens egen budgetproposition går det i genomsnitt 400 dagar för kvinnor och 392 dagar för män innan det första avstämningsmötet sker – 400 dagar! Jag tappade hakan när jag läste det. Det är inte acceptabelt.

Vi ser också med oro på att de riktade bidrag som funnits till sjukskrivningsprocessen enligt en överenskommelse mellan regeringen och SKR kommer att upphöra från 2022, trots att bristerna fortfarande är ofantliga. För att förbättra stödet till individen satsar vi 100 miljoner kronor mer än regeringen för 2021 och 500 miljoner kronor mer för 2022 och 2023 för att kompensera för att dessa bidrag dras in.

Fru talman! Det är också en mycket oroande utveckling att sjukskrivning till följd av psykisk ohälsa ökar kraftigt. Detta är i dag en av de vanligaste sjukskrivningsorsakerna, och många människor upplever att de möts av oförståelse och okunskap i bedömningen av sjukpenningen.

Vi har även en stor satsning för att minska sjuklönekostnaderna för mikro- och småföretag. Detta skulle också kunna sänka tröskeln för att anställa personer efter en lång sjukskrivning.

Fru talman! Slutligen vill jag framföra att jag är djupt beklämd och oroad över den allvarsamma situation som många som redan utförsäkrats befinner sig i. Jag vill verkligen rikta en uppmaning till regeringen och socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi att nu, omgående, skicka nya signaler till Försäkringskassan. Det kan inte längre vara överordnat att få

ned antalet sjukdagar. Det måste vara överordnat att ge rätt stöd och rehabilitering till individen och inte utförsäkra människor mitt under brinnande pandemi.

Jag hoppas att vi kan nå fram till långsiktiga och hållbara förändringar i sjukförsäkringen och, när vi har nått dit, att de människor som har utförsäkrats ska kunna få en chans till en omprövning. Det är på tiden att vi nu får en mer hållbar, rättssäker och trygg sjukförsäkring.

Fru talman! Det här är sista debatten före jul, och jag vill tacka alla kollegor i utskottet och kanslipersonalen för detta väldigt speciella år. Trots vissa meningsskiljaktigheter tycker jag att vi har haft goda samtal och diskussioner under dessa extraordinära omständigheter.

Jag vill också rikta ett särskilt tack till presidiet som trots tekniska utmaningar med långa Skypemöten har lyckats hålla en god stämning och låtit alla komma till tals.

Jag vill skicka en särskild hälsning till Solveig som slutar nu efter jul. Tack för dina många kloka inlägg och din pragmatiska inställning i många sammanhang! Jag önskar dig stort lycka till med det du tar dig för framöver!

God jul till alla i utskottet och även till talmanspresidiet!

Anf. 94 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det låter väldigt bra när ledamoten Julia Kronlid pratar om rätten till ersättning för dem som har drabbats av sjukdom. Men min fråga är: Varför tar inte Sverigedemokraterna bort straffskatten för alla sjukpensionärer i ert budgetförslag?

Anf. 95 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Gabrielsson för frågan!

Det här är något som vi tittar på. Givetvis borde man kunna uppnå mer likvärdiga och rättvisa skatter. Vi har tittat på det när det gäller till exempel pensionsfrågan. Just i år har vi valt att i stället höja garantinivån i sjukersättningen för att i alla fall kompensera på något sätt. Det är alltid svåra prioriteringar som ska göras inom sjukförsäkringen.

Vi har väldigt många satsningar. Vi har bland annat under den skriande pandemin föreslagit ett engångsbidrag på 10 000 kronor till alla så att det också ska nå till dem som har sjukersättning, pension eller olika former av bidrag. Det gör vi för att det inte bara ska gälla dem som arbetar och får skattesänkningar.

Att ta bort den här skatten är ett förslag som vi tar med oss och tittar på för att se hur vi ska ställa oss till det framöver. Vi satsar 5,3 miljarder mer än regeringen på det här området, och vi har många olika förslag, bland annat att stärka bostadstillägget, vilket ska kunna ge de personer som har sjukersättning en stärkt ekonomi.

Anf. 96 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att beklaga att Sverigedemokraterna som många andra partier inte tycker att sjukas inkomst är lika mycket värd som andra människors inkomst.

Vänsterpartiet lägger mest till de sjuka inom det här utgiftsområdet. Sverigedemokraterna och några andra partier lägger pengar på McDonalds-restaurangerna och ger dem en nedsättning av arbetsgivaravgiften. De

sjuka får med våra förslag 2 000 kronor mer i månaden efter skatt. Det är mycket mer än med det som Sverigedemokraterna lägger på dem i sin budget.

Anf. 97 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Nej, vi värderar inte ersättningen för sjuka lägre än någon annan ersättning. Vi är som sagt ett av de partier som satsar mest pengar på att stärka ekonomin för den här gruppen, både genom att stärka sjukersättningen och genom att stärka bostadstillägget. Sedan kan man alltid göra mer.

Vi har avsatt pengar i budgeten för att förändra bedömningen i rehabiliteringskedjan, vilket kan förhindra att människor utförsäkras och blir helt utan ersättning. Vi har också föreslagit lättnader i regelverket kring sjukersättningen, för i dag får 80 procent avslag på sina ansökningar om sjukersättning. Vi har alltså lagt pengar även på sådana satsningar i vår budget.

Jag tycker att det är beklagligt att Ida Gabrielsson anser att vi inte värderar bidragen till sjuka när vi är ett av de partier som har de mest generösa budgetförslagen när det gäller just sjukförsäkring.

Anf. 98 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Corona har fått många att inse att vi alla kan bli sjuka. Tänk att det skulle behövas en pandemi för att fler politiker skulle börja förstå att sjukdom eller funktionsnedsättning inte är något man väljer utan är något man drabbas av!

När S- och MP-regeringen 2015 införde siffersatta mål om antalet sjukdagar började Försäkringskassan att utveckla metoder för att utan lagstöd avslå ansökningar från människor som uppenbarligen är för sjuka för att arbeta. Det är inte bara Vänsterpartiet som är kritiskt till detta. Forskare har kallat det för en rättsskandal.

Sedan dess har andelen utförsäkrade fyrdubblats. Det är uppenbart att regeringens styrning helt har satts ur spel. Det siffersatta målet är borttaget, men arbetsmetoderna finns kvar. I stället för en minskning av antalet utförsäkringar har de ökat. Årets statistik visar att andelen avslag slår ytterligare rekord.

Försäkringskassan menar att bakom den kraftiga ökningen ligger så kallade kvalitetskontroller, vilket utan byråkratsvenskan betyder att de dubbelkollar varje beslut som innebär ett ja till förlängd sjukpenning. Generaldirektören på kassan menar att de frångått arbetssättet där avsaknad av så kallade objektiva fynd låg till grund för avslagen. Men så ser inte verkligheten ut. Bevisligen nekas personer med exempelvis symtomdiagnoser, såsom vissa extrema smärttillstånd, fortsatt ersättning då man trots läkarintyg och trots all kunskap och forskning som finns på området påstår att det inte går att belägga att den som är sjuk verkligen är sjuk.

Även Inspektionen för socialförsäkringen kritiserar Försäkringskassans handläggning av aktivitetsersättningen och regeringens styrning av myndigheten. Jag citerar ur rapporten där det står att ”det är problematiskt att andelen avslag och beviljanden kan pendla kraftigt utan att vare sig lagstiftning eller rättspraxis har ändrats, inte minst ur ett rättssäkerhetsperspektiv.”

Information om att bonussystem finns för att uppmuntra personal till att besluta om avslag har flera gånger kommit till oss via medierna. I dag kom nyheten att man på Försäkringskassans kontor i Gävle slår vad om hur många som ska dö av corona.

En oberoende genomlysning av Försäkringskassans styrning och arbetssätt måste till, och regeringen behöver i regleringsbrevet vara tydlig med vad som gäller. Alla som är sjuka ska ha rätt till ersättning.

Fru talman! Undersköterskan Christine Udding, som jag har lärt känna, smittades i jobbet av covid-19. Hon blev långtidssjuk men nekades sjukpenning. I stället för extra betalt för sin insats fick hon själv betala och använda sin semester under sjukdomstiden.

Christine ryckte in när samhället behövde det. Men var finns samhället nu för henne? Är det budskapet vi vill skicka till vård- och omsorgspersonalen? Är vi inte bättre än så?

Vi har för få undersköterskor. Men i stället för att Christine, som nu kan jobba kvar på 50 procent och rehabiliteras uppmanas hon att säga upp sig och söka ett heltidsjobb – ”normalt förekommande arbete” som det heter – på den öppna arbetsmarknaden. Men det handlar om rena fantasi-jobben, om du frågar mig. Tror de på tomten också på Försäkringskassan?

Fru talman! Att Christine och andra sjuka under lång tid har gått ut och berättat om hur det faktiskt ser ut är jag helt övertygad om är det starkaste skälet till att Vänsterpartiet fick gehör för kravet om att mjuka upp bedömningen vid dag 180. Men eftersom lagen inte träder i kraft förrän i mars får Christine inte ta del av det hon själv åstadkommit. Hon är i dag utförsäkrad. Men redan dagen efter beskedet tog Christine på sig visiret, bet ihop och gick till jobbet. Hon skrev själv på Facebook: Nu ska jag gå och prova en kollega för covid-19. Då detta är min arbetsuppgift så ställer jag självklart återigen upp i frontlinjen.

Min uppmaning är alltså: Släpp prestigen och partipolitiken! Visa nu att det går att lösa det här. Ställ upp för Christine så som hon har ställt upp för oss. Släpp på de hårda prövningarna mot tidsgränserna tills den nya lagen träder i kraft.

Fru talman! Den universella mirakelkuren i Sverige 2020 tycks heta Försäkringskassan. Så var det också förra året, men nu har man nått oanade höjder. Det är som om Jesus Kristus själv har tagit över myndigheten. Gå dit, och du blir frisk direkt! Har du en tumör som fyller halva skallen? Äh, ryck upp dig och välj glädje! I stället för handpåläggning har vi nu handläggning. Och du blir friskförklarad direkt. Prisade vare Försäkringskassan och regeringens direktiv! Efter ett besök hos kassan kan ME-sjuka gå på vattnet.

Fru talman! Hela utgångspunkten är fel. Systemet är fel och har varit det sedan alliansregeringen realiserade jakten på de sjuka. Hela sjukförsäkringen och rehabkedjan måste göras om. De skarpa tidsgränserna behöver tas bort, och rehabiliteringen måste bli individanpassad och realistisk. Läkarintyg ska gälla. Det borde åtminstone stå klart för alla partier att tidsgränsen vid dag 365 också måste bli mer realistisk och att prövningen mot låtsasjobben bör tas bort.

Många tusentals personer söker bara i år försörjningsstöd trots att de samtidigt är sjukskrivna av en läkare. Människor tvingas leva på sina anhöriga. En del lever inte alls. Självmord har känts som den enda utvägen. För dem och alla som har förlorat sin SGI till följd av åren med regelverket

måste samhället ta ansvar. Vänsterpartiet har föreslagit att tillsätta en kris-kommission som ser över det här. Människor som har kastats ut ur systemet måste få komma in igen och få rätt till ersättning. Men de andra partierna säger hittills nej.

Om du är kroniskt sjuk eller har en funktionsnedsättning som innebär att du inte kan jobba ska du självklart ha rätt till varaktig ersättning. Så är det inte i dag. Senaste årets statistik visar ett bottenrekord i antalet beviljanden.

Fru talman! Vad blir då årets julklapp? Föräldrar har inte råd att köpa vinterjackor till barnen. Andelen barnfamiljer som lever med låg ekonomisk standard har under 2000-talet fördubblats. Samtidigt sänks i år arbetsgivaravgiften för ungdomar mellan 19 och 23. Enligt alla bedömare är det att kasta pengar i sjön. Inte ett enda nytt jobb blir det. Men för McDonald's blir det de kommande åren julafton varje dag.

Vissa barn kommer tillbaka från jullovet och berättar om lyxiga fjällsemestrar medan andra inte har kommit längre än till hyreshusets lekplats. De har inte blivit fattiga. De har gjorts fattiga. Det ska vi ha klart för oss. Det beror inte på dem. Det beror inte på deras föräldrar. Det beror på politiska beslut som har fattats i den här kammaren.

Fru talman! Ingen som är sjuk ska behöva gå till jobbet. Smittspridningen ska alltid hållas nere. Om Vänsterpartiets budget hade fått gälla skulle därför karensavdraget tas bort permanent och garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjas. Vi tar bort karensavdraget permanent för att ingen sjuk ska behöva gå till jobbet. Självklart ska också bostadstillägg höjas, på samma sätt som för ålderspensionärer. 2 000 kronor mer i plånboken skulle det bli varje månad. Det är inte fy skam. Men det borde vara mer. Vänsterpartiet lägger överlägset mest pengar på detta av alla partier. Men det är inte tillräckligt.

Fru talman! De sociala avgifterna har länge legat på ungefär samma nivå, men utbetalningarna har minskat med över 100 miljarder. Det är vi löntagare som själva betalar för sjukförsäkringen med vårt avstådda lönetrymme. Det här är vår rätt. Det är ingen allmosa. Vi har förtjänat det. Vi för in pengar i systemet; andra för ut. Vi bygger upp; andra bryter ner. Det känns nästan som fake news, för det är så galet. Men tyvärr är det inte det.

Det behövs ingen Sherlock Holmes för att lista ut vart pengarna tagit vägen. Alliansen sänkte under samma period skatten med över 100 miljarder. De som tjänade allra mest fick mest. Januaripartierna fortsätter nu med samma slags fördelningskurva. Bara i år sänks skatten med 30 miljarder. Trots det blir straffskatten för landets sjukpensionärer kvar. Den tar vi i Vänsterpartiet bort i vår budget.

Fru talman! Pengarna går alltså inte längre till ersättningssystemen utan till dem som tjänar mest. Glöm småtjuvarna! Här har vi den stora bluffen.

Fru talman! Min dotter är fem år. För henne är allt med julen magiskt. Sorgligt nog finns det människor i Sverige som inte har råd med julmat. Det är snickare, lärare och undersköterskor – kroniskt sjuka eller funktionsnedsatta – helt vanliga människor som du och jag, med den skillnaden att de haft oturen att bli sjuka. En mamma till en flicka i samma ålder som min skriver att hon vill dö för hon har inte råd att ge sitt barn en julklapp. Ta in det, den smärtan!

Det är många som har drabbats – Daniel, Charlotte och Ann-Marie. Tusentals är de berättelser jag skulle kunna återge. Det är så massivt att jag inte kan begripa att inte alla kan se att något måste göras, och det snabbt. Är det för att de är sjuka som de inte längre är betrodda eller ses som människor? Någon annan förklaring är svår att se när så lite händer.

Men samtidigt, fru talman, känner jag mig mer hoppfull än på mycket länge. Det pågår inte längre en tävling om vem som är bäst på att jaga sjuka. Människor som för länge sedan utförsäkrats och inte får ta del av de förbättringar som nu kommer var de som stod längst fram för den förbättring vi nu ser. Det är stort. Det pratas om förändring. Nu fattas bara handling.

Jag ber om ursäkt för att jag drog över tiden.

Anf. 99 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas förslag när det gäller detta utgiftsområde, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, finns utförligt redovisade i vår partimotion. Vi har även ett särskilt yttrande i detta avsnitt men deltar inte i beslutet, då Kristdemokraternas förslag till ramverk redan har fallit.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att socialförsäkringarna ska bidra till att skapa en ekonomisk trygghet oavsett var du befinner dig i livet. Du ska kunna lita på att det gemensamma bär när du själv inte förmår.

Vi tror att mycket mer kan göras för att fler inte ska behöva bli sjuka. I måndags diskuterades familjepolitiken och familjens frihet. Att själv få välja och bestämma hur man vill lägga sitt familjepussel är viktigt för föräldrarnas hälsa. Vi tror att större ekonomisk frihet ger större trygghet, inte minst bland barnfamiljer.

Vi tror också att en annan politik än den som har förts hade gjort det möjligt att kapa de vårdköer som byggts upp under lång tid. Det skulle också minska oron och påfrestningarna hos de nära och kära över huruvida någon ska kunna få vård i tid. Med en kristdemokratisk politik, där vi lägger betoning på att öka människors egenmakt och valfrihet, skapas bättre förutsättningar för en god hälsa i samhället.

Ett människovärde är inte kopplat till antalet timmar en person arbetar, inte heller till hur produktiv han eller hon är. Vi lever inte för att arbeta, men ett arbete kan vara avgörande för en persons välmående, självförtroende och upplevelse av sig själv. I grunden är människan arbetsam. Vi mår bra av att sysselsätta oss och känna oss delaktiga i det gemensamma. Det kan man göra via arbetet men också i familjen och bland släkt och vänner.

Genom ett jobb kan en person skapa många av de förutsättningar som behövs för att känna sig delaktig. Det går inte att bortse från hur viktigt det är att ha möjlighet att gå till ett jobb. Jag tänker också på alla små barn som kanske inte har möjligheten att se mamma och pappa gå till ett jobb. Det gör mig lite ledsen. Vi vet ju att utanförskap och utsatthet ofta kan gå i arv.

Att ha ett förebyggande perspektiv, som jag började med, är alltså viktigt, liksom ett effektivt rehabiliterande arbete för att människor ska kunna återgå till arbetet.

Fru talman! En politiker ska alltid vara ödmjuk. En politiker får aldrig bli så glad i ett system att man inte ser de problem som faktiskt kan visa sig. Det finns, menar jag, inget system som är helt perfekt och passar alla

till etthundra procent. Så är det naturligtvis också med rehabiliteringskedjan.

Kristdemokraterna vill därför utveckla rehabiliteringssystemet. Vi menar att alla inte kan jobba 100 procent av heltid men att alla ska ha möjlighet att jobba 100 procent av sin förmåga. Om arbetsförmåga, inte arbetsförmåga, är i centrum och är utgångspunkten krävs det mer flexibilitet.

Därför menar vi kristdemokrater exempelvis att vi måste ändra på de fasta stegen i sjukpenningen, sjukersättningen och rehabiliteringspenningen på 25, 50, 75 och 100 procent. Det måste vara mer flexibelt. En person kanske behöver gå upp ytterligare 10 procent och kan göra det i en rehabiliteringsprocess. Detta förvägras denna person i dag, för stegen är satta med 25 procents mellanrum.

För att minimera risken för att saker och ting faller mellan stolarna vill vi också att Försäkringskassan får ett mycket tydligare mandat, exempelvis för att ansvara för omställningsmöten med Arbetsförmedlingen, som vi vet är viktiga.

Vi vill ge den försäkrade rätt till något vi kallar en mentor. De som befinner sig i en utsatt livssituation eller av andra skäl inte förmår att tillgodogöra sig en rehabiliteringsprocess kan komma att behöva någon vid sin sida som hjälp, bollplank och inspiratör – en uppmuntrande hand som kan hjälpa personer att kliva över en tröskel de inte förmår att kliva över på egen hand. Med en mentor vid sin sida minskar också risken för att en person faller ihop. Detta bidrar till minskad stress och oro.

Fru talman! Eftersom systemet är till för att stödja människan får vi inte blunda för de problem som uppstår när tider förändras och förutsättningarna blir annorlunda. Personer som är utbrända och/eller deprimerade måste få tid att rehabiliteras i sin takt. Alltför många har blivit utförsäkrade, inte för att de har gjort fel utan för att rehabiliteringen inte har nått vägs ände eller för att kunskapen fortfarande inte är på topp när det gäller alla typer av sjukdomar.

Vi är optimistiskt inställda inför det arbete som vi vet kommer att ske i närtid. Regeringen har aviserat att något ska komma i mars när det gäller detta. Vi ser fram emot att på ett konstruktivt delta i ett arbete som gör att vi tillsammans gör sjukpenningen och systemet bättre.

Vad jag däremot är lite besviken och alltjämt lite upprörd över är hur hanteringen från regeringens sida har sett ut när det gäller de långtidssjuka i covid-19. Flera har blivit utförsäkrade.

Kunskapsläget är inte alltid på topp när det gäller olika saker, men när det gäller just covid-19 kan man konstatera att det är näst intill icke-existerande. Vi vet fortfarande inte så mycket om detta virus. Framför allt, och det är detta som är intressant för oss när vi diskuterar socialförsäkringen, vet vi väldigt lite om vilka typer av rehabiliteringsinsatser som ska sättas in för att hjälpa en person som efter sex månader fortfarande är långtidssjuk och har nedsatt arbetsförmåga på grund av covid-19.

Sjukdomen är ny, så detta är inget konstigt. Men vi borde kunna ta till oss detta och tänka: Okej, detta är en helt ny sjukdom som drabbar människor. Det finns ingen korrelation som visar att man måste ha legat på iva för att vara långtidssjuk. Även personer med väldigt milda och begränsade symtom kan vara långtidssjuka efter sex månader.

I avvaktan på detta tänkte vi att vi kanske skulle se över hur vi hanterat just denna grupp. Det var därför Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna lade fram ett utskottsinitiativ om ett tillfälligt särskilt undantag från tidsgränserna i socialförsäkringen för de långtidssjuka i sviterna efter covid-19. Detta initiativ vann inte något gehör, så jag hoppas, vänner, att vi tillsammans kan fortsätta bedriva det arbetet.

Jag ska snart debattera migration, så jag tänker inte önska någon en god jul och ett gott nytt år än. Men den här debatten är i alla fall med all säkerhet den sista jag har tillsammans med Solveig Zander. Jag är ny i riksdagen, om man fortfarande kan säga så efter två och ett halvt år. Du har betytt massor för mig, Solveig Zander, inte minst därför att jag, precis som du, sitter i Pensionsgruppen. Det har varit så otroligt fint att som kristdemokrat sitta bredvid centerpartisten Solveig Zander i socialförsäkringsutskottet och få goda råd och lite tips på vägen. Jag har uppskattat det oerhört mycket och vill önska dig all välsignelse i den framtid som nu väntar utanför riksdagshuset efter nyår. Framför allt – stort tack för allt, Solveig! Lycka till!

Anf. 100 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att berömma Hans Eklind för att Kristdemokraterna nu verkar ha gjort en omsvängning och ställer upp på att ge mer generös rätt till sjukpenning och sjukersättning. Kanske kan vi då få igenom förändringarna i utredningen. Det verkar finnas majoritet; det kan Socialdemokraterna anteckna här i kammaren.

Jag skulle ändå vilja säga några saker om det som Hans Eklind pratar om när det gäller dem som smittas av corona och blir långtidssjuka. I september lade jag fram ett utskottsinitiativ om att denna grupp skulle ses över på ett särskilt sätt och att man skulle kunna få ett undantag. Då röstade Hans Eklind och Kristdemokraterna nej tillsammans med övriga partier.

Sedan fick jag bättre kunskap och insåg att det inte går att undanta en specifik diagnos. Dessutom har många av dem som är långtidssjuka i covid-19 en symtomdiagnos, och man kan inte säkert fastställa att det är just covid-19 som har gett de symtom de uppvisar. Detta är en stor anledning till att de nu hamnar utanför.

Det enda sättet att se till att det inte sker massutförsäkringar nu under pandemin är alltså att släppa prövningen mot hela arbetsmarknaden dag 180 för alla sjuka. Om du är undersköterska och troligtvis kan ställa om, eller det kan ses över sedan, ska du alltså inte behöva söka annat jobb utan kan ta det lugnt hemma. Även om du blivit sjuk och det inte kan fastställas att du är långtidssjuk i just covid-19 ska du dag 180 prövas mot det jobb du har. Är inte detta rimligt nu under pandemin?

Anf. 101 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för frågorna! Först och främst ska vi väl inte springa i förväg alltför mycket när det gäller det arbete som ska bedrivas. Jag sa väldigt tydligt i talarstolen att vi ser fram emot att få vara en konstruktiv part så att vi kan se till att vi får en bättre fungerande sjukpenning. Jag tror inte att det egentligen finns något parti som tycker att det är rimligt att folk blir utförsäkrade trots att de fortfarande har nedsatt arbetsförmåga.

Det har bara i år kommit en rad olika förslag i delbetänkandena, som, menar vi, innehåller en hel rad spännande saker som jag tänker att vi måste gå vidare med. Det har även socialförsäkringsministern aviserat. Det handlar exempelvis om att komma igång med processen tidigt så att man hinner slutföra saker och ting. Riksrevisionen har också kikat på detta och kommit fram till att det dröjer för länge innan rehabiliteringsprocesserna kommer igång.

Men det handlar också om att kunna koordinera arbetet på ett bättre sätt. Det är flera som måste arbeta. Jag hör väldigt ofta att man riktar in sig ensidigt på Försäkringskassan. Försäkringskassan är en viktig myndighet, som ska leda arbetet – svar ja. Men för att en rehabiliteringsprocess ska kunna fungera måste också den enskilde, arbetsplatsen, företagaren och hälso- och sjukvården engageras. Att den koordineringen och det stödet finns och att ansvar utkrävs är naturligtvis helt avgörande för att man ska lyckas.

Jag hoppas att Ida Gabrielsson noterat Kristdemokraternas förslag om en mentor. Jag kan väl skicka tillbaka en fråga: Skulle Vänsterpartiet kunna tänka sig att stödja det förslaget? Det handlar om att man får hjälp i övergången från sjukförsäkringen till arbetsmarknaden. Här har vi ett konkret förslag som vi också finansierar fullt ut. Vi vill ha arbetsplatsrådgivare som hjälper den som ska ta klivet över tröskeln in på arbetsmarknaden.

Anf. 102 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det tror jag absolut att Vänsterpartiet skulle kunna göra. Vi får ta förhandlingen sedan, men allt som förbättrar för sjukskrivna är vi med på direkt.

Det som jag avsåg var att Vänsterpartiet lagt fram ett förslag om att ge undantag för personer som drabbats av att bli långtidssjuka i covid-19. Kristdemokraterna röstade nej. Sedan lade Kristdemokraterna och Moderaterna fram samma förslag efter att vi fått reda på att förslaget inte kunde genomföras i verkligheten.

Kan Kristdemokraterna tänka sig att man kan släppa på tidsprövningarna mot hela arbetsmarknaden tillfälligt under pandemin, eller fram tills lagen träder i kraft, så att den här gruppen och även andra sjuka som nu är mitt i en pandemi inte drabbas så här hårt?

Anf. 103 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Ida Gabrielsson vet att Kristdemokraterna tillsammans med en rad olika partier, däribland inte minst hennes eget parti, har varit drivande för att vi ska hitta ett sätt att komma igenom pandemin utan att människor drabbas på det här sättet. Att covid-19-långtidssjuka drabbades och att vi tog detta initiativ berodde egentligen på att den här överenskommelsen, midnattsöverenskommelsen, som gjordes mellan regeringen och dess stödpartier, inte löste problemet. Det kvarstod som ett problem att de covid-19-sjuka fortfarande utförsäkras, för de omfattas inte av den överenskommelsen. Det var också anledningen till att vi tog det här utskottsinitiativet; vi såg att vi måste göra en specialgrej kring just de här personerna.

Jag har ingenting emot att på olika sätt vara med. Vi kristdemokrater har verkligen drivit en rad olika förslag – inte minst via socialutskottet, där

vår talesperson Acko Ankarberg Johansson är ordförande – för hur vi ska se till att socialförsäkringen inte fallerar nu när pandemin pågår.

Prot. 2020/21:55
16 december

Anf. 104 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Hans Eklind för hans anförande, där han var relativt ödmjuk och erkände att rehabiliteringskedjan inte riktigt fungerar så som det ursprungligen var tänkt och att det kanske behövs justeringar i systemet och i regelverket.

Jag ställer min fråga för att jag är nyfiken. Det börjar ju ändå röra på sig. Jag tror att vi har en ganska stor och bred samsyn om att det finns problem. Vi har nu utrett sjukförsäkringen och processen fram till sjukförsäkring, och vi genomför ett av förslagen i Claes Janssons utredning. Jag hörde i Hans Eklinds anförande att Kristdemokraterna är positiva till den förändringen, men också att ni gärna skulle vilja bidra med ytterligare synpunkter på förändringen.

Hur ser ni på de ganska många förslag som har kommit i Claes Janssons utredning och i Mandus Frykmans utredning? Hur ser ni på att implementera de här förslagen? Vilka av dem skulle ni kunna tänka er att gå vidare med? Nu när vi förändrar vid dag 180, skulle man kunna tänka sig en motsvarande förändring vid dag 365 till exempel? Skulle man kunna tänka sig att ange ett område på arbetsmarknaden för att smala av arbetsmarknaden och underlätta för att fler ska kunna beviljas sjukförsäkring och bli rehabiliterade fortsättningsvis i stället för att utförsäkras?

Anf. 105 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Mats för frågorna. En av de frågor som vi har diskuterat väldigt mycket inom utskottet men också här i kammaren är vad som händer efter 180 dagar. Där har vi ett problem. Försäkringskassan kan säga att en person har nått en sådan nivå att den kan ta ett arbete, medan Arbetsförmedlingen säger att arbetsförmågan är nedsatt och att ett arbete inte kan tas. Jag säger inte att den ena myndigheten gör fel visavi den andra eller att båda gör fel, men människan hamnar i kläm.

I våras lämnades delbetänkandet *En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering*, som innehåller en rad förslag. Ett förslag som i alla fall jag tog fasta på och som också stämmer överens med vad vi tidigare har sagt i våra motioner är att den här processen måste komma igång snabbt, så att man hinner avsluta rehabiliteringen inom de gränser som vi har satt. Man diskuterar naturligtvis vad som händer efter 365 dagar, men man kan också börja diskutera 550-dagarsgränsen, som Mats Berglund inte nämnde. Ytterligare en rad förslag finns i betänkandet *Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess*.

Jag är ense med alla partier här i Sveriges riksdag, tror jag, om att det finns problem med den rehabiliteringskedja som vi har. I de här delbetänkandena finns det onekligen konkreta förslag på vad man skulle kunna göra för att förbättra den. Jag nämnde i mitt huvudanförande bland annat det här med koordineringsinsatserna, som Riksrevisionen också har pekat på. Här finns ett uppdrag. Det fungerar inte. Det finns även ett uppdrag sedan den 1 februari i år till regionerna – min talartid är slut, så jag får återkomma om det.

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Anf. 106 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag tycker att orden ”med plats för rehabilitering” i delbetänkandets titel är ganska talande, för det är precis det som Claes Jansson försöker ge. Har man påbörjat en rehabilitering? Finns det utsikter att komma tillbaka till arbete hos samma arbetsgivare? Det är ju det spelrummet som behöver öka, så att man kan rehabiliteras i stället för att utförsäkras vid dag 180. Det är det som vi försöker implementera från och med mars. Men det hänger ihop med det som händer vid dag 365 och förslagen om det i utredningen. Man får inte bara skjuta upp detta; vi hade stupstocken tidigare, men nu har vi flyttat fram den. Jag vet inte om du kan kommentera detta med dag 365, men där fanns det alltså förslag i utredningen.

Anf. 107 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Debatten om stupstocken vid 365 dagar, Mats Berglund, får du ta med dina kollegor i regeringen. Man kan även säga att det finns en stupstock vid 550 dagar. Det går fortfarande att få förlängd sjukpenning fram till 550 dagar, om än lite lägre: på 75 procents nivå. Men där går likväl sedan gränsen.

Jag tror personligen att det måste finnas en bortre gräns i alla system. Att vara sjukskriven ska inte vara något livslångt. Det tycker jag inte är bra för den enskilde. Men det är heller inte bra för dem som har en uppgift att fylla när det gäller att rehabilitera de här personerna. Det måste vara tydligt att man har den här perioden på sig och att insatserna ska sättas in då.

Jag vill gärna hinna avsluta det jag började tala om i slutet av min förra replik. Det finns sedan den 1 februari i år ett väldigt bra initiativ som innebär att regionerna ska erbjuda koordineringsinsatser. Jag hoppas att du och jag, Mats, från våra respektive partier noggrant följer hur detta fungerar, för det kan vara ett sätt att förbättra rehabiliteringsprocessen.

Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill i all ödmjukhet berätta att vi har en parlamentarisk sed som innebär att talaren som håller sitt anförande talar till talmannen och därigenom indirekt till kammarens ledamöter. Enkelt uttryckt innebär detta att ledamöterna i riksdagen talar om varandra och inte till varandra. Ledamöterna talar till talmannen och berättar för hen vad de tycker i olika frågor. En ledamot som i en debatt talar om en annan talare, till exempel genom att bemöta argument, bör använda talarens förnamn och efternamn. Det innebär att man inte använder tilltal med du eller ni i kammardebatterna.

Det var en liten ödmjuk hälsning från talmannen.

Anf. 109 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera utgiftsområde 10 och utskottets betänkande SfU1 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Den här debatten handlar om våra socialförsäkringar, men jag kommer särskilt att tala om sjukförsäkringen.

När du är som svagast måste samhället vara som allra starkast. Regeringens förslag till budget för nästa år handlar om att investera i vår välfärd och om att ge Sverige en kraftfull omstart efter pandemin.

Det handlar att möta klimathotet och ställa om. Det handlar om att rusta människor att ta nya jobb. Det handlar om att investera i vår välfärd. Det handlar om att anställa fler i vården, i skolan och i omsorgen.

I grund och botten handlar en budgetdebatt om att tydliggöra olika politiska vägval. Runt om i världen har världens länder valt olika modeller och lösningar för hur välfärden ska organiseras.

I några modeller kan du själv välja hur omfattande försäkring du vill ha om du blir sjuk. Du kan välja att lägga undan lite extra pengar för att ta semesterledigt under sommaren, betala lite extra så att dina barn kan få gå i en finare skola och garanteras en extra fin utbildning eller ge din mor en plats på ett lite finare äldreboende.

Denna fulländade valfrihetsmodell kokar ned till att den som inte har råd begränsas i sina val. Ska jag prioritera en bra skola till ungarna eller att lägga pengar på min nödvändiga operation?

Vi har valt en annan väg. Vår välfärd ska omfatta alla. Vi bidrar tillsammans och får efter behov. Poängen med en generell välfärd är att alla ska känna och få frihet, och det ska finnas jämlikhet i samhället. Det är var i livet man befinner sig som ska avgöra, inte vad du själv har valt att betala för.

Regeringens arbete sedan 2014 har handlat om att rusta vår gemensamma välfärd och hålla samman Sverige. Det handlar om fler lärare, sjuksköterskor, undersköterskor, läkare och poliser, och fler förskollärare, socionomer och barnskötare. Det handlar om mer utbildning till fler, höjda pensioner och avskaffad pensionärsskatt. I budgeten för 2021 föreslås nu miljardinvesteringar i välfärden, investeringar i det starka samhället.

Fru talman! Det här året har visat oss med tydlighet att våra trygghets-system är i behov av upprustning och förstärkning. Några steg i helt rätt riktning har tagits. Jag tänker särskilt på höjningen av ersättningen i a-kassan som ger fler en rimlig chans att klara av en omställning och det tillfälligt borttagna karensavdraget som ger många möjligheten att stanna hemma om de känner symtom i pandemin.

Tillfälliga undantag och stöd till människor för att klara coronakrisen har varit nödvändiga. Men vi måste också långsiktigt ta ett helhetsgrepp för att förbättra sjukförsäkringen. Först genomförs nu förändringar som ska säkerställa att långtidssjuka inte utförsäkras vid dag 180. Denna förbättring ska vara på plats efter årsskiftet och träda i kraft i mars.

I budgetförslaget vi debatterar uttrycker regeringen att den ser ytterligare behov av att göra fler förändringar. Det handlar om att öka tryggheten och rättssäkerheten vid beslut och bedömningar i rehabiliteringskedjan. Det ska vara bättre samverkan mellan olika aktörer i sjukskrivningsprocessen, och vi ska förstärka sjukas rätt till rehabiliteringsinsatser.

Men det är också viktigt att se till att sjukförsäkringen omfattar fler på den svenska arbetsmarknaden och också dem med visstidsanställningar. Det är många ungdomar och kvinnor som arbetar och betalar sina skatter och avgifter men som på grund av en osäker anställning förvägras den rätt till skydd som de har betalat för. Också de grupperna måste ges en god sjukförsäkring.

Det är väldigt vanligt att många hör av sig till oss riksdagsledamöter med berättelser om systemfel i sjukförsäkringen. De problem man möter driver anhöriga till ekonomisk utsatthet, och man blir mer stressad och orolig av myndighetskontakterna.

Den trend vi ser i dag med allt fler avslag och hårdare bedömningar visar att vi inte kan vänta. Vi måste laga sjukförsäkringen och ge människor den trygghet som förväntas när man är sjuk. Det är inte rimligt att många i dag tvingas till ekonomisk utsatthet, för fattigdom gör ingen friskare.

Fru talman! De senaste veckorna har vi stått här i flera debatter och debatterat sjukförsäkringen. Vi har också i medierna kunnat läsa oss till hur man från allt fler partier i riksdagen, jag skulle vilja säga alla partier, börjar prata om sjukförsäkringen. Givetvis välkomnar vi det. Jag är den förste att välkomna alla till den debatten.

Men som jag inledningsvis berörde handlar en budgetdebatt om att ställa olika alternativ mot varandra. Kärt barn har många namn: Moderaterna, Kristdemokraterna eller Sverigedemokraterna. Få ser i dag skillnad mellan de partierna. Men en sak förenar er särskilt. Det är att er politik slår allra hårdast mot dem som är särskilt utsatta.

Skulle det högerkonservativa blocket få chansen att styra det här landet skulle det innebära nya karensdagar i sjukförsäkringen, sämre ersättningar och tuffare villkor för sjuka. Det skulle också innebära lägre studiebidrag till studenter och sämre a-kassa till dem som är arbetslösa.

Den sjukförsäkring Alliansen lämnade efter sig är den vi i dag försöker att laga. Fler hinder, hårdare gränser och tuffare krav på sjuka kommer inte att göra fler friska. Det är inte nog med att det är fel i sak. Det är också fel i tid. Mitt under en brinnande kris ligger nu dessa högerförslag på bordet framför oss i det budgetbetänkande som vi ska fatta beslut om här. Det skulle innebära kraftiga försämringar.

Det skulle drabba dem som arbetar i utsatta och tunga arbeten, ofta till lägre lön och med hårdare arbetsvillkor. Det skulle särskilt drabba kvinnor som redan nu är sjukskrivna i högre utsträckning än män. Det skulle inte öka omställningskraften hos sjuka, och det skulle inte heller sätta fokus på rehabilitering.

Fru talman! Jag är socialdemokrat därför att jag tror på att det starka och gemensamma samhället är en förutsättning för alla människors frihet.

Jag blir ännu mer övertygad när människor hör av sig och berättar att sjuka tvingas tillbaka till sitt arbete, och när jag hör vittnesmål om att rehabiliteringen inte fungerar och om den ångest som väldigt många människor känner inför en kontakt med en myndighet. Får jag sjukpenning, eller kommer den att dras in?

Jag möter alla dessa människor som arbetar i yrken som är extra tuffa. De har tuffa arbetsvillkor som gör det omöjligt att hålla ihop eller att orka sig igenom ett helt arbetsliv.

Då vet jag att vi är på rätt väg. Vi måste rikta udden mot ohälsa och oanständiga arbetsvillkor, och inte mot sjuka och utsatta. Vi är inte klara, men riktningen ligger fast. Vi vill bygga ett välfärdssamhälle för alla. När du är som svagast måste samhället vara som starkast.

Vi vill utveckla välfärden. Vi ska investera i klimatomställningen. Vi ska laga revorna i sjukförsäkringen, öka människors trygghet och skapa ett starkare samhälle med plats för alla.

Anf. 110 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Vepsä står här och säger att Sverigedemokraternas budgetförslag slår hårt mot de sjuka. Ursäkta ordvalet, fru talman,

men det var det dumaste jag hört på väldigt länge! Är Vepsä medveten om och har läst vår budget? Vi satsar 5,3 miljarder mer än regeringen på utgiftsområde 10.

Ledamoten Vepsä talar om ersättning vad gäller karensavdraget. Vi budgeterar för full ersättning vid karensdagen, full sjuklön från dag ett, medan regeringen har en schablonersättning som inte alls ger full ersättning första dagen för många som stannar hemma.

Socialdemokraterna har röstat nej till nästan vartenda initiativ som har tagits i utskottet för lättnader i sjukförsäkringen under pandemin. Det är inte vi som slår mot de sjuka – det är Socialdemokraterna och regeringen just nu.

Sedan Socialdemokraterna tog över regeringsmakten har utförsäkringarna ökat markant. År 2015 var det 10 procent av dem som avslutade sin sjukpenning dag 180 som gjorde det på grund av avslag. Av de hittills fattade besluten 2020 ligger siffran på 40 procent. Flera rapporter och utredningar pekar på att ansvaret ligger hos regeringen.

Regeringen har skickat signaler om att det överordnade målet är att få ned antalet sjukdagar, och regeringen har fortsatt och fortsatt med det här trots att man har fått otaliga rapporter om att utförsäkringarna orsakar ett ofantligt lidande. Människor har till och med tagit livet av sig på grund av utförsäkringsbeskeden som kommer så tidigt i processen, redan dag 180.

Vi föreslår i vår budget att man ska skjuta upp gränsen från dag 180 till dag 365. Vi har till och med budgeterat för det, och det har vi gjort i flera års tid. Det har Socialdemokraterna sagt nej till.

Så kom inte och påstå att vår budget slår mot de sjuka! Nej, vi värnar en trygg och human sjukförsäkring.

Anf. 111 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Sedan maktskiftet 2014 har regeringens fokus varit att reparera sjukförsäkringen.

Den bortre parentesen, den så kallade stupstocken, är borttagen. Vi har gjort förstärkningar inom ramen för sjuk- och aktivitetsersättningen. Det ligger En rad utredningar arbetar just nu för att göra ytterligare förbättringar i våra sjukförsäkringssystem.

Det kan inte vara en nyhet för någon att coronakrisen slog till med full kraft och över hela världen. Den drabbade inte bara Sverige utan också många andra länder.

Regeringen har med full kraft infört förändringar, exempelvis borttagandet av karensdagen, som Julia Kronlid och Sverigedemokraterna beskriver. Men det gäller också borttagandet av läkarintyg, som gör det möjligt för folk att få en ersättning när de är sjuka. Det finns också riskgruppsersättning och ersättningar som gör att vår sjukvård nu kan hantera de enorma påfrestningar som pandemin orsakar på våra system.

Det som blir intressant är när Sverigedemokraterna beskriver sin enorma satsning inom ramen för budgeten, för fyra femtedelar av satsningen går till småföretag i form av minskade arbetsgivaravgifter. Jag undrar på vilket sätt det kommer sjuka till del.

Jag kan också ställa mig frågan själv om det går att lita på Sverigedemokraterna. Jag tvivlar inte på Julia Kronlid, som är en av dem som i vårt utskott har pratat väldigt mycket och talat sig varm för möjligheterna och nödvändigheten i att förbättra sjukförsäkringen. Men när det väl kom-

mer till kritan ska hon förhandla med moderater och kristdemokrater. Då frågar i alla fall jag mig: Är det Julia Kronlids politik eller är det Moderaternas politik som kommer att styra på det här området?

Anf. 112 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Det finns vissa delar som kan skilja sig åt mellan Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. I ett sådant läge hoppas jag att vi ska kunna stå för det sociala samvetet och kunna ge våra vinklingar in i en sådan förhandling.

Men vi måste också komma ihåg att den tidigare borte gränsen som Alliansen hade var 914 dagar. Det ska också alltid finnas en möjlighet att få sjukersättning för den som har permanent nedsatt förmåga.

Sedan har vi tittat på vår sjukförsäkringspolitik och anser nu att det prioriterade är att individen ska få rätt rehabilitering och stöd under processen och inte hotas med olika former av utförsäkringar.

Min fråga till Vepsä just nu är: Är Socialdemokraterna och regeringen beredda att omgående ändra direktiven till Försäkringskassan? Målet att få ned sjuktalen kan inte vara överordnat individens lidande och möjlighet att få fortsatt sjukförsäkring när man har behov av det.

Anf. 113 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Från Socialdemokraternas och regeringens horisont är det glasklart att vi vill reparera och utveckla vår sjukförsäkring. Det har vi hört regeringsföreträdare här i kammaren tydliggöra väldigt klart.

Det är ingen hemlighet att det ligger utredningar klara på bordet för att reparera sjukförsäkringen och göra det möjligt för fler långtidssjuka att få rätt till ersättning. Det är inte heller någon hemlighet att vi vill ändra i sjuk- och aktivitetsersättningen. Det finns en utredning som ser över det. Det är ingen hemlighet att vi vill föra en politik på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet som gör det möjligt med rehabilitering och som gör det möjligt för facket, arbetsgivarna och de olika aktörerna att samverka.

Men när de här förslagen kommer till kammaren är det ingen hemlighet att Sverigedemokraterna var de första som röstade ned exempelvis möjligheten för skyddsombuden att få tillträde till arbetsplatserna.

På samma tema tänker jag på en annan fråga, Julia Kronlid. När det kommer till exempelvis vinster i välfärden – som ni sa er vara emot för att få bukt med de problem vi såg med pengar som ska gå till välfärd – räckte det med en lunch med näringslivet för att ni skulle svänga.

Anf. 114 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman och Mattias Vepsä! Jag vill börja med att säga att jag är väldigt glad över att höra att så många partier står bakom att det behövs förändringar i sjukförsäkringen för att fler ska få rätt till ersättning.

Därför tänker jag att det kommer att bli en snabb process i Regeringskansliet. Det kan inte behöva ta så lång tid när så många av oss här inne säger oss stå bakom detta och när det redan finns en utredning och nu, som sagt, ytterligare en utredning.

Jag måste ändå ställa en fråga till Mattias Vepsä. När regeringen som Socialdemokraterna ingick i 2015 införde de så kallade målen om antal sjukdagar i snitt per person fyrdubblades utförsäkringarna vid dag 180, och i dag har det kommit ytterligare rekordnoteringar för dessa siffror.

Anledningen till att det började styras åt det hållet var också att budgeten såg ut som den gjorde. Jag undrar därför om Socialdemokraterna och Mattias Vepsä är beredda att satsa på socialförsäkringen. Eller kommer den största posten fortsättningsvis, precis som för Sverigedemokraterna, i det här utgiftsområdet att gå till sänkningar för företagare? Jag tänker på posten med satsningar på McDonaldsrestaurangerna, som C och L har fått in. Jag menar då förstås den extra posten – den som inte är en satsning – där man har sänkt arbetsgivaravgiften för unga trots att det inte kommer att leda till ett enda nytt jobb.

Anf. 115 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Ida Gabrielsson ställer en rad olika frågor. Låt mig börja med att kommentera helheten.

Jag skulle säga att budgeten är ett steg i rätt riktning. Det är en omstart för Sverige, där 100 miljarder kronor läggs i reformer. Ja, det stämmer att en del av dem går till skattesänkningar som är tillfälliga.

Men den allra största delen går till investeringar i klimatomställning och till höjd a-kassa för den som har drabbats av pandemin. Det handlar också om satsningar på ett utbyggt Kunskapslyft som gör att de som Ida Gabrielsson ofta värnar i de här debatterna, det vill säga de som står långt ifrån arbetsmarknaden och inte har en utbildning eller är kortutbildade, ska ges rätt till en utbildningsinsats. Det är också satsningar som gör att vår välfärd äntligen kan anställa fler undersköterskor, sjuksköterskor, läkare, lärare, barnskötare och förskollärare.

Det är en budget som ger en omstart för Sverige och som jag absolut, varje dag i veckan, kan försvara och stå upp för. Som socialdemokrater vill vi alltid mer. Vi vill alltid bygga vidare.

Jag har hållit ett anförande här på ungefär åtta minuter, och jag ägnade en stor del av den tiden åt att prata om att jag ser att stora investeringar krävs för att möta en framtid. Då krävs de investeringar som jag berättade om här i både välfärdssatsningar och, såklart, de trygghetssystem som a-kassan eller sjukförsäkringen utgör.

Det ligger förslag på bordet efter 2015, som har diskuterats här i dag, redo att läggas fram till kammaren och bearbetas av regeringen. Det första steget tas efter årsskiftet, och vi hoppas att förändringen kring dag 180 kommer på plats till i mars.

Jag hoppas också mycket på utredningen om sjuk- och aktivitetsersättningen och på att de förslag som finns kring sjukskrivningskedjan ska bli verklighet.

Anf. 116 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det som åsyftades var den sänkning av arbetsgivaravgiften för unga som påverkar utgiftsområdet. Annars sänker ni skatten med 30 miljarder, och då hade jag behövt ta upp fler områden. Nu höll jag mig till detta.

100 miljarder har under åren försvunnit i skatteintäkter från socialförsäkringarna och har gått rakt in i statsbudgeten. Det har skett i omgångar, men det har varit väldigt tydligt sedan de omfattande skattesänkningarna drogs igång. Kommer ni även i fortsättningen att prioritera dessa delar? Kommer ni att lägga fram utredningen om att ta bort prövningen mot låtsasjobb och gränsen vid dag 365 efter årsskiftet? Eller kommer Liberal-

erna med sina 2–4 procents stöd även att få bestämma detta i ert samarbete?

Anf. 117 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Regeringen har tydligt uttryckt att man vill gå vidare med de förslag som finns i Claes Janssons utredning och som skulle göra sjukförsäkringssystemet bättre så att det fungerar för fler och bli tryggare, mer transparent och begripligt. Det står dessutom i den budgettext som ligger här på bordet. Där står det att vi vill gå vidare med de förslag som finns att genomföra.

Det behöver dock finnas en majoritet för det här. Om man lyssnar till debatten hör man att allt fler partier talar sig varma om förbättringar i sjukförsäkringen. De första förslagen genomförs efter årsskiftet. Jag hoppas verkligen att fler partier även efter årsskiftet fortsätter att driva detta tillsammans med oss och alla dem som vill göra sjukförsäkringen bättre för fler.

Anf. 118 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga till riksdagsledamot Mattias Vepsä, men först måste jag få börja med att kommentera det som sas från talarstolen.

Jag hoppas att riksdagsledamoten som underlag till sina påståenden har gått igenom Kristdemokraternas motion på området. Om han hade gjort det borde han ha haft en lite mer nyanserad bild än att bara säga att vi tycker si eller så.

Vi vill satsa på en hel del saker utöver det som regeringen föreslår. Exempelvis höjer vi sjuk- och aktivitetsersättningen med 2 000 kronor per år. Detta sa riksdagsledamoten ingenting om. Vi tar bort möjligheten för en person att tillgodoräkna sig bosättningstid i sitt tidigare hemland som försäkringstid för garantiersättningen. Det sparar man 300 miljoner på. Dessa pengar vill vi i stället satsa på socialt handledarstöd för att man ska kunna bryta utanförskapet för de människor som befinner sig i det. Vi sänker skatten för alla dem som har arbetslöshetsersättning, föräldrapenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Vi slopar skillnaden i skatt mellan pension och arbete helt och hållet. Vi gör alltså en rad olika saker.

Det jag vill ställa en fråga om till riksdagsledamoten gäller covid-19. Kan Mattias Vepsä förklara varför Socialdemokraterna inte stöttade utskottsinitiativet från Kristdemokraterna och Moderaterna om att göra ett särskilt tillfälligt undantag för dem som är långtidssjuka i covid-19? Detta vill jag gärna få svar på.

Anf. 119 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Tack, riksdagsledamoten Hans Eklind, för frågan! Den är relativt enkel att besvara. Vi ser ett behov av att göra förändringar i sjukförsäkringen så att man får bort de problem som finns i dag med att långtidssjuka med diagnoser inte kan bli beviljade sjukersättning enligt Försäkringskassans underlag och så som lagstiftningen är skriven.

Vi går fram med förslag som enligt oss skulle ge en större chans för dem som verkligen behöver vara kvar i sjukförsäkringen att lyckas med sin rehabilitering. Det gäller även att man i fortsättningen kan få vara sjukskriven utan att riskera att hamna i en situation där man inte kan gå tillbaka

till arbetsmarknaden och därmed skulle bli hänvisad till försörjningsstödsersättning.

Vi är dock alltid redo att göra mer. Därför blir min fråga tillbaka till Hans Eklind: Skulle Kristdemokraterna i dag kunna ge oss ett tydligt besked om att de är redo att genomföra de förändringar som finns i Claes Janssons utredning från i våras?

Anf. 120 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag har vid tre tillfällen i kammaren i dag sagt att vi absolut kommer att delta konstruktivt i detta. Det finns en rad intressanta förslag. Jag hoppas verkligen att jag ska leva upp till detta löfte. Det här kommer ju att ske i närtid.

Mattias Vepsä svarar egentligen inte alls på frågan. Den överenskommelse som regeringen nådde med sina samarbetspartier – midnattsöverenskommelsen – omfattar ju inte de som är långtidssjuka i covid-19. De blir utförsäkrade. Det var själva poängen. Även Försäkringskassan har ju tydligt konstaterat för oss att med gällande lagar och regelverk har man väldigt begränsade möjligheter att göra undantag för gruppen långtidssjuka i covid-19. Det var därför utskottsinitiativet lades fram, men Socialdemokraterna röstade nej.

Anf. 121 MATTIAS VEPSÄ (S) replik:

Fru talman! Vad vi socialdemokrater vill göra med sjukförsäkringen är tydligt. Vi vill se till att den som är sjuk, är långtidssjuk, inte kan gå till sitt arbete, inte kan leva ett liv som alla andra eller har nedsättningar av olika karaktär ska ha rätt till ersättning från samhället.

Många delar av det förslag som ligger på bordet skulle göra att vi kom till rätta med de problem som vi ser, oavsett diagnos. Vi tycker att man inte bara ska fastna i kortsiktiga lösningar utan se helheten och skapa en sjukförsäkring som gör att människor kan få en ersättning som ger trygghet och möjlighet till rehabilitering. Det skulle skapa en grund för alla människor att fullt ut kunna delta i samhällslivet.

Anf. 122 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Sjukfrånvaron har minskat. Det är detta jag tänker uppehålla mig vid i mitt anförande. Den har minskat under ett antal år, och den tycks ha stabiliserat sig. Det är naturligtvis goda nyheter, om det hade varit så att människor hade blivit friskare.

Regeringens förklaring till detta är att man varken har gjort några stora regelförändringar eller några förändringar i Försäkringskassans tillämpning. Regeringen sätter fingret, kanske ofrivilligt, på ett av sjukförsäkringens stora problem, nämligen ryckigheten i ledarskapet, även det över Försäkringskassan. Regeringen har stramat åt. Regeringen har luckrat upp. Regeringen har bytt generaldirektörer vid flera tillfällen. Allt detta har skett på löpande band under lång tid. Det är egentligen överraskande att sjukförsäkringen fungerar så bra som den ändå gör.

Det är kanske lite paradoxalt men samtidigt måste man tala om en regering som inte orkar eller vill ta tag i frågan ordentligt.

Sjukförsäkringen behöver faktiskt reformeras och det ganska grundligt.

Prot. 2020/21:55

16 december

Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

För mig och Centerpartiet är det tydligt att rehabiliteringskedjan måste återupprättas. Här skiljer sig Centerpartiet och Vänsterpartiet åt rejält. Det är också nödvändigt att säkerställa tidiga och samlade insatser och förstärka omställningsdelarna i systemet. Det ska inte vara något lappkast, utan vi i den beslutande församlingen måste samla oss runt ett långsiktigt hållbart regelverk för sjukförsäkringen. Jag har dock inte hört regeringen uttrycka någon vilja att göra något radikalt åt detta.

Fru talman! Det är självklart som det står i betänkandet att sjukfrånvarons utveckling i hög grad påverkas av de insatser som Försäkringskassan vidtar i sin handläggning. Då måste det grundläggande trots allt vara riksdagens och regeringens insatser, för annars skapas det inga långsiktiga, begripliga och trovärdiga förutsättningar för försäkringen.

En förändring är till slut på väg efter ett utskottsinitiativ från mig och Centerpartiet. Det kommer nu ett förtydligande av prövningen av arbetsförmågan efter 180 dagars sjukskrivning. Detta innebär att Försäkringskassan kan fortsätta att bevilja sjukpenning om det kan antas att vederbörande kan återgå i nuvarande arbete innan dag 365. Det här är en efterlängtat förändring som ger möjlighet för den som är sjukskriven och har en pågående rehabilitering att kunna fullfölja den.

Nu ber jag er att verkligen lyssna. Från olika håll har detta nämligen tolkats som en uppluckring av rehabiliteringskedjan. Låt mig därför poängtera att det inte är min och Centerpartiets vilja. Nu när jag lämnar riksdagen blir det andra som får fortsätta den viktiga uppgiften att hålla koll på att reformen inte leder till en slappare bedömning.

Sjukförsäkringen är en omställningsförsäkring och ska så vara. Syftet är att ge människor stöd, hjälp och rehabilitering för att kunna återgå i arbete, inte att människor ska vara sjukskrivna under långa perioder. Det mår ingen människa bra av.

Betänkandet pekar också på vikten av att Försäkringskassans utredningar och beslut håller en hög kvalitet, något som borde vara självklart. Därför har jag drivit på för att regeringen ska arbeta fram förslag om att ett avslagsbeslut ska innehålla information om vilket arbete den sökande anses kunna ta. Som vi har hört tidigare från KD ska det vara ett angivet arbete. Det skulle ställa högre krav på utredningarna och ge både individen och inte minst Arbetsförmedlingen en bättre förståelse för vilket arbete den sökande kan ta så att Arbetsförmedlingen också kan medverka till att den sökande verkligen får ett arbete.

En sak är säker. Vi behöver arbetskraft i Sverige och fler som arbetar. Alla har rätt att arbeta, även om det inte är på heltid. Även om man har en funktionsnedsättning har man rätt att arbeta om man kan.

Den sjukskrivne ska ges möjlighet att återgå till sitt arbete med flexibla arbetstid än man kan i dag. 25, 50 eller 75 procent fungerar inte för alla människor, så det behöver ändras, vilket Hans Eklind också sa.

Mina vänner! Min avsikt med detta har varit att tydliggöra vikten av att förändra sjukförsäkringen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Nu blir det lite känslösamt. Jag vill säga tack till riksdagens tjänstemän, som alltid har varit vänliga, hjälpsamma och glada och alltid ställt upp när jag har behövt hjälp. Utskottskansliet med Kari Hasselberg i spetsen har varit fantastiskt under de drygt 14 år jag har haft förmånen att sitta i socialförsäkringsutskottet och jobba med de frågor som för mig varit

de absolut viktigaste. Till mina kamrater i utskottet vill jag säga att oavsett partitillhörighet har vi alltid haft en god ton.

Mina vänner! Jag önskar er alla god jul och gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 123 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det har väl inte undgått någon att jag brinner alldeles särskilt för den här frågan. Ni har ju hört mitt långa anförande och alla repliker jag tagit.

Ni kanske tror att jag i min replik på Solveig Zander ska berätta om att Vänsterpartiet har en mycket bättre rehabkedja som är just individanpassad och att man får pröva på 20 eller 50 procent eller att vi tycker att det viktigaste är att arbetsmiljön är bra och därför stoppade den nedläggning av Arbetsförmedlingen som Centern var med och initierade.

Men det tänker jag inte göra. I stället vill jag och Vänsterpartiet hjärtat tacka dig, Solveig, för det fantastiska initiativ som du och Centerpartiet tog för att denna utredning ska kunna genomföras.

Min och Vänsterpartiets förhoppning är förstås att utredningen ska komma fram till att man kan mjuka upp lite från dag 365.

Vänsterpartiet tycker också att det är mycket bra att även Centerpartiet är med och driver på detta om angivet arbete.

Det är få som har funnits med så länge som du, Solveig. Du har suttit i utskottet med både min man och mig. Det säger något om hur viktig du har varit. Tack för ditt arbete!

Anf. 124 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! På en fråga ställd på det sättet – och ändå inte är en direkt fråga – måste jag säga att rehabiliteringskedjan ligger mig oerhört varmt om hjärtat. Det gäller också i Centerpartiet.

En tydlighet i gränserna i rehabiliteringskedjan är det viktiga. Det var från början tänkt i rehabiliteringskedjan, vid dag 30, 90, 180, 365 och 550, att myndigheter och arbetsgivare har ansvar för rehabiliteringen till nytta för den som är sjuk. Den tydligheten har försvunnit i rehabiliteringskedjan. Jag vill verkligen att den ska återställas.

Alla vi som är i arbete har ett behov av att veta vilka riktlinjer vi har att följa. Våra arbetsgivare är skyldiga att tillhandahålla dem. Våra arbetskamrater och samhället ska veta på vilket sätt och när vi får stöd och hjälp från samhället. Att förtydliga rehabiliteringskedjan, inte mjuka upp, är vad jag och Centerpartiet vill.

Anf. 125 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet tycker att det är toppen med en rehabiliteringsskyldighet för samhället och för arbetsgivaren. Det är toppenbra, tycker vi. Men det blir lite fel med de skarpa tidsgränserna. Tidigare utförsäkrades 83 000 personer när den bortre parentesen, den så kallade stupstocken, infördes.

Vänsterpartiet kan inte se att detta är bra, utan vi vill ha en mer realistisk och mänsklig rehabiliteringskedja som utgår från det som människor är. Det går inte att pressa in oss i mallarna. Inte minst tycker jag själv och Vänsterpartiet att Christine Udding – efter att ha klivit in, arbetat under pandemin och blivit sjuk – som i dag utförsäkras bevisar just det.

Anf. 126 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Ida Gabrielsson tar upp problemen med pandemin. Jag kan hålla med om att den inte följer de gängse reglerna eller diagnoserna. Det är en sak för sig.

Men samtidigt vill jag säga till Ida Gabrielsson och Vänsterpartiet att om rehabiliteringskedjan fungerade som den skulle, att man fick hjälp och stöd tidigare under sin sjukskrivningsprocess, redan när läkaren sjukskriver, eller ännu tidigare när arbetsgivaren ser att man är sjukskriven i en vecka, skulle man få den oerhört viktiga hjälpen och det viktiga stödet direkt.

Om vi följde rehabiliteringskedjan och det som ska ingå i perioderna borde problemen vara betydligt mindre. Men människor är ingen sak, och vi reagerar olika.

Tack så jättemycket!

Anf. 127 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Jag ska inleda med att säga något som jag tror att alla i kammaren kan ställa upp på. Alla ska känna sig trygga vid kortvarig eller långvarig sjukdom. Sjukförsäkringssystemet ska se till att alla människor har en rimlig försörjning om de blir sjuka.

Fru talman! Sjukförsäkringen ska i normala fall vara aktiv och anpassad efter den sjukskrivne. Fler ska komma tillbaka till arbetslivet så snabbt som möjligt – i normala fall. Men under denna pågående förskräckliga covid-19-pandemi, fru talman, har gränsen för vad som är normalt flera gånger flyttats och flyttats.

När ska en sjukskrivning kräva läkarintyg? Vilka tidsgränser ska gälla i sjukförsäkringen? Vilka ersättningsnivåer i våra olika fack inom socialförsäkringarna ska gälla?

Flera frågor som vi för bara ett år sedan ansåg att vi inte behövde debattera, inte fundera över, är i dag nästan normala. Risken för smittspridning är en av anledningarna. De sjukskrivningar som redan finns i den vanliga vårdvardagslunken tar oerhört mycket tid i anspråk för Sveriges läkare. Det är tid som inte längre finns.

Vi liberaler menar att det behövs åtgärder som innebär bättre arbetsmiljö i både normalitet och pandemi, som innebär stärkt patientsäkerhet i både den normala vardagslunken och i det extrema. Det måste bli fråga om klokare resursanvändning i svåra tider och permanent framåt i tiden.

Sjukförsäkringen och aktivitetsersättningen ska hjälpa, inte stjälpa. Den ska ge stöd och vägledning genom rehabilitering, vara en snitslad bana för den enskilde och en fyrled som leder tillbaka till ett fullvärdigt liv, till arbete och gemenskap.

Fru talman! Många med funktionsnedsättning döms ut från arbetslivet redan när de går i skolan. De räknas bort och åsidosätts. De ställs åt sidan. Många går slentrianmässigt direkt från förlängd skolgång till aktivitetsersättning. Det är självklart inte okej. Det är slöseri med resurser, kompetenser och mänsklig delaktighet.

Förlängd skolgång och särskola betyder inte att man inte kan arbeta eller att man är mindre värd. Den som behöver förlängd studiegång eller särskild skolgång ska få studiemedel, inte aktivitetsersättning.

Aktivitetsersättningen ska inte låsa in i livslångt utanförskap eller i fattigdom, utan den ska vara en möjlighet till utveckling och delaktigt liv.

Fattigdomen för många i LSS-gruppen har accelererat under senare år, dels på grund av dåligt anpassad aktivitets- och sjukersättning med hög skatt, dels på grund av orimligt höga hyror i gruppboheter eller kostnader för aktiviteter. Det statliga bostadstillägget höjs dessutom inte i samma takt som hyrorna. Detta är något som vi liberaler debatterar, kämpar för och driver på. Vi kommer tillbaka till frågan.

Fru talman! Pandemin är en oerhörd påfrestning för oss alla – var och en – och på våra gemensamma samhällsfunktioner, på hela vår värld. Allt som vi ansåg vara självklara beståndsdelar i våra liv är förändrat. Men det ger oss inte enbart en lång rad negativa effekter, utan vi ser också brister, revor och felaktigheter. En del rapporter visar på rena katastrofer. Men möjligheter ger den också. Det är möjligheter att omskapa, förbättra, göra om och göra rätt.

Vi liberaler ser mycket allvarligt på det som nu tydligt visar sig finnas under ytan. Men det ger oss möjlighet att göra bättre, inte minst inom de områden som vi debatterar just nu.

En lång rad tillfälliga insatser har gjorts under året för att så långt det går lindra pandemins effekter, men sannolikt kommer mer att behövas – förlängning av det som vi redan fattat beslut om men också nya delar som jag är ganska säker på att vi kommer att få återkomma till. Vi får se om vi kommer upp i ett tvåsiffrigt antal ändringsbudgetar även nästa år. Men att insatser behövs är helt klart.

Fru talman! Sjukförsäkringssystemen och funktionshinderspolitikens olika delar är kommunicerande kärl, men vi hanterar dem i stuprör.

Om regioner snålar med vård, rehabilitering och hjälpmedel kan det leda till att människor blir mer utsatta och mindre självständiga än de annars hade varit. Någon som hade kunnat arbeta och betala skatt blir i stället beroende av sjukersättning. En annan blir beroende av mer personlig assistans. En tredje kan inte vara aktiv och vårda sin hälsa utan behöver mer sjukvård. Uteblivna investeringar i människor riskerar att leda till högre kostnader på sikt.

Det är tydligt angivet i många regelverk att myndigheter ska samarbeta så att stödet till sjuka eller personer med funktionsnedsättning blir optimalt och så att ingen hamnar mellan stolarna. I praktiken är det alltför tydligt att myndigheter i stället skyfflar ansvar mellan sig, inte minst i pandemins spår. Nu skyfflar dessutom alla nivåer i samhället allting åt alla håll: ”Bara ansvaret inte hamnar hos oss!”

Fru talman! Pandemin har visat oss hur bräckliga delar av våra system är. Det har blivit mycket tydligt att kontakter med myndigheter måste vara hanterliga, förståeliga och begripliga – även för den som är sjuk. Myndigheter kan vara helt avgörande för oss när vi behöver stöd, men i dag kan människor med många myndighetskontakter näst intill drabbas av administrationsutmattning. I pandemins spår ser vi förskräckliga effekter av detta.

Givetvis behövs underlag och dokumentation, men det överordnade målet måste vara att lyfta invånare och ge dem möjligheter. Vi måste snåla på det onödiga men aldrig på omtanken. Ett portaluppdrag bör därför införas i myndigheters direktiv som betonar målet att stötta och lotsa.

Till slut ett citat, fru talman: I de hus där jag går in ska jag vara till gagn för de lidande.

Det är från den hippokratiska eden. Det borde gälla för myndigheter och för oss förtroendevalda likaväl som det gäller för de läkare det skrevs för.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 128 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Bengt Eliasson, för engagemanget i funktionsrättsfrågor! Det är något som ledamoten och jag delar.

Samtidigt måste frågorna ställas: Om man spar på det onödiga och satsar på det nödvändiga, varför har då det budgetförslag som Bengt Eliasson och Liberalerna går fram med kvar straffskatten för alla sjukpensionärer? Varför har då förslaget som Bengt Eliasson står bakom inte med en höjning av taket i bostadstillägget, som finns för ålderspensionärer? Och varför har inte en tydlig satsning på gruppen med sjukersättning förts in i budgetförslaget?

Är det Bengt Eliassons uppfattning att det nödvändiga är att ta bort värnskatten – hjärtefrågan för Liberalerna – på 6 miljarder? Det förslaget ligger ju kvar i år. Det tjänar till exempel Volvos vd 2 ½ miljon på årligen. Är det en mer nödvändig satsning än satsningen på att ta bort straffskatten för landets sjukpensionärer? Det är en satsning som kommer dem till del som tjänar över 61 000 i månaden. Sjukpensionärer har väldigt mycket mindre än så i plånboken. Varför står Bengt Eliasson och Liberalerna bakom ett sådant agerande och förslag?

Anf. 129 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för frågorna!

Hur det är att sätta samman ett budgetförslag när man är i en samarbets-situation är något som Vänsterpartiet väl känner till eftersom man har varit i den situationen i stort sett ända sedan hedenhös. Frågorna som Vänsterpartiet nu ställer till mig genom Ida Gabrielsson studsar därför ganska snabbt tillbaka, fru talman, eftersom vi har exakt samma skäl. I förhandlings-situationer får man somt och ger somt.

Jag hade gärna sett att vi hade kommit längre med den breddade skatte-sänkningen för hela kollektivet när det gäller både ålderspensionärer och dem med sjuk- och aktivitetsersättning. Det hade varit rimligt och fullt rättvist. Nu kom vi inte dit.

Det är precis som för Vänsterpartiet med de siffersatta målen, som Ida Gabrielsson tog upp i ett annat replikkifte. De kom till 2015, och då satt Ida Gabrielssons parti med vid förhandlingsbordet.

Vi kommer att komma tillbaka. Det är ett löfte, fru talman. Vi kommer att komma tillbaka, och vi kommer att fortsätta driva på därför att det måste vara rimliga nivåer även i sjuk- och aktivitetsersättningen. Det måste vara rimliga bostadstillägg, precis som för ålderspensionärer. Vi tycker att det hänger ihop. Vi kommer tillbaka.

Anf. 130 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! De siffersatta målen var inget vi förhandlade i budget, utan det var sådant som regeringen klubbade själv.

Det som Bengt Eliasson måste fundera över är att i dag hänvisas personer med funktionsnedsättning ut ur aktivitetsersättningen och raka vägen till socialen. Tycker du att det är rimligt, Bengt Eliasson? Eller är du

beredd att bifalla mitt initiativ om en översyn av Försäkringskassan, som också funktionsrättsrörelsen har påtalat att det finns stora problem med?

Jag ser att socialdemokraten här i salen ser väldigt glad ut. Det ni också måste fundera över är att om ni släpper det här med värnskatten tror jag – jag bara gissar – att Socialdemokraterna kan tänka sig att ta den här skatten i stället. Det är ett insidertips från Vänsterpartiet. Ta det nästa gång, så ska ni se att ni får till det!

Anf. 131 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Ida Gabriellsson lyfter fram en ganska bred palett av frågor som definitivt inte alltid hör hemma i en budgetdebatt men likväl är viktiga frågor.

Om Vänsterpartiet vill ha tips och goda idéer – och det vet jag att de vill eftersom Ida Gabriellsson redan har plockat upp en rad förslag ur våra kommitté- och partimotioner och lagt fram som utskottsinitiativ i bland annat socialförsäkringsutskottet, vilket jag tycker är bra – vill jag bara peka på att när det gäller budgetsamarbetena håller man sig till dem, precis som Vänsterpartiet tidigare har gjort i så många år tillsammans med Socialdemokraterna.

Anf. 132 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Eliasson pratade här i slutet om att målet måste vara att stötta och lotsa. Det är ju någonting som låter väldigt bra, men den regering som Liberalerna har ingått olika överenskommelser med driver i stället att målet ska vara att få ned antalet sjukdagar. Det målet har i praktiken blivit överordnat att stötta och lotsa människor som är sjuka, som av läkare bedöms vara sjuka och som av Arbetsförmedlingen bedöms inte kunna ta ett arbete men som trots detta utförsäkras. Därför anser jag att det borde skickas nya direktiv till Försäkringskassan.

Om nu Liberalernas mål är att stötta och lotsa, är då Liberalerna beredda att trycka på den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen för att ändra dessa direktiv så att vi kan få bättre ordning i sjukförsäkringen? Nu är vissa lagförslag på gång, men läget är ju just nu ganska akut. Vi ser hur besluten plötsligt ändras för människor som går på aktivitetsersättning så att de får avslag trots att de tidigare har blivit beviljade ersättning. Jag ser inget självändamål med att ungdomar ska gå på aktivitetsersättning om de kan återgå i arbete, men då måste det först finnas förutsättningar.

Om det nu är viktigt för Liberalerna med en trygg sjukförsäkring som har målet att stötta och lotsa, är då Liberalerna beredda att trycka på regeringen så att vi faktiskt också kan uppnå detta i praktiken? Så anser nämligen inte jag att det fungerar i dag.

Anf. 133 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Svaret på Julia Kronlids fråga är ganska enkelt. För första gången i mitt partis historia – vad jag vet – har vi lagt fram en kommittémotion i socialförsäkringsutskottet som enkom handlar om Försäkringskassan. Det är bara att läsa i den; där är det väldigt tydligt vad vi prioriterar och vad vi driver på. Denna kommittémotion kommer vi att fortsätta utveckla. Det är en första motion som genom åren kommer att vidareutvecklas; det kan jag garantera.

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Vi har ingenting i januariavtalet och, vad jag vet, ingenting som är stipulerat i några regeringsförhandlingar just nu som handlar om dessa delar – definitivt inte i januariavtalet. Det får vi återkomma till. Men vad mitt parti och jag vill och strävar efter, fru talman, är ganska tydligt i den kommittémotion som ligger på riksdagens bord. Det är bara för Sverigedemokraterna att komma tillbaka och läsa i den.

Anf. 134 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag kommer att följa Liberalernas politik vad gäller sjukförsäkringen och hoppas på att Liberalerna också kan vara med och trycka på regeringen när det gäller att direktiven till Försäkringskassan måste förändras. Vi har lagt fram en rad förslag i våra kommittémotioner, och vi får anledning att komma tillbaka till denna debatt.

Ledamoten Bengt Eliasson tog i sitt anförande upp bristen på vård och rehabilitering och att detta inte ska drabba den enskilde. Här lade vi fram ett utskottsinitiativ om att man borde se över den tillfälliga förordning som finns nu. Människor ska inte behöva utförsäkras när de inte får tillgång till vård och rehabilitering då vi har en väldigt belastad sjukvård.

Det finns brister i dag; det kommer otaliga exempel på människor som utförsäkras trots att de inte får tillgång till vård och rehabilitering. Liberalerna var dock inte beredda att gå vidare med ett sådant initiativ. Tycker Liberalerna att det är rimligt att man utförsäkras när man inte har fått tillgång till vård och rehabilitering?

Anf. 135 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Julia Kronlid vet ganska väl hur arbetet här i riksdagen går till. Det sker samtal med regeringen och förhandlingar i alla de delar som måste till. De sker hela tiden, och de sker inte bara i pandemins spår utan kommer förhoppningsvis också att bli mer långsiktiga. Det är en blandad kader som just nu förhandlas och som redan har förhandlats.

Detta sker med regeringen. Regeringspartier och samarbetspartier går inte initiativvägen om det inte är så att det ligger helt utanför, och även då kommer man tillbaka in i en regeringsförhandling och kan genomföra saker direkt.

Det är skillnad, fru talman, på att bullra högt och få lite gjort och att inte låta så mycket men få saker och ting gjorda. Vi får saker och ting gjorda.

Anf. 136 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sverige har en lång tradition av starka försäkringssystem som träder in den dag något händer. När man blir av med jobbet, blir sjuk eller på annat sätt tappar inkomsten ska det finnas skyddsnet som fångar upp en. Det har man rätt att förvänta sig; det är välfärdsstaten.

Men när vi ser revor i skyddsneten, och när de blir allt tydligare, är det inte bara enskilda individer som faller mellan maskorna. Det handlar om förtroendet för både välfärden och staten. Vi kan inte riskera det; vi behöver reparera revorna.

Sjukförsäkringen, som vi debatterar i dag, är en del av välfärdsystemet för ekonomisk trygghet. Den finansieras via statsbudgeten genom sjukförsäkringsavgiften, som är en del av arbetsgivaravgiften, och bekostar sjukpenning, rehabiliteringsersättning, sjukersättning och aktivitetsersättning.

Den ekonomiska tryggheten vid sjukdom och funktionsnedsättning utgör en rätt betydande del av statens budget – kostnaderna uppgår till nästan 100 miljarder kronor för nästa år.

Coronapandemin har drabbat många och påverkat oss alla på olika sätt, men den har också satt spår i statens socialförsäkringssystem. Pandemin har kanske framför allt visat på vikten av att ha starka system att luta sig mot när katastrofen slår till.

Regeringen har sedan i våras agerat resolut genom en lång rad ändringsbudgetar och tillfälliga åtgärder för att minska pandemins effekter. Då har de system som vi har byggt upp under lång tid varit helt nödvändiga. Men detta har också inneburit påfrestningar, inte minst för myndigheten, Försäkringskassan, och det kommer att innebära påfrestningar även under det kommande året.

De tillfälliga åtgärder som vidtagits har visat sig vara betydelsefulla, och flera av dem kommer också att förlängas efter årsskiftet. Men förhoppningen är ju att 2021 blir det år då vi kommer till rätta med pandemin och att vi då successivt kan börja återgå till det mer normala.

Fru talman! Jag inledde med att påtala revorna i socialförsäkringen, och jag fortsätter där.

Hela sjukförsäkringssystemet, med den rehabiliteringskedja som den borgerliga majoriteten införde 2008 och som Miljöpartiet då röstade emot, är satt under hård press just nu. Vi tar del av mängder av vittnesmål och berättelser, och vi läser i utredningar och rapporter att sjukförsäkringen inte fungerar som den ska.

Alltför många utförsäkras eller nekas sjukpenning trots att de är för sjuka för att arbeta. De hårda kraven vid tidsgränserna i det som kallas för rehabiliteringskedjan motverkar i själva verket – och försvårar i många fall – rehabilitering. De hårda kraven och risken att bli utförsäkrad bidrar till ökad stress och försvårar återgången till friskhet. Dessutom ser vi att alltför få långtidssjuka beviljas sjukersättning och aktivitetsersättning.

Det här vet vi om sedan länge. Regeringen har tillsatt flera utredningar för att kartlägga problemen och ta fram förslag på åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Ytterligare utredningar är på gång.

Vi har ett antal färdiga betänkanden som har remissbehandlats. Det rör sig om förslag som handlar om bedömningarna av arbetsförmågan och regelverket kring detta, om en mer flexibel övergång från det skede då man provas mot det arbete man redan har till prövning mot hela arbetsmarknaden, om att lätta på regelverket för personer som närmar sig pensionsålder, om mer flexibla och individanpassade regler för rehabiliteringen och om tryggare villkor i den växande marknaden för timanställningar och tillfälliga arbeten, till exempel det vi kallar för gigeekonomin. Det här finns i Claes Janssons utredning.

Det handlar också om att myndigheten, Försäkringskassan, behöver bli bättre på att stödja dem som är sjuka genom hela processen från ansökan till rehabilitering och i bästa fall återgång till friskhet och arbete eller möjligen studier. Det gäller inte minst den grupp som har försörjningsstöd. Detta är ett förslag från Mandus Frykmans utredning.

Det är långa rader av bra förslag som skulle kunna förbättra sjukförsäkringen. Vi behöver implementera dem, men för att göra det behövs ju stöd och majoritet i riksdagen. Det har ju varit rätt oklart med hur det är med det. Men jag tycker ändå att jag hör i debatten att det börjar röra på

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

sig, så jag hoppas att vi kan komma någonbart med förslagen. Och jag är glad att vi har en regering som ändå vill och avser att förbättra sjukförsäkringen och som nyligen också har tagit kliv för att göra det.

I mars nästa år införs en ny bedömningsgrund och ett nytt beviskrav, övervägande skäl, för att skjuta upp prövningen av normalt förekommande arbete vid dag 180. Det kommer att innebära att färre får avslag och fler beviljas fortsatt sjukpenning. Men vi behöver fortsätta med dag 365, att Försäkringskassan ska ange vilken typ av arbete som kan komma i fråga men också med de andra förslagen från utredningarna så att de blir verkliga.

Fru talman! Miljöpartiet har fler förslag. På lång sikt vill vi ha ett helt annat försäkringssystem än det med dagens rehabiliteringskedja. Vi vill slå samman sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen i en och samma myndighet som har ett mer inlyssnande uppdrag. Bedömningarna måste bli mer flexibla och individanpassade och utgå från ett helhetsperspektiv. Målet bör nog vara återgång till friskhet och högre livskvalitet snarare än till arbete, även om de två målen i praktiken oftast sammanfaller. Vi kallar det nya system som vi vill införa för arbetslivstrygghet.

Fru talman! Men stora reformer tar tid. Därför behöver vi i närtid titta mer på hur vi till exempel kan ge läkaren större inflytande, åtminstone på de kortare sjukskrivningarna, införa mer flexibla och individanpassade rehabiliteringsregler med målet att förbättra hälsan och öka beviljandegraden i sjukersättningen för att motverka otryggheten i upprepade förlängningar av sjukpenningen. Och vi behöver trygga system också för de grupper som inte alltid omfattas i dag. Det kan till viss del handla om studenter som behöver ett tydligare regelverk och om egenföretagare men också om kulturarbetare.

Jag nämnde tidigare gigeekonomin. Vi har under många år, i flera valrörelser, hört borgerliga politiker tala om att vi behöver fler enkla jobb. Nu är de här, de enkla jobben, på bred front. Det handlar om att flytta eller leverera varor, köra ut färdiglagad mat, ladda upp och ställa upp elsparkcyklar, tanka eller ladda bilar.

Till stor del kan man nog tycka att de här jobben fyller en viss funktion. De gör livet lite enklare, åtminstone för oss som bor i storstäderna och som kanske är lite privilegierade. De möjliggör, ska jag också säga, den delningsekonomi som vi i Miljöpartiet länge har velat se. De underlättar elektrifieringen i mobiliteten, åtminstone i städerna. Men det finns, fru talman, en väldigt mörk baksida här, och det är de dåliga, många gånger usla, arbetsvillkoren. De här jobben måste regleras. Det gäller inte minst socialförsäkringarna men naturligtvis också på en hel del andra områden som arbetsmiljö, löneläge och så vidare.

Åter till sjukförsäkringen. Det grundläggande problemet måste också åtgärdas. Vi behöver få mer hållbara arbetsliv och mer hållbara liv för att minska inflödet i sjukvården och i sjukförsäkringen. Vi behöver leva friskare liv. Det handlar om vad vi äter, hur vi rör oss, hur vi arbetar och hur vi organiserar vår fritid. Vi måste bli friskare. Och det gäller till stor del att komma till rätta med den mycket oroande kollektiva försämringen av den psykiska hälsan, och här finns mycket att göra. Grön omställning handlar inte bara, som många tycks tro, om att värna miljö, klimat och biologisk mångfald. Det handlar också om att ställa om till mer hållbara liv.

Fru talman! Jag tror att jag är sist ut i den här debatten. Och det här är min sista debatt för i år, så jag vill passa på att tacka alla i utskottet. Några av er kommer att fortsätta debattera migration.

Jag vill önska god jul. Jag vill naturligtvis också stämma in i och följa upp alla tidigare både lyckönskningar och tack till Solveig Zander, som slutar nu. Din långa erfarenhet och din kunskap och klokhet kommer att bli saknad i utskottet. Tack så mycket, Solveig Zander! Och god jul, allihop!

Jag vill också yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 137 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Min fundering handlar om Miljöpartiets prioriteringar i regeringen. Det låter i salen som att alla är för en bättre sjukförsäkring, att alla kan ställa upp på de utredningsförslag om ändringar som ändå skulle leda till viss förbättring. Ändå finns det bara klartecken för en liten del av förändringarna. Det finns fortfarande inget tydligt klartecken för det som Vänsterpartiet och Centerpartiet har sagt, att man ska ha angivet arbete. Och det finns inget klartecken för att gränsen 365 dagar i sjukpenningen ska tas bort. När det gäller sjukersättningen är det mer otydligt vad det finns klartecken för.

Då undrar jag om Miljöpartiet endast prioriterar natur eller om det finns något slags prioritering som riktar sig just till den här gruppen i era förhandlingar. Kommer ni att driva det här som hårdast och säga att ni kräver att vi sätter ned foten och genomför utredningens förslag? Kommer Miljöpartiet att se till att regeringen går fram med utredningens förslag? Och kommer du och Miljöpartiet att kräva av regeringen att genomföra en tillfällig lättnad för alla sjuka fram tills förslaget träder i kraft, så att de som utförsäkras nu och som har ryckt in i vården kan få sin rätt till sjukersättning?

Anf. 138 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ida Gabrielsson, för frågan!

Regeringen tillsätter ju inte utredningar bara för att det är roligt att utreda någonting, utan det är för att man vill genomföra förändringar. Utredningarna har pågått i flera år och har också remissbehandlats. Nu sonderar vi möjligheten att få igenom förslagen i riksdagen, om det finns en uppslutning och majoritet för det bland partierna i kammaren. Det har inte sett ut så tidigare.

Som jag sa i mitt anförande verkar det finnas lite öppningar, det rör på sig. Jag tror att medvetenheten om frågorna har ökat. Självklart är vår ambition att få igenom förslagen.

Ledamoten Ida Gabrielsson frågade också om sjukersättningen. Frågan om sjukförsäkringen ingår ju inte i de utredningar som har funnits. Men vi har tillsatt en ny utredning som relativt snart kommer med sitt betänkande. Vi får väl se vad det blir för förslag från den, men det är helt klart att det behövs åtgärder i sjukförsäkringen. Det handlar inte bara om att höja ersättningen utan också om att fler måste beviljas framför allt sjukersättning men också aktivitetsersättning, så att man inte behöver leva i en kontinuerlig osäkerhet om nästa ansökan ska beviljas. Jag hoppas verkligen att vi kommer vidare också i den delen.

Anf. 139 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Det låter hoppfullt att Miljöpartiet bryr sig om människor som är i den sitsen.

I år är det bottenrekord när det gäller hur många som beviljas sjukersättning sedan den infördes. Det finns mycket att ta tag i där.

Tack så mycket, Miljöpartiet, för att ni verkar ligga på i frågan! Nu finns det uppenbart en majoritet i kammaren i alla fall. Då är det väl bara Liberalerna kvar, så det ska vi nog kunna fixa tillsammans.

Eftersom det här är det sista jag säger här skulle jag också vilja önska god jul och framför allt rikta ett tack till de människor som inför den här debatten och under hela hösten har bidragit med sina berättelser om hur sjukförsäkringen och Försäkringskassan behöver reformeras.

Anf. 140 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Ida Gabrielsson undrade om vi bryr oss om människor. Självklart bryr sig Miljöpartiet om människor. Jag tycker att en solidaritet med alla människor, inte minst dem som har det svårast, ligger väldigt djupt rotad i våra ideologiska rötter.

Precis som ledamoten Ida Gabrielsson säger är det oroväckande att allt färre blir beviljade sjukpenning och att allt fler blir utförsäkrade. När vi på utskottet frågar generaldirektören blir svaret att det är ökad kvalitet i bedömningarna som ligger bakom detta.

Det är förmodligen sant. Det har vi ingen anledning att överpröva eller ifrågasätta, men det är ett oroväckande svar, och det betyder att vi måste göra om regelverket. Här räcker det inte bara med myndighetsdirektiv, utan det är lagförändringar som behöver göras. Det är min övertygelse.

Anf. 141 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! I sitt anförande klagade ledamoten Mats Berglund på och uttryckte en oro för det ökade antalet utförsäkringar som har skett den senaste tiden. Jag reagerar lite på det. Det är jättebra att ledamoten Berglund är oroad över detta, men han företräder ju ett regeringsparti. Utförsäkringar är inte ett självspelande piano. De råkar inte bara hända. Det är regeringen som har det yttersta ansvaret för direktiv och att leda hur Försäkringskassan ska hantera dessa ärenden.

Lagen har inte förändrats sedan vi hade en annan regering. Trots det har utförsäkringarna ökat kraftigt under Socialdemokraternas regeringstid. Det har blivit utförsäkringar tidigt i processen, redan vid dag 180. Det är regeringen som har det yttersta ansvaret för detta. Vad tänker ledamoten Mats Berglund göra åt det nu direkt?

Jag står bakom de lagförslag som är på gång. Redan i höstas lade Sverigedemokraterna fram ett yrkande i vår kommittémotion att regeringen borde gå vidare med de förslag som finns i den här utredningen. Men det går ju att förändra redan nu. Eftersom det uppenbarligen inte var så många utförsäkringar tidigare om åren måste det inte vara så många utförsäkringar med den lag som finns i dag. Det har ökat under Socialdemokraternas tid vid makten, och det är regeringen som har det yttersta ansvaret. Det är ingenting som bara sker av sig självt.

Vad tänker Miljöpartiet och ledamoten Mats Berglund göra för att åtgärda detta nu så att covidsjuka och människor som inte får tillgång till vård och rehabilitering, eller människor som på annat sätt är sjuka och har

det svårt, inte ska behöva utförsäkras innan de har fått rehabilitering och möjlighet att bli friska?

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funktions-
nedsättning*

Anf. 142 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Den här debatten är väldigt intressant, och jag tycker att vi behöver föra den på ett förutsättningslöst sätt. Vad är det som orsakar att vi nu ser en ökning av utförsäkringarna? Som jag sa tidigare i replikskiftet med ledamoten Ida Gabrielsson är svaret från myndigheten att det är ökad kvalitet i bedömningarna. Det är ett oroande svar, måste jag säga.

Det finns även andra förslag på svar, till exempel att vi under väldigt lång tid har sett någon form av vågrörelse i hur många som ansöker om sjukersättning och sjukpenning men också hur många som blir beviljade. Det är någonting i de här väldigt stora systemen som är instabilt. Vi vet inte riktigt vad det beror på, men vi behöver åtgärda det.

Detta är någonting som regeringen tidigt såg under den förra mandatperioden, redan från start 2014, och vi tillsatte då de här utredningarna som nu har kommit med förslag för att åtgärda detta på lång sikt. På kort sikt har vi genomfört en del förslag under coronakrisen för att någorlunda skydda de människor som riskerar att drabbas nu.

Jag tycker att det är tryggt att höra att Sverigedemokraterna och ledamoten Julia Kronlid står bakom att genomföra utredningarnas förslag. Det tycker jag är ett bra besked från Sverigedemokraterna, och jag hoppas att vi får det beskedet också från andra partier så att vi kan göra det.

Anf. 143 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Den här utredningen är väldigt bra, och det finns många bra förslag där. Vi har lagt fram inte bara det som regeringen kommer fram med gällande övervägande skäl utan också det som gäller vid dag 365. Vi har också lagt ett yrkande på att gå vidare med att lättare få rehabiliteringspenning, rehabiliteringsplan och annat. Vi kommer att återkomma till de förslagen till våren.

Min fråga är fortfarande: Om regeringen tidigt såg och var orolig över antalet utförsäkringar, varför skickades då så tydliga signaler till Försäkringskassan om att få ned antalet sjukdagar? Tidigare hade regeringen till och med ett mål om nio sjukdagar.

Det är jättebra att man inte vill att många människor ska gå på sjukpenning. Det vill inte jag heller. Problemet är att de tydliga signalerna, också vad gäller aktivitetsersättning, har gjort att bedömningarna visserligen kanske har fått en ökad kvalitet, men även har blivit striktare i att verkligen hårt tolka lagen – kanske mer än vad som gjorts innan. Det har gett konsekvenser.

Anf. 144 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Vi har till exempel läst i den här studien – vad heter den, *Utförsäkringsmaskinen?* – där forskaren gör tolkningen att det siffrsatta målet faktiskt bidrog till en hårdare bedömning. Det fanns inte något vattentätt belegg för det; det bygger på intervjuer med anställda på Försäkringskassan.

Det siffrsatta målet är borta nu, och nu finns det ett annat mål om att man ska hålla nere sjuktalet. Det är väl rimligt att vi ska försöka att göra

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Ekonomisk trygghet vid
sjukdom och funk-
tionsnedsättning*

det, men det kanske ligger på fel myndighet. Jag sa i mitt anförande att vi behöver bygga mycket mer på förebyggande insatser.

Men visst, precis som ledamoten Julia Kronlid säger kommer de åtgärder som nu finns på bordet förmodligen inte att räcka. Miljöpartiet har ytterligare åtgärder, och vi vill helst se ett helt annat system – det som vi kallar för arbetslivstrygghet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Migration

§ 9 Migration

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU4
Utgiftsområde 8 Migration (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 145 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera utgiftsområde 8 Migration.

Fru talman! Sverige har haft en väldigt hög invandring under en lång tid. Som en konsekvens av detta ser vi stora integrationsproblem som växer alltmer och som finns på allt fler platser i vårt land.

Barn till dem som invandrat till Sverige växer oftast upp i våra förorter och inte bara förorter i storstäderna, som det var på min tid när jag växte upp i Rinkeby och Hässelby. Nu hittar du en liten förort i nästan varenda mindre stad i Sverige.

Man växer upp i en miljö med en utbredd social utsatthet och med föräldrar som kanske inte lär sig svenska eller inte integrerar sig fullt ut i det svenska samhället. Man kanske växer upp med hedersförtryck. Man växer upp i ett hem där man inte har kontakt med övriga samhället.

Det är inte lätt att komma till ett nytt land och bygga och starta ett nytt liv. Man dras isär mellan två olika kulturer. Det ställs inga krav i skolan – en skola där lärarna trollerar med knäna och gör sitt yttersta men som gång på gång fylls på med nya elever som har stora behov. Återigen ska man lära dem svenska. De kan ha en bristfällig utbildning från hemlandet, för det är inte så att alla invandrare som kommer till Sverige har samma utbildningsbakgrund. Om vi tittar på Mellanöstern ser vi att de som har gått i skola i Iran har större chans att lyckas i den svenska skolan än de som kanske har pluggat i Syrien, Irak eller Afghanistan. Bakgrunderna ser olika ut.

Vi har inte kapacitet att ta emot så många invandrare som vi har gjort. Även om vi vill har vi inte den förmågan. Det som sker är att de som har störst skyddsskäl oftast inte kommer till Sverige, för de har oftast inte råd att komma hit. Ibland i den svenska debatten låter det som att det är väldigt enkelt att ta sig till Sverige, men det kan kosta 10 000, 15 000 eller 20 000 euro per person att ta sig till hit, under omänskliga förhållanden.

Det vi ser i migrationspolitiken är att det är undantag efter undantag och svepskäl efter svepskäl. Personer som inte har asylskäl får först ett nej, och sedan blir det ett nja. Och när det börjar bli jobbigt medialt eller därför att det har varit ett inkonsekvent politiskt agerande här i kammaren – man pratar om att lappa och laga, vilket oftast är politikens eget verk – blir det

ett ja. Men det blir ja för vissa grupper. De som faktiskt rättade sig efter ett nej och frivilligt återvände blir förlorare.

Det finns en anledning till att vi har en reglerad invandring, det vill säga att den som har asylskäl och skyddsskäl ska få stanna och att den som inte har det inte ska få stanna. Alternativet är fri invandring, och det är Moderaterna inte för.

Det vi ser nu, fru talman, är att regeringen går fram med ett nytt förslag om en ny humanitär skyddsgrund. Det är i praktiken en amnesti inte bara för dem som omfattas av gymnasielagen, för det finns fler människor som befinner sig i Sverige med tillfälligt uppehållstillstånd, illegalt eller av andra skäl. Nu med den nya humanitära skyddsgrunden ska de som har särskilda skäl kunna få en ny prövning och stanna i Sverige.

Fru talman! Sverige har stora integrationsproblem, och vi måste få ett andrum. Vi är ett levande exempel på att vi inte förmår ta emot så många människor som många kanske har velat. Det har varit kantat av goda intentioner, men bara för att man har goda intentioner betyder det inte att det kommer att funka i praktiken. Därför måste vi ha ett volymmål. Vi måste få kontroll över hur många som söker sig hit. Vi måste få ned söktrycket ännu mer. Vi måste koppla in språk och krav på egen försörjning. Det måste finnas incitament att vilja integrera sig i Sverige, för om man väljer att komma till ett nytt land medföljer förpliktelser. Man måste inte bara kunna försörja sig själv, för om man väljer att bli förälder ska man också kunna försörja sina barn så gott det går.

När min pappa kom till Sverige som student var huvudregeln tillfälliga uppehållstillstånd. Han studerade på KTH, och han jobbade extra på stads-
huset, där han lärde sig svenska som städare. Han gick inte på sfi, utan det var en svensk kollega som lärde honom att läsa en barnbok, som han lärde sig utantill på sex månader. På så sätt kunde han gå vidare i sina studier. Därefter sökte han arbetstillstånd, och sedan fick han efter många år och efter många om och men stanna kvar i Sverige med permanent uppehållstillstånd. Det går, men om man tar hit en anhörig har man skyldighet att försörja den personen.

Vi ser nu att Socialdemokraterna, som leder regeringen, gör eftergift efter eftergift till Miljöpartiet för att inte genomgå en regeringskris. Vi moderater är tydliga och konsekventa. Vi vill ha volymmål. Det ska vara tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel och ingen humanitär skyddsgrund enligt det förslag som regeringen har lagt fram. Ett nej ska vara ett nej, och det ska vara ett effektivt återvändande.

Det handlar om att bibehålla förtroendet för vårt migrationssystem, hos dem som kommer och kanske är på flykt från en ny konflikt eller ett nytt krig någonstans i världen flera år framåt i tiden, men också för att den som har utländsk bakgrund i Sverige ska få möjlighet att bli svensk och inte alltid bli ifrågasatt.

När politiken börjar med sitt lappande och lagande kan det vara jätteroligt eller skönt att få igenom ett förslag här i kammaren och skriva ett Facebookinlägg och klappa sig på axeln, men när man går ut i verkligheten skapar man en misstro bland människor. En sådan misstro finns i dag. Om det ska finnas ett förtroende för migrationssystemet, fru talman, och det ska vara reglerat kommer vissa att få ja och andra nej.

Av denna anledning vill jag avsluta dagens anförande med att Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen enhet. Eftersom riksdagen i

steg ett, rambeslutet, ställer sig bakom regeringens ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi i Moderaterna inte i det nu aktuella beslutet utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Anf. 146 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Arin Karapets inlägg handlar om integrationsfrågorna, det vill säga hur man ser till att människor kan komma in i det svenska samhället, vilket är enormt viktigt för att lösa uppgiften.

Jag kan inte låta bli att tänka på resultatet då Moderaterna styrde Sverige förra gången. Det var bedrövtligt. När Moderaterna styrde Sverige senast tog det i genomsnitt över åtta år innan hälften av de nyanlända hade kommit i arbete. Under vår mandatperiod, efter att vi tog över, halverade vi nästan den tiden. Det gick alltså nästan dubbelt så fort under vår mandatperiod för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden jämfört med när Moderaterna styrde.

Det kan bero på att ni misslyckades med jobben, Arin Karapet, för det gjorde ni. Arbetslösheten ökade. Det kan också bero på att ni förde en politik som gick helt på tvärs mot integrationen, framför allt när det gäller integrationen av nyanlända kvinnor. Ni införde ett vårdnadsbidrag, som framför allt användes av invandrarkvinnor. Ni betalade alltså invandrarkvinnor för att de skulle vara hemmafruar och inte gå ut på arbetsmarknaden. Vårdnadsbidraget var 3 000 kronor i månaden skattefritt. Det avskaffade vi så fort vi kom till makten 2014, för vi såg vad det innebar, nämligen att kvinnor hölls kvar hemma och inte gick ut på arbetsmarknaden.

Jag vet att förslaget finns på bordet nu också, och min fråga till Arin Karapet är följande: Om det blir en ny regering med Moderaterna och KD efter valet, tänker ni i så fall återinföra vårdnadsbidraget, som är skadligt för integrationen?

Anf. 147 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Det märks att Morgan Johansson är en erfaren minister. Man kan ta hela migrationsdebatten och flytta fokus till vårdnadsbidraget, men nej, som moderat är jag inte för vårdnadsbidraget. När det gäller vad som kommer att ske i förhandlingarna om vi får majoritet i riksdagen och kan bilda regering i framtiden kan jag inte sja om det.

Fru talman! När Morgan Johansson var nytillträdd migrationsminister var han nere i ett av flyktinglägren i Syrien, och Sveriges Radio kommenterade det så här den 8 maj 2015: ”Morgan Johansson ... ser allvarligt på Anna Kinberg Batras ... utspel om att ge tillfälliga uppehållstillstånd till asylsökande. En uppluckring av Reinfeldt-linjen, sa Morgan Johansson till Ekot under ett besök i ett syriskt flyktingläger.”

I dag för migrationsministern en annan politik. Morgan Johansson har lagt fram förslag om att huvudregeln ska vara tillfälliga uppehållstillstånd, vilket vi är för.

Min fråga till migrationsministern är: Hur kommer det sig att ministern dag efter dag, vecka efter vecka och år efter år har intagit alla möjliga slags positioner och sedan försöker trycka dit Moderaterna för vårdnadsbidraget, som om det skulle vara det största svenska integrationsproblemet?

Problemet, fru talman, är att Socialdemokraterna gör eftergift efter eftergift och försöker föra in en förtäckt amnesti både för alla vuxna män som saknar asylskäl men som omfattas av gymnasielagen och för dem som är här i Sverige men av olika skäl inte bör vara i Sverige.

Anf. 148 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, det finns inga förslag om några förtäckta amnestier. Det är bara fria fantasier och ett sätt att försöka tolka ett förslag vi har lagt fram på ett helt felaktigt sätt.

Vi ska naturligtvis återkomma till hela migrationsfrågan senare under den här debatten, men jag ställde en fråga om just vårdnadsbidraget. Svaret jag fick är att Moderaterna nog inte är för det, men Arin Karapet kunde inte svara på vad som ska hända sedan. Och det förstår jag, för varenda gång Moderaterna har styrt Sverige har man infört vårdnadsbidraget. Man gjorde det på 90-talet, och man gjorde det – under tryck från Kristdemokraterna – under alliansregeringens tid. Frågan ligger dessutom fortfarande på bordet, ska jag säga; KD har ju föreslagit inte bara 3 000 kronor per barn, utan nu ska det vara 6 000 kronor i stället.

Vad jag säger är att det vore ett dräpslag mot integrationen, framför allt av nyanlända kvinnor, om detta skulle återinföras. Den här frågan kommer Arin Karapet alltså att få svara på fler gånger – det kan jag försäkra honom om.

Anf. 149 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Återigen kopplar man alla integrationsproblem till vårdnadsbidraget.

Låt oss titta på den här regeringen, som består av Socialdemokraterna och Miljöpartiet: Moderaterna har gått fram med att kommuner inte ska få ge stöd till papperslösa som saknar skyddsskäl, och det säger regeringen nej till. Man säger nej till motprestation för den som uppbär ekonomiskt bistånd. Socialdemokraterna säger en sak på sin hemsida innan valet eller när de uttalar sig som socialdemokrater, men Morgan Johansson är även migrationsminister, fru talman. Därför talar han även som minister, och när Morgan Johansson agerar som minister gör han eftergifter till Miljöpartiet som leder till ökad invandring – något som Sverige inte behöver och inte kommer att klara av.

Anf. 150 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Antalet asylsökande är nu det lägsta på 20 år. Det uttalandet kommer från migrationsminister Morgan Johansson, som aldrig missar ett tillfälle att påminna om detta. Det är faktiskt lätt att få uppfattningen att ministern är stolt och nöjd över de minskade volymerna, just med tanke på att de konsekvent används som argument för att visa att regeringens strikthet i migrationsfrågorna ger resultat.

Fru talman! Jag håller med om att det är till gagn för riket att antalet asylsökande har minskat kraftigt under 2020. Det kommer i sin tur att ge effekt på antalet efterföljande anhöriginvandrare, och det kommer att ge sekundäreffekter vad gäller den hårt sargade integrationen i landet. Ska vi

ha en chans att börja plåstra om våra utanförskapsområden och sprickorna i välfärden är detta ett måste.

Problemet är dock, fru talman, att minskningen beror på en världsomspännande pandemi i form av ett coronavirus som orsakar sjukdomen covid-19. Den beror inte på Morgan Johansson. Faktum är att ytterst lite – ja, egentligen ingenting – har hänt i restriktiv riktning i regeringens migrationspolitik under året.

Tvärtom har regeringen lagt fram ett urvattnat förslag från Migrationskommittén som även Morgan Johansson vet inte kommer att minska några volymer. Migrationsministern uttryckte ganska tydligt när regeringen skickade ut förslaget på remiss att han är nöjd med de nivåer Sverige har legat på de senaste åren, alltså i storleksordningen 20 000–25 000 asylsökande. Märk då väl att här inte inräknas den så kallade asylrelaterade invandringen, det vill säga anhöriga som får komma på skattebetalarnas bekostnad.

Sedan dess har regeringen, inspirerade av svensk migrationspolitikens crazy cat lady Miljöpartiet, kryddat förslaget med nya uppluckringar, nya kryphål och nya undantag. Regeringen har i själva verket inte tagit ett enda beslut för att minska den asylrelaterade invandringen till Sverige utan gjort precis tvärtom. När pandemin är över står dörren till Sverige inte längre på glänt utan är vidöppen. Om regeringen hade brytt sig om att göra seriösa konsekvensanalyser hade det varit svårare att komma undan på det sätt som migrationsministern retoriskt gör i dag. Men vem behöver konsekvensanalyser? Så tycks tyvärr både regeringen och samarbetspartierna tänka.

Fru talman! Den här debatten handlar ju om budgeten inom utgiftsområde 8. Allt det jag nyss sagt spelar faktiskt roll för hur kommande års budgetar ser ut, och är det någonting vi kan slå fast efter det här jobbiga året är det att volymerna inom migrationspolitiken faktiskt går att förändra. Precis som migrationsministern har konstaterat är volymerna lägre än på 20 år, även om det då fortfarande är en bit kvar till 1996 års nivå, då färre än 6 000 sökte asyl här.

Volymerna av asylsökande till Sverige är alltså inte en naturlag, vilket man har kunnat tro, utan någonting som i högsta grad går att påverka med politiska beslut – även utan corona. När vi väl har slagit fast detta, fru talman, handlar det egentligen enbart om att bestämma var ribban ska ligga. Moderaterna var och sniffade lite på den uppenbarelsen tidigare under året, när de pratade om volymmål. Socialdemokraterna kontrade med sitt riktmärke. För min del kan vi kalla det precis vad som helst så länge det följs upp av reella beslut – av handling och inte bara av ord.

Politiska beslut kan alltså snabbt påverka volymerna. När vi har kommit så långt i den logiska tankekedjan kan vi ta nästa steg, vilket är budgeten. Med erforderliga beslut, det vill säga med en sverigedemokratisk politik, skulle vi snabbt kunna se en stor påverkan på den asylrelaterade invandringen – dels genom genomförda lagar och förordningar, såsom principen om första säkra land eller strikta gränskontroller, dels genom den signaleffekt som detta sänder ut till omvärlden: ”Sverige är fullt – välj ett annat land! Lägg inte dina surt förvärvade sparpengar på flyktingsmugglare som lockar med Sverige!”

Samtidigt genomför vi reformer av hela utlänningsrätten. Vi skärper kraven för anhöriginvandringen – det är inte svenska skattebetalares upp-

gift att försörja din flickvän. Vi skärper kraven för att få arbetstillstånd i Sverige – inga fler pizzabagare som arbetar för en svältlön. Vi skärper kraven för att bli medborgare – det ska vara en dröm att bli upptagen som svensk medborgare och inte någonting man hittar i botten av flingpaketet. Vi tar också ordentligt itu med skuggsamhället och illegal migration genom skärpta straff, fler kontroller, utbyggda förvar och en enad samhällelig front mot skuggsamhället.

Allt detta leder till drastiskt minskade flöden till Sverige, både direkt genom färre bifall och indirekt genom att färre väljer att söka sig hit. Sverige går från att vara världens mest blåögda land, där vi har varit naiva och inte sett problemen komma, till att vara ett land styrt av ordning och reda och där man gör sin plikt innan man kräver sin rätt.

Fru talman! Detta påverkar naturligtvis budgeten inom utgiftsområde 8, och förändringarna syns även i vårt budgetförslag. Nästa år blir den sammanlagda budgeten inte så mycket mindre, dels för att det tar tid att genomföra reformer, dels för att Migrationsverket och domstolarna måste få en ärlig chans att beta av sina balanser. Men vi kan redan där se satsningar på andra saker än vad regeringen vill för att vi ska gå från massinvandring till ansvar och kontroll.

Det är främst under efterföljande år som den strikta sverigedemokratiska migrationspolitiken får ett rejält ekonomiskt genomslag. Det handlar om att spara miljarder åt svenska skattebetalare, främst genom att asylinvandringen i princip upphör. Men det handlar om betydligt större summor än så, vilket man ser när man tittar på de indirekta besparingar som en strikt migrationspolitik för med sig. Ta exempelvis Pensionsmyndighetens beräkningar, som visar att en asylsökande som får uppehållstillstånd utgör en nettokostnad för pensionssystemet på 800 000 kronor! Kan vi minska den asylrelaterade migrationen med några tusen personer är det alltså en besparing på miljarder för svenska skattebetalare.

Eller ta Entreprenörskapsforums rapport om självförsörjning, som visar att det tar i genomsnitt tolv år för utlänningar att bli självförsörjande i Sverige. Då har man ändå lagt ribban för självförsörjning så lågt att den i praktiken hamnar under fattigdomsgränsen.

Tittar man på grupper från vissa typiska asylländer kan man konstatera att majoriteten aldrig blir självförsörjande. Och när någon inte är självförsörjande är det underförstått att man försörjs av någon annan, alltså skattebetalarna.

Då har vi inte heller tagit upp sådana frågor som kriminalitet, där tyvärr överrepresentationen är mycket stor bland både första och andra generationens invandrare, eller att en majoritet av alla arbetslösa och en förkrossande majoritet av alla långtidsarbetslösa är invandrare.

Fru talman! Vad som händer inom utgiftsområde 8 har en enorm påverkan på det svenska samhället, såväl ekonomiskt som för vår nationella sammanhållning. Allt hör ihop. Kunde vi bara börja med att erkänna detta enkla faktum hade vi vunnit mycket.

Anf. 151 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Efter detta väldigt bombastiska anförande har jag egentligen bara två frågor till Jonas Andersson. Du pratade väldigt mycket om kostnader för invandringen och ökade pensionskostnader. Den ena frågan är: Är det ett problem för Sverigedemokraterna att de som inte har tjänat

in till sin egen pension ska få pension? Den andra frågan är: Om det hade visat sig att vi fick dessa personer i arbete snabbare så att de också tjänade in sin egen pension, hade Sverigedemokraterna då varit positiva till att öka asylinvandringen?

Anf. 152 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Rikard Larsson!

Det finns ett gammalt turkiskt ordspråk, tror jag, som lyder ”Om min moster hade mustasch så vore hon min morbror”. Det är lite grann samma sak här. Det finns ingenting som pekar på att dessa ”om” som Rikard Larsson presenterar skulle gå att genomföra i verkligheten. Det finns ingenting som pekar på att asylinvandring skulle leda till bättre finanser inom pensionssystemet. Tvärtom pekar allt i dag på att detta är en rejäl nettokostnad.

Visst, vi kan säga att *om* min moster hade mustasch och var min morbror och *om* det kunde bevisas att asylsökande tillförde pensionssystemet 800 000 netto i stället för att kosta pensionssystemet 800 000 netto vore det en bra invandring. Då vore det en betydligt mycket bättre invandring än vad det är i dag.

Det finns ingen från Sverigedemokraterna som säger att det inte finns positiv migration – absolut inte. Det finns bra migration och det finns kostsam migration. Vi ska ha mer av det som tillför, och vi ska ha mindre av det som kostar. Det är en ganska enkel huvudregel.

Anf. 153 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det tycker jag var ett väldigt intressant svar. Vi pratar ju hela tiden om dem med de största behoven, om dem som är förföljda i sina hemländer, om dem som flyr på grund av risken för sitt liv. Det är dem vi pratar om när vi beviljar asyl. Det är dem som har skyddsskäl och som enligt internationella konventioner betraktas som flyktingar som vi vill ge skydd när de flyr för sitt liv.

Jonas Andersson och Sverigedemokraterna säger: Nej, det är inte de som vi tycker ska ha rätten att komma till Sverige. De som ska ha rätten att komma till Sverige är de personer som kan bidra till sin egen försörjning. I Sverigedemokraternas Sverige ska man kunna köpa sig en plats, men man ska aldrig få komma hit för att man har skyddsskäl. Man ska aldrig få komma hit för att man är förföljd. Det vittnar väldigt tydligt om Sverigedemokraternas väldigt inhumana flyktingpolitik.

När vi nu ser alla de utmaningar vi har framför oss är naturligtvis integrationen en av de utmaningarna.

Anf. 154 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att Rikard Larsson har missat detta med alternativkostnader, prioriteringar och bortprioriteringar och att det finns en begränsad budget. I den drömvärld där Rikard Larsson och Socialdemokraterna finns verkar det finnas ett ymnighetshorn att ösa ur.

En sak kan man säga när det gäller Sverigedemokraterna, och det är att vi alltid kommer att sätta Sverige, svenska väljare, svenska skattebetalare och svenska medborgare i första rummet. Det är de som har valt oss att göra det här jobbet.

Man kan också lita på att Sverigedemokraterna alltid kommer att vilja se ordentliga konsekvensanalyser. Vi prioriterar välfärd till dem som är en del av det svenska samhällskontraktet, om Rikard Larsson känner till det.

Man kan också alltid lita på att Sverigedemokraterna står för en human flyktingpolitik där vi lägger fokus på de mest utsatta, alltså kvinnor, barn och utsatta människor i närområdet – inte på friska, vuxna män som betalar flyktingsmugglare stora pengar för att asylshoppa sig hela vägen till Sverige, som Socialdemokraterna gör.

(forts. § 12)

Prot. 2020/21:55

16 december

Migration

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 16)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

28 för utskottet

10 för res.

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP, 1 –

För res.: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 20)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

28 för utskottet

10 för res.

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:55
16 december

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP, 1 –
För res.: 10 SD
Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Statens budget inom utgiftsområde 24)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

27 för utskottet

10 för res. 2

19 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 1 –

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Punkt 1 (Statens budget inom utgiftsområde 14)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

27 för utskottet

10 för res.

19 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 1 –

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Punkt 1 (Fler vägar till jobb)

1. utskottet

2. res. 2 (L)

Votering:

42 för utskottet

3 för res. 2

11 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 –

För res. 2: 3 L

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Punkt 2 (Omställning och kompetensutveckling)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

32 för utskottet

10 för res. 4

14 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 –

För res. 4: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

3. res. 12 (KD)

Förberedande votering:

5 för res. 11

3 för res. 12

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

27 för utskottet

5 för res. 11

24 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:55

16 december

Prot. 2020/21:55
16 december

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP
För res. 11: 4 V, 1 –
Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Punkt 5 (Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet
2. res. 15 (C)
Votering:
27 för utskottet
5 för res. 15
24 avstod
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 –
För res. 15: 5 C
Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

Punkt 6 (Arbetslöshetsförsäkringen)

1. utskottet
2. res. 17 (M)
Votering:
25 för utskottet
11 för res. 17
20 avstod
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 1 V, 3 MP
För res. 17: 11 M
Avstod: 10 SD, 3 V, 3 KD, 3 L, 1 –
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

1. utskottet
2. res. (SD)
Votering:
27 för utskottet
10 för res.
19 avstod
293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP
För res.: 10 SD
Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 1 –
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 –

§ 12 (forts. från § 9) **Migration** (forts. SfU4)

Migration

Anf. 155 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! I Vänsterpartiets budgetmotion *Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning* presenterar vi omfattande satsningar på välfärden och på ett reformerat skattesystem. Vi vill möta ojämlikheten som har vuxit snabbare i Sverige än i så gott som alla andra industrialiserade länder, och vi vill skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen.

När politiken inte tar hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle drar de rika ifrån. Då riskerar välfärden att kollapsa och klimatet att haverera. Men när vi gör saker tillsammans kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta och lyckas med den nödvändiga klimatomställningen. Pandemin och krisen i dess spår visar på samhällets sårbarhet.

Fru talman! En fungerande generell välfärd är helt central även i arbetet för jämlikhet, trygghet och jämställdhet för oss alla. Det är, även med internationella mått, den effektivaste integrationsmotor som finns.

Medan högern i alla tider har ansett att löntagarna bäst sporras att arbeta hårdare och anstränga sig mer om de är hungriga, otrygga och livegna har vi i arbetarrörelsen mött detta förtryck med kamp för allas lika rätt till frihet, trygghet och en lön att leva på. Nu hör vi allt oftare Socialdemokraterna använda exakt samma argument som högern alltid har gjort. Så kallad integration ska sporras med utsatthet och otrygghet. Till och med det mest basala, att få leva med sina barn och den man älskar, ska villkoras.

Det är ett skifte från den syn på rättigheter som arbetarrörelsen har stridit för: rättigheter som verktyg för att ta bort hinder för jämlikhet och inkludering och rättigheter som verktyg för att även kunna uppfylla skyldigheter på lika villkor. Nu har synen i stället blivit en högerdröm: rättigheter som belöning för den som trots alla svårigheter lyckas ta sig genom låsta dörrar och integrera sig på det sätt som för tillfället behagar de styrande.

Ett sådant skifte får konsekvenser inte bara för dem som omfattas av det, fru talman, utan för oss alla i samhället. De budgetförslag som Vänsterpartiet lägger fram på detta utgiftsområde handlar om att inte låta samhället och solidariteten mellan människor slitas isär på detta sätt.

Fru talman! År 1994 kostade en liter mjölk 4 kronor och 80 öre. När vi går till affären i dag kostar den 9 kronor och 25 öre. Det är nästan dubbelt så mycket. Och så är det med prisutvecklingen överlag i samhället. Löner och ersättningar har räknats upp och utvecklats.

Men på ett område, fru talman, har tiden stått still. Dagersättningen för asylsökande har inte höjts sedan 1994. Här vilar skuggan av det gamla rasistpartiet Ny demokrati fortfarande över ersättningen. De gick till val på att sänka daysättningen, och majoriteten i Sveriges riksdag har låtit detta skojarparti sätta nivån sedan dess.

Redan 1994 låg ersättningen under dåvarande nivå för försörjningsstöd. I dag ska samma summa räcka, trots att allt har blivit dyrare. Det är årligt talat jättesvårt att förstå att människor förväntas klara vardagen med

så låg ersättning. På boenden där mat ingår är dagersättningen 24 kronor per dag för vuxna ensamstående. På boenden där mat inte ingår är dagersättningen 71 kronor per dag för vuxna ensamstående och några mindre summor för barn.

Det innebär att en familj på två vuxna och två barn över tio år med bostadsersättning och där mat inte ingår i boendet får 7 510 kronor i månaden. För en ensamstående med två barn över tio år med bostadsersättning där mat inte ingår i boendet innebär det 5 480 kronor per månad. Detta ska täcka allt – mat, hygienartiklar, kläder och barnens eventuella fritidsaktiviteter. Det är en väldigt knapp levnadsstandard, fru talman.

Det är svårt att förstå hur en familj ska klara inköp som vinterkläder och skor eller att låta barnen delta i vanliga fritidsaktiviteter med en sådan budget. Svaret är att det kan de inte heller.

I Delmis rapport *Asylsökandes möte med Sverige* från 2018 beskrivs den undermåliga materiella standard som asylsökande lever i som den absolut främsta orsaken till bristande hälsotillstånd för asylsökande. Rapporten sätter också fingret på det orimliga i att människor för att klara sig med dessa oerhört knappa medel tvingas ta hjälp av både civilsamhällets organisationer och den informella ekonomin, där de till exempel kan arbeta svart för att klara sig.

Fru talman! Jag är naturligtvis tacksam för arbetet som görs av civilsamhället. Men det är inte rimligt i ett välfärdssamhälle att barns möjlighet att få vinterstövlar eller fotbollsskor ska vara beroende av välgörenhet. Det är inte heller rimligt att grupper i vårt samhälle är så ekonomiskt pressade att de blir lätta att utnyttja som svart arbetskraft. I slutändan är det en situation som slår mot hela löntagarkollektivet.

Därför föreslår vi i Vänsterpartiet att dagersättningen höjs enligt nivå på riksnormen i försörjningsstödet. Det är ett försörjningsstöd som vi dessutom föreslår höjs för alla som omfattas av det. Det innebär att samma familj med två vuxna och två barn, som jag nämnde i mitt exempel, skulle få runt 15 000 kronor, och den ensamstående föräldern med två barn skulle få 12 280 kronor per månad. Med kunskapen om att fattigdom innebär stora kostnader för både den enskilde och samhället är det en god investering.

Att ett parti som Ny demokrati alltid ville sätta dit samhällets mest utsatta, särskilt om de var födda utanför Svedala, förvånar knappast någon. Det är en brunhöger som vi känner igen. Men att detta har fått fortsätta, även med socialdemokratiska regeringar, är ärligt talat underligt. Fattigdom och utsatthet ska mötas av välfärdssamhället, inte av välgörenhet. Och löntagarkollektivet ska inte splittras av att människor i djup fattigdom och utsatthet kan utnyttjas på arbetsmarknaden.

Fru talman! Vi ser en liknande utsatthet och snedvridning av maktförhållanden även på andra områden inom migrationspolitiken. De ensamkommande kom till Sverige som barn och sökte skydd här, undan krig, förföljelse och förtryck. När migrationspolitiken stramades åt lovade statsministern att barnen skulle undantas, men löftet bröts. Migrationsverket ändrade sin praxis med följderna att 18-årsdagen betydde utvisning för många i gruppen. En dom från Migrationsöverdomstolen slog fast att en stor del av dem som var under 18 år egentligen skulle bedömas som alternativt skyddsbehövande och få uppehållstillstånd. Men de långa handläggningstiderna gjorde att många hann fylla 18 innan asylbeslutet togs. Andra

skrevs upp i ålder, antingen av handläggare eller genom mycket hårt kritiserade medicinska åldersbedömningar. Då var cirkeln sluten.

Genom denna Kafkaliknande situation har barn fråntagits sin asylrätt. Att de nu är vuxna gör inte denna orättvisa mindre allvarlig. Det finns ett politiskt ansvar i detta som väger tungt och som man inte kan komma undan genom att nu ständigt upprepa olika lögner om den grupp som har utsatts för orättvisan.

Därför har Vänsterpartiet länge velat se en helhetslösning med permanenta uppehållstillstånd för de ensamkommande. Det hade varit det bästa, enklaste och mest realistiska – både för de barn och unga som har drabbats av de orimliga turer jag nu har nämnt och för vårt samhälle. Inget blir bättre av att nya grupper ständigt hamnar utanför samhällets skyddsnät. De blir lätta måltavlor för utnyttjande som billig arbetskraft eller för att dras in i kriminell verksamhet. Detta borde även partier som ständigt pratar om skuggsamhället begripa.

Tyvärr blev det inte som Vänsterpartiet hade önskat. I stället skulle en del av de unga få en ny möjlighet genom den nya gymnasielagen. Men lagen var så dåligt konstruerad att det var uppenbart att både orättvisa, svåra tolkningar och risk för utnyttjande och utsatthet fanns kvar. Regeringen var inte intresserad av att åtgärda dessa brister.

Nu står vi här igen. Pandemin försvårar för den första kullen studenter, som mot alla odds har tagit sig genom gymnasielagens kringelikrokar och irrvägar, att hitta arbete. Medan regering och riksdag har agerat snabbt på en lång rad områden för att människor inte ska drabbas orimligt hårt av pandemins konsekvenser har regeringen dröjt med att hitta lösningar för människor på migrationsområdet. När sådana förslag väl presenterades valde Centerpartiet att vända de unga ryggen.

Ungdomarna, fru talman, är en del av Sverige, och Sverige är en del av dem. De har investerat i oss och vi i dem. Det är hög tid att inse att deras situation behöver normaliseras och att ersätta det lapptäcke av otrygghet de mötts av med långsiktighet och trygghet. I förlängningen är de, fru talman, efter sin utbildning en viktig del av den generationsväxling som nu måste ske när befolkningen snabbt åldras och inte minst välfärden står inför en enorm arbetskraftsbrist.

Därför har Vänsterpartiet budgeterat för permanenta uppehållstillstånd för dessa ungdomar. Vår satsning omfattar cirka 11 000 personer. Baserat på beräkningar från riksdagens utredningstjänst skulle detta kosta 900 miljoner. Det skulle på kort sikt leda till besparingar hos Migrationsverket och domstolarna och till att kostnader i stället flyttades till utgiftsområdet för nyanländas etablering.

Detta är ett erkännande av att vi i denna kammare har ansvar när människor hamnar i kläm, inte minst när det handlar om barn och unga. Det innebär en upprättelse för dem som har fråntagits sin asylrätt och en väg in i samhället i stället för ett naivt utestängande. De unga kommer inte att försvinna. Det är rätt och realistiskt att ge dem en trygg framtid.

Anf. 156 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Innan jag kom in i riksdagen jobbade jag med ensamkommande i 15 år. Jag måste säga att jag häpnar varje gång jag hör Vänsterpartiet eller Miljöpartiet prata om åldersbedömningar och hur hemskt rättsosäkra de verkar vara. Det är en historierevision som heter duga.

För oss som jobbade i branschen var det uppenbart att många av de barn som kom inte alls var barn. Det rörde sig inte om några få utan om väldigt många. Ju fler som kom, desto fler vuxna var det som nästlade sig in bland barnen. Alla politiska incitament formligen tiggde ju om att det skulle ske. Inga åldersbedömningar gjordes. Ingens historia fick över huvud taget ifrågasättas, och den som gjorde det skulle brunmålas och hängas ut.

En 18-åring som ljög och sa att han var 16 år hade allt att vinna gentemot den 18-åring som talade sanning, så det var inte så konstigt att folk ljög. Det handlade om bättre boende, bättre skolgång, tillgång till god man, bättre ekonomi, större chans att få stanna, större chans att få hit sina anhöriga – helt utan negativa konsekvenser. Alla visste det: Det var många vuxna som utnyttjade ett system som var avsett för barn.

Jag vågade 2010 skriva min första debattartikel om att det ur barnperspektivet var viktigt med medicinska åldersbedömningar. Man måste ta det stöd man kan få. Jag kan inte förstå den vurm som finns hos Vänsterpartiet, Miljöpartiet och uppenbarligen även Centerpartiet för att vuxna män ska behandlas som barn och leva bland barn.

När medicinska åldersbedömningar äntligen infördes kom facit, och många fick äntligen den ålder de hade på riktigt. Låt mig därför ställa en motfråga till ledamoten Høj Larsen: Vilken är felmarginalen och rätts-säkerheten när det gäller en muntlig uppgift från en person som har allt att vinna på att ljuga?

Anf. 157 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det är inte medicinska åldersbedömningar i sig som är problemet. Vänsterpartiet ser klart och tydligt att det finns ett behov av åldersbedömningar i en rad fall, bland annat för att barn ska kunna göra sin barnrätt hörd. Det är just detta som har varit problematiken med den grupp vi diskuterar: Tiden har gått, och under tiden har deras barnrättigheter förskingrats.

Problemet med de medicinska åldersbedömningarna är att det finns en väldigt omfattande vetenskaplig kritik mot dem utifrån radiologisk kompetens gällande tand- och knäröntgen och för att Sverige har valt att använda en helt annan metod än övriga Europa. Det är också viktigt att förstå att åldersbedömningar funnits tidigare men att de då skulle göras utifrån ett helhetsperspektiv. Det vi har sett är att Migrationsverket i stället började plocka ut delar av ett samlat intyg, vilket gör att resultatet blir fullständigt hårresande.

Jag och Vänsterpartiet vill att det även i fortsättningen ska finnas möjlighet till åldersbedömningar. Detta är viktigt utifrån ett barnrättsperspektiv. Det är också viktigt att vuxna betraktas som sådana när det är det de är. Men detta behöver göras med ett helhetsperspektiv. Intygen ska inte kunna plockas isär, och det är viktigt att det är en barnläkare som gör helhetsbedömningen, där en psykosocial bedömning ingår.

Anf. 158 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag håller med om att vi ska ha en så bra rättssäkerhet som möjligt och att bedömningarna ska göras på ett så bra sätt som möjligt. Jag blev också förvånad när den utredning som tittade

på de medicinska åldersbedömningarna kom fram till att denna metod var den bästa.

Men du svarar fortfarande inte på frågan: Vilken är felmarginalen för en muntlig uppgift? Detta ska vara ett stöd, något som minskar felmarginalen. Det finns fortfarande en felmarginal. Man kan inte bestämma någons födelsedatum genom en medicinsk åldersbedömning, oavsett vilken metod man använder. Men man kan göra ganska klart om en person är vuxen eller inte.

Ska man prata om att ta till vara barns rättigheter måste man börja med att avgöra om det rör sig om barn eller inte. Problemet blir annars att man tillvaratar vuxnas rättigheter på bekostnad av barnens, för detta är vuxna som tar resurser från barn och som lever bland barn. Då får vi boenden där vi har prison rules och där vuxna bestämmer över barn. Så vill vi inte ha det.

Anf. 159 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Svårigheten med detta är att det finns en felmarginal på två till tre år åt båda hållen för de ungdomar och barn det handlar om. För ungdomar som är i 16-årsspannet kommer det alltså att vara en felmarginal upp till 18 eller ned till 14. Det är alltså en väldigt stor felmarginal.

Eftersom lagstiftningen är väldigt dålig spelar det i detta fall jättestor roll om jag är 18 år och 1 dag eller om jag är 17 år men alldeles strax 18. Det borde det inte göra, för sårbarheten när det gäller talibaner eller IS kommer att vara exakt densamma. De kommer att strunta fullständigt i om du fyllde 18 i går. Vi behöver en lagstiftning som tar hänsyn till detta. Då skulle det inte heller vara ett stort problem att man bedömer detta som en helhet.

Anf. 160 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på Christina Höj Larsens anförande med stort intresse. Där upprepades någonting som Vänsterpartiet alltid upprepar, nämligen hur viktigt det är med generell välfärd och stora välfärdssatsningar. Det är någonting jag instämmer i. Jag är själv socialliberal och en varm anhängare av välfärdsstaten. Vi har delvis lite olika uppfattningar om hur den ska utformas, men i grund och botten är jag en varm anhängare av välfärdsstaten. Den ger människor frihet genom att kompensera för ojämlika förhållanden, ge möjlighet till omställning i svåra situationer i livet, erbjuda sjukvård och mycket annat.

Men det finns även någonting annat som ni i Vänsterpartiet är väldigt tydliga med i era anföranden, tycker jag, nämligen att ni inte ser någon som helst motsättning mellan att ha en väldigt stor invandring, särskilt flyktinginvandring och anhöriginvandring under väldigt lång tid när många inte kommer i arbete, och att ha en välfärdsstat. Den här motsättningen finns inte överallt i Sverige, men den finns i många områden. Vi har bostadsområden i Sverige där välfärdsstaten inte fungerar, där socialtjänsten fullständigt går på knäna, där skolan inte klarar sitt grundläggande uppdrag och så vidare.

En del väljer att ta ut det här på invandrarna, vilket är förskräckligt. Det är hemskt att så sker. Men om vi värnar välfärdsstaten och värnar en kontinuerlig invandring till Sverige håller inte Vänsterpartiets lösningar. Vänsterpartiet förespråkar permanenta uppehållstillstånd till alla, avsak-

nad av försörjningskrav, amnestier till stora grupper och kraftigt höjda ersättningar. I kombination med er syn på ekonomi och arbetsmarknad innebär detta i förlängningen att det kommer att bli väldigt svårt att upprätthålla välfärdsstaten, i alla fall på de nivåer och med de ambitioner vi har. Ser Vänsterpartiet inte den här problematiken över huvud taget?

Anf. 161 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Välfärdssamhället har ett pris. Det finansieras av oss tillsammans. Vänsterpartiet har en väldigt tydlig bild av hur den finansieringen ska gå till. Fredrik Malm har rätt i att vi på många sätt ibland ser likadant på hur välfärdssamhället ska se ut, men just finansieringen är något av det som skiljer sig väldigt tydligt åt mellan Fredrik Malm och Vänsterpartiet. Fredrik Malm och Liberalerna har till exempel drivit igenom en sänkning av värnskatten med 6 miljarder. Innan dess var Liberalerna en del av Alliansen, som med det ena jobbskatteavdraget efter det andra gjorde enorma skattesänkningar som såklart fått konsekvenser för svensk välfärd. Det var Fredrik Malm och allianspartierna som tillsammans banade vägen för att SD nu kan stå och peka och säga: Titta – vem är det som har gjort de här hålen i välfärden?

Om man sänker skatterna med hundratals miljarder kommer det självklart att synas någonstans. Att människor har en helt berättigad vrede över det förstår jag mycket väl. Frågan är vem som bär ansvaret. Är det den som kom i går eller är det bland annat alliansregeringen?

Anf. 162 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Nu kommer den här vanliga banala retoriken från Vänsterpartiet. Min fråga var uppriktigt menad. Om vi har en politik i Sverige där vi ger permanent uppehållstillstånd vid det första tillfället, medan andra länder runt omkring oss inte gör det, tillåter en mycket stor anhöriginvandring utan några som helst inslag av försörjningskrav, vilket går tväremot vad alla länder runt omkring oss gör, säger till stora grupper människor som har fått avslag men fortfarande uppehåller sig i landet att vi ger dem amnestier och så vidare – då bidrar den politiken sammantaget till ett kraftigt ökat inflöde av asylsökande till Sverige.

Det här måste finansieras. Det finansieras av människor som går till jobbet och betalar skatt.

Jag uppmanar Christina Höj Larsen att blicka ut utanför Helgeandsholmen, titta på ett antal bostadsområden i Sverige och fundera över situationen där för socialtjänst, skola och rättsväsen. I många av de områdena bor många av våra väljare. Det är allvarliga problem vi har nu.

Anf. 163 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Nu är det ju så att jag hela tiden rör mig i många olika områden av Sverige. Jag bor i Norrland och har ofta min gång i förorter i Stockholm. Jag vet mycket väl vad det är som händer. Vad jag ser är resultatet av privatiseringar och segregation. Det finns friskolor där barn hela tiden sorteras och aldrig får sitta i samma klassrum som människor som kommer från annan bakgrund än de själva. Jag ser varje dag resultatet av enorma klassklyftor.

Jag är helt övertygad om att det inte är migrationspolitiska åtgärder som gör att folk kommer eller inte utan helt andra saker. Detta står också

tydligt i konsekvensbeskrivningarna från den kommitté där Fredrik Malm själv satt med. Det är fråga om huruvida det redan finns en diaspora, huruvida Sverige uppfattas som ett tryggt och fredligt land och så vidare. Det är helt andra saker.

Välfärden är den absolut effektivaste integrationsmotorn, och det måste man förstå.

Anf. 164 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! En samhällsgemenskap ska omfatta alla, inte bara vissa. Det är ett avgörande skäl till att vi kristdemokrater förordar en stram migrationspolitik under en rad år framöver. Det krävs ett visst mått av fakta-resistens för att inte se att Sverige under en rad år misslyckats med att integrera de människor som kommit till vårt land. "Välkommen hit" duger liksom inte. Vi måste också kunna säga "Välkommen hem" på riktigt.

En majoritet av svenskarna, 54 procent, vill ta emot färre flyktingar. Jag tror inte för en enda sekund att detta har att göra med främlingsfientlighet eller brist på generositet. Den bild jag möter är att människor ger uttryck för att vi inte kan ta ett sådant ansvar att vi inte förmår att hjälpa både de människor som kommer hit och de människor som redan finns här i Sverige. Enkelt uttryckt: Vi måste hedra dem som redan bor här i Sverige och betalar skatt, så att de kan lita på att Sverige finns där med sitt välfärdssamhälle när de har behov av hjälp och stöd.

Det stora mottagande som Sverige haft under en lång rad år har lett till allvarliga integrationsproblem. Människor som kommit hit till Sverige med drömmar och förhoppningar om ett bättre liv har många gånger hamnat i arbetslöshet, passivitet och utanförskap. Skuggsamhällen, gängkriminalitet och hederskultur har kunnat frodas i vissa områden, och samhällsgemenskapen har där vittrat sönder.

Jag kan inte som politiker blunda för den extrema arbetslöshet som exempelvis råder bland invandrare från Mellanöstern. De flesta har en mycket låg utbildningsnivå, och efter 20 år i Sverige är endast hälften av dem självförsörjande. Övriga har levt och lever på socialbidrag. Jag kan inte blunda för det faktum att vi har växande utanförskapsområden i Sverige och att 5 000 gängkriminella ungdomar som är beredda att använda våld sätter områden i skräck.

Svensk politikens allra viktigaste uppgift under de kommande 20 åren måste bli att få ordning på detta, så att vi kan integrera på riktigt. Jag tror att en stram migrationspolitik är grundläggande för att vi ska klara det – klara att skapa en samhällsgemenskap för alla.

Fru talman! Ett Sverige som håller samman behöver en kristdemokratisk migrationspolitik. Det är en migrationspolitik som grundar sig på ordning och reda, långsiktighet, humanitet och rättssäkerhet. Det är en migrationspolitik som motarbetar målkonflikter och säger att ett nej ska vara ett nej. De som stannar här ska leva upp till sina skyldigheter likaväl som de delar våra gemensamma rättigheter.

Vår politik vilar också på omsorgen om den nödställda och tanken om ett absolut människovärde. Drivkraften att göra världen till en bättre plats att leva på, både för mig själv och för andra, har jag tagit med mig in riksdagen. Den fråga jag ställer mig hela tiden när jag ställs inför problem är: På vilket sätt kan vi hjälpa bäst?

För att vi ska kunna leva upp till principen om att de med störst skyddsbehov ska prioriteras och att familjer ska få hålla ihop måste den som bedöms sakna asylskäl lämna landet. Vi behöver också ta krafttag för att minska antalet människor som sätter sitt liv på spel när de flyr över Medelhavet, och vi måste ta krafttag mot människosmugglare.

Kristdemokraterna har länge drivit just frågan att tillfälliga och tidsavgränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel. Här finns det en majoritet i Sveriges riksdag i dag, och det är bra. Vi vill att ett nej ska vara ett nej, och därför vill vi avskaffa spårbytet. Det är något som utnyttjas av människosmugglare och som gör det svårare att utvisa dem som saknar asylskäl.

Vi måste få till ett bättre återvändande. Vi måste få fram fler förvaringsplatser. I avvaktan på att de finns tycker vi att man ska kunna utnyttja elektronisk övervakning om vi ser att det finns en risk för avvikande.

Fru talman! Blickar vi ut över vårt land så ser vi å ena sidan överfulla förorter där flera familjer trängs i små lägenheter. Vi ser parallellsamhällen och utanförskap med mänsklig nöd. Att det finns ett samband mellan en alltför stor invandring och de samhällsproblem vi brottas med är tydligt. Men det är också någonting som vi kan och måste göra någonting åt. Det är en utveckling som måste brytas. Inrikes födda och utrikes födda ska kunna leva sida vid sida i trygghet och välmående.

Ser vi å andra sidan ut över vårt gemensamma Sverige ser vi hur hundratusentals invandrare går till jobbet varje dag. De utför avgörande insatser i sjukvården, och de har även egna företag. Den uppgift som vi har är att de människor som nu har kommit de senaste åren som vi inte har lyckats integrera också ska integreras.

Därför är det djupt allvarligt och oroande att regeringen nu på olika sätt den senaste tiden lagt fram förslag som ökar antalet asylsökande. Jag menar att det riskerar att slå sönder Sveriges förutsättningar att ta itu med integrationsproblemen.

Vi anser att svensk migrationspolitik måste utformas utifrån vår förmåga att integrera. Det sistnämnda är det som ger invandrare chansen att bli ett med vårt Sverige, att bli ett vi tillsammans med oss och övriga svenska medborgare.

Fru talman! Vi deltar inte i beslutet i det här ärendet i och med att Kristdemokraternas förslag till ramverk redan har fallit, men vi har lagt fram ett särskilt yttrande.

Nu denna vecka efter den fjärde debatten är det dags även för mig att konstatera att det är mitt sista anförande i talarstolen. Jag vill passa på att tacka mina vänner och kollegor i socialförsäkringsutskottet för ett fantastiskt intressant år. Jag tycker att vi har gjort det bra.

Framför allt vill jag framföra ett tack till talmannen och alla dem som på olika sätt ser till att riksdagens arbete flyter så smidigt trots pandemi-tiderna som jag tror har ställt stora krav på oss alla.

(Applåder)

Anf. 165 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hörde att Hans Eklind talade om integration och vikten av att människor kommer ut på arbetsmarknaden. Jag antar att Hans Eklind

även hörde replikskiftet som jag hade med Arin Karapet om vårdnadsbidraget för en stund sedan.

Jag antar att han är nöjd med det replikskiftet, för där förhandlade Arin Karapet i praktiken bort den moderata positionen redan från början. Han sa att Moderaterna egentligen är emot detta med vårdnadsbidrag men att vi inte kan sja så mycket om framtiden.

Man får utgå ifrån att en eventuell M-KD-regering kommer att återinföra vårdnadsbidraget, precis som M-KD-regeringar har gjort alla gånger tidigare.

Ert förslag är att ni vill betala kvinnor för att vara hemmafruar med 6 000 kronor per barn. Det är i praktiken det vårdnadsbidraget innebär enligt det förslag som ni har lagt på bordet.

Senast ni införde det användes det i dubbelt så hög utsträckning av invandrarfamiljer som av andra familjer. Det innebär i praktiken att ni kommer att betala invandrarkvinnor för att vara hemmafruar.

Min fråga till Hans Eklind, som nyss har stått här och talat så varmt om hur viktigt det är att människor kommer ut på arbetsmarknaden, är följande: Vilken effekt tror Hans Eklind att den typen av bidrag skulle få för integrationen?

Anf. 166 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Morgan Johansson och jag delar inte synen på kvinnan. Jag tror att hon själv är fullt kompetent att fatta vissa beslut. Synen att vi därmed låser in kvinnor delar inte jag.

Jag är dessutom väldigt angelägen om att vi ska ha en stor grad av valfrihet i familjepolitiken. Jag tror att det är bra. Det är inte bara bra för föräldrarna och barnen. Barnfamiljerna har ett unikt livspussel att lägga.

Jag är helt bestämt övertygad om att det ökar varje familjs förmåga att kunna lägga sina livspussel att det är flexibelt och finns en så stor valfrihet som möjligt.

Det finns naturligtvis en stor skillnad på hur vi ser på familjen. Jag vet att Socialdemokraterna tycker att detta med kvotering är bra. Vi vill ta bort kvoteringen. Det är av det enkla skälet att vi tycker att föräldrarna själva vet bäst hur de ska fördela föräldraledigheten.

Jag ska ändå ta frågan från justitieministern på ett lite mer seriöst sätt så att jag verkligen svarar exakt hur jag tänker om detta.

Det finns barn som aldrig någonsin sett sina föräldrar gå till ett arbete. Det vill jag ändra på. Jag är helt övertygad om att ministern delar den ambitionen.

Barnomsorgspengen som den nu kallas, inte vårdnadsbidraget, är till för att skapa valfrihet och inte för att låsa in kvinnor. Det är inte syftet.

Det är snarast så att vi föreslår en rad andra åtgärder: Sfi med baby är ett sådant förslag som vi finansierar. Vi lägger några hundra miljoner kronor på detta.

Det faktum att du har ett barn ska aldrig beröva dig möjligheten att få tillgång till de nycklar som vi måste utrusta dem som kommer till Sverige med. Det ska ske från dag ett.

Jag ser inte motsatsförhållandet här, utan vi har tvärtom en rad andra förslag. Jag tar det i nästa replik.

Anf. 167 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det här är rena snurren. Om Hans Eklind vill att människor ska gå från bidrag till arbete på arbetsmarknaden, varför ska han då införa ett vårdnadsbidrag som innebär precis motsatsen, det vill säga att betala kvinnor för att vara hemmafruar? Det är precis det han vill göra.

Jag påstår att det här är en integrationsbomb. Det är ett enormt effektivt sätt att hålla kvinnor borta från arbetsmarknaden. Lika illa, och kanske ännu mer illa, är att det också är ett enormt effektivt sätt att hålla deras barn borta från barnomsorgen.

Det är ofta precis de barnen som skulle behöva barnomsorgen, att umgås med andra barn, att träffa pedagoger och att lära sig svenska från början. Med det här systemet med ett vårdnadsbidrag håller ni de barnen borta från barnomsorgen. Det gör också att när de väl kommer till skolan halkar de efter från början.

Jag påstår att detta är ett mycket stort hot mot all form av integrering och integration i förhållande till dessa grupper. Det måste stoppas, menar jag.

Anf. 168 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Barnomsorgsavgiften ska utgå från det att barnet är ett år till att det är tre år. Det ska räknas som inkomst, och det ska vara pensionsgrundande.

Sfi med baby är en väldigt viktig sak av det enkla skälet att vi har sett, och i dag under ministrarnas styre ser, att det finns flera personer som berövas möjligheten att få ta del av språkkunskaper, samhällskunskaper och så vidare.

Vi har även ett jobbskatteavdrag för föräldrar, som vi kallar det för. Vi vill införa fler incitament för att det alltid ska löna sig att gå från bidrag till jobb. Vi har en rad olika förslag.

När ministern talar om integrationsbomb menar jag på att den stora integrationsbomben är här och nu. Det tar 20 år för hälften av dem som kommer från Mellanöstern att komma i egen försörjning.

Efter 20 år är hälften fortfarande bidragsberoende. De har inte blivit självförsörjande. Det är integrationsbomben, och den sker under din tid som migrationsminister.

Anf. 169 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Precis på samma sätt som på alla andra utgiftsområden som vi nu diskuterar under årets budgetdebatter går det inte att diskutera migration utan att göra det mot bakgrund av den pandemi vi nu går igenom.

Pandemin har olika effekter på olika politikområden, men den har också effekter som är gemensamma för alla områden. En sådan effekt är det faktum att statens utgifter för att hantera de ekonomiska effekterna på vårt samhälle ökar mycket kraftigt. Det innebär att alla sektorer behöver se över var verksamheter kan bedrivas mer effektivt inom befintliga ramar, men det innebär också tydligare prioriteringar inom varje utgiftsområde.

Den prioritering som regeringen och samarbetspartierna gör inom migrationspolitiken är framför allt en satsning på stabila förutsättningar för domstolarna att pröva och avgöra ärenden. Det är både ett sätt att minska

oviss väntan för enskilda och ett sätt att effektivisera asylprocessen och att minska kostnaderna totalt sett i mottagningssystemet.

Pandemin har också, och kommer förmodligen framöver också att få, specifika effekter på migrationsområdet både till följd av ökade svårigheter för flyktingarna att ta sig till Europa och Sverige och i form av svårigheter att få ett effektivt återvändandearbete för dem som får avslag.

Under det budgetår som vi nu diskuterar, nämligen 2021, upphör den tillfälliga lag som vi har haft efter flyktingkrisen 2015. Socialdemokraternas ambition är att ersätta den med en ny, långsiktigt hållbar lagstiftning. Att få en ny lagstiftning på plats innan halvårsskiftet nästa år är prioriterat, och beredningen av detta pågår nu inom Regeringskansliet.

För Socialdemokraterna är detta bland de viktigaste beslut vi har att fatta inom migrationspolitiken under nästa år, men det är långt ifrån det enda. Det är ofta så att den politiska diskussionen snabbt kommer in på asylsökande och de villkor som reglerar både hanteringen av skyddsgrunder, uppehållstillståndens längd och rätten till familjeåterförening.

Men asyl är inte det enda området inom migration. Bland annat innefattas också arbetskraftsinvandring, och även där blir 2021 ett viktigt år. Under året kommer den utredning som regeringen har tillsatt att lämna sitt betänkande. Vi behöver förändringar inom detta område för att motverka missbruk.

Vi har oerhört generösa regler för arbetskraftsinvandring, vilket ställer till en del problem som måste hanteras. Det är fullständigt oacceptabelt att lönedumpning underlättas av regelverket och att människor utnyttjas så att de i stället för att få en trygg framtid fastnar i en skuldfälla utan framtidsutsikter.

Det var den typen av orättvisor i Sverige som socialdemokratin grundades för att bekämpa, och det kommer vi alltid att fortsätta bekämpa varhelst de dyker upp.

Fru talman! Jag skulle vilja återkomma till det viktiga arbete som ligger framför oss när det gäller ny lagstiftning utifrån den kommitté som i september lämnade sitt slutbetänkande. Kommittén, som tillsattes för ungefär ett och ett halvt år sedan, hade som uppdrag att lämna förslag på en långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Nu finns slutbetänkandet, det är remitterat och remissvaren har kommit in. Men det första man kan konstatera är att man när man får en sådan här lagstiftning på plats behöver ha den i en funktionell miljö. Därför är en effektiv och rättssäker process där handläggningstiderna är korta en av förutsättningarna. Vi ser nu i den resultatredovisning som också finns med i budgeten hur tiderna till ett beslut blir kortare. Det är bra, även om det finns en bit kvar innan situationen är tillfredsställande.

Vi ser även vad som förhoppningsvis är ett trendbrott när det gäller vistelsetid, och framför allt vistelsetid för dem som får ett avslag. Den minskar.

Det är avgörande för trovärdigheten i asylprocessen att besluten fattas på ett rättssäkert sätt men också att processen inte drar ut alltför långt på tiden. Det underlättar både integrationen för dem som har fått uppehållstillstånd och återvändandet för dem som får avslag. Därför är det, återigen, viktigt med de tillskott till domstolarna som nu görs.

En annan funktionell miljö som den svenska migrationspolitiken behöver befinna sig i är EU:s sätt att tillsammans ta sig an frågan och vilka

regelverk som styr. Där har kommissionen under hösten lagt fram ett nytt förslag som nu har börjat debatteras. Jag tror, även utifrån våra diskussioner i socialförsäkringsutskottet, att man kan konstatera att detta nog egentligen inte är det förslag som någon helst av allt hade velat se. Men det är ett förslag som kanske kan ha förutsättningar att gå igenom och som kan göra att man även på EU-nivå tar ett mer samlat grepp kring migrationspolitiken.

Även om vi från socialdemokratisk sida hade önskat oss mer av omfördelning mellan länderna för att lätta på trycket på dem som i likhet med Sverige har tagit ett stort ansvar är det viktiga med förslaget att man kommer igång och att man får ordning och reda i den europeiska migrationspolitiken.

När vi gick in i arbetet med att ta fram ett förslag till en ny migrationspolitik gjorde vi det från socialdemokratisk sida med ansatsen att få en så bred uppgörelse som möjligt. Det landade vi tyvärr inte i, och jag är den förste att beklaga det. Det är klart att det hade varit mycket bättre för Sverige om vi hade landat i ett enigt betänkande, men nu landade vi i ett betänkande som ändå fångar upp väldigt mycket av det som diskussionerna mellan de politiska partierna rörde.

För oss socialdemokrater finns det ett flertal punkter som är viktiga att ha med sig för den framtida migrationspolitiken och som har sin utgångspunkt i betänkandet.

Den första punkten är att värna asylrätten. Varje människa har rätten att fly och rätten att få sin sak prövad. Sedan kan vi hantera det på olika sätt på EU-nivå. Vi kan ha gemensamma regler för det, men vi kan aldrig förvägra någon rätten att söka sig bort från förföljelse och förtryck.

Den andra punkten som var viktig för oss var att få en lagstiftning på plats som inte tar oss tillbaka till situationen 2015. Det innebär att vi måste ha en jämnare fördelning i Europa och att Sverige inte kan kompensera för andra länders bristande ansvarstagande. Det innebär i sin tur att Sverige inte kan ha ett regelverk som väsentligen avviker från övriga EU-länders.

Den tredje punkten är att vi måste ha en migrationspolitik som hänger ihop med integrationspolitiken. Det innebär till exempel att på samma sätt som Sverige och ett par andra länder inte kan ta merparten av ansvaret kan inte några kommuner ta hela ansvaret för integrationen. Alla måste hjälpas åt.

Efter mycket snack och hot från tidigare borgerliga regeringar i denna fråga sjösattes detta först när en socialdemokratisk minister tillträdde efter valet 2014, och om inte mitt minne helt sviker mig i frågan är det samma minister som står på talarlistan senare på dagordningen här. Det var han som lade fram förslag som ledde till att vi genomförde ett solidariskt mottagande i Sverige, där alla kommuner får vara med och ta ansvar.

Den fjärde punkten, och den sista som jag vill ta upp, är att asylprövning alltid är en individuell prövning. Det innebär också att det alltid måste vara en lagstiftning där det ska finnas ventiler som ger utrymme för det oföretsedda och motverkar det uppenbart inhumana.

Men det innebär också att allmänna amnestier inte är någonting som ska användas, och det innebär även att generaliserande och svepande fördomar inte ska tillåtas ligga till grund för bedömning av människors asylskäl.

Vi får aldrig glömma att det är människor, enskilda individer, med olika skäl och med olika livsöden som vi alltid måste ta hänsyn till. Det är vårt uppdrag att ta dessa hänsyn med oss när vi stiftar lag om den framtida migrationspolitiken.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till socialförsäkringsutskottets förslag i betänkandet och därmed till regeringens förslag till budget för utgiftsområde 8.

Anf. 170 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag blev glad av att höra ledamoten prata om arbetskraftsinvandring.

Det väcker dock en del frågor. När den tillfälliga begränsningslagen presenterades var LO kritiskt eftersom reglerna liknar de regler för arbetskraftsinvandring som, vilket Rikard Larsson själv säger, har öppnat för omfattande missbruk. Detta missbruk bygger på att man har skapat en maktobalans på arbetsmarknaden. Arbetstagaren är helt beroende av arbetsgivaren och av vad den tycker och tänker – annars är det bara ut!

Jag har uppfattat att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är överens om att denna maktobalans är någonting som måste rättas till, för den slår också mot kollegorna som står bredvid på arbetsgolvet. Ändå är det så, fru talman, att Socialdemokraterna i princip gör exakt samma sak när det gäller den tillfälliga lag som de nu vill permanenta.

Hur ska man kunna säga ifrån vid sexuella trakasserier eller sexuellt utnyttjande om möjligheten att stanna kvar i Sverige eller att få återse sina barn står på spel? Hur ska man kunna kräva en trygg arbetsmiljö, skyddsutrustning och säkra rutiner om man vet att arbetsgivaren kan kicka en vid minsta krav? Hur ska man kunna kräva att få den lön man har utlovats om man vet att arbetsgivaren har makten över ens framtid?

Det är samma maktobalans. Min fråga är: Varför tycker Socialdemokraterna att detta inte är okej när det gäller arbetskraftsinvandring men att det är helt okej att ha denna maktobalans när det gäller annan lagstiftning?

Anf. 171 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att Vänsterpartiet läser in en massa egna tankar i de socialdemokratiska förslagen och i den socialdemokratiska politiken.

Detta var en av de frågor som vi diskuterade i Migrationskommittén. Det är naturligtvis så att vi från Socialdemokraternas sida aldrig vill öppna för detta. Att det skulle vara vi som öppnar för att arbetsgivare ska kunna göra som de vill med arbetstagare är helt enkelt inte sant. Vad vi gör nu är att tillsätta en utredning även på arbetskraftsinvandringens område för att se över hur vi kan beivra missbruk och komma till rätta med de oseriösa arbetsgivarna. Vi vill naturligtvis att arbetstagare alltid ska ha en stark ställning på arbetsmarknaden.

Christina Höj Larsen och Vänsterpartiet använder alltid alla argument de kan hitta för att helt och hållet ta bort alla krav som finns i reglerna när det gäller asylinvandringen och för att säga att alla som tar sig till Sverige och säger att de vill stanna här ska få asyl. Den politiken är inte hållbar.

Anf. 172 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Precis som när jag hade den här diskussionen med migrationsministern häromdagen kan jag konstatera att det verkligen återstår att

få ett svar från socialdemokratin på varför man gång på gång skapar den här typen av maktobalans.

Jag pratar inte om vad Socialdemokraterna tänker, utan jag pratar om verkligheten. Vi har sett väldigt omfattande reportage som handlar om just detta – om människor som har tillstånd enligt den tillfälliga lagen och som är i en extrem beroendesituation gentemot sina arbetsgivare. De får inte den lön de förtjänar och behandlas som slavar. Varför då? Jo, för att de väldigt gärna vill träffa sin familj. Den situationen har ni skapat. Det är den jag ser, och jag förstår inte detta. Frågan varför socialdemokratin gör så och splittrar löntagare på detta vis kvarstår.

Anf. 173 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är fantastiskt att diskutera med Vänsterpartiet. De målar upp sin egen bild av verkligheten och ställer sedan frågor utifrån den bilden.

Vi vill se till att det är seriösa arbetsgivare och seriösa villkor. Vi vill därför ha utredningar på plats som ser över hur utbrett fusk är och hur man missutnyttjar regelverken. Vi vill ta itu med de problem som vi ser. Detta är första gången på väldigt länge som det finns en regering i Sverige som på allvar vill ta itu med dessa problem.

Förutom det vill vi se till att alla de som söker skydd i Sverige och som får skydd i Sverige kan få en bra framtid här. Då krävs det vissa saker. Det krävs att man kommer in i samhället, att man lär sig språket och att man får ett jobb för sin egen försörjning.

Ingenting av detta intresserar ju Vänsterpartiet och Christina Höj Larssen – de bryr sig inte om någonting annat än att alla som kommer hit ska få möjlighet att stanna och att de ska få permanent uppehållstillstånd. Den politiken håller inte.

Anf. 174 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Som jag nämnde tidigare jobbade jag med ensamkommande i 15 år innan jag kom in i riksdagen. Jag såg varje dag de praktiska konsekvenserna av den politik som fördes av både alliansregeringar och vänsterregeringar.

En sak som var återkommande från de ungdomar jag träffade var att de ville ha två saker: snabba besked och raka, tydliga besked. I stället fick de politiska beslut som ledde till väntetider på flera år samt beslut från Migrationsverket som man behövde vara jurist för att över huvud taget förstå.

Den otydligheten fortsätter än i dag. Nu rör det sig inte om ensamkommande barn utan om fullvuxna, myndiga män. Någon gång blir ju även utländska barn vuxna; det kan säkert även ledamoten Larsson hålla med om.

Detta är män utan skyddsgrund som har misshandlats i flera år av förment goda krafter i en enda lång utvisningsprocess. Man ska dock ha klart för sig att denna misshandel är självvald – ingen tvingades att söka asyl och att stanna i landet enligt gymnasielagen, utan det har alltid funnits ett val att ta 30 000 spänn i näven och återvända till sitt hemland. Återvändande är ju nämligen en del av en reglerad invandring.

Nu lockar regeringen med nya lättnader och rena amnestier som tillägg till Migrationskommittén. Menar Socialdemokraterna på fullaste allvar att

utvisningar inte ska vara en del av migrationspolitiken och att vuxna män utan skyddsskäl ska få asyl? Och hur kommer det här att påverka budgeten inom utgiftsområde 8? Vad är ledamoten Larssons snabba, raka och tydliga besked till dessa män och till svenska folket?

Prot. 2020/21:55

16 december

Migration

Anf. 175 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det snabba och raka beskedet är att utvisningar är en del av politiken. Det är det i dag, och det kommer det att vara i fortsättningen. Har man fått ett avslag på sin asylansökan ska man lämna landet under organiserade former.

Det som jag nästan tycker är lite smaklöst, om ledamoten Jonas Andersson ursäktar mig, är att vi gång på gång hör Jonas Andersson stå i denna talarstol och nästan göra sig till talesperson för de ensamkommande ungdomar som han har arbetat med. Han för deras talan när det gäller vad de vill ha av migrationspolitiken. När jag hör Jonas Anderssons anförande utgår jag från att de vill ha en migrationspolitik som inte gör det möjligt för dem att söka asyl i Sverige.

Jag har inte träffat just de ungdomar som Jonas Andersson har arbetat tillsammans med, men med förlov sagt tror jag att Jonas Andersson kanske skarvar lite grann på representantskapet i den frågan.

Vi tycker att det är viktigt med snabba besked. Det är därför vi, precis som jag sa i mitt anförande, skjuter till pengar till domstolarna. Det är glädjande att vi ser att tiden från ansökan till beslut går ned, för vi behöver en ordning där vi har snabba och rättssäkra beslut. Vi behöver en ordning där ett ja innebär att man kommer in i landet, får integreras och får möjlighet att skapa sig en framtid i Sverige medan ett nej däremot innebär att man får lämna landet. Så sker därför att vi också har utvisningar.

Vi har inte lagt fram några förslag på amnestier.

Anf. 176 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret!

Jag skulle vilja påstå att åtminstone era samarbetspartier uppfattar det så. Jag uppfattar det nog också som att det rör sig om rena amnestier.

Apropå det här med att vara talesperson är jag talesperson för Sverigedemokraterna när det gäller denna fråga. Jag vill egentligen följa upp detta genom att fråga ledamoten Larsson vad han generellt anser om att Sverige har en politik som lockar föräldrar att skicka sina barn över halva jordklotet, med flyktingsmugglare, på farliga resor genom säkert land efter säkert land för att de till sist ska hamna i Sverige.

Anser ledamoten att man har ett bra barnperspektiv här? För de flesta ensamkommande som jag har träffat genom åren – och jag har, återigen, träffat några stycken på 15 år – är separationen från föräldrarna det största traumat. De skickades iväg till ett främmande land mot sin vilja. Det skulle vara intressant att höra ledamotens uppfattning i den här frågan, speciellt då vi vet att en stor andel av dessa barn kommer från förhållanden som inte innebär att de har skyddsskäl. Det kan exempelvis handla om afghaner som har levt i Iran.

Anf. 177 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Skyddsskäl är ju grunden för att man ska få ett uppehållstillstånd som flyktning alternativt skyddsbehövande. Ledamoten Jonas

Andersson vet ju också att det inte är vi här i riksdagen som sitter och fattar beslut om huruvida personer har skyddsskäl eller inte, utan det är myndigheterna som gör det utifrån de konventioner som reglerar när man har skyddsskäl. Skyddsskäl är alltså grunden, och det är en väldigt bra ordning. När Sverigedemokraterna säger att också andra partier uppfattar det som en amnesti kanske det är bättre att ledamoten frågar de andra partierna hur de kan uppfatta det som en amnesti än att ställa frågan till mig.

Jag är stolt över att vi har kunnat ge skydd åt väldigt många människor som har flytt för sina liv. Vi har helt riktigt gjort bedömningen att om de har behövt fly för sina liv ska de ha status som flyktingar alternativt skyddsbehövande. Det är jag stolt över.

Anf. 178 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! I oktober, i dag för nästan på dagen två månader sedan, fick Rikard Larsson en debattartikel publicerad i Svenska Dagbladet. Jag läste den med stort intresse och fastnade för vad Rikard Larsson skrev. Han skrev så här: Vi socialdemokrater kommer att göra det som krävs för att Sverige får en permanent och stram lagstiftning.

Det är ett påstående som jag gärna skriver under på. Det är en ambition som jag delar. Men någonstans har det där påståendet inte åldrats så särskilt väl, för att uttrycka mig försiktigt. Anledningen till att jag säger så är att sedan riksdagsledamoten fick artikeln publicerad i Svenska Dagbladet har den regering i vilken riksdagsledamotens parti ingår lagt fram två förslag som båda syftade och syftar till att fler ska få stanna, först förslaget om en ny förordningsförändring och nu breddningen av den humanitära skyddsgrunden. Jag och riksdagsledamoten satt ju i Migrationskommittén tillsammans, och den skyddsgrunden är ju mycket bredare än den som vi diskuterade i kommittén och bredare än den som Socialdemokraterna i augusti ställde sig bakom.

Det är alltså en grupp som man riktar sig till som saknar asylskäl men som har fått stanna för gymnasiestudier. Nu ska det dessutom bli ytterligare en lagstiftning så att man kan säkra att de får stanna kvar.

Min fråga är: På vilket sätt kan man säga att det är stramt att inte ensklara av att låta asyllagstiftningen avgöra huruvida någon ska få stanna eller inte? Nu undergräver man det ju med ytterligare ett nytt beslut.

Anf. 179 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan, Hans Eklind! Vi sågs ju ett antal dagar i somras och diskuterade de här frågorna. Jag tror att Hans Eklind kommer ihåg att en av de frågor som vi då berörde i våra lite mer interna diskussioner, om jag får uttrycka det så, var om man när man gör tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel också behöver någon form av bortre gräns, det vill säga i de fall där det är alldeles orimligt att fortsätta med tidsbegränsade uppehållstillstånd utan man i så fall skulle beviljas permanent uppehållstillstånd.

I de diskussioner som vi hade, om jag nu får recensera och diskutera dem, landade vi gemensamt i att det nog inte är så klokt att ha den bortre gränsen utan att man nog ska fortsätta med tidsbegränsade tillstånd. Men när vi väl landade i detta och sedan lade fram ett förslag som innebar att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel så innebär det ju inte att regeringen, som ska skriva fram en proposition, sitter kvar med

frågeställningen. Vad händer då med dem som har varit här en lång period och har en väldigt stark etablering i Sverige? Är den lagstiftning som man då föreslår för den humanitära grunden tillräcklig?

I detta fall har regeringen gjort bedömningen att det finns ett antal fall som skulle falla mellan stolarna med en sådan lagstiftning och som det skulle bli alldeles orimligt att utvisa efter så lång tid. Det finns exempel när det gäller anhöriginvandring, till exempel om man lämnat ett äktenskap där det har förekommit våld. Ska då uppehållstillståndet fortsätta att gälla när man inte längre hänger på anknytningspersonen?

Jag skulle säga att det finns skäl att lägga fram ytterligare förslag. Det finns däremot inte skäl att dra de slutsatser som ledamoten gör att det innebär en kraftigt ökad invandring.

Anf. 180 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Rikard Larsson, för svaret!

Det är uppenbart att riksdagsledamoten inte ser några större konsekvenser. Å andra sidan har ni ju samarbetspartierna Centerpartiet och Miljöpartiet som har en helt annan uppfattning. Det här är någonting som de påstår kommer att leda till att fler får asyl i Sverige och får stanna. Med den nya breddade skyddsgrunden kommer det att säkerställa att människor som annars skulle lämna Sverige nu kommer att få stanna kvar.

Det är klart att ni är oense, och det har vi hört tidigare. Men så sent som i söndags kväll sa generaldirektören i tv att det nya regelverket kraftigt vidgar reglerna för vilka som kan få asyl. Då skickar man ju en signal. Jag vill därför ta Rikard Larsson lite grann på orden. Hur kan man säga att det är en stram och permanent lagstiftning som man eftersträvar, när man skickar en signal om att i Sverige får man förr eller senare alltid stanna.

Anf. 181 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att vi skickar den signalen. Jag hörde också intervjun med generaldirektören och noterade att han sa att han inte ville kommentera frågan därför att de just höll på att bereda den. Sedan gjorde han ändå vissa spekulationer. Jag tror att det är bra att vi inväntar att Migrationsverket har analyserat frågan innan vi drar slutsatser om vad Migrationsverket formellt sett tycker i frågan.

Jag kan inte svara för vad Centern och Liberalerna tycker. Det kanske de kommer att tala om här senare. Men för oss socialdemokrater är den humanitära skyddsgrunden, som vi diskuterar, fortfarande en ventil.

Man kan titta på siffror på vad liknande humanitära grunder har inneburit i beviljade uppehållstillstånd tidigare, och det har inte varit någon radikal ökning av det antal som har fått stanna i Sverige.

Anf. 182 JONNY CATO (C):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Runt om i världen flyr människor från krig och förtryck. Varje enskilt fall är en personlig tragedi. Centerpartiet är stolt över att Sverige under många år har tagit ett stort ansvar för att ge människor på flykt trygghet.

Under de senaste åren har tillfälliga lagar ersatt varandra. Människor har hamnat i kläm, och behovet av en mer långsiktig och hållbar migrationspolitik har, som Centerpartiet länge påpekat, blivit allt tydligare. Cen-

terpartiet har sedan länge arbetat målmedvetet och konstruktivt för att få på plats en permanent lagstiftning som ska vara medmänsklig, rättssäker och långsiktigt hållbar.

Det är beklagligt, som många före mig har påpekat, att Migrationskommittén inte lyckades enas om en bred överenskommelse. Det hade varit bra för Sverige men framför allt för människor på flykt som söker trygghet i vårt land.

Migrationskommitténs slutbetänkande är inte den perfekta vägen framåt och saknar vissa viktiga delar, exempelvis kvalificering in i välfärden. Det finns delar i betänkandet som är mindre bra, medan det finns delar som är bra och vissa som är riktigt bra, såsom att vi får en migrationslagstiftning som är mer i linje med andra europeiska länders och att vi möjliggör för barn att återförenas med sina föräldrar genom familjeåterförening.

En viktig del i den nya permanenta lagstiftningen är en bredare humanitär grund, som Centerpartiet under hela arbetet har kämpat för. Det skulle innebära en möjlighet för dem med de allra mest ömmande skälen att få stanna i Sverige. En sådan uppehållstillståndsgrund skulle ge mer långsiktiga förutsättningar för den som haft uppehållstillstånd, varit skötsam och har en stark anknytning till landet att stanna.

Den skulle också gälla för de unga människor som varit i Sverige med stöd av gymnasielagen och som uppfyller kraven. Detta är inte en lösning för alla, men det är en lösning för dem som har stark anknytning till Sverige. En sådan humanitär grund är oerhört viktig och avgörande för Centerpartiet i arbetet framåt.

En annan viktig del i en långsiktig migrationspolitik är ett effektivt och fungerande asylmottagande. Där kan Sverige bli bättre.

Inom ramen för januariavtalet har Centerpartiet därför drivit på för en utökad samhällsintegration. Den som kommer till Sverige och söker asyl ska känna till våra lagar och regler och hur vårt samhälle fungerar. Detta är viktigt både för den som kommer hit och får stanna här permanent och för den som lever i Sverige en kortare tid och kommer att behöva återvända till sitt hemland. Därför är vi stolta över att vi inom ramen för budgetsamarbetet möjliggör just detta.

Fru talman! Jag skulle också, precis som några andra, vilja prata om den mycket viktiga borgerliga, liberala reform som Alliansen gemensamt möjliggjort och som är helt avgörande för vår konkurrenskraft och våra företag, nämligen arbetskraftsinvandring.

Låt mig inledningsvis vara tydlig med att fusk och organiserad brottslighet inte hör hemma i någon del av samhället och inte heller inom arbetskraftsinvandring. Det är en problematik som vi ser allvarligt på och som behöver åtgärdas. Därför är det bra att vi har en utredning inom ramen för januariavtalet som tittar på just detta.

Detta får dock inte leda till att vi urvattnar hela systemet. Att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill detta är ingen nyhet, men att se andra borgerliga partier göra en kovändning i frågan om arbetskraftsinvandring är mycket tragiskt.

Många svenska företag och branscher, såsom skogsindustrin och it-branschen, är helt beroende av arbetskraft och kompetens från andra länder. Detta bidrar till svensk konkurrenskraft, till företags utveckling men också till det svenska samhället genom ökade skatteintäkter som kan användas till exempelvis skola, vård och omsorg i hela landet.

I januari ska Utredningen om arbetskraftsinvandring presentera ett delbetänkande om hur vi kan lösa problematiken med de skadliga kompetensutvisningarna och hur vi kan införa ett så kallat talangvisum.

Svenska företag behöver arbetskraftsinvandring, Sverige behöver arbetskraftsinvandring. Låt oss i stället för att slå sönder systemet laga det, utveckla det, samtidigt som vi en gång för alla tar ett krafttag mot fusk och mot organiserad brottslighet, för konkurrenskraft och för våra företags möjlighet att utvecklas.

Fru talman! Migrationsfrågan är en fråga som berör på riktigt. Det är en fråga som handlar om människors livsöden. Nästa år blir minst sagt ett formerande år för svensk migrationspolitikens framtid. Vi har en unik möjlighet att få en permanent och medmänsklig migrationslagstiftning på plats. Det är på tiden att Sverige äntligen får just detta: en permanent och medmänsklig migrationslagstiftning.

Anf. 183 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Tack, Jonny Cato, för anförandet! Jag tänker inte prata arbetskraftsinvandring – där står vi väldigt långt från varandra.

Jag är väldigt nyfiken på hur Centerpartiet ser på den här nya humanitära skyddsgrunden. När ni i förra veckan sa nej till att göra ändringar i den tillfälliga begränsningslagen och därmed vände de unga ryggen sa ni framför allt att det handlade om en oro för att en del unga, vars tillstånd går ut nu, inte skulle komma att omfattas av den här lagstiftningen.

När jag ser på den humanitära skyddsgrunden och när jag lyssnar och försöker att lite grann spå i kaffesump utefter vad migrationsministern säger uppfattar jag det som att det kommer att handla om människor som har ett tillstånd i grunden. De ungdomarna vars tillstånd går ut nu, den här veckan, i förra veckan och alldeles efter jul, kommer rimligtvis att vara tillståndslösa och därmed inte heller omfattas av den nya humanitära skyddsgrunden.

Det hänger inte riktigt ihop för mig. Jag skulle vilja att Jonny Cato beskriver för oss hur han ser på just den problematiken. Är det inte så att den här gruppen även i fortsättningen faller utanför? Anser ledamoten verkligen att det här kommer att vara en lagstiftning som kommer att beröra just de gymnasieungdomar som har gjort sitt bästa för att uppfylla de krav som finns?

Anf. 184 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Det finns många skäl till att Centerpartiet valde att landa som vi gjorde, och de skälen debatterade vi också här i kammaren i förra veckan.

De lagförslag som regeringen har aviserat har fortfarande inte sett dagens ljus. De är inte ens remitterade. Vi vet inte ens om de kommer att bli det. Det är regeringen som måste svara på frågan varför vi inte omfattar dem som har klarat av studierna allra snabbast och som kanske har drabbats mest av pandemin under hösten.

Centerpartiet har inte sagt att vi ställer oss bakom regeringens humanitära grund. Centerpartiet har presenterat hur vi vill se den humanitära grunden.

Jag hoppas att regeringen kommer att landa i en humanitär grund som är bra och som kan hjälpa ungdomar som har kämpat och slitit för att kom-

ma in i det svenska samhället och som har en väldigt stark anknytning till vårt land.

Anf. 185 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret, som också blir lite som att spä i kaffesump. Jag kan konstatera att Centerpartiet sa nej till en lagstiftning för att man inte tyckte att alla skulle komma att omfattas. Då sa man att man vill satsa allt på den humanitära skyddsgrunden.

Som jag ser det, och på det jag hör från regeringen, kommer detta inte heller att omfatta det, och då har ju Centerpartiet varken fått det i påse eller säck, om vi säger så. Då har man ju inte ens lyckats göra de viktiga ändringar som man hade möjlighet att göra i förra veckan.

Anf. 186 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Vi hade som sagt den här debatten i förra veckan, och en viktig del som jag påpekade då var att Centerpartiet sa att nu behöver vi sluta att lappa och laga i den tillfälliga lagstiftningen och få en permanent migrationslagstiftning. Det är detta.

Återigen måste regeringen, och kanske framför allt migrationsminister Morgan Johansson, svara på frågorna om hur han ser på sin humanitära grund. Det är väldigt svårt för mig att göra det.

Jag kan bara presentera vad Centerpartiet vill se, och det gjorde vi så sent som för några dagar sedan.

Anf. 187 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Centerpartiet har verkligen gett vindflöjeln ett ansikte. Det är alltid lika spännande att se åt vilket håll ledamoten Cato ska hamna under paraplyet långsiktigt hållbar migrationspolitik den här dagen.

Man talar om ansvar, och sedan landar man i amnestier. Det får vara slut på lappandet och lagandet, säger ledamoten Cato, för att i nästa andetag lappa och laga igen.

9 000 vuxna barn har kostat oss 5 miljarder bara på några år. Nu vill Centerpartiet ge samma möjlighet åt tiotusentals utlänningar.

Jag tycker att det här kräver vissa svar. Hur mycket kommer detta att kosta? Det dubbla, alltså 10 miljarder? Eller kanske 20 miljarder? Vi vet att det finns miljoner människor på flykt – i ordets vidaste bemärkelse förstås; många är också ekonomiska migranter.

Var drar Centern egentligen gränsen för vilka volymer vi kan ta emot? Finns det en gräns över huvud taget? Är det de 30 miljoner nya invånare som Annie Lööf nämnde för några år sedan som fortfarande gäller för Centern?

Hur ska man finansiera det här? Hur mycket vill Centerpartiet ta från den svenska välfärden för att finansiera detta? Är det sjukvården eller kanske fattigpensionärerna som ska betala? Eller vill Jonny Cato kanske höja skatterna för svenska arbetare och företag för att bekosta skydd åt människor som saknar skyddsskäl?

Anf. 188 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Detta är klassisk sverigedemokratisk migrationspolitisk retorik där man ställer grupper mot varandra, som ledamoten precis gjorde.

Man säger att vi inte har samma tolkning av vad som är en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Det är jag nog rätt så tacksam och glad för, för det skiljer sig väldigt mycket åt.

Man tar upp exempel som att 30 miljoner ska invandra, något som vi har hört Sverigedemokraterna prata mycket om genom åren. Sverigedemokraterna och Jonas Andersson vet att Centerpartiet vill ha en reglerad invandring i Sverige där ett nej ska innebära ett nej och där människor som har skyddsskäl ska få dessa prövade och få lov att stanna.

Anf. 189 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Cato för svaret.

Att ställa grupp mot grupp och göra prioriteringar och bortprioriteringar är något som varje politiker måste göra. Vi vet ju det. Det måste göras prioriteringar och bortprioriteringar, för vi har inget ymnighetshorn att ösa ur. Detta är kanske en lärdom som vore bra att göra även för Centerpartiet.

Jag har bara en snabb fråga när det gäller arbetskraftsinvandringen. Det talas om att den är en stor vinst för Sverige, och Jonny Cato var väldigt stolt över den. Men uppemot hälften av arbetskraftsinvandringen handlar ju om lågkvalificerade jobb, trots att Sverige är en av världens mest avancerade ekonomier och att hundratusentals utrikes födda i Sverige är utan arbete i dag.

I dagsläget är det pizzabagare, taxichaufför och servitris som är bristyrken i Migrationsverkets förteckning, inte dataingenjör eller spetskompetens. Detta ger vissa undanträngningseffekter på den svenska arbetsmarknaden. Är det verkligen så Centerpartiets migrationspolitik ska se ut när det gäller arbetskraftsinvandring?

Anf. 190 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för frågan! Jag tycker att den är relevant, och inte minst tycker jag att det i pandemins spår, med inreseförbud och annat, blir tydligt att arbetskraftsinvandring är viktigt för många människor. Jag träffade så sent som i våras skogsindustrin, som är helt beroende av utländsk arbetskraft för att klara av den verksamhet som bedrivs.

Sverige behöver arbetskraftsinvandring, och svenska företag behöver arbetskraftsinvandring. Jag tycker dock inte att det är rimligt att svenska politiker ska säga vilka branscher man får arbeta inom och inte. Det måste vara företagens behov som styr, inte vad Sverigedemokraterna eller andra partier tycker.

Anf. 191 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men sedan började riksdagsledamoten Cato prata om AKI, alltså arbetskraftsinvandring, och att borgerliga partier har kovänt.

Sverige är det enda landet i västvärlden som inte skiljer mellan lågkvalificerad och högkvalificerad arbetskraft. Vi bryr oss inte heller om huruvida det föreligger en brist på arbetskraft inom ett yrke eller inte. Detta tycker vi kristdemokrater att man ska åtgärda.

Migrationsforskaren Magnus Emilsson konstaterade för ett par år sedan att den svenska utformningen av arbetskraftsinvandringen strider –

precis så skriver han – mot de kunskaper som finns om hur en framgångsrik modell bör se ut.

I dag har vi en omfattande arbetskraftsinvandring, men av lågkvalificerad arbetskraft. Det är personer som tar jobb där vi har en egen arbetsför, men arbetslös, befolkning som i stället skulle kunna ta jobben. Vi ska inte importera arbetskraft från andra sidan jordklotet när vi har egen arbetskraft på plats som är arbetslös. Vi menar att arbetskraftsinvandringen måste justeras.

Min motfråga blir: Ser inte riksdagsledamoten att den arbetskraftsinvandring som vi har haft nu under en rad år är något helt annat än vad den var tänkt att vara från början?

Anf. 192 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag blir givetvis glad över att höra att Kristdemokraterna tycker att det är viktigt med högkvalificerad arbetskraft. Där är vi överens med regeringen om att införa ett visum för dem som har utbildning och som vill komma hit och arbeta eller starta företag. Jag hoppas att det är ett förslag som Kristdemokraterna kan ställa sig bakom.

Jag har en motfråga till ledamoten Hans Eklind: Tycker Kristdemokraterna att Arbetsförmedlingen och Migrationsverket är bättre på att bedöma vilken arbetskraft svenska företag behöver än vad företagen är själva?

Anf. 193 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Vi anser inte att det är svenska företag som ensamma ska göra den bedömningen. Det är det korta och tydliga svaret. Alltså: Vi måste kunna pröva om det är ett bristyrke. Om den lön som erbjuds är lägre än 35 000 kronor ska det prövas huruvida det är ett bristyrke eller ej. Vi vet att den arbetskraftsinvandring som finns i dag missbrukas. Det har kommit att bli ett sätt att kringgå vår asylslagstiftning.

Jonny Cato pratar om kovändning, men kanske är riksdagsledamoten inte rätt avsändare. Den 17 april sa Centern och Jonny Cato ja till förändringar för dem som omfattas av gymnasielagen. Den 30 november sa Centern nej till förändringar för dem som omfattas av gymnasielagen. Den 10 december sa Centern ja till förändringar för dem som omfattas av gymnasielagen.

Anf. 194 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Det är rätt stor skillnad när det gäller vad Centerpartiet sa, så där får jag faktiskt rätta Hans Eklind. Centerpartiet har aldrig sagt att vi inte vill göra förändringar för gruppen unga ensamkommande, utan det vi sa var att vi inte vill göra förändringar i gymnasielagen. Det är rätt stor skillnad.

Jag vill också vara tydlig med – jag tycker att jag har varit det här i kammaren tidigare under kvällen också – att Centerpartiet också tycker att vi ska motverka fusk, brottslighet och oegentligheter som finns i dagens system med arbetskraftsinvandring. Det var därför som vi tillsammans med regeringen breddade direktiven för utredningen om arbetskraftsinvandring – det står i januariavtalet – för det är en problematik som måste försvinna och som vi tillsammans måste bekämpa. Men detta ska vi göra samtidigt som vi värnar den mycket viktiga borgerliga, liberala reform som arbetskraftsinvandringen är.

Anf. 195 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag tror att det är omöjligt att klara av att hantera den stora utmaning som vi står inför på migrationsområdet utan att fördjupa Europasamarbetet. Jag noterar att ingen talare hittills i debatten, i alla fall inte vad jag har kunnat höra, har nämnt Schengen.

Det är ett faktum att vi delvis har ett gemensamt regelverk i Europa, att vi har en fri rörlighet inom stora delar av Europiska unionen och att vi har ett mycket omfattande sönderfall i vårt närområde, oavsett vilket i väderstreck vi tittar – inte Atlanten och inte norrut heller, men de andra väderstrecken. Österut, söderut och i Mellanösternregionen sker ett omfattande sönderfall.

Kombinationen av detta innebär dels att vi har mycket stora flyktingströmmar till Europa, dels att det som händer i Sydeuropa också påverkar oss i Sverige. Faktum är att vi både är en del av ansvaret för situationen och en del av lösningen på den. Det finns inte några isolerade öar på det sättet i Europa i dag.

Den absolut viktigaste frågan är att få till stånd ett fungerande, långsiktigt hållbart regelverk på europeisk nivå, och på svensk nivå givetvis. Men vi kan inte frikoppla vår migrationspolitik från det som sker på europeisk nivå. Hur löser man då det? Det är en svårhanterlig fråga, med tanke på att det finns så olika uppfattningar mellan medlemsstaterna i Europa, men i slutändan måste vi komma i mål med något.

Nu kämpar EU-kommissionen och ordförandelandet Tyskland med att försöka tröska igenom ett asylpaket. Det har gått fram och tillbaka under ett antal år. Det är en fråga om gränsförfaranden och hur situationen ska vara vid Europeiska unionens yttre gräns. Och det är fråga om att kunna få ett snabbt återvändande för dem som saknar asylskäl, vilket tyvärr är väldigt många av dem som söker asyl. Samtidigt måste man göra detta på ett sätt som gör att de människor som faktiskt har asylskäl får sin sak prövad. Det är en rätt delikat uppgift för Europeiska unionens länder, däribland Sverige, att kunna klara av detta.

På lite längre sikt är det avgörande att vi får en stabilitet i vår omvärld. Det är väldigt svårt att få stabilitet i länder som är i sönderfall, i länder som aldrig har sett demokrati, i länder som styrs av hårdhänta diktaturregimer och givetvis i länder som har präglats av krig och konflikter under årtionden. Men denna mödosamma vandring kommer i förlängningen att innebära att Europa behöver ta ett större ansvar för sitt närområde i form av breda avtal om utveckling, investeringar och så vidare.

Jag är lite orolig att man inom Europeiska unionen fokuserar alldeles för mycket på just återtagandedelen i dialogen och relationen med tredjeländer, av det skälet att länderna inte kommer att vara särskilt pigga på att skriva under avtalen om det är det enda man erbjuder dem. Vi måste i stället se att vår kontinent – som är väldigt rik, dynamisk, tillväxtorienterad och så vidare – kommer att behöva bidra med mer, och det kommer att kräva ett fördjupat Europasamarbete. Jag tror att man är naiv om man tror någonting annat.

Om vi därtill tittar på de flyktingströmmar som kommer och den humanitära hjälpen till dem ser vi att hjälpen är försvinnande svag. Året är nästan slut, men FN:s appell för att hjälpa Syrienflyktingarna är bara uppfyllt till 35 procent – trots att vi snart är framme vid julafton. Appellen för flyktingarna i Venezuela, som är den näst största flyktingkatastrofen i

världen just nu och som får enorma konsekvenser för Venezuelas grannländer i Sydamerika, är uppfylld till 46 procent. Appellen för Sydsudan är bara uppfylld till 10 procent, trots att året snart är slut. Appellen för Demokratiska republiken Kongo är bara uppfylld till 7 procent, vilket är försvinnande lite. Detsamma gäller Afrikas horn och Jemen – 34 procent, alltså ungefär en tredjedel av behovet.

Så länge länder inte är beredda att finansiera den humanitära internationella hjälpen till flyktingar riskerar det självklart att ytterligare trigga flyktingströmmar och så vidare. Som ett demokratiskt, rikt, fritt och välmående land med fungerande institutioner har Sverige ett ansvar att ställa upp för människor som flyr undan förtryck och krig.

Vi har också tagit ett mycket stort ansvar. Om vi tittar per person har vi tagit ett *avsevärt* mycket större ansvar än de allra flesta länder runt omkring oss – än samtliga länder runt omkring oss, skulle jag faktiskt vilja hävda. Och vi ska fortsätta ställa upp. Vi har ett mycket ambitiöst kvotflyktingmottagande, och vi har en lagstiftning som låter konventionsflyktingar och skyddsbehövande konvergera snarare än gör en stor åtskillnad mellan dessa grupper.

Vi måste dock även se att vårt mottagande kommer att behöva förändras en del framöver. Precis som alla länder har vi nämligen en välfärdsstat att finansiera och en integration att hantera. Vi har en situation i vårt land som innebär att ett kraftigt ökat mottagande av asylsökande och anhöriginvandrare till Sverige riskerar att leda till att många bostadsområden får mycket svårt att hålla näsan över vattenytan. Vi ser en ökad trångboddhet och oerhörda svårigheter för socialtjänst, skola, polisväsen och så vidare att klara detta.

Jag är övertygad om att Sverige har kapacitet att hantera de utmaningar vi står inför, men vi måste förstå att det finns en motsättning mellan att å ena sidan ha ett mycket omfattande mottagande, en bristfällig integration och en rätt hårt reglerad arbetsmarknad och å andra sidan ha kanske världens mest ambitiösa välfärdsstat. Hur löser vi då det, fru talman? Jo, vi får till stånd en bred överenskommelse om migrationspolitiken, vilket vi har försökt göra under ett års tid i den migrationspolitiska kommittén.

Från Liberalernas sida instämde vi i stort sett i förslaget i betänkandet, men vi har två reservationer; en av dem gäller en konkret lagstiftningspunkt som rör försörjningskrav kring anhöriginvandring. I övrigt är vi helt in line, som man säger, med betänkandets förslag. Sedan finns det givetvis frågor som inte behandlas i betänkandet och där vi har uppfattningar. Socialdemokraterna har ingen reservation alls, och några partier här inne har ganska få reservationer.

Det borde finnas förutsättningar för partierna i den här kammaren att enas om en bred, långsiktigt hållbar migrationspolitik för Sverige – inte bara för politikens skull och för förtroendet för riksdagen utan framför allt för de människor som söker asyl och behöver veta vad som gäller, liksom för våra möjligheter att långsiktigt vara ett invandringsvänligt land.

Avslutningsvis, fru talman: Om vi inte lyckas få till stånd en långsiktigt hållbar migrationspolitik och inte klarar att hantera utanförskapet i många områden i Sverige tror jag att det kommer att innebära att folkets förtroende för att vi ska ha en generös och human invandringspolitik ytterligare försvagas. Det kommer att driva politiken i en mer polariserande riktning. Det blir mer konfliktfyllt, och det blir ökad främlingsfientlighet och ökad

rasism som en reaktion mot att politiken inte klarar av att hantera dessa utmaningar. Därför är detta en oerhört viktig fråga för Sverige – och det är en viktig fråga för hela Europeiska unionen.

Prot. 2020/21:55
16 december

Migration

Anf. 196 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Rätten att söka asyl är en grundläggande mänsklig rättighet. Om du en dag tvingas fly för ditt liv har världens länder lovat varandra att du ska få möjlighet att söka skydd.

Miljöpartiet kommer att försvara asylrätten mot varje försök att förminska eller inskränka den. När Moderaterna i somras pekade ut Miljöpartiet som den gröna elefanten i rummet för att vi stoppade en överenskommelse om Moderaternas volymmål var vi stolta. Vi önskar att det gick att sätta ett tak för lidande och krig, men vi är inte beredda att sätta ett tak för solidaritet och medmänsklighet.

Precis som en majoritet av Sveriges befolkning står Miljöpartiet för en human flyktingpolitik där barn får växa upp med sina föräldrar. Därför kämpade vi hårt för att få igenom en utökad rätt till familjeåterförening när vi förhandlade om januariavtalet. Miljöpartiet står upp för en human flyktingpolitik där sjuka inte utvisas till platser där de inte kan få vård. Därför är jag stolt över att regeringen nyligen presenterade ett förslag om en starkare humanitär skyddsgrund för barn, en ny humanitär skyddsgrund för vuxna och dessutom bättre möjlighet till familjeåterförening för både kvotflyktingar och alla de som av olika skäl inte har kunnat leva som sambo med den de älskar före flykten.

Miljöpartiet kämpar också för de ungdomar som kom till Sverige som barn och som nu är en del av vårt samhälle. Det är ungdomar som skulle ha fått stanna om allt varit som vanligt men som drabbats av olagligt långa handläggningstider, rättsosäkra åldersuppskrivningar och nu coronapandemin. Precis som vi har gjort lättnader för många grupper i samhället som har drabbats av pandemin bör vi göra det även för dessa ungdomar.

Miljöpartiet är starkt kritiskt till många av förslagen från Migrationskommittén. När remissinstanserna nu har sagt sitt kan vi tydligt se att förslag som har kallats extrema när vi har fört fram dem nu förs fram av domstolar, myndigheter, Röda Korset, Amnesty och Svenska kyrkan. Fler partier borde ta till sig av den kritik som nu riktas mot Migrationskommitténs förslag.

Den nya humanitära grunden för vuxna som har en anknytning till Sverige var helt nödvändig för att lösa några av problemen med Migrationskommitténs förslag och inte orsaka orimliga och inhumana resultat. Ett exempel är att utan den humanitära grunden riskerar 15-åringar som kommer till Sverige med en förföljd förälder att utvisas på 18-årsdagen.

En inhuman flyktingpolitik som leder till orimliga resultat för människor kommer aldrig att bli långsiktigt hållbar. Kraven på förändringar kommer att dugga lika tätt som reportagen om hur utsatta människor hamnat i kläm.

Fru talman! Människor som flytt till Sverige för skydd här måste ges bästa möjlighet att etablera ett liv här och bli en del av Sverige. En human migrationspolitik handlar om att stå upp för asylrätten men också om att ge dem som kommit hit en möjlighet att etablera sig.

Vi är bekymrade över att så många som förespråkar minskat flyktingmottagande förvränger debatten om etableringen med väldigt dåligt underbyggda argument. Om man säger att asylrätten ska villkoras med hur väl vårt samhälle klarar av att integrera människor hamnar man helt fel. Det blir då ganska tydligt att det man vill komma åt faktiskt inte är en god integration, utan målet är att minska invandringen i sig. Om vi försämrar möjligheten till integration genom en problematisk migrationspolitik blir ju allting helt omvänt.

Miljöpartiet efterfrågar en saklig diskussion om vilka insatser som effektivt leder till ett självständigt liv för dem som har beviljats skydd från krig och förföljelse och hur vi gör dem till en del av vårt gemensamma välfärdsbygge. Det handlar som vi ser det om en snabb och rättssäker handläggning och om tidiga kontakter med det svenska samhället, där det svenska språket är centralt. Därför har vi länge drivit på för att ge Migrationsverket och migrationsdomstolarna tillräckliga medel för att kunna hantera handläggningen och för att ge asylsökande möjlighet att lära sig språket från dag ett och få tillgång till arbetsmarknaden.

En otroligt central del i detta är att uppehållstillstånd är någonting man kan lita på. Att veta vad som gäller är grundläggande när man ska etablera ett nytt liv här i Sverige.

En annan helt avgörande faktor för integrationen är möjligheten att samla familjen. Oro över sin egen framtid, liksom oro över en familj som finns i ett flyktingläger eller i en krigssituation, är en väldigt dålig förutsättning för fokus på utbildning, på att söka sig ut på arbetsmarknaden eller på att få igång ett företag och kunna försörja sig. Att motarbeta familjeåterförening är alltså inte bara cyniskt utan också ett dåligt sätt att lägga grunden för en bra etablering och integration.

Dessutom vet vi att barn som kommer till Sverige tidigt har mycket bättre möjligheter att klara sig igenom skolan med tillräckliga resultat. Det är ännu ett skäl att inte arbeta för att familjeåterförening ska ske sent i barnens liv utan snarare tidigt.

Fru talman! För en bra integration måste vi jobba hårt också med områden som ligger utanför själva migrationspolitiken. Det handlar om att etableringsprogrammet, skolan, vuxenutbildningen, sfi, bostadspolitik och arbetsmarknadspolitik måste samverka.

Asylsökande är ingen homogen grupp. Därför menar vi att staten behöver ta ett större ansvar för en mer individanpassad etableringsprocess. Ett särskilt fokus bör läggas på nyanlända kvinnors väg till egen försörjning.

För att förbättra integrationen behöver vi också öka den sociala rörligheten i samhället. Det handlar om vuxenutbildning, minskad skolsegregation och bättre möjligheter att ta sig in på bostadsmarknaden och få en fast bostad i Sverige.

Fru talman! Miljöpartiet har aldrig hymlat med att mottagande av flyktingar innebär utmaningar i form av introduktion till arbetsmarknaden, bostadsförsörjning och en god skolgång. Vi har också tydliga förslag för att förbättra denna process. Vi anser att Sverige har kapacitet att både värna asylrätten och bedriva en human migrationspolitik och en effektiv etableringspolitik.

Anf. 197 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite olyckligt att humanistargumentet har kidnappats av Miljöpartiet. Resurser är begränsade. Alternativet för privatpersoner är till exempel *Lyxfällan* eller kanske skuldsanering. Detta finns inte för staten. Det innebär att det krävs prioriteringar och bortprioriteringar. Allting kommer med en alternativkostnad.

Miljöpartiets humanism sträcker sig till dem som har resurser, styrka och kontakter för att betala flyktingsmugglare för att ta dem över gränsen till Sverige. De som gör den resan får kosta hur mycket som helst. När de får kosta pengar för att ni vill vara humana får någon annan vara utan samma pengar – alternativkostnader.

En asylsökande som får uppehållstillstånd i Sverige kostar pensions-systemet netto 800 000 kronor. Asylprocessen kostar tiotusentals eller kanske hundratusentals kronor. Sedan tillkommer det faktum att inte ens hälften är självförsörjande efter mer än tio år i landet. När det gäller asylsökande från vissa länder blir majoriteten aldrig självförsörjande.

Då måste man ställa sig frågan: Hur många kunde man hjälpa på plats för samma pengar – kvinnor, barn, fattiga? Det handlar om att ge tak över huvudet, filt, sängplatser, medicin, vatten, mat och basal hjälp till dem som behöver det.

Det Miljöpartiets humanism gör är att stjäla resurserna direkt ur munnen på dem som är mest utsatta. Vår humanism fokuserar på den totala motsatsen.

Anf. 198 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Det föreligger uppenbarligen ett missförstånd. Vi har aldrig någonsin försökt ta monopol på humanism. Vi välkomnar alla in i humanismens hörna. Här finns plats, precis som det finns plats i Sverige. Sverigedemokraterna är välkomna. Alla riksdagens ledamöter är välkomna in i humanismen.

Tyvärr känner vi oss ofta alldeles för ensamma i debatten i den här delen. Humanismen präglar inte längre debatten om migration i Sverige, och det är jag den första att beklaga.

Bilden att vi vill möjliggöra asyl bara för dem som lyckas ta sig till Sveriges gräns är också fel. Vi har verkat för fler vägar in för att söka asyl lagligt. Vi tycker att dessa vägar behöver utökas, till exempel att göra det möjligt för fler att söka asyl på plats, där man är.

När vi pratar kostnader vill jag konstatera en sak: Sverige hade varit ett helt annat land med en helt annan välfärd om vi hade haft de stängda murar som Sverigedemokraterna drömmer om. Vi har *så* många som har kommit hit till Sverige, en del för att söka skydd och en del för att de bara velat bo här, som nu bidrar till vår välfärd – i vården, i hemtjänsten, i näringslivet. Vi hade varit ett oerhört mycket fattigare land utan dessa människors bidrag till vårt gemensamma välfärdsbygge.

Jag är orolig för vad stängda gränser betyder för möjligheten att upprätthålla välfärden i Sverige framöver.

Anf. 199 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag tror att det har skett en missuppfattning här. Sverigedemokraterna har aldrig stått för stängda gränser eller stängda murar. Det finns bra in-

vandring, och det finns invandring som är mindre bra för samhället. Det finns sådan invandring som tillför väldigt mycket, och det finns sådan som är väldigt kostsam generellt sett. Det missförståndet kan vi klara upp på en gång.

Miljöpartiets problem är just precis det som ledamoten säger: Ni vill inte bara ge asyl till dem som har kommit till Sverige, utan ni vill även utvidga det till egentligen de flesta.

Problemet är att man saknar insikt i att det krävs prioriteringar. Resurserna är begränsade. Rent krasst hjälper er humanism färre, och den hjälper framför allt män som har styrkan att ta sig hit till Sverige genom massor av säkra länder. Pengarna som det kostar tas direkt från de kvinnor, barn och fattiga som blir kvar i närområdet.

Anf. 200 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Vi verkar vara många som drömmer om en värld med färre krig och mindre misär. Men metoden att verka för det stavas faktiskt ”biståndspolitik”. Biståndspolitik är en sak som behöver kosta. Det är oerhört viktigt för Sverige att kunna ha både en generös migrationspolitik och en stabil biståndspolitik.

Tyvärr saknar ledamoten möjlighet att replikera, men i den budget som Sverigedemokraterna har lagt fram går det att se att det där med att hjälpa på plats finns det ingenting av. Det går att läsa i budgeten. Man vill varken ha migration till Sverige eller ett aktivt arbete med att faktiskt hjälpa de människor som fastnar i krigsområden.

Anf. 201 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill först av allt tacka för en intressant debatt så här under eftermiddagen och kvällen. Särskilt tack för några av de inlägg som har gjorts från Centern och Liberalerna! Det har varit konstruktiva inlägg, tycker jag, som bådär gott i den fortsatta processen med migrationsbetänkandet och det vi ska komma fram till. Naturligtvis har även Rikard Larsson och Karolina Skog gjort bra inlägg, men that goes without saying, så att säga.

Jag tog några repliker tidigare i debatten med Moderaterna och KD för att visa hur inkonsekvent deras linje är, framför allt när det gäller integrationsfrågorna. Å ena sidan talar de om hur viktigt det är att människor kommer i arbete och att barnen får stöd, å andra sidan lägger de fram förslag om vårdnadsbidraget som innebär att invandrarkvinnor hålls borta från arbetsmarknaden och att deras barn hålls borta från barnomsorgen.

Det är faktiskt det som det förslaget handlar om. Det skulle vara ett grundskott mot allt vad integration heter om det gick igenom. Det blir väldigt tydligt, och vi lär återkomma till detta i de kommande diskussionerna.

Sverige är i dag ett land präglat av mångfald. 20 procent av vår befolkning är född i ett annat land. En femtedel av arbetskraften, uppemot 1 miljon människor som har sina rötter i ett annat land, vaknar varje morgon i Sverige och går till jobbet i industrin, på byggen, i handeln, vid polisen, i försvaret och, kanske värt att särskilt notera just nu, i vården och omsorgen.

När vi nu genomgår den svåraste prövningen för svensk sjukvård och omsorg i modern tid kan vi se att 34 procent av läkarna är födda i ett annat

land och att detsamma gäller för nästan 40 procent av vårdbiträderna och 30 procent av undersköterskorna. Det ska man kanske tänka på ibland, särskilt nu när så många partier gör allt de kan för att ständigt utmåla invandrare som ett problem, ja, inte sällan som roten till allt ont.

Men så är det inte. Mångfalden är ett faktum i vårt land, och det har i dessa dagar blivit viktigare än någonsin att säga att det moderna Sverige består av 10 miljoner människor med olika bakgrund, olika ursprung, olika religioner och olika hudfärg. Men det som förenar oss är att vi alla är lika mycket värda och att vårt gemensamma hem är Sverige.

Integration handlar just om att få alla de här olika delarna att fungera som en helhet baserad på våra grundläggande värderingar om demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Det är inte alltid lätt att göra det, men det går, och vägen till integration heter arbete.

Den här hösten är det exakt fem år sedan den stora flyktingkrisen. Hösten 2015 tog Sverige emot över 100 000 asylsökande. De flesta kom från krigets Syrien. Vi klarade då av att ge alla tak över huvudet och mat för dagen genom en enorm ansträngning av Migrationsverket, kommunerna och civilsamhället. Det var bra. Men det var också uppenbart för de flesta att Sverige inte skulle kunna fortsätta att ta emot i den takten. Vi var tvungna att sätta stopp för att kunna ge alla dem som redan kommit ett bra mottagande och en god chans till integration.

Då fick vi införa gränskontroller den 12 november 2015. Vi fick införa id-kontroller den 4 januari 2016. Vi fick ta ned asyllagstiftningen till EU:s miniminivå med den tillfälliga lagen som trädde i kraft den 20 juli 2016.

Det var jag som var ansvarig minister då också. Det var inte den enklaste politiska uppgift som vi har haft att utföra och inte heller den mest populära. Detta var mycket kontroversiellt och mycket omstritt. Det var till exempel knappt att vi fick igenom förslaget om id-kontrollerna i den här kammaren. Moderaterna till exempel orkade inte rösta för id-kontrollerna vid den tidpunkten.

Men vi gjorde det, och det var helt nödvändigt och gav också resultat. Sedan 2015 har antalet asylsökande till Sverige minskat med över 90 procent, och i dag har vi den lägsta nivån på 20 år. Men inte bara antalet asylsökande har minskat, utan också andelen som kommer till Sverige har minskat. Som mest tog Sverige emot 12 procent av alla asylsökande som kom till EU. I dag är det 3 procent, alltså motsvarande ungefär den andel som Sverige har av EU:s befolkning och bnp.

Det här gav oss andrum så att vi kunde koncentrera oss på att integrera alla som hade kommit och bygga bostäder, bygga ut skolor och sjukvård, skapa snabbspår in på arbetsmarknaden för de tiotusentals nyanlända och samtidigt avvisa och skicka hem dem som inte fått uppehållstillstånd.

Det var många som sa då, för fem år sedan, att vi aldrig skulle klara detta, att statsfinanserna skulle haverera, att arbetslösheten skulle skena och att socialbidragstagandet skulle gå i taket. I dag vet vi att inget av det slog in. Tvärtom sjönk statsskulden under förra mandatperioden med 130 miljarder kronor. Under förra mandatperioden sjönk också arbetslösheten med en femtedel. Under förra mandatperioden sjönk socialbidragstagandet med nästan 10 procent.

Olyckskorparna för fem år sedan fick alltså fel. Den viktigaste förklaringen till det är att med vår politik kom allt fler nyanlända i arbete allt snabbare.

Jag sa i ett tidigare replikskifte att under alliansåren var integrations-takten bedrövlig. Det tog i genomsnitt nästan tio år innan hälften av de nyanlända hade etablerat sig på arbetsmarknaden. Så var det då. Vi nästan halverade den tiden ned till 4–5 år.

Under förra mandatperioden kom alltså nyanlända i arbete nästan dubbelt så snabbt som under alliansåren trots att vi hade tagit emot så många flyktingar. Egentligen, om man tänker på det, är det remarkabelt.

Det var bra det vi gjorde då, men vi kan inte göra om det. Vi ska inte behöva göra om det, för det är inte säkert att vi kommer att klara av det lika bra nästa gång.

Jag är i grunden stolt över att vi sedan kriget bröt ut i Syrien 2011 har gett skydd åt över 180 000 flyktingar från det kriget. Det är män, kvinnor och barn som annars kanske hade gått under. Det är Sveriges största humanitära insats någonsin. Det slår allt annat. Det är jag i grunden som sagt stolt över.

Men alla förstår nog att det inte är rimligt eller hållbart om Sverige och några andra länder skulle fortsätta att ta ett oproportionerligt stort ansvar. Därför ska vi ha ett gemensamt EU-regelverk där vi hjälper varandra och där vi skapar ordning och reda i stället för det kaos som vi upplevde för några år sedan. Ett sådant regelverk utformas just nu under Ylva Johanssons ledning i EU-kommissionen.

Men ännu viktigare är insikten om att ett land inte kan ha en asyl-lagstiftning som väsentligt avviker från övriga EU-länders. Framtidens asyl-lagstiftning måste vara i nivå med övriga EU-länders, men det måste samtidigt vara humant, rättssäkert och bidra till ökad integration.

Ett sådant förslag har vi nu fått från Migrationskommittén. Jag tycker att det ser i huvudsak bra ut. Det innebär en övergång till tillfälliga uppehållstillstånd. Men det bygger också på en rimlig balans mellan rättigheter och skyldigheter.

Asylrätten upprätthålls. Den som behöver skydd ska få skydd, först genom tillfälliga uppehållstillstånd. Men efter tre år kan man ansöka om permanent uppehållstillstånd som man kan få om man uppfyller vissa krav: att man kan försörja sig, att man har grundläggande kunskaper i svenska och om hur det svenska samhället fungerar och att man inte har begått några brott. Det innehåller rättigheter och skyldigheter – rätten till skydd men skyldigheten att göra vad man kan för att komma in i det nya samhället, för att integreras. Det är klart, det är tydligt och det är enkelt för alla att förstå.

De här lagförslagen är ute på remiss. Vi räknar med att under våren komma till riksdagen med förslaget, för att kunna ha en ny lag på plats den 20 juli 2021. Jag hoppas på ett bra samarbete med riksdagen i denna oerhörd viktiga fråga under våren.

Asyllagstiftningen blir en stor uppgift. Men en annan stor uppgift på området kommande år blir att också reformera reglerna för arbetskraftsinvandring. Jag tror att så gott som alla nu förstår att den reform som genomfördes av Moderaterna för tio år sedan har blivit ett totalt misslyckande. Det bekräftades så sent som i går av Riksrevisionens skarpa kritik. För ett år sedan kom också alla myndigheter som jobbar mot organiserad kriminalitet med precis samma hårda kritik.

Arbetskraftsinvandringsreglerna som de nu ser ut bjuder in till exploatering av de anställda, till människohandel, till orimliga arbetsvillkor och till fusk och fiffel med skattemedel. Det kan väl egentligen ingen vara överraskad över. Det sa vi socialdemokrater och fackföreningsrörelsen från första början, redan för tio år sedan. Vi visste och såg att det var ett rent beställningsverk från arbetsgivarna, rättare sagt från de oseriösa arbetsgivare som gärna vill ha billig och skrämmd arbetskraft som man kan köra med lite hur man vill, få att arbeta för 30 kronor i timmen och låta bo i en källare. Det är precis så det ser ut.

Fru talman! Här finns en mycket tydlig klassaspekt. Sverige är det enda landet i världen som har arbetskraftsinvandring också för yrken där vi inte har någon brist. Jag tror inte att några andra länder har det. Vi har arbetskraftsinvandring för städare, för diskare och för fönsterputsare. Man kan räkna ut med en krokig pinne att de låglönegrupperna löper mycket större risk att utnyttjas, särskilt när de kommer till ett land som redan har 450 000 arbetslösa.

Vi har vidtagit åtgärder mot detta. Vi har ökat arbetsplatsinspektionerna. Vi har fördubblat sanktionsavgifterna för oseriösa arbetsgivare som anställer arbetskraft som inte har uppehållsrätt i landet. Vi har infört en ny straffrättslig lagstiftning som rör just människoexploatering. Men det är helt uppenbart att vi måste göra mycket mer.

Nu tillsatte vi en översyn, en utredare som ska föreslå åtgärder mot fusk och exploatering. Vi ska få ett första delbetänkande i februari. Men jag kan redan här och nu säga att en av våra mest prioriterade frågor är att städa upp i den arbetskraftsinvandringsreform som var så feltänkt från början. Jag tror att också dess forna förespråkare börjar tänka om. Det finns en del exempel på det redan i den här debatten. Det är i så fall bra.

Det här är en lagstiftning som helt och hållet utgår från arbetsgivarnas intressen, som fullständigt negligerar löntagarna och som öppnar för fusk och fiffel med skattebetalarnas medel. Därför måste detta reformeras. Men det kommer inte att ske utan konflikt. Det är klart att de arbetsgivare som nu utnyttjar och exploaterar fattiga människor från andra sidan jorden inte kommer att ge sig i första hand. De kommer att mobilisera alla sina lobbyistorganisationer och pr-byråer för att stoppa alla förändringar.

Det kommer att bli en konflikt om detta. Men det är i så fall en konflikt som vi måste ta. Jag litar på att det nu finns en gryende insikt om detta, också bland de flesta partierna i riksdagen så att det kan tas ett avgörande beslut som reformerar detta system i grunden.

Anf. 202 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! När jag hade hållit mitt anförande tog migrationsminister Morgan Johansson replik på mig. Temat var Moderaternas vallöften inför valet 2022. Kommer Moderaterna att ge vika för Kristdemokraternas vilja att återinföra vårdnadsbidraget? Det är intressant att just Moderaternas vallöften inför 2022 intresserar migrationsministern, fru talman. Det är valet 2022 vi pratar om.

Det gjorde mig intresserad av vilka vallöften Socialdemokraterna gick till val på 2018. Man gick till val på att man ville ha kraftigt begränsad invandring. Men efter att man bildade regering har allt man har rört vid i stället genererat ökad invandring.

Morgan Johansson kräver att jag på förhand ska ge besked om vilken politik Moderaterna kommer att föra i den här kammaren när vi bildar regering. Min fråga till migrationsministern blir: Varför gör ni i regeringsställning tvärtom mot det ni sa inför valet? Invandringen har snarare ökat med er politik. Det gör den med de här förslagen jämfört med de löften som ni gick till val på 2018.

Anf. 203 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är nog inte bara jag som är intresserad av vilka frågor Moderaterna och andra partier kommer att gå till val på 2022. Det tror jag att de flesta är.

Jag pekar bara på inkonsekvensen i att stå här i talarstolen och tala om hur viktigt det är att få ut människor på arbetsmarknaden och att folk går till jobbet, särskilt de utrikes födda kvinnorna, och i nästa andetag öppna för ytterligare vårdnadsbidrag, så som man alltid gör. Det innebär att invandrarkvinnor får betalt för att fortsätta vara hemmafruar. Det var inkonsekvensen i det som jag satte sökljuset på.

Jag kan fråga Arin Karapet en gång till. I sin replik till mig öppnade han för att införa vårdnadsbidraget 2022. Förstår han inte vilka förödande konsekvenser det får för integrationen om man låser in kvinnor i det systemet och dessutom stoppar deras barn från att ta del av barnomsorgen? Den frågan återstår för honom att svara på.

Fru talman! Det är inte sant att vi har ökat asylmottagningen – snarare tvärtom. Sverige har nu det lägsta asylmottagandet på 20 år, inte bara som antal utan också som andel. När Moderaterna styrde Sverige tog Sverige som sagt emot 12 procent av alla asylsökande som kom till EU. I dag tar vi emot 3 procent. Sedan 2015 har det minskat med 90 procent i reella tal.

Nej, vår ingång är att Sverige tog emot väldigt många under en följd av år. Jag är stolt över att vi har kunnat ge skydd åt så pass många. Men vi kan inte fortsätta ta emot fler än vår andel av dem som kommer till EU. Vi ligger ungefär där nu. Men påstå inte att asylinvandringen har ökat under vår tid. Det är faktiskt precis tvärtom.

Anf. 204 ARIN KARAPET (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna gick till val på att det inte skulle bli några mer undantag i migrationspolitiken. Efter valet har man gjort eftergift efter eftergift till Miljöpartiet. För bara någon vecka sedan försökte man driva igenom en förordningsändring. Man ville ha undantag för alla vuxna ensamkommande som saknar skyddsskäl och som redan har fått sin sak prövad. Ingen annan grupp i vårt samhälle har fått lika många möjligheter och chanser som den gruppen. Det är tack vare att politiken håller på och lappar och lagar med era undantag, Morgan Johansson. Det är inte de individerna det är fel på utan politiken.

Nu ville man göra en ny uppluckring på humanitär skyddsgrund och menade att det skulle leda till minskad invandring, när allting tyder på att invandringen kommer att öka. Morgan Johansson är alltså inkonsekvent som minister när det gäller vad han gör efter valet jämfört med vad han sa före valet.

Anf. 205 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! När jag tog över denna portfölj för sex år sedan tog Sverige emot ungefär 12 procent av alla asylansökningar, efter att Moderaterna drivit fram en lagstiftning som var Europas mest generösa och därmed ledde Sverige in i krisen. Jag tog ansvar för krisen och var med om att driva igenom beslut som gjorde att vi kunde hantera den. Sedan vi tillträdde har antalet asylansökningar som sagt minskat med över 90 procent.

Den bild som Arin Karapet försöker ge – att vi på något sätt har ökat asylmottagandet – är alltså fullständigt felaktig. Det har vi inte. Det är snarare tvärtom; vi har nu det lägsta på 20 år.

Moderaterna är oerhört fixerade vid de ensamkommande. I debatten används olika siffror när det gäller hur många de är: 13 000, 9 000 eller 7 000. De är i denna grupp 5 800 som just nu omfattas av gymnasielagen. Jag tyckte och tycker fortfarande att det fanns och finns skäl att nu, när coronasituationen är som den är, göra lättnader också i det regelverket. Men detta välter inte på något sätt svensk migrationspolitik.

Anf. 206 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tänkte när vi har ministern i kammaren passa på att ta upp rapporten i Sveriges Radios *Ekot* om den ukrainska jobbagenturen som utnyttjar det svenska asylsystemet. För er som inte känner till det säljer företaget alltså jobbresor till Sverige och hjälper sedan den som betalar för detta att söka asyl i Sverige med falska asylberättelser och så vidare. Det är inte asyl som är själva poängen utan att få ett arbete.

Den möjlighet som man utnyttjar kallas för spårbytet, och vi i Kristdemokraterna driver att den möjligheten ska tas bort. Där var vi tidigare överens med Socialdemokraterna, men nu har de bytt fot och har tillsatt en utredning som ska se över om möjligheten till spårbyte kan breddas och underlättas.

Min fråga till ministern handlar egentligen om arbetskraftsinvandringen, för jag tycker att detta hör ihop. Jag förstår inte riktigt linjen inom socialdemokratin. På Socialdemokraternas hemsida står det nämligen att ”arbetskraftsinvandring bara ska tillåtas när det inte går att hitta rätt personer i Sverige”. Ännu ett citat: ”Jobb som kräver kort eller ingen utbildning ska i första hand gå till arbetslösa personer som redan bor i Sverige.”

Jag tänker att det finns möjligheter för socialdemokrater och kristdemokrater att mötas här. Men min fråga blir hur detta går ihop med spårbytet. Det är någonstans där det blir lite svårt att följa tankegången. Jag hade förstått om Socialdemokraterna hållit kvar vid sin tidigare åsikt att spårbyte inte var något man ville ha kvar. Men nu när man vill ha det kvar och dessutom underlätta det öppnar man möjligheten att där vi har egen arbetskraft få in människor som tar arbetstillfällen i Sverige. Detta är en konkret fråga till Morgan Johansson.

Anf. 207 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag får börja med att reda ut detta. Den ukrainska jobbagenturen utnyttjar inte själva spårbytet. Det var inte så de jobbade, utan de jobbade med möjligheten för dem som söker asyl att jobba under tiden

asylprövningen sker – det som kallas för AT-UND, det vill säga arbetstillstånd under den tiden.

Det här kommer man inte åt genom att röra spårbytet, för det har inte med detta att göra. Man kommer åt det genom att ha en lagstiftning som gör att man snabbare kan behandla ansökningar från länder med väldigt låg beviljandegrad – de som finns på en så kallad säkra länder-lista. Regeringen kommer i morgon att besluta om att lägga fram en proposition för riksdagen om att införa en sådan lista.

Om Ukraina sätts upp på säkra länder-listan innebär det att asylansökningar från Ukraina hanteras i ett snabbspår. I stället för att kunna vara här i tre fyra månader och jobba med AT-UND kommer dessa personer i stället att gå i snabbspåret, och det kommer i de flesta fall att innebära att de får sin asylansökan behandlad inom några veckor och därmed får lämna landet. De kommer därmed aldrig att kunna arbeta på det sätt som skett, och då slår vi undan benen för den typ av affärsidé som det ukrainska bolaget har. Säkra länder-listan och den lagstiftning som är tänkt att träda i kraft den 1 maj omhändertar alltså detta problem.

När det sedan gäller spårbytet kan jag ställa frågan till Hans Eklind: Om ni nu är så mycket emot spårbyte, varför införde ni det då? Så var det ju; det var Kristdemokraterna och alliansregeringen som gjorde det.

Det bygger på att man efter att ha jobbat en tid ska ha möjlighet att i stället bli arbetskraftsinvandrare. Detta kräver att man har jobbat heltid i fyra månader. Möjligheten utnyttjas av en väldigt liten andel. Jag tror att det var tusen ansökningar under förra perioden. Det är inte där det stora fusket finns, utan det finns i den andra delen av arbetskraftsinvandringen – de som kommer hit direkt från sina hemländer.

Anf. 208 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Migrationsverket anser att spårbytesmöjligheten missbrukas alltmer. Det är noterbart att åtminstone Migrationsverket tycker att detta utgör ett problem.

Det är helt riktigt, och det försökte jag också påpeka, att de som kommer hit från Ukraina inte är ute efter att söka asyl. Man söker asyl, och under handläggningstiden ser man till att ha ett jobb. Sedan kan man söka arbetstillstånd i stället.

Jag är helt överens med Morgan Johansson om att vi behöver en säkra länder-lista. Det låter jättebra att den kommer nu.

På Socialdemokraternas hemsida skriver ni ändå så här: ”Asylsystemet ska inte vara en genväg till arbetstillstånd.” Jag får inte socialdemokratins ord om att vi nu måste se över regelverket för arbetskraftsinvandring att hänga ihop med att man samtidigt har en utredning om att underlätta spårbyte. Detta om något är inkonsekvent.

Anf. 209 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Detta är ett klassiskt exempel på att inte se skogen för alla träd. Man rycker ut en del, spårbytet, som egentligen inte är huvudproblemet, och försöker göra det till huvudproblemet och blåsa upp dess proportioner. Det handlar som sagt om en mycket liten andel av det totala antal ansökningar om arbetstillstånd som vi hanterar, och det är inte detta som är det huvudsakliga problemet.

Det huvudsakliga problemet är att vi generellt sett har ett system med arbetskraftsinvandring också för yrken där vi inte har någon brist. Även detta skapade Kristdemokraterna en gång för tio år sedan. Ni var ju med om att driva fram ett sådant system.

Jag skulle vilja ha en ordning – jag hoppas att vi kommer så långt som möjligt – där vi dels städar upp i själva systemet, dels inför begränsningar på ett sådant sätt att vi har arbetskraftsinvandring för de yrken där vi har en brist. Vi får se hur långt vi kommer här i riksdagen med de samarbeten vi har, men jag tror att vi kommer att behöva ta ett rejält grepp om arbetskraftsinvandringen framöver för att se till att stävja denna typ av fusk.

Anf. 210 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Är det något man kan vara säker på är det att migrationsminister Johansson är nöjd med hur läget är och med regeringens politik, förstås. Han var nöjd före krisen 2015, han var nöjd under krisen och han är nöjd nu. Vad som än händer är han nöjd. Antingen har regeringen nämligen haft rätt hela tiden, eller också har de rätt när de har ändrat sig. Eller så har de rätt nu, och det är det som räknas.

Ministerns återkommande svar rörande allt som har gällt migrationspolitiken det senaste halvåret är att vi har de lägsta nivåerna under hela 2000-talet, vilket förstås är bra. Jag tog också upp det i mitt anförande, och jag såg att ministern nickade instämmande. Att detta enbart beror på coronapandemin talar han däremot gärna tyst om.

Regeringens nya förslag, som han släppte sent en fredagskväll, går minst sagt i en annan riktning: en Tinderlag för att underlätta anhöriginvandring med nya relationer, mer skattefinansierad anhöriginvandring för kvotflyktingar och även en ny, generös skyddsgrund, som har nämnts flera gånger tidigare, för att ge uppehållstillstånd till alla som har klamrat sig fast i Sverige tillräckligt länge.

Det jag undrar över är hur ministern samtidigt kan nicka instämmande till att det är bra med minskad invandring och vara nöjd med förslag som tveklöst kommer att öka invandringen. Är ministern nöjd med de 12 500 asylsökande som vi verkar landa på i år, eller kommer ministern att vara nöjd när vi är uppe i 25 000 asylsökande igen?

Anf. 211 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag nickade instämmande när Jonas Andersson sa att vi nu har det lägsta antalet asylsökande på 20 år, för det är ju en sanning. Men det låter inte alltid så på SD, utan ni försöker snarare påstå att det fortfarande råder massinvandring, folkutbyte och allt vad det är ni håller på med i sociala medier, på Twitter och så vidare. Det är den typen av retorik ni brukar köra med.

Nu säger Jonas Andersson att vi har de lägsta nivåerna på 20 år, och det är korrekt. Men han har fel när han påstår att detta bara beror på corona. Sanningen är att vi redan förra året, före corona, låg på väldigt låga nivåer, liksom året dessförinnan. Han kan gärna stå och vifta på huvudet, men så är det faktiskt, Jonas Andersson. Från de 160 000 som kom 2015 minskade det kraftigt redan 2016, och det fortsatte sedan 2017, 2018 och 2019 att ligga på stabilt väldigt låga nivåer. Så var det faktiskt. Detta var bland annat en effekt av de åtgärder som vi vidtog.

Jonas Andersson har också fel när han säger att de nya förslagen när det gäller familjeåterföreningen handlar om att även nya relationer ska räknas in. Nej, det här handlar om etablerade relationer i hemlandet. Men vi har ett utrymme för detta om man av olika skäl inte har kunnat leva tillsammans i hemlandet, till exempel om det har varit en homosexuell relation och man kommer från ett land där det till och med kan vara förenat med dödsstraff att över huvud taget leva tillsammans. Om det finns en etablerad relation i hemlandet i en sådan situation ska man få rätt till familjeåterförening. Det är detta förslaget handlar om. Det handlar inte om några nya relationer, utan om etablerade relationer.

Sedan är frågan om jag är nöjd. Nej, det finns alltid saker man måste göra. Men jag kan konstatera att inget har blivit verklighet av det som SD stod och sa 2015 och 2016 om att allt skulle haverera och att statsfinanserna skulle gå i kras. Detta är jag ganska glad för.

Anf. 212 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Nivåerna har legat på mellan 20 000 och 25 000 de senaste åren. Jag antar att det är det som migrationsministern är nöjd med. Men jag förstår också att det är svårt för honom att svara, eftersom det väl trots allt är Miljöpartiet som har sista ordet.

Fru talman! Snart är det jul. Som vanligt får Morgan Johansson mig att tänka på Kalle Ankas julafton, den här gången närmare bestämt på Djungelboken. Jag kan se framför mig hur migrationsministern lattjar runt med lagstiftningen ungefär som Baloo lattjar runt med Mowgli. Helt plötsligt ligger utlänningslagen där utslagen i en liten hög. Jag får då spela Bagheeras roll som den förnumstige som säger: Säg mig, nu när du har gjort en massa nya kryphål och undantag, hur tror du då att det kommer att bli när pandemin är över? Tyvärr kommer Morgan Johanssons svar på de här frågorna knappast att bli en lugnande present till svenska folket.

Med det tillönskar jag ministern en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 213 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Om jag är Baloo är väl Jonas Andersson i så fall hackspetten i Kalle Ankas julafton. Så är det ibland i de här replikskiftena – man får höra samma sak om och om igen.

I sak vill jag bara säga att jag är glad och stolt över två saker i migrationspolitiken. Det ena är att vi har kunnat ta hand om så pass många som vi har gjort. Vi har räddat tiotusentals människor från ett fruktansvärt öde: att vara kvar i krig och förtryck. Det andra är att mycket av det som olyckskorparna sa för fem år sedan inte har slagit in, oavsett om det gällt arbetslöshet, socialbidragstagande eller statsfinanser. Det är jag också ganska glad och tacksam för.

Jag önskar naturligtvis också Jonas Andersson en riktigt god jul och ett gott nytt år. Vi kommer säkert att ses i debatter under det nya året.

Anf. 214 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Nu har vi hört både Miljöpartiet och Centerpartiet berätta om hur de ser på den nya humanitära skyddsgrunden. Häromdagen satt jag och lyssnade jättenoga till Morgan Johanssons framträdande i *Agenda* och försökte förstå om det var Centerpartiets, Miljöpartiets eller någon annans

tolkning av den nya humanitära skyddsgrunden som gällde. Jag tyckte att det var mycket svårt att utläsa svaret på den frågan. Därför skulle jag nu vilja ställa två väldigt raka frågor.

Kommer de som har tillstånd enligt den nya gymnasielagen att kunna rymmas i en sådan ny humanitär skyddsgrund, som statsrådet ser det?

Kommer de som har haft tillstånd enligt den nya gymnasielagen men vars tillstånd har upphört att kunna omfattas av den nya humanitära skyddsgrunden? Jag avser till exempel dem vars tillstånd gick ut förra veckan och som inte har haft möjlighet att hitta arbete på grund av pandemin.

Anf. 215 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Den humanitära skyddsgrunden är till för att undvika orimliga situationer när vi nu går över från permanenta uppehållstillstånd som bas till tillfälliga uppehållstillstånd. Det måste finnas en säkerhetsventil för att man ska kunna hantera vissa särskilt ömmande situationer.

Ta till exempel följande situation: En 40-åring har varit här åtta till tio år, jobbar, betalar skatt, har familj, kan svenska och är integrerad i Sverige, men har gått runt på tillfälliga uppehållstillstånd. Plötsligt blir det fred i hemlandet, och denna person ska prövas mot skyddsbehovet. Då är frågan: Om skyddsbehovet har upphört, ska han eller hon då utvisas? Nej, det tycker jag inte är rimligt, för då har personen en sådan anknytning till Sverige att det i det läget måste finnas en möjlighet att få uppehållstillstånd, men inte permanent uppehållstillstånd, för det är inte det som det handlar om, utan en förlängning av det tillfälliga uppehållstillståndet. Sedan kommer man naturligtvis att kunna jobba sig in och få ett permanent uppehållstillstånd om man uppfyller de krav som finns. Det är ett exempel på en sådan situation.

Detta innefattar inte dem som har lagakraftvunna avslag. Har man det i botten, vilket för övrigt många av de ensamkommande har, omfattas man inte av den humanitära skyddsgrunden. Dessutom handlar det inte bara om tiden man har varit i Sverige, utan man måste också kunna visa någonting annat som ger en särskilt ömmande omständigheter som man i så fall ska kunna hänvisa till.

Innebär detta att inga ensamkommande kommer att omfattas? Nej, det kan man inte heller säga, eftersom detta prövas individuellt från fall till fall. Detta är ingen amnesti, som en del påstår, utan ett sätt att kunna undvika orimliga situationer som man måste ha en säkerhetsventil för.

Anf. 216 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var ett tydligare svar än vad jag lyckades utröna i *Agenda* häromdagen.

Jag skulle verkligen gärna se en riktigt bra humanitär skyddsgrund. Jag skulle också tycka att det vore väldigt bra om vi i en sådan även kunde innefatta till exempel statslösa som har levt här i årtionden utan att kunna utvisas men också utan att kunna arbeta eller någonting annat. Där behövs verkligen en ventil, och det hoppas jag att regeringen arbetar särskilt med när det gäller frågan om praktiska verkställighetshinder.

Men det jag hör statsrådet säga här stämmer inte överens med det jag hör från Miljöpartiet. Precis som statsrådet säger har en hel del av de unga

som berörs av den nya gymnasielagen utvisningsbeslut i botten. Det behöver vi ju ändra på om vi vill att det ska vara så som Miljöpartiet säger. Detsamma gäller Centerpartiet.

Anf. 217 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Sådant är förslaget. Har man ett lagakraftvunnet avslag i botten kan man inte prövas i förhållande till den nya humanitära skyddsgrunden, vilket är ganska naturligt. Det handlar ju om att se till de situationer där man till exempel har gått på tillfälliga uppehållstillstånd under väldigt lång tid och fått den här anknytningen.

Sedan hoppas jag naturligtvis att många av de ensamkommande har möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden, trots att vi inte kommer att få igenom åtminstone den första delen av våra förslag om att lindra villkoren. Mot bakgrund av coronasituationen tycker jag att det finns argument för att lätta på kraven och ge dem längre tid på sig och något lindrigare villkor gällande arbete. Nu ser jag att det finns ett motstånd i riksdagen mot detta. Det beklagar jag. Jag hade gärna sett en sådan förändring.

Anf. 218 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på statsrådet när han gjorde sin beskrivning av det svenska regelverket gällande arbetskraftsinvandring. Där finns mycket riktigt en hel del problem. Det är alldeles korrekt. I huvudsak återfinns dessa problem bland dem som arbetskraftsinvandrar till Sverige för väldigt låga inkomster. Där finns det problem med bland annat exploatering, fusk och missbruk – samt givetvis undanträngningseffekter, eftersom det finns många arbetslösa utan utbildning i Sverige nu.

Detta måste vi givetvis ta tag i. Det finns en utredning som rullar nu. Vi har från Liberalernas sida sagt: Ska man arbetskraftsinvandra till Sverige bör den lägsta inkomst man kan få motsvara svenska kollektivavtal för heltidstjänst. Då skulle de lägsta inkomsterna drivas upp med åtminstone 6 000–7 000. Det finns också en del andra lösningar som det har pekats på.

Men sedan, fru talman, tar statsrådet i så att det bara dånar om det och säger att hela den reform som genomfördes för drygt tio år sedan är ett ”totalt misslyckande”. Det är det jag reagerar på, fru talman. Det är en svartmålning som enbart tar fasta på de problem som finns. Det finns också ett antal väldigt stora fördelar med arbetskraftsinvandring.

Vi har viktiga företag i Sverige som får sin kompetensförsörjning tryggs genom högpresterande, högutbildad och ofta också högavlönad arbetskraft. Jag kan inte riktigt förstå varför man ska försvåra också för dem. Det är en jätteviktig kompetensförsörjning som den svenska ekonomin mår väldigt bra av och som har genererat väldigt många jobb. Svartmålningen av arbetskraftsinvandringen där man slår så oerhört brett som statsrådet gör är inte riktigt rättvisande.

Anf. 219 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan förstå att Fredrik Malm inte tycker så. Men det är vad vi ser nu, inte minst mot bakgrund av alla de arbetsplatsinspektioner som vi nu genomför. Vi har gett myndighetsuppdrag att förstärka det.

Det handlar om att gå in på byggen, restauranger och ställen där vi vet att det förekommer fusk och fiffel bara för att se hur det verkligen ser ut. Människor sover två meter från den spis som de jobbar vid på dagarna. Så kan det se ut. Människor bor i källare och jobbar för 30 kronor i timmen. Det är inte bara som jag säger. Det är verkligheten att det fungerar på det sättet.

Jag tror ibland att en del borgerliga politiker missar den klassaspekt som finns. Det är uppenbart så att om du kommer hit till Sverige som civilingenjör, ekonom eller it-specialist till ett företag där du verkligen behövs och i grunden har en hög lön är det klart att du blir väl omhändertagen där och oftast inte blir exploaterad och utnyttjad.

Men om du kommer hit som diskare, städare, fönsterputsare eller som de som sitter och målar naglar i butikerna är det klart att du löper en oerhörd risk att bli utnyttjad av oseriösa arbetsgivare.

Jag tror nog att vi kommer att kunna hitta vägar framåt. Jag tycker att diskussionen om heltid och deltid är väldigt intressant. Då skjuter man upp löneträskeln. Vi får se vad utredaren kommer fram till.

Jag skulle egentligen vilja gå tillbaka till den ordning där vi har en arbetsmarknadsprövning och att det är bristyrken som vi har arbetskraftsinvandring för och inte några andra yrken. Det är det rimliga att göra. Jag vet också att det är en diskussion som förs mellan de samarbetande partierna. Vi får se hur långt vi kan komma i den delen helt enkelt. Jag är fast besluten att nu försöka städa upp i det här systemet, för så här kan det inte fortsätta.

Anf. 220 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Nu upprepar statsrådet precis den svartmålningen. Jag vet inte om människor sover på smutsiga madrasser bredvid ugnen på Swedbank, Sandvik, Volvo, Ericsson, Handelsbanken och så vidare. Vi har en omfattande arbetskraftsinvandring till Sverige av experter och högkompetent arbetskraft. Det är en oerhört viktig kompetensförsörjning.

Fru talman! Jag är egentligen inte här för att polemisera med statsrådet om de problem som de facto finns. Dem ser jag också. De finns i huvudsak inom de kategorier som Morgan Johansson här rabblar upp inom hotell och restaurang, eller vad det nu kan vara, som diskare och så vidare. Det finns annan problematik i anslutning till detta och så vidare. Det är någonting som vi verkligen måste ta tag i. Men man måste också se den andra sidan. Det handlar om kompetensutvisningar av personer som inte har gjort några fel och seriösa arbetsgivare som inte hittar kompetensen i Sverige till exempel.

Anf. 221 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, jag har inga ambitioner att försvåra för arbetskraftsinvandringen för de yrken där vi behöver arbetskraftsinvandring, tvärtom. Jag ser också att det finns ett problem med kompetensutvisningar. Utredningen har också i uppdrag att se över den delen.

Det är möjligt att man inte sover på smutsiga madrasser på Swedbank. Men man gör det på restaurangerna runt Möllevången i Malmö eller på andra ställen där systemet har utnyttjats på ett helt fruktansvärt sätt många gånger.

Vi har ändå en gemensam problembild när det gäller vilken typ av fusk, fiffel och utnyttjande vi ska komma åt. Vi kommer säkert också att komma fram till gemensamma lösningar. Jag hoppas på en fortsatt god diskussion mellan januaripartierna så att vi kan komma fram till de lösningarna och löser de problem som vi ska lösa.

Anf. 222 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka migrationsministern och regeringen för ett bra samarbete under året i migrationsfrågan i stort och framför allt i de punkter som berör januariavtalet.

Jag ska inte helt oväntat också tala om arbetskraftsinvandring. Jag vill inleda med att säga att jag har stor respekt för att Socialdemokraterna och bland annat Centerpartiet har rätt så stora skillnader i ingångsvärden i frågan om arbetskraftsinvandring. Jag vet att det var en stor eftergift för Socialdemokraterna inom ramen för januariavtalet.

Jag vill dock läsa upp vad som står i januariavtalet: Problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Ett särskilt visum för högkvalificerade som vill söka jobb eller starta företag ska införas. Dagens regelverk för arbetskraftsinvandring ska värnas.

När jag hör migrationsministern både i debatten här i dag och i en rad uttalanden den senaste månaden blir jag ändå lite orolig kopplad till den sista meningen i januariavtalet. När migrationsministern säger att arbetskraftsinvandringen ska reformeras i grunden är det faktiskt inte det vi kom överens om. Vi kom överens om direktiv som jag tycker är bra.

Centerpartiet är helt med på att fusk och organiserad brottslighet inte hör hemma i någon del av samhället och inte heller när det gäller arbetskraftsinvandring.

Direktiven är bredare än det vi kom överens om när vi slöt januariavtalet. Därför har jag och många andra med mig blivit oroliga över migrationsministerns uttalanden på senaste tiden.

Jag vill försäkra mig om och ställa frågan: Kan migrationsministern lova att dagens system för arbetskraftsinvandring ska värnas?

Anf. 223 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Ja, det kan Jonny Cato vara trygg med. Vad vi möjligen skiljer oss åt i är hur man värnar systemet för arbetskraftsinvandring.

Jag tror att vi båda två är överens om att det inte får fortsätta som det ser ut nu med exploateringen, fifflet och fusket. Det är inte bara det att människor utnyttjas. Det är också fusk med skattemedel. Det gäller till exempel personliga assistenter. Myndigheterna som jobbar mot organiserad brottslighet lyfte förra året upp det som ett sätt där man helt enkelt mjölkar pengar ur välfärdssystemen.

Om det får fortsätta kan man inte säga att man värnar systemet. Vi värnar systemet genom att se till att det är långsiktigt hållbart och att det inte har de avarter som vi ser just nu.

Det är precis därför som vi tillsatte utredningen. Vi får se var den landar någonstans. Hade jag fått bestämma själv hade jag gått hela vägen och sagt att vi ska återinföra arbetsmarknadsprövningen. Men jag måste hålla mig inom de ramar som finns här och se till att vi håller oss till de uppgörelser som är gjorda.

Kan vi inte gå hela vägen kan vi kanske hitta andra vägar i så fall för att lösa just det här problemet. Liberalerna är inne på frågan om heltid och deltid. Jag kan tycka att det är märkligt att man kan komma hit som arbetskraftsinvandrare för att jobba deltid som städare och sedan dessutom ta hit hela familjen utan något försörjningskrav. Det kan jag tycka är väldigt egendomligt. Det öppnar för fusk och fiffel. Det är bara en sådan fråga. Det finns många ytterligare.

Låt oss titta när betänkandena kommer från utredningen och gå igenom de förslagen tillsammans och se vilka som är effektiva och hur vi gör på bästa sätt för att komma åt de avarter som finns inom systemet. Jag tror säkert att vi kan hitta lösningar tillsammans.

Anf. 224 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag har också goda förhoppningar om att vi tillsammans ska kunna hitta bra åtgärder för att komma åt fusk och organiserad brottslighet. Där finns det ingen skiljelinje.

Det är heller ingen hemlighet att Socialdemokraterna de senaste åren har fört en rätt så hård retorik, inte minst i valrörelser, mot arbetskraftsinvandringen som sådan. Som centerpartist och värnare av systemet för arbetskraftsinvandring är det klart att man blir orolig när Socialdemokraterna säger: Vi ska reformera det i grunden. I intervju efter intervju lyfter de fram rätt så långtgående förslag.

Vi och många andra värnar arbetskraftsinvandringen. Inte minst it-företagen, skogsnäringen, Svenskt Näringsliv och många andra blev oroliga, och därav min fråga.

Jag har också goda förhoppningar om att vi kan hitta rimliga förslag framöver. Fusk och brottslighet ska väck, men vi ska fortfarande ha en bredd och ett bra system för arbetskraftsinvandring framöver. Det är vi överens om inom ramen för januariavtalet.

Anf. 225 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det stämmer säkert, det som Jonny Cato säger, att vi har haft och har en ganska hård retorik när det gäller det här. Men det beror ju på att vi ser dessa problem i vardagen. Och det gäller inte bara det som våra myndigheter ser när de gör arbetsplatsinspektioner utan också det som de fackliga organisationerna ser. Hotell och restaurang ser det, och Byggnads ser det överallt. De fackliga organisationerna som jobbar med detta ser det här varenda dag, helt enkelt. De ser hur systemet utnyttjas.

Jag tycker att det är stötande att vi har ett system som bjuder in till den här typen av utnyttjande. Det måste vi göra någonting åt.

Vi ska hitta lösningar, och det tror jag säkert att vi kommer att kunna göra. Vi håller ihop samarbetet, men jag vill bara säga att det här är en sådan fråga som det är oerhört viktigt att vi tar i tillsammans under mandatperioden. Det är också ett sätt att värna själva systemet och de behov som finns i andra delar av näringslivet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 13 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU2
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop.
2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 226 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! För beslut i detta ärende hänvisar jag till Moderaternas särskilda yttrande. Moderaternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Mot den bakgrunden avstår vi från ställningstagande.

Detta ärende handlar om hur vi kan skydda, värna och upprätthålla den finansiella stabiliteten, särskilt de institutioner som ska värna det finansiella systemet och den finansiella stabiliteten i Sverige och som också har tillsyn över hur den allmänna ekonomiska politiken sköts. Det är därmed en mycket viktig fråga.

Den är särskilt viktig i dessa tider. Det är inte helt klart vad den situation vi nu har kommer att leda till. Under detta utgiftsområde behandlas en rad viktiga frågor som på många sätt skapar förutsättningar för en god samhällsekonomi med en väl fungerande finansmarknad.

Sverige har, förutom pandemin, att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet. Detta är Sveriges stora problem. I Moderaternas budgetmotion fokuserade vi därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras ytterligare, på att knäcka arbetslösheten och på att bekämpa kriminaliteten.

För att ta höjd för ett läge där coronakrisen skulle förvärras innehåller Moderaternas budget en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen har tagit fart.

För att knäcka arbetslösheten ser vi till att återupprätta arbetslinjen genom att strama åt de svenska bidragssystemen, införa ett bidragstak, se till att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till de svenska bidragssystemen samt växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar.

Välfärden tillförs mer resurser samtidigt som de villkoras med ett skattehöjarstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota en ekonomisk återhämtning.

Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen inför tas bort.

För att bekämpa kriminaliteten föreslår vi en mönsterbrytande kriminalpolitik som kan krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar också exempelvis om att hela rättsväsendet tillförs resurser och om att göra polisyrket mer attraktivt.

Genom att fokusera på att lösa Sveriges stora problem kan vi se till att Sverige blir ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och resurserna till välfärden kan växa.

Anf. 227 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Utgiftsområdets myndigheter har en viktig demokratisk uppgift i att analysera, prognostisera och sammanställa information om statens finanser, om reformer och om samhällsekonomin i övrigt.

I dagsläget utträttar myndigheterna ett ändamålsenligt arbete, och därför bör den politiska inriktningen vara att säkerställa finansieringen så att de även i framtiden kan upprätthålla en god statlig förvaltning, tillsyn och kontroll.

Inom ramen för sitt arbete har Finansinspektionen inrättat ett innovationscenter vars huvuduppgift är att ge vägledning till de företag som till exempel känner sig osäkra när det gäller regler och tillstånd. Sverigedemokraterna ser i dagsläget en betydande risk för att en utebliven finansiering av myndigheten kommer att leda till ett omodernt regelverk som i framtiden inte hänger med i innovationstakten i svensk fintechsektor.

Många av de svenska företagen ligger i framkant i det tekniskskifte som just nu pågår, och därmed är det en hög efterfrågan på Finansinspektionens kompetens och erfarenhet. Utbudet av de finansiella tjänsterna ökar, och det är sannolikt en utveckling som kommer att fortsätta i en oförminskad takt. Därför ser Sverigedemokraterna ett behov av ett ökat anslag med 5 miljoner kronor per år under budgetperioden, i enlighet med myndighetens eget äskande.

Vidare, fru talman, har vi under året sett stora fall på världens börser, och på grund av det såg vi också en svensk kreditmarknad som frös. Orsaken till detta var bristfällig likviditet. På grund av de stora börsfallen försökte många avyttra sina innehav samtidigt på en marknad som till stor del saknade köpare och därmed inte kunde prissätta tillgångarna korrekt.

I förlängningen skulle en dåligt fungerande kreditmarknad även utgöra en risk för den finansiella stabiliteten eftersom företagen i högre grad blir beroende av bankfinansiering. Bankfinansiering är redan företagets huvudsakliga finansieringskälla i en banksektor som i relation till bnp är en av de absolut största i världen. Synnerligen allvarligt är detta faktum eftersom 35 av de totalt 60 europeiska fonder som tillfälligt stängde för uttag när den svenska kreditmarknaden frös var svenska.

Det här måste naturligtvis åtgärdas. Då är frågan hur vi gör det. Sverigedemokraternas svar på den frågan är följande: Vi måste öka likviditeten, och vi måste förbättra transparensen.

Grundproblemet på kreditmarknaden är att transparensen är begränsad eftersom mycket av handeln sker utanför reglerade handelsplatser – så kallad OTC-handel eller handel över disk. Där är information om avslutspriiser svåråtkomlig, och information om handelsvolymerna är oftast icke-transparent.

Vid en internationell utblick finns det dock exempel på system där man offentliggör information om pris, volym och part bara minuter efter att transaktionen ägt rum. På så sätt har man också kunnat skapa ett register där man kan bygga aggregerade data om obligationsomsättningen.

I USA har man exempelvis på detta sätt ökat insynen och förbättrat transparensen för investerare samt möjliggjort för dem att analysera likviditeten i de underliggande papperen. Sverigedemokraterna vill se ett liknande moderniserat och digitaliserat system för obligationshandel i Sverige.

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

Vidare, fru talman, har vi i kölvattnet av pandemin sett att Finansinspektionen medgett en temporär amorteringslättnad till landets hushåll åtminstone fram till augusti 2021. Detta är enligt vår mening ett helt korrekt beslut, men det underminerar samtidigt det andra amorteringskravets hela existensberättigande eftersom det andra amorteringskravet infördes med motiveringen att det skulle öka motståndskraften i kristider. Nu befinner vi oss i kristider, men då måste man i stället temporärt avskaffa kravet eftersom det tvärtom har minskat hushållens motståndskraft under pandemin – alltså tvärtemot hela ursprungsidén.

I bästa fall leder det andra amorteringskravet till att hushåll med god betalningsförmåga utestängs från bostadsmarknaden och förpassas till en osäker andrahandsmarknad med skyhöga hyror. Det kan handla om såväl ensamstående som unga vuxna. Det kan exempelvis handla om ett par som är nyexaminerat från universitetet, med bra kassaflöde men med en nivå på insatsen som aktiverar det andra amorteringskravet och därmed omöjliggör ett inträde på bostadsmarknaden i våra mest snabbväxande och arbetsintensiva regioner.

Sedan toppnivån 2017 har bostadsbyggandet minskat med 30 procent i riket och med hela 50 procent i Stockholmsregionen. I sämsta fall är kravet alltså direkt tillväxthämmande och leder till samhällsekonomiska välfärdsförluster. Regeringen måste omedelbart vidta politiska åtgärder för att avskaffa kravet eftersom vi nu har svart på vitt att det andra amorteringskravet är ineffektivt och kontraproduktivt. Det här är också en linje som har stöd i forskningen av bland andra professor Lars EO Svensson, Finanspolitiska rådet och Stockholms Handelskammare.

Sammanfattningsvis, fru talman, har jag inget yrkande här i dag eftersom Sverigedemokraternas anslagsnivå överstiger den av riksdagen fastställda utgiftsramen. Däremot har jag presenterat förslag som skulle säkerställa finansieringen av Finansinspektionens innovationscenter och därmed förbättra möjligheterna och utsikterna för svensk fintechinnovation. Jag har presenterat förslag som skulle öka likviditeten och förbättra transparensen på den svenska kreditmarknaden. Jag har också presenterat förslag som skulle möjliggöra för fler unga vuxna att förverkliga drömmen om ett eget hem.

Anf. 228 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Gång på gång har vi fått ta del av nyheter om penningtvätt. Via medier har vi fått se och höra hur de svenska storbankerna används för omfattande penningtvätt. Så sent som i går rapporterade Dagens industri att den amerikanska federala polisen, FBI, utreder misstankarna om penningtvätt och bedrägeri i Swedbank och SEB. Fler svenska banker har också pekats ut i olika rapporter. Banker ska ha kännedom om sina kunder men verkar inte ha det, trots att det är deras ansvar enligt lag.

Från Vänsterpartiet har vi kritiserat att regeringen har varit mycket saktfärdig och inte tagit tag i arbetet mot penningtvätt på det sätt som skulle behövts. Vi har därför lagt fram flera egna förslag för att visa på vad som kunde och borde göras. Det har bland annat handlat om stärkta böter, åtgärder för att minska personalomsättningen på Finansinspektionen, högre avgifter för tillsynen och en specialmyndighet för arbetet mot penningtvätt liknande den i Holland där resurser från olika brottsbekämpande myndigheter samlas. Vi föreslog också mer ekonomiska resurser.

Vi tog också kontakt med Kristdemokraterna, som hade många liknande förslag för att åtgärda problemen med penningtvätt. Vi enades om ett förslag till utskottsinitiativ. Detta ledde så småningom till att hela utskottet ställde sig bakom det och att en statlig utredning tillsattes, vilket var mycket välkommet.

Den utredningen ska vara klar i maj nästa år. Men sedan initiativet kom och utredningen tillsattes har vi fått se nya avslöjanden, och vi vet att Finansinspektionens arbete behöver stärkas. I budgeten för 2020 föreslog vi därför 20 miljoner till myndigheten så att den skulle kunna stärka sitt arbete. Nu tillför regeringen hälften av det, och det är ju en bit på vägen men inte tillräckligt. Vänsterpartiet menar att ytterligare 10 miljoner behövs, och vi föreslår därför det i vår budgetmotion. Vi måste ta krafttag mot penningtvätt.

Vi står bakom detta förslag och vår budget som helhet, men eftersom vår rambudget fallit avstår vi från ställningstagande. Jag hänvisar till vårt yttrande.

Anf. 229 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi debatterar utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Detta är av stor vikt för att skapa förutsättningar för ett gott samhälle och en fungerande arbetsmarknad.

Kristdemokraternas ekonomiska politik grundar sig på social marknadsekonomi samt på att det är i en fri marknadsekonomi som resurser kan fördelas mest effektivt och som ekonomin växer. Men det är inte bara effektivitet som vi eftersträvar utan också mänsklighet. Därför behöver marknadsekonomin kompletteras med en tydlig social dimension där förvaltarskap, solidaritet och etik får en tydligare plats i den ekonomiska politiken.

En väl fungerande marknadsekonomi förutsätter en effektiv konkurrens, stabila institutioner och ett etiskt handlande. När man arbetar med lagstiftning för och reglering av finansmarknaden och den ekonomiska politiken samt med hur marknadsekonomin ska regleras är det särskilt viktigt att det finns en särskild hänsyn till dem som befinner sig i utsatta situationer, exempelvis till dem som riskerar att bli överskuldssatta.

Det är också viktigt att vi agerar med kraft för att upprätthålla förtroendet för finansmarknaderna, till exempel när det gäller penningtvätt, och att dessa institutioner inte används för kriminalitet och för att förstöra för vårt gemensamma samhälle.

Den statliga förvaltnings- och arbetsgivarpolitiken måste också bedrivas på ett effektivt och kvalitetsinriktat sätt som säkerställer både kompetens och att staten föregår med gott exempel för andra organisationer och arbetsgivare.

Fru talman! Våren 2019 initierade Kristdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet, som vi hört från föregående talare, ett utskottsinitiativ i finansutskottet gällande förstärkt arbete mot just penningtvätt. Vi pekade på det som ett internationellt problem som utgör ett hot mot det finansiella systemet och på det mycket allvarliga i de omfattande och återkommande rapporteringarna om misstänkt penningtvätt i det svenska banksystemet. Så småningom enades utskottet om ett tillkännagivande. Det sitter nu en statlig utredning som undersöker och utreder på vilket sätt Finansinspektionen bäst kan stärkas för att ytterligare skärpa det svenska arbetet mot

penningtvätt, och det är mycket bra. I vår budget har vi därutöver föreslagit en ambitionshöjning med ett tillskott på 20 miljoner årligen utöver regeringens förslag för att bekämpa penningtvätt.

Fru talman! Vi ser att servicen i Sverige behöver bli bättre och nå fram i hela landet. För att motverka den nedgång vi ser när det gäller både myndigheter och kommersiell service och stärka servicen på landsbygden tillskjuter vi mer medel från Kristdemokraternas sida. Vi vill öppna ytterligare sju servicekontor, så att fler personer får tillgång till myndigheter närmare där man bor. Vi vill också stärka arbetet med att stötta dagligvaru-butiker och annat på landsbygden.

Det här året har visat oss och fått oss att bättre förstå vad det är som skänker våra liv mening. Vi förstår det, men vi behöver också mäta och följa upp hur det faktiskt går för vårt land och dess medborgare från flera aspekter än de ekonomiska. Ett sådant livskvalitetindex eller ett arbete för att följa den utvecklingen initierades av alliansregeringen och togs vidare av den nuvarande regeringen. Det är mycket bra och välkommet. Men i vårt förslag föreslår vi att vi i uppföljningen ska lägga större tonvikt på goda relationer. Vi vet vilken stor betydelse de har för livskvaliteten. Det är kvaliteten i våra relationer som ofta avgör hur vi ser på våra liv. Det har väl också blivit tydligt under pandemin, när många av oss tvingas att avstå från just det som gör livet så värt att leva. Vi ser hur ensamhet är ett stort hot mot exempelvis vår hälsa. Regeringens redovisning behöver därför kompletteras med fler indikatorer just på detta område. Det ingår också i det kristdemokratiska förslaget inom utgiftsområde 2.

Därutöver ser vi att fler statliga myndigheter behöver överväga att etablera sig i utsatta områden runt våra storstäder, framför allt Stockholm, snarare än i Stockholms innerstad. Därför förändrar vi hyresersättningen till statliga myndigheter för att främja den typen av förändringar. Det skulle kunna betyda mycket också för att skapa kringsservice i områden där den typen av större arbetsplatser tyvärr är relativt sällsynt.

Eftersom Kristdemokraternas budgetförslag är en helhet avstår vi från att delta i beslutet om utgiftsområde 2. Men jag har här redogjort för de prioriteringar vi hade velat se om riksdagen hade beslutat i enlighet med vårt budgetalternativ. Vi har anmält ett särskilt yttrande.

Anf. 230 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Jag vill börja med att önska alla därhemma som lyssnar på det här en god jul och ett gott nytt år och även talmannen, talmanspresidiet och kansliet. Det är lätt att glömma det eftersom det är några dagar kvar. Men framför allt vill jag önska god jul och gott nytt år till våra fantastiska medarbetare i utskottskansliet, som har fått stå ut med oss under det här väldigt konstiga året och får göra det några dagar till och, vem vet, kanske alldeles för många dagar till beroende på hur det blir i vårt utskott framöver. Ni gör ett jättefint jobb som jag är stolt över.

Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Som tidigare talare sagt är det utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning som vi talar om i dag. Det är framför allt politiken för finansmarknaden i sin helhet men också statlig förvaltningspolitik och en rad andra verksamheter som ryms inom staten.

Allt handlar i grund och botten om en ökad finansiell stabilitet, bättre konsumentskydd på finansmarknaden och bättre tillgänglighet till offent-

lig service. Den statliga närvaron i hela landet är en förutsättning för ett starkt samhälle, och den är bra för vår demokrati och vår tilltro till det offentliga Sverige.

Fru talman! Under många år jobbade vi för att få ordning och reda i statsfinanserna. Vi betade av ett underskott som lämnades över till oss när vi tog över. Under de goda åren byggde vi upp en så kallad välfärdsreserv och fick till slut en statsskuldskvot som var den lägsta sedan 1977. Vi rustade den svenska ekonomin med muskler för att möta en eventuell avmattning i konjunkturen. Förra året avslutade jag med att säga att det kommer risker och att vi behöver vara förberedda. Man kan nu säga att 2020 blev ett jobbigt år för oss alla.

Under 2020 har världen och Sverige genomgått en väldigt stor prövning. Våren var svår. Även om restriktioner senare lyftes både här och på andra håll i världen och vi hade förhoppningar om en mer normal tillvaro efter sommaren var det alldeles för tidigt att blåsa faran över. Coronan slår nu ännu en gång med full kraft mot vårt land.

Coronakrisen har i första hand drabbat många människors liv och hälsa, men den har också lett till ett mycket bekymmersamt ekonomiskt läge. Den globala ekonomin har tidvis tagit paus helt och hållet. Hela branscher har sett sina intäkter försvinna. Och jag vet att det är många därhemma som har magont och är oroliga för framtiden, oroliga för sina jobb och för att inte kunna betala sin hyra och sina bolån.

Sverige och hela världen har under flera månader varit i ett historiskt mycket allvarligt läge. Detta drabbar självklart hela samhället. Men vi kan också konstatera någonting som jag är stolt över, att de politiska partierna i finansutskottet har kraftsamlat, gått ihop och gjort allt för att finna så många gemensamma lösningar som möjligt. Det är jag väldigt glad över, för så ser det inte riktigt ut i många andra länder i världen, vilket till syvende och sist går ut över dess medborgare. Vi har inte alltid kommit överens hela vägen, men jag är svinglad över att leva i detta land.

Fru talman! Det är många undersköterskor, sjuksköterskor, läkare och mycket annan omsorgspersonal som i princip under hela året jobbat långa dagar för att rädda liv och vårda sjuka. Troligtvis, som det ser ut just nu, kommer de att behöva göra det ett bra tag framöver. De förtjänar all kredd och heder för det jobb de gör. Vi bär alla ett stort ansvar för att hjälpa dem och göra vårt bästa för att inte sprida smittan vidare. För att ytterligare underlätta för sjukvården har man sett till att folk får stanna hemma genom att till exempel ersätta för karensavdraget. För två dagar sedan tror jag att vi var uppe i strax över 1,4 miljoner i detta land som har nyttjat denna möjlighet, och det är bra.

Som jag sagt tidigare har coronakrisen slagit hårt mot den svenska ekonomin, och det är fortfarande väldigt osäkert och svårbedömt vad som kan hända framöver. Under våren agerade vi därför kraftfullt och snabbt tillsammans i finansutskottet för att stötta livskraftiga företag och därmed försöka rädda så många jobb som möjligt. Vi har sänkt arbetsgivaravgifter och egenavgifter, infört kraftfulla omställningsstöd, korttidsarbete och så vidare. Det är historiska åtgärder för att rädda jobb och svensk produktionskapacitet. Mycket av detta startade under våren, sedan var det en liten lugn period under sommaren, och nu har vi fått förlänga och förändra många insatser. Vi vet inte ännu när krisen är över. Vi är beredda att agera ytterligare om krisen blir längre än vad vi alla hoppas på och att styra om

i de olika system som finns på plats. Vacciner är förvisso på gång, men det kommer att ta tid innan vi kommer till ett normalläge.

Inget land, inte ens Sverige, har oändliga resurser. Därför ska vi ta ansvar för att det finns pengar den dag vi kommer ur den här krisen. Den dagen kommer, även om det ser jobbigt ut just nu. Då måste vi vara redo att fortsätta att bygga ett starkare samhälle och sätta ny fart på Sverige.

Anf. 231 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Det är inte varje dag vi får chansen att diskutera finansmarknaden här i talarstolen. Det är desto mer glädjande när det väl händer!

Det är helt avgörande med fungerande finansmarknader. Den kris vi nu går igenom är ju inte som 2008 och 2009 en finansmarknadskris utan en helt annan typ av kris. Det är glädjande, fru talman, att se att en större del av finansmarknaden är på väg att bli grön. Den svenska gröna obligationsmarknaden är den sjätte största i världen. Den svenska kronan är den fjärde mest använda valutan att emittera gröna obligationer i. Det är en fantastisk utveckling som vi har haft på senare tid, något som jag hoppas kan fortsätta.

Tyvär hotas nu den utvecklingen. EU:s taxonomi, som ska sätta ramar för vad gröna obligationer är, är uppe på bordet. De finansieringslösningar som EU föreslår håller på att köra allting i diket.

Tyvär har regeringen också suttit i baksätet och låtit ekipaget slira ut mot vägrenen. Vi har en situation där tuffa energikrav på byggnader riskerar att ligga oss i fatet och där det kommer att bli mer hållbart att bygga nytt än att renovera.

Vi har en situation där vattenkraften, denna kronjuvel i det svenska energisystemet, riskerar att klassas som icke hållbar, trots att den är en förutsättning för att integrera mer sol och vind inte bara i vårt energisystem utan i hela norra Europas. Det går dessutom tvärtemot vad som klubbades i energiöverenskommelsen i riksdagen.

Vi har en situation där den svenska skogens brukande kanske inte anses hållbart, det som är en förutsättning för hela den gröna omställningen i allt från mer trähusbyggande till biodrivmedel. Det går tvärtemot hela den ambition som den här riksdagen brukar ge uttryck för. I stället säger taxonomin att skogen ska stå.

Tanken har föresvävat mig, fru talman, att ansvarigt statsråd gladeligen har tittat på medan bioekonomin och vattenkraften hotas, speciellt som statsrådets eget parti ofta brukar framföra precis den kritik som taxonomin nu lägger grunden för: att skogen ska stå och vattenkraft delvis är av ondo.

Mina farhågor blir heller inte direkt lugnade när regeringens företrädare berättar hur duktig man har varit i förhandlingarna, hur mycket man har presterat och vilka fantastiska samtal man har haft med kommissionen, när det här är utfallet. Resultatet för svensk räkning kan bli katastrofalt.

Nu vill det till att regeringen kovänder i sina ambitioner på samma sätt som man faktiskt la fram en riktigt bra ståndpunkt i finansutskottet häromdagen. Nu vill det till att man sätter till all energi, om ni ursäktar uttrycket, för att se till att det här blir bra, för att se till att vi kan fortsätta vår omställning i Sverige och fortsätta att växa med våra gröna obligationer. Jag är allvarligt oroad över regeringens oförmåga att få taxonomins regelverk att vara rimligt, logiskt och teknikneutralt.

Jag vill avsluta, fru talman, med att ändå lyfta fram någonting som regeringen har gjort bra. De svenska AP-fondernas fossila innehav sjunker nu stadigt. Det är något som vi i Centerpartiet har varit med och drivit på för. Det är välkommet och en trygghet för framtiden. Det handlar inte bara om klimatomställningen utan också om att riskminimera. De fossila tillgångarna blir alltmer riskabla att inneha, och våra gemensamma pengar, som vi förvaltar i AP-fonderna för den här generationen och för kommande generationer, måste hanteras på ett ansvarsfullt sätt som ser till att vi inte äventyrar klimatet och vår egen framtida försörjning.

Därför är jag glad över att det går åt rätt håll. Jag hoppas att vi kan se det även på fler områden där offentlig byråkrati brukar sätta stopp.

Fru talman! Jag hoppas på en trevlig debatt!

Anf. 232 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag har två korta, enkla frågor till Rickard Nordin, för det här svavelosande inlägget är jag inte helt säker på.

Den första frågan är: Tycker Centerpartiet att regeringens förslag till svensk ståndpunkt rörande taxonomi var bra eller dåligt?

Den andra frågan är: Finns det företag i Sverige som kommer att tjäna på att vi får en gemensam definition av vad en grön investering är och att den kommer att gälla för hela EU?

Anf. 233 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Som Karolina Skog hörde sa jag att regeringens ståndpunkt var bra. Men det är också väldigt sent som regeringen har kommit fram till den här ståndpunkten. Man har inte tydligt drivit detta ordentligt mot kommissionen. Vi hörde själva, både Karolina Skog och jag, i utskottet hur man var nöjd med detta, hur man sa att det här kommer att bli bra för svenska företag och att svenska företag kommer att tjäna på det här.

Ett regelverk som slår undan benen på vattenkraften, som gör det dyrare att investera i bioekonomin och som ser ut att få helt horribla konsekvenser för fastighetsförvaltningen kan man inte vara nöjd med. Man kan inte vara nöjd med sin förhandlingsinsats på det sättet. Det tycker jag är helt orimligt.

Här har regeringen varit alldeles för sen på bollen, agerat för långsamt och inte klarat av att vända debatten som man uppenbarligen inte har brytt sig tillräckligt mycket om. Man har inte klarat av att förklara för Tyskland att de är helt beroende av svensk och norsk vattenkraft för att klara sin energiomställning. I stället klassar kommissionen det här som ohållbart.

Regeringens ståndpunkt är bra, absolut, men den kommer för sent. Svenska företag *kan* absolut gynnas av det här om taxonomin landar bra.

Min motfråga till Karolina Skog blir: Är Karolina Skog nöjd med det nuvarande förslaget, som ju regeringen säger sig ha jobbat för och varit nöjd med när det gäller förhandlingsinsatsen hittills? Tycker Karolina Skog att regeringens förhandlingsinsats fram till detta har varit lyckad? Det var det som förhandlaren själv sa i vårt utskott.

Anf. 234 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Det oerhörda som har hänt här är alltså att regeringen har fått ett förslag från EU-kommissionen. Då har regeringen först läst förslaget. Sedan har de analyserat förslaget och tagit in synpunkter från olika

typer av branschorganisationer och företag i Sverige. Därefter har regeringen tagit fram ett förslag till ståndpunkt och gått till riksdagen.

Man kan tycka att detta är senfärdigt. Jag tycker att det är en mycket god ordning att arbeta efter. Det gick inte många dagar mellan att kommissionens förslag landade till att det fanns en färdig analys klar. Detta tycker jag behöver komma fram i diskussionen.

Det ställdes också en fråga om jag är nöjd. Eftersom regeringen nu har presenterat ett förslag för finansutskottet om vilka prioriteringar regeringen har när det gäller att förändra kommissionens förslag är det liksom svar nog: Det finns mycket kvar att göra.

Det som har varit framgångsrikt får jag återkomma till.

Anf. 235 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Varje lyckosamt påverkansarbete startar innan förslagen läggs fram. Om man väntar till efter att förslag har lagts fram är chansen att påverka betydligt mindre.

Det svar som Karolina Skog ger, att hon tycker att regeringen har agerat i rätt ordning, på ett korrekt sätt och väntat in förslaget för att sedan läsa och fundera på om det är bra eller inte, gör mig än mer oroad över regeringens agerande.

Att man inte har tagit chansen att påverka kommissionen rejält från början, att inte ens lyfta fram att man åtminstone borde ha försökt lite tydligare, ja, det gör mig orolig för regeringens kompetens att förhandla i Bryssel. Alla som sysslar med någon typ av påverkansarbete vet att det viktigaste är att påverka tidigt i processen när förslag diskuteras, innan förslagen är framlagda, och inte komma efteråt när förslagen redan ligger på bordet och försöka förändra dem då.

Anf. 236 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Inom området för finansförvaltning och samhällsekonomi vill jag denna gång uppehålla mig vid en specifik del. Det handlar om missbruk av våra välfärdssystem. Ett förslag är att vi nu ska införa ett särskilt mål för att minska fusk i systemen. Detta kan låta trågt och byråkratiskt, men det är en oerhört viktig och försummad del i debatten om kriminalitet i Sverige.

Vi har en debatt om gängkriminalitet och organiserad brottslighet i Sverige som har fokuserat på artärerna. Det är gott om förslag om hur vi ska sätta dit barn som gör tjänster ute i de kriminella artärerna och hur vi ska minska rörligheten för dem som bor i de mest brottsutsatta områdena, men i debatten saknar jag och Miljöpartiet ett fokus på dem som finns i kriminalitetens och den organiserade brottslighetens kärna: de som tjänar pengarna.

Våra myndigheter ger oss tydliga rapporter om att det finns ett systematiskt organiserat missbruk från organiserad brottslighet in i våra välfärdssystem. Ofta gömmer man sig bakom företag eller på annat sätt när man dränerar våra välfärdssystem. Detta är brottsligt, och det arbetas systematiskt för att stoppa det, men inte tydligt nog. Det som jag uppfattar missas är kopplingen mellan det här och den organiserade brottsligheten och att brottsligheten handlar om att tjäna pengar.

Sveriges styrka är våra statliga myndigheter och våra byråkrater, och de är i dag inte nog nyttjade i det brottsförebyggande arbetet och i arbetet

med att sätta dit den organiserade brottsligheten. När vi nu lägger fast ett mål för detta ökar det möjligheten att hitta systematik i att minska det som på byråkratiska heter fusk men som i många fall handlar om brott när det kommer till att dränera våra välfärdssystem. Jag tror att det är bra att vi systematiserar detta mer, för kärnan i ett sådant arbete handlar om att hitta samarbete över myndighetsgränser och över nivåer i samhället. Det finns bra exempel på när detta har skett – när kommuner arbetar tillsammans med statliga myndigheter.

Jag menar att en underutnyttjad aspekt är de tillståndsgivande myndigheterna och tillsynsmyndigheterna, för de har goda möjligheter att komma ut och upptäcka problem och starta uppnystandet av missbruk av bland annat våra välfärdssystem. Våra myndigheter har bland annat larmat om systematiskt arbete som rör personlig assistans. Förutom att det är helt förfärligt att den organiserade brottsligheten göds med pengar innebär det att personer som faktiskt behöver hjälp inte får den hjälp de ska ha.

Här finns mycket att göra, och därför är jag väldigt glad att riksdagen nu får möjlighet att lägga fast ett mål för detta område så att vi kan öka systematiken i arbetet med att stoppa fusk i välfärdssystemen.

Detta var ett exempel på vad det här ganska breda politiska området handlar om och som jag menar borde få mer uppmärksamhet i denna kammardebatt.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 14 Allmänna bidrag till kommuner

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU3
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 237 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det svenska samhällskontraktet hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd, och många upplever tyvärr att de inte får valuta för sina skattepengar. I Moderaternas budget prioriteras därför det som är viktigast för Sverige. Kommunerna och välfärden är en viktig del av detta.

Larmen från den svenska kommun- och regionsektorn kommer i strid ström, trots många år med högkonjunktur och goda skatteintäkter. Orsakerna är flera: demografiska förändringar med en större andel äldre och barn, fler barn och unga med behov av särskilda insatser och inte minst höga kostnader för integration och försörjning av nyanlända. Samtidigt ökar arbetslösheten. Till detta kommer en regering som inte sköter statens åtaganden fullt ut utan vältrar över ansvar på kommunerna, exempelvis när det gäller trygghet, migration, arbetsförmedling och infrastruktur. Det är inte alltid som kommunerna upplever att de blir fullt ut kompenserade ekonomiskt för detta.

Kommunerna är dessutom alltid de som står för den grundläggande välfärden och som försöker garantera tryggheten för sina invånare. Det är

Prot. 2020/21:55
16 december

-----
*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

*Allmänna bidrag
till kommuner*

också kommunerna som försöker bevara en viss omfattning av samhälls-service när mindre orter avfolkas och urbaniseringen går i en rasande fart. Och det är kommunerna som med sina skattemedel ofta tvingas förskottera eller delfinansiera infrastruktur som egentligen är ett statligt ansvar.

De svenska kommunerna och regionerna är dessutom alltid den sista försvarslinjen under allvarliga kriser. Just nu har man fullt upp med att försöka hantera den allvarliga pandemin i ett läge där stödet och riktlinjerna från regering och myndigheter alltför ofta varit både sena, otydliga och motstridiga. Pandemin drabbar självklart främst sjukvården och äldreomsorgen men också de flesta andra verksamheter, inte minst skola och kollektivtrafik.

Fru talman! Redan före pandemin gick utvecklingen åt fel håll. Under Alliansens regeringsår rådde enligt Sveriges Kommuner och Regioner balans mellan kommunernas intäkter och kostnader, detta trots finanskris och lågkonjunktur. Men sedan regeringsskiftet 2014 ser det annorlunda ut. Nu ökar obalanserna år efter år, och allt fler kommuner har fått ekonomiska problem trots ett antal år med högkonjunktur och goda skatteintäkter. Och det var alltså redan före pandemin.

En annan sak som slår hårt mot kommunernas ekonomi är arbetslösheten. Inför valet 2014 lovade nuvarande statsminister Stefan Löfven att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. År 2014 låg Sverige på tolfte plats bland EU:s länder när det gäller arbetslöshet. I dag ligger vi på plats 22 av 28 länder, detta trots att vi fram till förra året haft en mycket stark högkonjunktur. I 25 av 27 EU-länder har arbetslösheten minskat sedan 2014. I endast tre länder har den ökat. Och Sverige är det land i hela EU där arbetslösheten har ökat allra mest sedan 2014.

Det finns skäl att känna stor oro. En regering som misslyckats med jobbpolitiken under en stark högkonjunktur har små chanser att utträta något positivt när tiderna blir sämre. Det är nu bara några veckor kvar av 2020. Jag vill därför fråga företrädarna för regeringsunderlaget vilken plan de har för att snabbt förbättra Sveriges position, då vi i dag alltså är ett av de sex sju länder i EU där arbetslösheten är allra högst. Om inte utvecklingen vänds kommer kommunernas ekonomiska problem att växa snabbt, både genom minskade skatteintäkter och genom ökade kostnader för försörjningsstöd.

Fru talman! Moderaterna kommer alltid att värna om kommunernas och regionernas möjlighet att utföra sitt uppdrag. Detta kommer också att kräva ökade resurser, och det måste prioriteras i statens budget.

Redan i början av detta år drev vi moderater tillsammans med andra partier igenom mer resurser till kommunerna än vad regeringsunderlaget ville tillföra. Dessa 7,5 extra miljarder har kommit mycket väl till pass under pandemin.

Även under pandemin har vi drivit på för extra stöd till kommuner och regioner, och i vår budget för kommande år ger vi också betydligt större statsbidrag till kommunerna än vad regeringen och dess stödpartier aviserar i sin budget.

Fru talman! Moderaterna har två viktiga principer när det gäller statsbidrag till kommuner och regioner.

För det första anser vi att tillskotten måste vara permanenta och inte tillfälliga. Vi konstaterar att även Konjunkturinstitutet pekar på att tillskotten till kommunerna bör vara permanenta för att ge effekt på anställningar

och investeringar. De tillskott som kommit i år har kommuner och regioner till stor del sparat och inte vågat använda, delvis på grund av osäkerhet kring om man har råd att behålla eventuella nyanställda.

Moderaterna ökar anslagen till kommunerna permanent med 26 miljarder per år från 2021. För 2021 handlar det om 3 ½ miljard mer än regeringen, för 2022 om 8 ½ miljard mer än regeringen och för 2023 om hela 13 ½ miljard mer än vad regeringen och samarbetspartierna tillför i sin gemensamma budget. Vi moderater kombinerar detta med ett regelverk som motverkar kommunala skattehöjningar som annars skulle försämra återhämtningen efter pandemin.

Den andra viktiga saken är att vi har ett problem med en alltför stor andel riktade statsbidrag. År 2018 var civilminister Lena Micko själv ordförande för det som då hette SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. I en debattartikel i Svenska Dagbladet i april 2018 konstaterade hon och SKL:s ledning att de riktade statsbidragen var ett växande problem. I artikeln skrev man: ”Sveriges medborgare och den svenska välfärden har inte råd att fortsätta med ineffektiva satsningar i form av riktade statsbidrag.” Man föreslog att generella statsbidrag bör vara huvudregeln. Tyvärr verkar inte den ansvariga ministern ha tagit fasta på det hon själv skrev 2018. De riktade statsbidragen fortsätter att utgöra en alltför stor del av de totala statsbidragen.

Kritiken mot den alltför stora andelen riktade statsbidrag är däremot något vi i Moderaterna har tagit fasta på i vår budgetmotion, där vi utöver att tillföra mer pengar även gör om riktade statsbidrag till generella. Förutom att vi moderater ger betydligt större statsbidrag till kommunsektorn har vi också en krisbuffert i vår budget. Den hade kunnat användas för att ytterligare stärka hälso- och sjukvården och för att pressa tillbaka arbetslösheten nästa år när pandemin nu återigen har tagit fart, men regeringen saknar tyvärr en sådan buffert.

Fru talman! Grunden för den moderata budgeten är att prioritera. Vi effektiviserar och lägger ned myndigheter. Vi justerar ned biståndet mot FN:s rekommenderade mål. Vi säger nej till meningslösa byggsubventioner och en ineffektiv klimatpolitik. Vi föreslår en stramare migrationspolitik med kvalificering till välfärden, bidragstak, slopad garantipension och begränsning av efterlevandestöd till flyktingar och nyanlända. Vi inför också villkor i försörjningsstödet.

Allt detta ger oss möjlighet och utrymme att satsa mycket mer på välfärden, kommunerna, polisen och rättsväsendet. Det ger utrymme att sänka skatten för alla löntagare och pensionärer, ta bort hela skillnaden i beskattning mellan lön och pension, satsa mer än regeringen på riktig miljöpolitik och sänka drivmedelsskatterna med 1 krona per liter. Samtidigt har vi alltså en betydande krisbuffert i vår budget, och vi lånar mindre till krispolitiken än regeringen och stödpartierna. Med vår moderata politik blir det mer pengar till välfärden, bättre krisbekämpning och lägre skatt.

Fru talman! Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi moderater önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslag inom de olika utgiftsområdena. Moderaternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Vi har därför i stället ett särskilt yttrande om Moderaternas politik inom utgiftsområde 25, där vi alltså tillför kommunsektorn betydligt mer pengar än vad regeringen gör.

Anf. 238 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Det låter väldigt fint med mer resurser till kommunerna, men om vi tittar på Moderaternas budget – och ledamoten Jan Ericson nämnde en del av det här – kan vi konstatera att Moderaterna vill återinföra tidsgränsen i sjukförsäkringen samt sänka taket och öka avtrappningen i sjukpenningen. Moderaterna vill skärpa kvalificeringen till sjuk- och aktivitetsersättning och garantipension. Moderaterna vill korta a-kassan till 265 dagar. Moderaterna vill införa en tidsgräns i aktivitetsstödet, vilket innebär att aktivitetsstödet efter tre år ersätts med försörjningsstöd.

Tidningen Arbetet har tidigare i år räknat ut hur många av dem som uppbär socialbidrag som är sjukskrivna, och snittet för tiden mellan januari och augusti i år var 13 procent. Det är alltså 13 procent som staten nu vältrar över på kommunerna. I till exempel Olofström var dock hälften av dem som uppbär socialbidrag sjukskrivna. Med de förslag till förändringar i trygghetssystemen som Moderaterna lägger fram vältras ju ännu mer kostnader över på kommunerna utan att de kompenseras. Moderaterna försämrar inte bara för vanligt folk, utan Moderaterna försämrar även för kommunerna genom att ge med ena handen men ta med den andra.

Anf. 239 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Först och främst kompenserar vi kommunerna med råge; jag räknade upp hur mycket mer pengar vi tillför jämfört med regeringens budget. Det handlar alltså om 3 ½ miljard mer än regeringen nästa år, 8 ½ miljard mer 2022 och 13 ½ miljard mer 2023.

Sedan måste man dock titta på vad som är syftet med politiken, och det är ju att fler människor ska komma i arbete. Vi ser nu hur en stigande arbetslöshet och ett ökande utanförskap i kommunerna också försämrar den kommunala ekonomin, så om vi får fler människor i arbete genom att göra vissa åtstramningar av systemen kommer det även att gynna kommunerna ekonomiskt. Fler människor får ju arbete. Samtidigt tillför vi som sagt väldigt mycket mer pengar till kommunerna, så om det skulle vara så att någon kostnad ökar för kommunerna får de full kompensation för det – och mycket mer därtill.

Anf. 240 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att ledamoten Ericson menar att kompensationen till kommunerna ska gå till socialbidrag när fler och fler blir utförsäkrade.

Ledamoten säger också att det blir fler människor i arbete genom att man tar ifrån sjuka deras försörjning. Jag förstår inte logiken. I min värld får vi människor i arbete genom att skapa fler jobb, inte genom att skrämman människor till arbete – genom att skrämman sjuka att gå till ett jobb de inte klarar av. Och vilken arbetsgivare kommer att anställa en person som inte klarar jobbet?

När det gäller att införa villkor för att få försörjningsstöd – vad menar Moderaterna att en människa som inte kvalificerar sig ens till försörjningsstöd ska leva på?

Anf. 241 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Först och främst visade vi under alliansåren att uppstramade regler i sjukförsäkringssystemen faktiskt gjorde nytta. Det gjorde att

fler människor kom tillbaka, och det gjorde att fler människor kom i arbete. Vi ser också att utförsäkringarna har ökat dramatiskt under dagens regering jämfört med hur det var under alliansåren. Det är väldigt mycket mer i dag än det var då. Dessutom har den här regeringen dragit in en del andra väldigt viktiga förmåner. Man har försämrat LSS kraftigt och ökat utanförskapet kraftigt. Fattigdomen i Sverige har ökat kraftigt under den här regeringen.

Ska man dra någon slutsats av Alliansens politik är det alltså att de åtstramningar vi gjorde i systemen faktiskt gjorde att fler människor kom i arbete. Det ökade inte heller fattigdomen på det vis som den här regeringen har ställt till med. Jag har därför väldigt svårt att se det problem som Ilona Szatmari Waldau pekar på.

Anf. 242 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Det kommunala utjämningsystemet är ett helt avgörande incitament för Sveriges kommuner och regioner, som annars hade haft svårt att klara sitt åtagande att förmedla statens grundläggande uppdrag till medborgarna – speciellt i en tid då demografin förändras och landsbygden får det allt tuffare.

Det som är oroväckande är att cirka 80 procent av kommunerna redan innan pandemin planerade att dra ned på kärnverksamhet som äldreomsorg, skola och utbildning, med anledning av brister i balansen mellan intäkt och kostnad. Belåningsgraden var dessutom hög trots en lång tids högkonjunktur. Det var oroande i sig, och orsaken till att situationen är som den är kräver en viktig diskussion framöver. Det gäller inte minst med tanke på att systemet borde vara avsett att hjälpa kommuner på landsbygden och att Malmö som tredje största stad är den största nettomottagaren av stödet. Det säger kanske en del om regeringens förmåga att föra över statligt ansvar på kommunerna, som till exempel flyktmottagande.

Jag vill citera SKR:s presidium från en debattartikel i Aftonbladet under förra året: ”Kommunernas och regionernas framtida utmaningar är stora. Mer än hälften av regionerna och 110 kommuner räknar med underskott redan i årets resultat. Finansminister Magdalena Andersson har pekat på att år 2026 skulle kommuner och regioner behöva 90 miljarder kronor mer än i dag om välfärden ska utvecklas i takt med det ökande antal äldre, barn och unga. Det är en bedömning Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) delar.”

Vidare skrev man: ”Stjälp inte över statliga kostnader på kommunerna. Finansieringsprincipen ska respekteras så att den nivå som beslutar om en reform också ska betala för den. Staten måste nu sluta att lägga på nya uppdrag på kommuner och regioner, som endast delvis finansieras av staten. En rad förändringar i socialtjänstlagen och andra regelverk har vidgat socialtjänstens uppdrag, med ökade kostnader för utredningar, placeringar, dokumentation och uppföljning som följd. Även i mottagandet av ensamkommande barn och unga ser vi att staten stjälp över kostnaderna. Sedan staten sänkte ersättningarna till kommunerna 2017 har kostnadsövertvättningen varit mer än 1 miljard kronor. När ett ensamkommande barn beviljas svenskt medborgarskap upphör dessutom all statlig ersättning till kommunerna.”

När pandemin slog till förvärrades situationen markant, och då är det av största vikt att staten går in och stöttar upp kommunerna och regionerna.

Men om hinken har håll i botten är det viktigt att täppa till dem för att se till att resurserna används på bästa sätt.

Ett exempel på det är den tunga och tidskrävande administrativa börnan. Det är ett löpande arbete som vi menar är nödvändigt för att klara framtida utmaningar. I alla verksamheter i näringslivet som jag arbetat inom är det viktigt att se över onödiga kostnader och investeringar som ofta sker av rutin. Det är avgörande för att utveckla verksamheten och bli bättre, speciellt i tider av kris.

Ett förslag som vi i Sverigedemokraterna ser som stärkande för regionerna är att regionalisera fastighetsskatten på industrifastigheter och elproduktionsenheter. Orsaken till att vi ser det som ett viktigt förslag är att kostnaderna för sjukvården faller på regionerna. Höjningar av den regionala skatten riskerar således att jaga bort både boende och företag i regionen, vilket inte är en önskvärd utveckling.

Därav skulle stärkandet av regionernas ekonomi genom förslaget vara ett sätt att, utan öronmärkning, ge regionerna resurser till utmaningarna, som naturligtvis är mångfasetterade då exempelvis kompetensförsörjningen inom sjukvården och den lokala infrastrukturen ska bibehållas över tid.

Enligt riksdagens utredningstjänst skulle förslaget även ge intäkt till samtliga regioner men med en skillnad på stad och landsbygd där storstäderna får ett lägre stöd per capita, vilket enligt oss är en önskvärd fördelning. Reformen gynnar alltså i synnerhet Norrlands inland, som har stora nackdelar i form av exempelvis stora landytor med långa avstånd. Regionerna får också ytterligare ett incitament att attrahera långsiktiga investeringar i och med att en större andel av företagens kassaflöde kommer regionerna till del.

Både kommuner och regioner behöver fortsätta att effektivisera verksamheten och se över sina prioriteringar och kostnader. Det är ofrånkomligt att det behövs ökade generella statsstöd för att undvika stora skattehöjningar och neddragningar på personal, som i sin tur riskerar att leda till en fortsatt avmattning i ekonomin.

Regeringens förslag om en förstärkning av det kommunala utjämningsystemet är ett steg i rätt riktning, men det är långt ifrån tillräckligt. Sverigedemokraterna vill därför gå fram med ytterligare tillskott till kommunsektorn för att möta utmaningarna som kommunerna och regionerna står inför, detta för att kommunerna och regionerna ska ha en möjlighet att anställa och förbättra arbetsvillkoren och för att staten ska ta sitt ansvar för kostnaderna kopplade till coronapandemin.

Utöver ökade kostnader för kommuner och regioner i form av extra-personal, skyddsmaterial, läkemedel och fler intensivvårdsplatser har pandemin även inneburit att intäkterna har minskat och att delar av verksamheten avstannat. Även efter pandemin kommer kommuner och regioner att ha ett stort personalbehov för att exempelvis hantera vårdskulden. Kommunsektorn påverkas även av en minskad skattebas och ökade kostnader för ekonomiskt bistånd när arbetslösheten stiger till följd av pandemin.

Den ekonomiska effekten av covid-19 behöver ses i ett större sammanhang, menar vi, och inte bara ur perspektivet av direkta kostnader. Det gäller också de statliga bidragen för att på lång sikt ge ett stabilare fundament.

För att ge kommunerna förutsättningar att kunna förmedla grundläggande välfärd och förbättra möjligheterna att upprätta krisberedskapen,

som är ett lokalt ansvar, samtidigt som ett rimligt skattetryck bibehålls vill vi i Sverigedemokraterna tillskjuta 30 miljarder kronor, utöver regeringens förslag, till det kommunala utjämningsystemet under en treårsperiod.

Fru talman! Vi menar att statsfinanserna relativt sett är goda och att vi därför bör föra över resurser från stat till kommun och region, detta samtidigt som höjt tak i a-kassan och höjd garantipension skulle innebära högre skatteintäkter.

Men som sagt: Utöver intäkter vet alla vi som arbetat med ekonomiskt ansvar i arbetslivet att kostnader är centralt i en tid av lågkonjunktur. Det kräver en större diskussion om hur statliga beslut ska genomföras på lokal nivå som vi ser fram emot att föra i denna kammare framöver.

Men i dagsläget är vi i Sverigedemokraterna angelägna om att slopa lagkravet på modersmålsundervisning, då med undantag för nationella minoritetsspråk. Därutöver menar vi att det tredje året i gymnasiet för praktiska linjer ska slopas – för att ta några exempel.

Vi i Sverigedemokraterna står för övrigt heller inte bakom att vissa bidrag betalas ut till utländska medborgare, och vi står heller inte bakom det faktum att illegala invandrare tar del av en villkorslös vård, förutom akutvård.

Den ekonomiska effekten av de saker jag just räknade upp är svår att uppskatta, och därför inkluderas den inte heller i vår budgetkalkyl. Klart är dock att det skulle gagna både stat, region och kommun på både lång och kort sikt.

Det innebär att vi totalt förstärker kommunsektorn med drygt 22 miljarder nästa år, vilket vi ser som nödvändigt. Våra siffror i detalj går att finna i vår budget under kapitel sex. Vi avstår dock från att delta i beslutet.

Fru talman! Jag vill till sist önska talmanspresidiet, övriga kollegor och medborgare en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 243 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! För en vecka sedan debatterade vi Riksrevisionens granskning av utjämningsystemet ur ett tillväxtperspektiv. En enig riksdag beslutade att uppmana regeringen att tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

I mitt anförande berättade jag om min födelseort, en bruksort som mer än halverat sitt invånarantal under min livstid, en kommun som har många strukturella svårigheter och där fler flyttar ut än som flyttar in. Många kommuner är i samma situation och kan se att de som flyttar in söker sig till kommunen för att det finns lediga bostäder. Ofta har de av något skäl hamnat utanför arbetsmarknaden. Ett populärt ord för detta är social dumpning. Det innebär att rika kommuner med få hyresrätter hjälper sina kommuninvånare att få hyreskontrakt i kommuner med bostadsöverskott. På så sätt överlåter man också till den nya kommunen att ta ansvaret för det sociala stödet och för försörjningen, och klyftorna mellan kommunerna ökas än mer.

Så här kan vi inte ha det. Vi kan inte ha ett delat Sverige på det här viset. Därför måste kommunsektorn stärkas, och det är kommunerna med störst utmaningar som behöver mest. Vi kan inte ha skatteskillnader på 6 kronor, som innebär att det kan skilja nästan 1 500 kronor i skatt i månaden för dem som tjänar 25 000 kronor beroende på var de bor.

Sveriges Kommuner och Regioner konstaterar i sin ekonomirapport att i landsbygdskommuner beräknas antalet invånare som är 80 år eller äldre i snitt öka med 33 procent de kommande tio åren, samtidigt som antalet invånare i yrkesför ålder minskar med 9 procent. Vem ska jobba i äldreomsorgen i de kommunerna?

Under den förra mandatperioden drev Vänsterpartiet igenom de så kallade rättvisemiljarderna, en tioårig mångmiljardsatsning till kommuner med områden som karakteriserades av exempelvis hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och lågt valdeltagande. Satsningen riktades till insatser för jobb, utbildning, service, fritid och sociala insatser.

Samtidigt som skillnaderna mellan kommunerna ökar alltmer valde regeringen att ta bort rättvisemiljarderna. Vänsterpartiet vill återinföra och fortsätta denna viktiga satsning.

För att mindre kommuner ska kunna erbjuda en välfärd på lika villkor föreslår vi också ett särskilt stöd till mindre kommuner, som jämnar ut de stora regionala skillnaderna i sammanlagd kommunalskatt.

I glest befolkade regioner är det dyrare att bedriva sjukvård. I dag finns ett glesbygdstillägg i det kommunala kostnadsutjämnningssystemet. Den tekniken vill vi använda i inkomstutjämnningssystemets strukturbidrag. Det blir då ett anslag som betalas ut direkt och finansieras helt av staten, detta utan att någon annan region behöver få minskat anslag. Hälso- och sjukvården behöver stärkas även i glest befolkade regioner.

Fru talman! Välfärden står nu inför många stora utmaningar. Coronapandemin har resulterat i en vårdskuld när operationer och behandlingar har skjutits på framtiden. Kommuner och regioner står också inför ett mycket stort rekryteringsbehov. Det kräver både stora utbildningsinsatser och betydande ansträngningar för att öka välfärdssektorns attraktivitet.

Vänsterpartiet vill först och främst öka de generella statsbidragen kraftigt så att kommuner och regioner ska kunna möta de kostnader som följer av den demografiska utvecklingen utan att behöva ta till nedskärningar eller skattehöjningar.

Kommuner och regioner har också stora investeringsbehov. Vi anser därför att staten ska ta ett större ansvar och bidra till att viktiga samhällsfastigheter som är nödvändiga för olika välfärdsfunktioner ska byggas ut. Vi vill ha ett investeringsstöd. Barn behöver bra skolor, och de äldre behöver fungerande boenden anpassade efter deras behov.

Fru talman! I går kom Coronakommissionen med en delrapport. Den konstaterar flera olika strukturella, och sedan länge välkända, problem. Den gav också flera olika rekommendationer.

Vi har kunnat se att under den här mandatperioden har sänkningar av skatter och höjda rutavdrag prioriterats av regeringen och samarbetspartierna. De extra tillskotten till kommunerna som Vänsterpartiet och regeringen beslutade om förra mandatperioden har plockats bort till förmån för Liberalernas och Centerpartiets skattesänkningar.

Nu är det tid att rusta upp äldreomsorgen så att vi får en äldreomsorg att lita på, vilket är precis det som kommissionen konstaterar behövs. Alla människor ska mötas med trygghet, omsorg och värdighet. Vänsterpartiet föreslår därför ett upprustningspaket till äldreomsorgen. Vi tillför resurser för att finansiera personalsatsningar och satsningar på utvecklande fritid och sociala aktiviteter för de äldre.

Fru talman! Välfärden lider i dag av personalbrist som ser ut att öka över tid. Vi kan bland annat se att det fattas många utbildade lärare. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning på fler utbildningsmöjligheter som kombinerar betalt arbete i välfärden med utbildning. Med vårt förslag finansieras 1 000 nya platser årligen. Det har visat sig att modellen med kombinationen av arbete och utbildning har varit populär där den erbjudits och lockat många till läraryrket.

Kommunerna och regionerna står närmast Sveriges invånare och står också för huvuddelen av vår välfärd, till exempel skola, barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård.

Förra veckan skrev en ung centerpartist en debattartikel om att det är rättfärdigt att välfärdsstaten faller och att man i stället borde spara ihop till sin egen vård. Det är en syn som Vänsterpartiet inte delar. I vårt Sverige är vi solidariska och delar med oss. I vårt Sverige satsar vi på välfärd för alla och stoppar nedskärningar och utförsäljningar av välfärden. I vårt Sverige har skolor och äldreomsorg en tillräcklig bemanning för att klara uppdraget, och de som arbetar i välfärden har bra arbetsvillkor och fasta heltidstjänster.

Därför tillför vi över 26 miljarder kronor mer än regeringen 2021 under utgiftsområde 25 vid sidan av de satsningar som vi har under andra utgiftsområden. Men eftersom riksdagen redan har röstat för regeringens förslag till rambudget avstår vi från att lägga förslag och deltar inte i beslutet. I stället hänvisar jag till vårt särskilda yttrande.

Anf. 244 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi diskuterar här kommunernas ekonomi, och då ligger det nära till hands att också diskutera välfärden. Det är i primär- och sekundärkommunerna, alltså i kommuner och regioner, som mycket av den välfärd bedrivs som vi alla behöver eller kan komma att behöva när vi är uttagna, sjuka eller sköra. Den verksamheten är oerhört viktig.

Jag är glad för att vi kristdemokrater tillsammans med Moderaterna och andra partier under det här året har drivit på för ökade tillskott till kommunsektorn. Vi gjorde det i januari via ett utskottsinitiativ, och vi gjorde det under våren då vi krävde ytterligare medel till kommunsektorn, inte minst för att man inte ska behöva varsla personal mitt under krisen. Det hade kunnat få mycket negativa effekter om kommunsektorn hade spätt på den våg av varsel och uppsägningar som vi har sett i coronapandemins spår. Jag är glad för att vi kunde driva på för ytterligare medel till kommunsektorn.

Fru talman! Vi står bakom de generella tillskott som regeringen tillför till kommunsektorn under 2021. Det är bra. Det är stora tillskott, men det räcker inte. Vi behöver också göra särskilda satsningar som inte minst går till vård och omsorg.

Vi fick Coronakommissionens rapport i går, och vi kan se att de strukturella problemen när det gäller äldreomsorgen, som har varit väl kända långt före pandemin, nu måste angripas och adresseras med kraft. Då duger det inte att, så att säga, bara skeppa ut pengar, utan man måste också ha reformer och idéer om hur man ska åtgärda de strukturella bristerna.

Det är därför vi föreslår en stor personalsatsning som går ut på att kraftigt förbättra villkoren för äldreomsorgens personal. Vi behöver öronmärka medel och kräva motprestation av kommunerna. Vi behöver få ned

antalet ofrivilliga delade turer som gör det svårt för många att få ihop familjeliv och arbetsliv och som innebär en kraftig stress för medarbetarna. Vi behöver få upp nöjdheten och inflytandet hos medarbetarna, och vi behöver se till att cheferna i äldreomsorgen får ett rimligt chefsansvar. I dag har varje chef i äldreomsorgen direkt medarbetaransvar för i snitt 60 personer. Detta har vi påtalat under lång tid och har lagt fram reformer för att komma till rätta med, men regeringen har varit passiv.

Det duger förstås inte att äldreomsorgens medarbetare mer eller mindre blir chefslösa, ledarlösa, när de hamnar i svåra och utsatta situationer. Det är klart att också detta är en förklaring till de höga sjukskrivningstal som redan fanns inom äldreomsorgen när vi gick in i pandemin.

Vi ser också ett kraftigt behov av att förbättra personalkontinuiteten och se till att fler vill arbeta i äldreomsorgen och att den äldre i behov av hemtjänst får möta färre personer hemma hos sig. Det höjer också kvaliteten rejält i den äldreomsorg som bedrivs. Vi vet att byggandet av relationer mellan den som ger omsorg och den som får omsorg är väldigt viktigt.

Vi lägger sammanlagt 4,4 miljarder mer än regeringen på äldreomsorgen, och vi lägger en del av de pengarna på att höja den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen med tillskott till fler sjuksköterskor, till en medicinskt ansvarig för rehabilitering i varje kommun och till att ta bort förbudet att anställa läkare i kommunerna.

Vi lägger också mer än regeringen på vården för att se till att vi när smittspridningen, det här akuta läget, lägger sig och vi ska börja ta itu med vårdskulden tar all kapacitet som finns i Sverige i anspråk och samordnar den på ett bra sätt så att vi kan se till att de medborgare som är i behov av vård kan få det oavsett var den vården finns i vårt land.

Fru talman! Det här är några av de viktiga satsningar som vi menar måste tillföras det som regeringen har föreslagit. Mer pengar är bra, och det behövs ytterligare pengar, menar vi, men det behövs också kraftfulla reformer som underlättar för kommunerna och regionerna att klara sitt vård- och omsorgsuppdrag i den svåra tid som vi nu befinner oss i.

Av någon dunkel anledning har den här kammaren inte röstat för de kristdemokratiska budgetramarna. Därför avstår vi från yrkanden rörande utgiftsområde 25 och hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Anf. 245 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hålla min fråga kort för att det här inte ska ta så lång tid.

Många unga vuxna slutar besöka tandvården i förebyggande syfte när de inte längre har tillgång till avgiftsfri tandvård, det vill säga efter att de har fyllt 19 år. Därför infördes under förra mandatperioden gratis tandvård upp till 23 år.

Vi från Vänsterpartiet vill bygga ut tandvården med ett riktigt högkostnadsskydd, men KD väljer att gå åt andra håller och ta bort kostnadsfri tandvård för alla mellan 19 och 23 år för att finansiera andra saker.

Jag funderar på hur det förbättrar tandvården för unga. Det står också i handlingarna att KD skulle ha mer träffsäkra satsningar. Det skulle vara intressant att få veta vilka satsningar det är som förbättrar tandvården för unga.

Anf. 246 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Vi har framför allt satsningar på att unga människor ska få arbete, för att man ska kunna komma tillbaka till arbetsgemenskapen om man har blivit av med sitt arbete under pandemin. På det sättet får man en bättre ekonomi. Bättre förankring på arbetsmarknaden ger också större möjligheter att ta del av bland annat tandvård.

Vi ser inte heller det oerhört starka skälet för att denna grupp ska gynnas framför andra grupper. Det är helt enkelt en prioriteringsfråga. Vi lägger nu mycket stora resurser, långt mer än regeringen, på att få en fungerande äldreomsorg i Sverige efter den kraftiga kritik som har kommit och som vi har pekat på i många år. Vi gör stora resurssatsningar för att få en hälso- och sjukvård som fungerar, för att kunna beta av de långa värdköerna.

I den bästa av världar hade vi haft pengar till allt. Det har vi inte. Då har vi valt att prioritera ned tandvård till just den gruppen för att i stället lägga pengar på äldreomsorg till de äldre, på sjukvård till de sjuka, på att få ned den brottslighet som drabbar så många i Sverige och på att skapa fler jobb, vilket kommer inte minst den gruppen till del.

Anf. 247 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet lägger också mer resurser till kommuner och sjukvård än regeringen och Kristdemokraterna gör. Ändå kan vi införa ett högkostnadsskydd på 2 000 kronor för alla, det vill säga en stor sänkning.

Gratis tandvård upp till 23 år är också en viktig fråga. Samtidigt som Jakob Forssmed säger att de ordnar så att fler unga får jobb finns det redan i dag många som är betydligt äldre än 23 år som inte har råd att gå till tandläkaren, eftersom de har låga löner.

Frågan är vad som händer med ungdomslöner och ingångslöner. Det är kanske inte i första hand Kristdemokraterna som driver de frågorna, men det gör andra borgerliga partier. Jag måste erkänna att jag inte har full koll på Kristdemokraternas politik i den frågan. Men jag tror inte att de driver höga ingångslöner för unga.

Anf. 248 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, ledamoten Waldau!

Läs på om Kristdemokraternas politik! Du kanske blir förvånad över och övertygad om dess förträfflighet – vad vet jag?

I Vänsterpartiets värld behöver man inte prioritera. Där finns det nämligen resurser till allt. Man beskattar ju lite som man vill, utan att tänka på de effekter det får på jobb och företagande. Då har man såklart också råd med det mesta. Man har råd med höga löner och med utgifter till allt och alla. Vi prioriterar annorlunda.

För att också säga något om utsatta grupper prioriterar vi höjt bostadsbidrag, höjd garantiersättning i sjuk- och aktivitetsersättningen till exempel, för att de också ska få en skattelättnad. Det underlättar för de utsatta att också ha råd med tandvård.

Anf. 249 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag valde att utbilda mig till socionom för att jag ville göra skillnad för människor. När jag började min första praktik insåg jag att jag

för att också kunna göra skillnad vad gäller människors förutsättningar ville engagera mig politiskt. Valet var självklart. Det var socialdemokratins som gällde, just för att en jämlik välfärd som kommer alla till del är kärnan i ett socialdemokratiskt samhälle.

Goda och likvärdiga förutsättningar för kommuner och regioner pratar vi om här i dag. Det är också det som lägger grunden för välfärd i hela landet. I Sverige är det nämligen kommuner och regioner som har ansvar för välfärden, för de välfärdstjänster vi är beroende av genom livet: skola, vård och omsorg.

Välfärden finansieras genom olika källor. Störst del utgör kommun- och landstingsskatterna. Men även statsbidragen är viktiga.

Under det år som vi snart lägger bakom oss har coronapandemin utmanat hela samhället. Inte minst har kommuner och regioner fått stå i frontlinjen och ställa om i mycket högt tempo. De har vårdat insjuknade, skyddat äldre och riskgrupper från att bli smittade, hanterat all den oro och stress som medborgare och personal har känt och samtidigt planerat för undervisning på distans. Från regeringens sida har budskapet varit tydligt: pengar får inte, kommer inte och ska inte stå i vägen för att skydda liv och hälsa.

Kommuner och regioner har fått historiska tillskott för att kompensera för skattebortfallet och för att stötta upp viktiga verksamheter. Enligt SKR har de statliga tillskotten gett kommunsektorn goda ekonomiska förutsättningar att med ekonomin tryggad hantera pandemin. Det är svårt att i dag säga hur allvarliga och långvariga konsekvenserna kommer att bli för kommunsektorn. Men regeringen följer utvecklingen noga.

Fru talman! Kommunsektorn hade redan före pandemin stora utmaningar. Framför allt blir befolkningen äldre samtidigt som det föds allt fler barn. Det är glädjande att vi blir äldre. Det är resultatet av en långvarig välfärdspolitik. Men det är också en utmaning. Ökningen av andelen unga och äldre i förhållande till andelen som förvärvsarbetar försvårar för skatteunderlaget. Det kommer att krävas många insatser, också stöd, från staten.

Skillnaderna mellan olika kommuner och regioner är också stora. Därför var det viktigt med den förstärkning av kostnadsutjämningen som genomfördes genom beslutet för ett år sedan. Hänsyn tas nu i högre grad till gleshet och socioekonomiska faktorer, såsom utbildningsnivåer och inkomster.

Beslutet som för en vecka sedan fattades här i kammaren om en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet kan betyda mycket. Det var också bra att beslutet togs av ett enigt utskott. Vi måste säkerställa att utjämningsystemet i tillräcklig grad kan ge kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturellt betingade faktorer, som det heter. Det är avgörande för en väl utbyggd välfärd som kommer landets alla medborgare till del.

Just för att en del kommuner har avsevärt tuffare utmaningar än andra finns det ändå skäl att hjälpa dem som har de största utmaningarna. Därför finns ett förslag om att inrätta en kommundelagation.

Fru talman! Det kommunala självstyret, kommunernas ansvar för välfärdsverksamheterna och den kommunala beskattningsrätten utgör viktiga delar av den svenska decentraliserade samhällsmodellen. Det är bra att

kommuner och regioner har frihet och ansvar att själva, inom ramen för befintlig lagstiftning, utforma sin verksamhet. Då behöver vi också fortsätta att öka de generella statsbidragen, som möjliggör en anpassning efter lokala och regionala behov.

Vi behöver möta framtidens utmaningar tillsammans – staten, kommunerna och regionerna. Vi behöver stärka tilliten till vårt gemensamma, så att människor vågar tro på en framtid och ett tryggare samhälle.

När man lyssnar på den här debatten kan man tro att alla vill satsa på välfärden. Moderaterna var också tydliga med att de tycker att de satsar mer än regeringen gör. Då har man bara räknat plus och inte minus. Gör man det är det inte en större satsning.

Regeringen har i år kommit med en historisk budget till välfärden och för att jobba Sverige ur krisen. Dagens förslag innebär en höjning av anslaget med 27,7 miljarder jämfört med 2019. Och vi kommer nu med mer pengar för att stärka skolan, rusta äldreomsorgen och med andra ord stärka välfärden framöver. Det är viktiga tillskott för att säkra kommunsektorn, leverera välfärd och bekämpa skattebortfallet. Det är också bra jobbpolitik. Det behövs inte färre anställda i välfärden. Det behövs fler.

Nu ska vi fortsätta stå upp för välfärden och ett jämlikt samhälle där alla kommuner och regioner har möjlighet att erbjuda sina invånare en god skola, vård och omsorg och där alla människor får likvärdiga förutsättningar att skapa sig ett gott liv.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 250 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Eva Lindh pratar om att Socialdemokraterna står för jämlik välfärd och att det är viktigt med en stark tillit till välfärden. Då kan det vara intressant att komma med facit. Hur ser det ut? Vad har hänt sedan 2014?

Som jag berättade har arbetslösheten alltså ökat mest i Sverige av alla länder i hela EU. Utanförskapet och fattigdomen har ökat under er regeringstid, trots en stark högkonjunktur. Utförsäkringarna ur sjukförsäkrings-systemet har ökat kraftigt på grund av regeringens uppdrag till Försäkringskassan att till varje pris få ned sjuktalen. Och regeringen har dragit in stödet till de allra mest utsatta, till och med de allra sjukaste barnen, genom försämringarna av LSS.

Är det verkligen detta som Eva Lindh och Socialdemokraterna menar är jämlik välfärd? Kan Eva Lindh verkligen vara nöjd med detta?

Jag redogjorde i mitt anförande för att Moderaterna redan i början av detta år medverkade till att kommunsektorn fick 7 ½ miljard extra i statsbidrag jämfört med vad regeringsunderlaget ville tillföra. Som Jakob Forsmed meddelade gav vi också mer pengar i krispaketen. Och Moderaterna ger alltså betydligt mer pengar till kommunsektorn 2021, 2022 och 2023.

Jag vill fråga Eva Lindh varför regeringen inte anser att kommunsektorn behöver dessa pengar och varför regeringsunderlaget anser att precis allt annat är viktigare än att satsa på kommunerna och regionerna. Inte minst den pågående pandemin visar ju med tydlighet att det behövs mer resurser till både sjukvård och äldreomsorg, men regeringen prioriterar annat. Jag undrar helt enkelt varför.

Anf. 251 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Vi fick över 100 000 fler anställda i välfärden under föregående mandatperiod. Barngrupper har minskat. I skolan fick vi 31 000 fler anställda, och skolresultaten vänder uppåt. Detta är några exempel på de satsningar på välfärden som vi gjorde tidigare.

Hittills i år har välfärden fått 70 miljarder, och 2021 blir det 53 miljarder mer. Det är stora satsningar. Vi sätter välfärden först – det kan människor vara säkra på.

Jag vill dock återkomma till det Jan Ericson sa: att Moderaterna stärker välfärden. Fast om man räknar plus och minus i er budget, Jan Ericson, hamnar man inte på plus utan på minus. Detta talar inte Jan Ericson om. Man måste räkna bort de statsbidrag ni tar bort, och då blir det minus. Jag undrar varför du, Jan Ericson, inte berättar detta.

Anf. 252 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Det är från socialdemokratisk sida typiskt att försöka trixa lite grann med siffrorna, lite som man gör med arbetslöshetssiffrorna. Man hittar på en ny form av arbetsmarknadsåtgärd och kallar den för extratjänst, och sedan ger man plötsligt beskedet att de människor som befinner sig i den arbetsmarknadsåtgärden ska räknas som sysselsatta. Så får man upp statistiken över hur många som är i arbete, trots att det egentligen rör sig om en arbetsmarknadsåtgärd. På det viset jobbar man när man räknar på siffror och statistik.

De siffror som jag redovisar här är de tillskott vi gör till kommunsektorn – det som vi tillför netto. Om Eva Lindh anser att vi har gjort några stora besparingar på kommunsektorn får hon tala om vilka det är. Man kan inte bara komma med detta så svepande.

Jag står fast vid det jag säger: stigande arbetslöshet, ökande utanförskap, ökade utförsäkringar, besparingar på LSS och mindre pengar till kommunsektorn. Jag har fortfarande inte fått något svar på varför regeringen gör dessa prioriteringar.

Anf. 253 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Vi har gjort väldigt mycket när det gäller jobbpolitiken, och fler sysselsatta har det blivit. Det har vi alltså gjort stora satsningar på.

Men Moderaterna säger att man satsar mer. Det gör man inte. Dessutom ger man med den ena handen och tar med den andra. Samtidigt som du, Jan Ericson, lyfter detta med sjukförsäkringarna vill ni nämligen försämra dem ytterligare. Stupstocken ska införas. Ni går inte med på höjningen av a-kassan, och ni tar bort andra saker, vilket innebär ökade kostnader för kommunsektorn, till exempel när människor i stället behöver försörjningsstöd. Dels har ni alltså inte fler satsningar, dels kommer de saker ni föreslår att försämra för kommunsektorn, särskilt för de kommuner som redan har det svårt.

Anf. 254 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! När man 2020 ska prata om allmänna bidrag till kommunerna kan man inte börja med något annat än coronan och pandemin. Pandemin har verkligen satt sina spår hos kommunerna och kommunsektorn och har påverkat allt. Det är klart att det har varit en extrem belastning på

kommun- och regionsidan med den ökade smittspridningen och allt som kommit därefter.

Centerpartiets roll denna mandatperiod är ju att förhandla, med regeringen och med Liberalerna. Vi är rätt stolta över att vi faktiskt har förhandlat fram tolv ändringsbudgetar, som har gett väldigt mycket pengar. Nästan allihop har berört kommunsektorn i någon form. När det gäller slutresultatet kan man vara tydlig och säga att vi till och med har överkompererat kommunsektorn 2020. Det har faktiskt delats ut för mycket pengar i detta läge. Men det finns givetvis problem framåt.

Det jag tycker är positivt med pandemin, om det nu finns något, är att den har öppnat ögonen i samhällsdebatten för vad som är viktigt och vad som inte är det. Jag tycker att vi lite kommer tillbaka till grunden när det gäller vad ett välfärdssamhälle handlar om, nämligen att det som är viktigt är att vi har hälsan och en hyfsad ekonomisk utveckling. Det andra är lägre prioriterat. Jag tycker att pandemin har lärt oss detta igen – det är jag rätt nöjd med.

Jag är också stolt över att vi har varit med och förhandlat fram 2021 års budget, där vi gör rekordstora tillskott på långt över 20 miljarder – 20 miljarder i generella bidrag och så en del andra bidrag. Innan dess hade vi till detta lagt 12 ½ miljard i permanenta ökningar. Det rör sig om extremt stora summor som vi faktiskt aldrig tidigare har gett på ett bräde. Pandemin har helt säkert gjort att vi har kommit upp i dessa tal, och vi är rätt överens om att satsningarna behövs.

Jag ska också lyfta tre stora utmaningar för kommunsektorn som jag ser framöver. De satsningar vi gör 2021 innebär ju inte att vi är i mål. Det finns tre tydliga utmaningar.

Den första är, tycker jag, den långsiktiga ekonomin. Ekonomin är i hamn 2020, och 2021 ser det helt okej ut för kommunsektorn. Men därefter blir det tufft. SKR:s prognoser visar att skatteunderlagstillväxten minskar i och med den lågkonjunktur vi är inne i. Pandemin kommer förmodligen att förstärka den trenden. Så ekonomin är en utmaning.

Den andra utmaningen är också tydlig; det är demografin, alltså befolkningssammansättningen. Vi har fler barn och ungdomar och fler äldre i befolkningen men färre mitt emellan, i den arbetsföra befolkningen. Prognoserna från Sveriges Kommuner och Regioner pekar på att behoven av välfärd, främst äldreomsorg och sjukvård, under en tioårsperiod kommer att öka med 1 procent per år, utöver normal ökning. Detta innebär 10 procent mer än normal kostnadsökning. Det kommer att få väldigt stora konsekvenser och medför i praktiken ett väldigt stort tal.

Den tredje utmaningen, som har klarnat för mig under de senaste två åren och som jag tycker att vi har pratat lite för lite om, är bristen på personal. Personalförsörjningen blir en jättestor utmaning för hela den svenska arbetsmarknaden i säkert 25 år framåt, och det drabbar kommunerna väldigt hårt och tydligt.

Jag har mina rötter på Gotland. Där har vi just haft en ny variant av skoldebatt när vi diskuterat skolnedläggningar. Den här gången är det inte pengar eller brist på elever som har varit i fokus, utan bristen på personal. Sådana debatter tror jag att vi kommer att få framöver. Jag och Centerpartiet ser framför oss att vi i ökad grad behöver ta höjd för vidareutbildning på betald arbetstid i kommunsektorn, för det är ett av vapnen för att vara attraktiv som arbetsgivare.

Jag är väldigt glad över det nya huvudavtal som nu är på väg att komma på plats. Den del som det har pratats minst om är omställningsbidraget, eller studiestödssystemet, som kommer att finnas med 44 veckors studie-stöd för dem som varit med ett slag i arbetslivet. Det tror jag kommer att bli extremt viktigt för att klara kompetensutmaningen framöver.

Fru talman! Centerpartiet har gjort sig känt som den kanske främsta motståndaren till riktade statsbidrag. Jag tycker att vi ska lyfta fram det trendbrott som i alla fall jag ser. Det har faktiskt skett ett systemskifte under 2020. Nu blir det mer generella statsbidrag, eller det som vi kallar nycklade bidrag, där man fördelar ut enligt en fördelningsnyckel. Det blir inte mer riktade statsbidrag, utan vi har gått ifrån det systemet. Visserligen hänger det kvar kanske 200 riktade statsbidrag av historiska orsaker, men jag ser att det är ett helt nytt systemtänk på väg. Grunden är att de riktade statsbidragen driver enorma administrativa kostnader, motverkar effektiviseringar och bakbinder det lokala beslutsfattandet. Här tycker jag att det har skett en svängning till det bättre, vilket jag är väldigt glad för.

Centerpartiet tror verkligen på den decentraliserade samhällsmodellen, där man lägger ansvaret för beslut nära människan. Jag tycker att det är grundläggande. Vi tror inte på ökat förstatligande, även om det är det som diskussionen drivs mot just nu, när problemen är tydliga. Däremot tror vi definitivt på ett ökat statligt ansvar för finansieringen.

Jag måste säga några ord om det som har hänt kring den kommunala skatteutjämnningen. Centerpartiet har väckt en motion som helt plötsligt fått majoritet i finansutskottet och här i kammaren. Det handlar om att vi ska göra en stor översyn av hela det kommunala skatteutjämnningssystemet. Jag tycker att det är väldigt glädjande, och jag känner det som en seger.

Världen snurrar i ett snabbare tempo, och det skatteutjämnningssystem som finns blir förlegat rätt fort. Centerpartiet anser att utgångspunkten i det kommunala skatteutjämnningssystemet ska vara rätt enkel: Det ska gå att ha likvärdig service oavsett var man bor i landet. Vi har tre grundläggande saker som vi kommer att fokusera på i den kommande utredningen. Den första är en garanterad servicenivå i landet. Den andra är att vi skapar ett system med mer incitament för företagande, jobb och tillväxt, så att detta blir lönsamt. Den tredje är att uppgradera gleshetsfaktorn i systemet.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 255 MATS PERSSON (L):

Fru talman! Ledamöter! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Det här är ett bedrövligt år. Coronakrisen är hemsk, och den märks tydligast i välfärden. Den märks för alla dem som går till jobbet – för dem som jobbar i förskolan, möter snoriga barn och känner att det inte känns bra i magen, för dem som är lärare, går till skolan och bitvis är i miljöer där det finns elever som drabbas av corona och naturligtvis för dem som jobbar i sjukvården och äldreomsorgen, som i väldigt hög utsträckning drabbas av coronakrisen och corona. Naturligtvis märks den också för de människor som får sjukdomen och de människor som har farit illa av den.

Fru talman! Den senaste tiden tycker jag att det har blivit uppenbart att äldreomsorgen behöver hamna mer i fokus i den politiska debatten. Det har under alldeles för många år varit så att politiker från nationell nivå tyckt att det där är någonting kommunerna får sköta. Resultatet ser vi

väldigt tydligt: bristande nationell styrning och bristande nationellt ansvarstagande. Under coronan har konsekvenserna blivit förödande.

I Skåne, där jag bor, tog Smittskydd Skåne tillsammans med regionpolitikerna tidigt i våras ett beslut om att stänga äldrehemmen för besök, långt innan Folkhälsomyndigheten kom med samma rekommendation och långt innan de flesta andra regioner i Sverige tog samma beslut. Det var helt rätt beslut av beslutsfattarna i Skåne. Men det visar på det orimliga i att vi har ett så delat ansvarstagande och att staten har abdikerat från sin roll att ta fullt ansvar för detta.

Fru talman! I skolan görs det fantastiska insatser. Våra barns framtid och det som de lär sig i skolan är det som avgör hur det kommer att gå för Sverige på 15–20 års sikt. Att lära sig läsa, räkna och skriva är grunden för att längre upp i åldrarna kunna få ett jobb. Därför är det otroliga insatser som görs. De tillskott som nu sker till hela kommun- och regionsektorn är helt avgörande för att vi ska kunna se till att människor behåller jobbet men också att välfärden håller en väldigt hög kvalitet. Jag vill inte minst betona vikten av förskolan för alla de barn som tidigt får komma in i en social samvaro och lära sig saker och som tidigt får de insatser från samhället som vi vet är så viktiga.

Fru talman! Det tredje jag vill ta upp är vården och alla dem som jobbar där. De ser konsekvenserna av corona och kämpar varje dag för att se till att vården fungerar. Vi ser att man går på knäna och verkligen kämpar. Det är för dem som vi skjuter till de här pengarna för att välfärden ska fungera när välfärden behöver fungera som allra bäst.

För att det här ska vara möjligt måste vi slå fast att det handlar om jobben, jobben och jobben. Det som finansierar välfärden är att människor kliver upp på morgonen, går till jobbet, utför ett arbete och sliter och att skatteintäkterna kommer in. Att småföretagare, eller för den delen storföretag, anställer och driver sina verksamheter är det som bygger jobben och bygger vår gemensamma välfärd. Det är basen för allting.

Fru talman! Jag tror att vi under de kommande åren kommer att se en stor debatt och ett ökat behov av att staten tar större ansvar för välfärden. De regionala skillnader vi ser i vårt avlånga land innebär att förutsättningarna för att bedriva välfärd är väldigt olika beroende på var man bor i landet. Så ska det inte vara. Staten kommer att behöva ta ett större ansvar. De väldiga kostnadsutmaningar vi har i takt med att vi blir allt äldre kommer också att innebära att staten behöver ta ett större ansvar för att generera en välfärd som fungerar i hela vårt land. Det är viktigt för Sverige. Det är viktigt för svenska medborgare att man känner att välfärden finns när man som bäst behöver den. Vårt välfärdssamhälle är någonting vi ska känna stolthet över. För att det ska fungera måste vi alltid stå upp för jobben, jobben och jobben.

Anf. 256 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Det har varit ett ansträngande år att gå igenom. Den största bördan har legat på dem som sliter i omsorgen och vården – naturligtvis utöver dem som drabbats av corona. Därför har det under året varit en självklar sak att tillföra stora extra medel till kommunerna och regionerna, så att de får stöd för att hantera det direkta arbetet med pandemin men också får förutsättningar för välfärdsarbetet i stort.

Det är lika självklart att göra stora tillskott till kommuner och regioner för nästa år. Jag är glad att vi är överens om det här i riksdagen. Vi behöver återkomma till det, för behoven i välfärden kommer inte att bli mindre när befolkningen blir allt äldre.

De brister i framför allt äldreomsorgen som krisen har blottat måste bara rättas till. Vi kan inte acceptera det här läget längre. Det är framför allt brister i personalpolitiken som uppenbarligen påverkar kvaliteten för de äldre. Det är helt oacceptabelt, och det måste åtgärdas framåt.

När vi har tillskjutit mycket stora medel till kommunerna i år har det varit med tanke på att kommunerna skulle kunna vara aktiva. Det har de självklart varit. Men jag tycker för min del att det är en aning provocerande att det är så många kommuner som nu planerar för ett överskott under ett krisår.

Jag får rapporter från mina partikamrater som verkar i opposition i många kommuner. De lägger fram förslag till vad man kan göra med medel för att till exempel stötta föreningslivet, kulturlivet eller varför inte ge extramedel till de anställda i hemtjänsten, men de får kalla handen.

Därför vill jag lyfta fram Gällivare som nyligen presenterade ett paket. De såg att kommunen höll på att gå med ett stort underskott. Då tog de ett grepp och har nu sent på året beslutat om extra tillskott till bland annat föreningar men också en extra bonus till timanställda i vården. Det tycker jag är ett föredömligt ledarskap som tyvärr saknas i andra kommuner.

Jag vill därför uppmana kommuner: Året är inte slut. Ni har möjlighet att göra tillskott i kommunen och stötta till exempel föreningar. Ni har inte försuttit den chansen ännu.

När vi tittar framåt är det flera talare som har tagit upp en väsentlig fråga. Det är skillnaden mellan olika kommuner i förutsättningar att leverera välfärd och grundläggande service i olika delar av landet. Det är en oerhört viktig fråga som vi behöver ta tag i.

Vi kan inte acceptera att skillnaderna i kommunala skattesatser är så stora som de är i Sverige. Det är inte långsiktigt hållbart. Det behöver åtgärdas.

Vi kommer att tillsätta en utredning som tittar på detta. Vi kanske inte ska vänta på den utredningen utan i stället agera, bland annat genom statligt stöd. Vi ska också titta på ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

En sak som Miljöpartiet skulle vilja stärka är det statliga ansvaret för att finansiera etableringen fullt ut. Det vore en strukturell förändring som skulle stärka servicen och välfärden i hela landet.

Fru talman! Jag vill ta upp en annan diskussion om relationerna mellan olika kommuner, som har blivit aktualiserad av en rapport från Statskontoret. Det handlar om social dumpning. Det är ett lite grovt ord men faktiskt en korrekt term på en företeelse som tyvärr verkar växa i Sverige.

Det handlar om kommuner som medvetet och strategiskt gör sig av med medborgare som de helt enkelt inte vill ha i sin kommun. Det handlar om medborgare som de verkar tycka kostar för mycket. Det är ett cyniskt och strategiskt arbete där de helt i strid med socialtjänstlagens intentioner exempelvis villkorar försörjningsstöd mot att människor ska söka bostad i andra kommuner.

Det här drabbar missbrukare. Det drabbar också exempelvis nyanlända, där bosättningslagens tvingande regler har nått en ände. Detta är någonting som jag avser att inte släppa. Det kan vi inte låta fortgå. Det underminerar det gemensamma ansvaret för välfärd i hela landet. Det behöver riksdagen ta på allvar och återkomma till.

Det viktigaste är ändå det som jag började med att säga. Det finns en tydlig gemensam bild i riksdagen om de ökade behoven i kommuner och regioner. Det handlar om behov av mer personal i vård, omsorg och skola. Det handlar om kvalitet i de delarna men också om ett behov av att investera framåt och för en grön omställning. Det är också ett arbete som görs ute i kommuner och regioner.

Vi är grundläggande överens om att det behöver stärkas. Jag vågar nog säga att det inte är sista gången som vi antar en budget där vi ökar medlen till kommuner och regioner. Det kommer vi att behöva göra flera gånger framöver. Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 257 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Det var väldigt intressant med kritiken från Karolina Skog mot kommuner som sparar pengar på hög i stället för att anställa fler i sin verksamhet. Jag nämnde också det i mitt anförande.

Problemet är att regeringen inte ger några tydliga besked till kommunerna om vad som ska hända 2022 och 2023. Då vågar inte kommunerna ta på sig permanenta utgifter som löper över åren utan sparar pengarna på hög i stället för att anställa fler människor.

Det är precis därför som vi från moderat sida ger tydliga besked om ökade permanenta statsbidrag även 2022 och 2023 vilket inte regeringen gör. Det är Miljöpartiet och den regering som Miljöpartiet ingår i som skapar det problemet genom att ge otydliga besked om vad som ska hända framöver.

Jag kan börja med att fråga Karolina Skog: Kan Karolina Skog lova att kommunerna kommer att få de statsbidragen 2022 och 2023 så att de vågar anställa fler människor i äldreomsorgen och i sjukvården i närtid?

Om de inte får de beskedet från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och samarbetspartierna kommer de att fortsätta att samla pengarna på hög och inte våga anställa människor.

Att anställa människor är ett åtagande. Det är någonting som man inte bara drar tillbaka genom att säga: Vi fick bara pengar för det här året. Hej då, nu får du sluta. Så kan man inte hantera sin personal.

Jag vill gärna höra om Karolina Skog kan ge ett löfte nu i talarstolen om att kommunerna kommer att få minst de bidrag som de har fått i år och som Moderaterna föreslår för 2022 och 2023. Vi föreslår 8 ½ miljard mer för 2022 och 13 ½ miljard mer för 2023. Lovar Karolina Skog att ni matchar det?

Anf. 258 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Regeringen och samarbetspartierna har under det här krisåret gjort två saker. Det har handlat om krisstöd ut till kommuner och regioner för att hantera den direkta pandemin. Men det är också extra pengar för att kunna agera för att exempelvis stimulera den lokala ekonomin och göra sådant som man har ansvar för i kommuner. Vi har gett besked om

kraftfulla permanenta höjningar av det statliga bidraget till kommuner och regioner.

Som jag tidigare har sagt försöker Moderaterna få det att låta som att de gör mycket mer kraftfulla satsningar. Men som tidigare har sagts här består en budget av plus och minus. Bilden är inte så enkel som ledamoten Ericson försöker få det att låta som här.

Det jag talar om är vad kommuner gör med de extra medel som de har fått för i år. Det är väldigt många som använder ursäkten som ledamoten Ericson säger. Vi har sagt att vi ger extra pengar för i år för krisstöd för att agera här och nu.

Där är det många kommuner, särskilt många borgerligt ledda och moderatledda kommuner, som inte har gjort detta. De lägger hellre pengar på resultatet än att använda dem exempelvis för att stötta föreningslivet eller företagare här och nu i år. Det beklagar jag.

Det är bristande ledarskap, vågar jag säga. Jag har lagt fram många kommunala budgetar. Jag vet att precis som riksdagen har varit innovativ och kreativ kan man vara det också på lokalt plan. Det finns som sagt exempel där man gör det. Det råkar vara den enda kommun som har en grön ordförande i kommunstyrelsen som visar den typen av kreativitet och innovativa paket.

Anf. 259 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Karolina Skog får ta och läsa på lite när det gäller hur de svenska kommunerna hanterar de här pengarna.

Jag kan säga att i min hemkommun, Marks kommun, och även i kommunerna runt omkring ger man bonus till sin personal. Både min hustru och min dotter jobbar i kommunen, och de får båda bonus nu i jul. Region Västra Götaland gör likadant; man ger bonus med 1 500 kronor till varje anställd. Så visst förekommer detta på fler ställen än i Karolina Skogs exempelkommun.

Vad gäller krisstödet står vi moderater bakom det till fullo, och vi har också varit med och drivit på detta för att det ska bli så bra som möjligt. Det är samma sak med det stöd som vi tillsammans med Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna drev igenom i våras på 7 ½ miljard.

Problemet är att Karolina Skog säger att extrastödet för i år inte används för att anställa fler människor. Man kan som sagt inte göra det. Man kan inte använda tillfälliga pengar för att anställa personal. Därför måste ni ge besked om vad som ska hända kommande år, och det gör ni inte. Det är tråkigt.

Anf. 260 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Ledamoten Ericson lyssnar inte på vad jag säger utan lägger ord i min mun.

Jag pratar om två olika saker. Det finns behov av långsiktigt höjda statsbidrag till kommuner och regioner. Regeringen har också påbörjat ett arbete med att omvandla riktade statsbidrag till generella. Det är ett löfte vi har gett, och det är ett arbete som pågår. Vi betar av det. Vi har påbörjat denna process, och vi kommer att fortsätta med den i dialog med Sveriges Kommuner och Regioner.

Det är en annan diskussion vad som händer lokalt med de krisstödd som finns. Jag vet att det finns flera kommuner och regioner som gör detta där Miljöpartiet är med och styr, bland annat i Västra Götaland. Men det finns också många exempel där man väljer att lägga krispengarna på hög i sin resultaträkning, och det beklagar jag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 15 Statsskuldräntor m.m.

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU4
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 16 Avgiften till Europeiska unionen

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU5
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 261 JAN ERICSON (M):

Fru talman! För ganska exakt ett år sedan stod jag i denna talarstol och debatterade förra årets budgetbeslut rörande EU-avgiften. Jag framförde då min och Moderaternas oro för en kraftigt stigande EU-avgift kommande år.

Då visste vi inte att det inte bara skulle bli en kraftig svensk avgiftshöjning 2021, utan vi skulle även tvingas delta i en omfattande så kallad återhämtningsfond där vi med lånade medel ska sätta kommande generationer i skuld för att ge bidrag till europeiska länder som misskött sin ekonomi under många år.

Frågan om den svenska EU-avgiften i EU:s kommande långtidsbudget har diskuterats många gånger i både finansutskottet och EU-nämnden, och jag har varit med på de flesta av dessa överläggningar. Vid flera tillfällen har jag och mina moderata kollegor efterfrågat större tydlighet från svenska ministrar och från statsministern. Men tvärtom har vi sett en alltmer oroväckande bild där företrädare för regeringen, inklusive statsministern, ibland har låtit lite väl uppgivna och signalerat svaghet inför de EU-länder som driver på för en större budget.

Man har mer eller mindre tydligt signalerat att Sverige knappast lär kunna förhandla fram en lösning som är gynnsam för Sverige utan att vi i praktiken måste förbereda oss på kraftigt ökad avgift. Från moderat synpunkt är detta ett olyckligt sätt att förhandla. Man kan inte backa in i en förhandling utan måste vara tydlig med sin linje.

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Allmänna bidrag
till kommuner*

*Avgiften till Euro-
peiska unionen*

Tyvärr gick ju heller inte förhandlingarna Sveriges väg. Visserligen fick vi behålla svenska rabatter på EU-avgiften, men avgiften ökar trots detta med hela 16 procent – trots att ett EU-land lämnar unionen och budgeten därmed snarare borde minska. Och ovanpå alltihop läggs den framtida kostnaden för tidigare nämnda återhämtningsfond.

Från moderat sida är vi besvikna över utfallet av budgetförhandlingarna och dessutom mycket kritiska till EU:s återhämtningsfond, som blev ännu större och dyrare än vad vi befarade.

Vad blir då Sveriges kostnader för EU per år framöver? Det fick vi redovisat av finansministern på EU-nämndens möte den 27 november. Den vanliga långtidsbudgeten för 2021–2027 innebär att Sveriges årliga avgift stiger från knappt 39 miljarder per år till nära 45 miljarder per år, en ökning med 16 procent. Då är de framförhandlade svenska rabatterna på avgiften avräknade.

När det gäller den så kallade återhämtningsfonden, Next Generation EU, ligger den utanför EU:s långtidsbudget. Hela summan till denna fond kommer att lånas upp av EU med medlemsstaterna som garant. Därefter delas pengarna ut som bidrag och lån till medlemsländerna, dock mest till södra och östra Europa. EU skjuter kostnaderna framför sig, och medlemsstaterna ska börja betala tillbaka lånet först 2028 och hålla på i 30 år fram till 2058.

För Sveriges del blir kostnaden i dagens penningvärde 4,9 miljarder extra per år under dessa 30 år, eller totalt 147 miljarder. Och som vanligt är vi stora nettobetalare; vi betalar mycket mer än vi får tillbaka.

Det paradoxala är att EU har bestämt sig för att kalla denna skuldsättning av framtida generationer för dagens utgifter för Next Generation EU. Men det nästa generation får i arv efter oss är skulden, som alltså ska betalas tillbaka med början 2028 och sedan 30 år framåt. Få av dagens ledande politiker lär behöva ta ansvar för vad som händer från 2028 till 2058, och det är ju väldigt praktiskt att använda pengar i dag som någon annan får betala i framtiden.

Lika märkligt är att man använder pandemin som argument för att låna upp denna gigantiska återhämtningsfond. Pengarna fördelas nämligen inte alls efter vilken skada pandemin har orsakat respektive land. Sverige har drabbats hårdare än många andra länder och har även bland de högre dödstalen per capita i EU. Inte heller ekonomiskt verkar vi ha klarat oss nämnvärt bättre än andra. Trots detta får vi en mycket liten del av fonden, och andra länder som har drabbats lindrigare av pandemin får betydligt mer.

Fru talman! I takt med att EU:s budget växer alltför mycket och den gigantiska återhämtningsfonden läggs ovanpå kommer EU totalt att disponera ungefär 18 000 miljarder svenska kronor nästa budgetperiod, 2021–2027. Det är ofantliga belopp.

Med en så omfattande budget är det självklart extra viktigt att motverka fel, fusk och korruption, och där har EU:s revisionsrätt en viktig roll. I den senaste granskningen riktar man kritik mot att felen och bristerna tyvärr ökade under 2019.

Vid EU-nämndens möte den 27 november framförde jag till finansministern Moderaternas krav på en skarpare skrivning om Sveriges hållning när det gäller denna kritik. Vi tyckte att regeringens text var alldeles för försiktig och ville vassa den ordentligt. Jag uppskattar att finansministern samtyckte till vårt förslag om en skarpare skrivning.

Sverige är stora nettobetalandare till EU, och den nya budgeten och den tillkommande återhämtningsfonden gör att EU förfogar över mer av våra svenska skattepengar än någonsin tidigare. Det blir då ännu viktigare att pengar inte försvinner genom slarv eller i värsta fall genom fusk eller korruption.

Fru talman! Den svenska regeringen har uppenbara problem med att ta till vara Sveriges intressen i EU fullt ut. Det gäller inte bara EU-avgiften och misslyckandet med återhämtningsfonden, utan vi ser det även på andra områden. Ett exempel är EU-förslaget om minimilöner. Ett annat är det hotande förslaget om taxonomi, som vi just nu hanterar i finansutskottet och som hotar att slå hårt mot svenskt näringsliv, svenska jobb och svensk energiförsörjning.

På punkt efter punkt visar det sig att Sveriges regering inte kan stå emot starka krafter i EU som driver på för beslut som missgynnar Sverige. För oss moderater, som i grunden är positiva till det svenska EU-medlemskapet, är det oroväckande att Sveriges regering inte lyckas bättre. I en förlängning hotas det svenska folkets stöd för EU-medlemskapet. Det är viktigt att regeringen tydligt prioriterar EU-frågorna och ser till att statsråden kommer in i diskussionerna tidigt i processerna och inte låter förhandlingarna helt skötas av tjänstemän.

Fru talman! Inom EU finns nu starka röster för att införa vad som i praktiken kan kallas rena EU-skatter. Från svensk sida är en stor majoritet av partierna negativa till detta. Det blir oerhört viktigt för Sverige att försöka samla en majoritet av EU-länderna mot dessa förslag. Detta får inte bli ännu en fråga där Sverige viker ned sig. Skattebeslut måste fattas i enighet, och Sveriges regering måste tydligt och tidigt visa att vi inte kommer att acceptera att ge EU beskattningsrätt, vare sig direkt eller indirekt.

Det får inte råda några som helst tvivel om att Sverige kommer att säga nej till alla försök att ge EU direkt eller indirekt beskattningsrätt eller att hitta på andra nya kreativa intäktskällor som tar in pengar från EU:s medborgare.

Fru talman! Eftersom riksdagsmajoriteten har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslag inom olika utgiftsområden. Vi deltar därför inte heller i beslutet rörande utgiftsområde 27 och den svenska EU-avgiften och bifogar i stället ett särskilt yttrande.

Fru talman! Jag är nu inne på mitt 15:e år som ledamot i Sveriges riksdag, och det vi upplevt under detta år liknar inget vi har upplevt tidigare.

Jag vill särskilt tacka kollegor och tjänstemän i finansutskottet och i EU-nämnden för trevlig stämning, gott humör och en god kreativitet när det gäller att hantera alla praktiska problem. Vi har alla sett hur vi har det hemma på våra Skypemöten – allt från att min hund avbröt statsministern från Bryssel till att folk har setts spilla ut kaffekoppar på datorn och lite annat smått och gott. Vi har fått en bra inblick i varandras privatliv.

Nu önskar jag talmannen, tjänstemännen i kammaren och tjänstemännen i utskottet en riktigt skön juledighet, givetvis i enlighet med rådande rekommendationer från Folkhälsomyndigheten!

Anf. 262 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Förra årets debatt om EU-avgiften handlade i stort om långtidsbudgeten för 2021–2027. De flesta av partierna här i riksdagen var

då överens om att Sveriges kostnad inte skulle öka under den kommande budgetperioden. Det var – och är – en lågt satt ambitionsnivå. Vi i Sverigedemokraterna å sin sida ville och vill minska Sveriges EU-kostnader och se en slimmad union där makten och skyldigheterna ligger hos medlemsländerna. Vi har därför motsatt oss långtidsbudgetens storlek och givetvis sagt nej till återhämtningsfonden.

I förra veckan kom man överens om långtidsbudgeten och ett enormt återhämtningspaket. Vad Sveriges kostnad blir går inte att på förhand exakt förutse, men prognosen är att vår kostnad för själva EU-avgiften under kommande långtidsbudget hamnar runt 45 miljarder svenska kronor per år. För att sätta det i proportion är det mer än vad regeringen satsar på tryggheten för våra gamla, det vill säga utgiftsområde 11. Till denna kostnad ska läggas vår del av återhämtningsfonden.

Regeringen upprepar ständigt att Sverige aldrig fått så stora rabatter som vi nu har på kommande långtidsbudget. Det är bra. Men trots rabatter har svenskarna högst avgift per invånare netto, det vill säga efter att man räknar in avgifterna minus de bidrag som betalas ut. Vi är heller inte det enda landet som åtnjuter rabatt på EU-avgiften; till exempel Tyskland erhåller stora rabatter på avgiften.

Ett annat slags rabatt som vi sällan talar om i Sverige är det extra jordbruksstöd som 14 EU-länder får. Det här snedvrider konkurrensen för våra jordbrukare. Frankrike tar emot ett enormt stöd, följt av länder som Tyskland, Spanien och Italien.

Förutom det särskilda jordbruksstödet avsätts stora delar av EU:s budget till just jordbruket. I dag är det så illa att var tredje euro i budgeten går till jordbruksstöd. I den bästa av världar ser man framför sig att detta enorma stöd går till hållbara jordbruk och jordbrukare som på riktigt värnar om en bra djurhållning. Men så är det inte – Frankrike, Italien och Spanien har vant sig vid de stora stöden och sätter stopp för en ny jordbrukspolitik. Resultatet är att störst jordbruksstöd ges till de industriella giganterna och inte till familjejordbruken – 80 procent av stödet hamnar hos 20 procent av tillverkarna.

En modern, minskad EU-budget – och därmed en minskad EU-avgift – kan bara ske om alla medlemsländer inser att den väg vi slagit in på är ohållbar.

Fru talman! Världen drabbades av corona i början av mars i år, och där är vi fortfarande. Från att vi i Sverige sett budgetrestriktivitet som absolut nödvändigt har vi gjort ett lappkast. Nu ökar vi vår statsskuld, vilket i detta läge är nödvändigt.

Däremot är det svårt att se varför dagens svenskar och framför allt våra barn ska bära kostnader för misskötta ekonomier i EU. Jag pratar om EU:s enorma återhämtningsfond Next Generation EU. Här har det blivit tydligt att vissa länder, till exempel stora länder som Spanien och Italien, anser sig ha rätt till välskötta industriländers skatteintäkter. Eller ännu värre: För dem är det självklart att vi ska öka våra statsskulder för att finansiera deras misskötta statsfinanser.

EU:s långtidsbudget hänger ihop med NGEU, och därför stannar inte Sveriges kostnader vid den årsavgift som det ska beslutas om i dag. NGEU är ett åtagande som ska återbetalas från 2028 till 2058. Det handlar om ett krispaket på smått överliga 8 000 miljarder kronor utöver den ordinarie långtidsbudgeten.

Regeringen och de flesta riksdagspartier har godkänt NGEU och därmed vårt ekonomiska åtagande. Under våren var det dock helt andra tongångar vid genomgångar med finansutskottet och EU-nämnden. Regeringen var då tydlig med att man ansåg att NGEU inte träffar rätt när det gäller vilka länder som kommer att få störst bidrag. Tanken med återhämtningsfonden är att stötta de länder som drabbats hårdast av pandemin, men de länder som kommer att få mest stöd är länder som redan före corona drogs med misskötta statsfinanser.

Kritik har även lyft fram att NGEU till stor del handlar om att rädda euron, vilket naturligtvis är någonting som Sverige inte ska delta i.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag passa på att önska vice talmannen och alla kollegor i utskottet en god jul och ett gott nytt år!

Anf. 263 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation om att EU:s långtidsbudget bör förhandlas om. Vi menar att mindre pengar ska gå till militär, gränspolitik och det klimatskadliga jordbruket till förmån för återhämtningspolitik genom sociala investeringar, grön omställning och modern infrastruktur.

I våras presenterade EU-kommissionen ett förslag till en ekonomisk återhämtningsfond för medlemsstater som drabbats av coronapandemin. Fonden innehöll 750 miljarder euro, nästan 8 000 miljarder svenska kronor, och kommissionens förslag innebar att en tredjedel av pengarna skulle lånas ut medan resten skulle ges som bidrag. Vänsterpartiet drev att fonden borde vara en angelägenhet för euroländerna och inte för alla medlemsstater. De länder som sagt nej till valutasamarbetet i EMU borde stå utanför.

Vänsterpartiet är i grunden för samarbete och solidaritet mellan medlemsländerna, men vi är mycket kritiska till resultatet av förhandlingarna om återhämtningsfonden. Övriga medlemsstater gick visserligen Sverige till mötes när det gällde att det skulle vara en större del som var lån – det blev en större andel av fonden som blev lån, men inte genom att bidrag omvandlades till lån utan genom att lånedelen ökades. Viktiga program som miljö och forskning fick minskade anslag för att medlemsstaterna skulle få möjlighet att låna mer i återhämtningsfonden. Detta är lån som de förmodligen inte kommer att söka eftersom bidragen är så stora och generösa.

Det Sverige uppnådde med sin förhandling var alltså oförändrade bidrag och minskat stöd för miljö och forskning, vilket är något som Sverige inte borde ha sagt ja till.

Vi anser att kostnaden för Sverige blir alltför hög. Vi är också oroliga för att flera EU-länder kommer att fastna i skuldsättning med krav på åtstramningspolitik. Under eurokrisen fick vi se flera exempel på hur EU bland annat tvingade länder att privatisera, försämra arbetsrätten och använda skattepengar till att rädda banker i stället för att satsa på välfärden.

I stället för en återhämtningsfond på EU-nivå ser Vänsterpartiet andra alternativ för att hjälpa länder i kris. Redan hårt skuldsatta länder bör egentligen inte skuldsättas ytterligare. För att underlätta för medlemsländer att återhämta sina ekonomier efter coronapandemin bör Sverige på EU-nivå verka för skuldnedskrivningar i stället för ökade lån.

Ett av resultaten av stats- och regeringschefernas uppgörelse i juli handlade om urvattnade skrivningar kring mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. När flera länder inom EU går åt ett alltmer auktoritärt och odemokratiskt håll är möjligheten att ställa demokratikrav i den gemensamma budgeten ett av få verktyg vi har för att påverka. Tack vare parlamentet skärptes skrivningarna, och hösten har använts till att få alla stater att gå med på ändringarna i den så kallade villkorlighetsförordningen. Men för att få alla länder att säga ja har ett uttalande antagits som kommer att ge dessa länder möjlighet att fortsätta förhålla införandet av konditionalitet och att rättsstatens principer ska respekteras för att de ska få ta del av EU:s stödfonder. Det är fortfarande oklart om de kommer att krävas tillbaka, som statsministern hävdar.

För att stärka arbetet för demokrati, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna har vi från Vänsterpartiet motionerat om att Sverige ska verka för att allt ekonomiskt stöd från EU villkoras med skarpa demokratikrav. Liknande motioner har lagts av flera partier. Eftersom det finns en enighet om detta i riksdagen avstod vi i utskottet från att yrka på detta. Men den senaste utvecklingen och uttalandet visar att vi ändå inte har nått ända fram.

Ett område som fått extra anslag i EU-budgeten är säkerhet och försvar. Vänsterpartiet är starkt emot det gemensamma försvarsarbetet inom EU. Vi säger nej till alla planer på upprustning och gemensamt försvar. Vi menar att Sverige och arbetet för fred och nedrustning gynnas av att vårt lands alliansfrihet garanteras.

Fru talman! I dag ger EU våra grannar ekonomiskt stöd för att de ska hålla flyktingar borta. I stället för att ha egna räddningsfartyg på Medelhavet överläts detta till Libyen. Det kommer dock rapporter om omänsklig hantering vid dessa så kallade räddningsinsatser och om hur flyktingarna behandlas i Libyen. Samtidigt fortsätter EU samarbetet med Libyen och kommer att utveckla det. Frivilligorganisationer som har fartyg för räddningsinsatser riskerar böter, och människor som räddar liv får fängelsestraff. Vänsterpartiet vill se en annan politik där EU räddar liv. Vi kan också se hur arbetssättet på Medelhavet får fler att söka sig till Europa via Gran Canaria, vilket är en mycket farligare väg än den över Medelhavet.

Detta är några av våra skäl till att vi anser att EU:s långtidsbudget ska förhandlas om.

I övrigt avstår vi från ställningstagande när det gäller själva budgetbeslutet och redovisar våra överväganden i vårt särskilda yttrande.

Eftersom alla har gjort det önskar även jag talmanspresidiet och alla tjänstgörande en god jul.

Anf. 264 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi debatterar just nu EU-avgiften och Sveriges medlemskap i EU. Kristdemokraterna är i grunden varma EU-anhängare. Hade vi inte haft EU hade vi behövt uppfinna det. Det var tre kristdemokrater som lade grunden till det EU-samarbete som vi har haft under så lång tid och som har tjänat Europa så väl som en garant för fred och som bidrar till vårt välstånd med den inre marknaden som grund.

Vi menar att långtidsbudgeten behöver fokusera på de genuint gränsöverskridande frågorna. Det handlar om klimatarbete, migration och säkerhet men också om att stödja forskning och utveckling i hela unionen och att samtidigt verka för att stärka de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer såväl inom som utom unionen.

Fru talman! Det är bra att Sveriges EU-avgift ändå relativt sett har kunnat hållas nere och att vi har fått behålla en del rabatter. Men den väg som EU slagit in på är djupt bekymmersam. Man har dragit på EU:s medborgare en gigantisk statsskuld på EU-nivå som man sedan delar ut i kravlösa bidrag till länder som inte har skött sina ekonomier på ett bra sätt. Det här skapar slitningar och splittring inom EU. Det är inte att värna EU:s grunduppdrag. Vi är djupt kritiska till det instrument som man har etablerat.

Vi ser nu också att EU kommer med nya instrument och nya egna medel som man vill använda för att kunna finansiera de mycket stora åtagandena. Det är egna medel som ännu inte fullt ut materialiserats, men det är nya skatter och avgifter som ska läggas på medborgarna för att klara de långtgående åtagandena.

Det är nu mycket viktigt att Sverige fortsätter att bevaka att EU gör vad det ska. EU ska lägga större fokus på de genuint gränsöverskridande problem som vi måste hantera tillsammans. Men vi ska göra det på ett sätt som är sparsamt, ansvarsfullt och värnar EU-tanken fullt ut, fru talman.

Jag tycker att Sverige har en viktig uppgift att motverka lite av den expansionism som faktiskt kan bli ett hot mot själva samarbetet om den tillåts fortgå ohämmat utan att man återför EU till kärnverksamheten, som är fredsarbetet och de genuint gränsöverskridande utmaningarna.

Kristdemokraternas ramar har fallit. Därför deltar vi inte i beslutet utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Anf. 265 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! EU:s budget för 2021 är den första budgeten som kommer från den nya långtidsbudgeten, den som sträcker sig mellan åren 2021 och 2027.

Sveriges medlemsavgift beror i huvudsak av vilken budgetram som sätts för långtidsbudgeten. Den bryts sedan ned i årliga ramar. Därför är den viktigaste frågan för den svenska medlemsavgiftens storlek hur långtidsbudgeten blir.

I somras kom EU:s stats- och regeringschefer fram till en ny långtidsbudget. Förhandlingarna kom förstås, vilket många har lyft här från talarstolen, att präglas av coronapandemin och hur den har påverkat medlemsländernas ekonomi. Därför tillkom ett stort återhämtningspaket till budgeten med syfte att få fart på ekonomin igen.

För svensk del innebar förhandlingen om långtidsbudgeten flera viktiga framgångar. Det övergripande målet för oss, det som regeringen hade som mandat från riksdagen, var att hålla nere medlemsavgiften.

I och med att Storbritannien lämnar EU försvinner också deras medlemsavgift. Från svensk sida var det därför självklart att EU:s budget borde minska med motsvarande, men det var inte lika självklart för alla. Vi såg med oro på hur andra EU-länder skulle försöka fylla det hålet genom att öka Sveriges avgift.

Under förhandlingarna gjorde den svenska regeringen gemensam sak med tre andra länder som hade samma ingång som vi: Danmark, Nederländerna och Österrike. Tillsammans med dessa länder lyckades Sveriges statsminister till slut ro i hamn att Sveriges avgift hålls nere och att rabatterna är de största någonsin. För nästa år antas medlemsavgiften därmed bli 45 miljarder kronor. Vad den exakt blir är oklart eftersom det också beror på hur väl EU lyckas med sina olika åtaganden.

Förutom att hålla nere den svenska avgiften innebär den nya långtidsbudgeten en framgång när det gäller att koppla ihop utbetalningar med att leva upp till demokratiska värden. Om ett land inte lever upp till rättsstatsprinciper finns numera en mekanism på plats som möjliggör för EU att med kvalificerad majoritet stoppa betalningar till det landet. Detta villkor var också avgörande för att Sverige kunde ställa sig bakom förslaget till långtidsbudget. Att slå vakt om demokratiska principer handlar om att värna vad EU ska vara.

Fru talman! För Sverige är EU-samarbetet viktigt. Förstås handlar det om att kunna lösa saker tillsammans som vi inte kan lösa var och en för sig, som klimatet. Det handlar också om att våra medborgare ska kunna vidga sina möjligheter och samtidigt kunna hjälpas åt att skydda varandra.

Ett samarbete som EU bygger på en uppfattning att vi är beroende av varandra. Vi är det för att upprätthålla fred och förståelse, och vi är det för att skapa ekonomisk utveckling. Med EU får vi en möjlighet att tillsammans reglera marknader så att vars och ens liksom gemensamma intressen tas till vara. Vi får med EU också ett sätt att på demokratisk väg hantera konflikter.

Med EU har vi möjlighet att få till en gemensam, stark röst för demokrati gentemot omvärlden. Med EU kan vi få avtal på plats för handel, samarbete och en regelbaserad världsordning som vi i Sverige aldrig skulle kunna åstadkomma på egen hand som en liten nation.

Även om vi vill hålla avgiften låg finns det alltså goda skäl till att vi betalar vår medlemsavgift.

Sverige är också, som vanligt, en aktiv medlem som engagerar sig och som ställer krav. Vi vill att pengarna ska gå till rätt saker som till exempel säkerhet, migration, konkurrenskraft, forskning och klimatomställning, medan utgifterna för jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken bör minska.

Vi anser vidare att EU bör ägna sig åt de gemensamma frågor som hanteras mer effektivt på EU-nivå än av de enskilda länderna var för sig. Vi verkar också för att EU ska idka budgetdisciplin, där utgifter finansieras inom ram eller via omfördelningar. Skälen till detta är ytterst att det är medborgarnas pengar som vi hanterar och att det är förtroendet för EU som äventyras om saker inte sköts rätt.

Förhoppningen är att EU under kommande år, med en ny beslutad långtidsbudget, kan börja ta sig an alla de viktiga åtaganden vi har i unionen, nu också med ett villkor om att det ska ske i enlighet med rättsstatens principer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 266 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Den europeiska unionen är en grundbult i det europeiska och det svenska internationella samarbetet. Vi som ett litet exportberoende land kan, rätt hanterat, mångdubbla vårt inflytande via en sådan organisation. Att Sverige enligt studier är en av de mest uppskattade samarbetspartnerna i EU vittnar om just det.

Sverige är en av de största nettobetallarna till EU, trots de stora rabatter vi har på vår avgift. Vi får också stort värde av den här avgiften. Trots detta är det såklart viktigt att hålla kostnaderna nere. Regeringens ambitioner om en social pelare har redan börjat baktända och måste motarbetas kraftfullt för att behålla nationellt självbestämmande och hålla budgetrestriktivitet.

En av Centerpartiets viktigaste prioriteringar vad gäller EU är att varje medlemsland ska följa ett antal grundläggande demokratiska principer. Har man förmånen att få vara med i den gemenskap som EU innebär ska man också respektera rättsstatens okränkbara betydelse, domstolarnas oberoende samt vikten av fria medier.

Om man inte respekterar dessa principer menar vi, och många med oss, att man heller inte ska ha full möjlighet att ta del av EU-finansiering. Det här har vi lyft upprepade gånger under det gångna året, och det förblir ett av våra mest prioriterade ställningstaganden.

Därför välkomnar vi också den förordning som knutits till just långtidsbudgeten och som ställer tydliga krav på konditionalitet. Att Ungern och Polen släppte sina hot om veto mot förordningen är bra, men till dess att de fullt ut respekterar rättsstatsprinciperna på hemmaplan måste övriga EU-länder fortsätta att agera kraftfullt och agera i samsyn i budgetsammanhang.

Ungern går till val 2022, och det finns stor risk att Orbán stärker sitt grepp om makten, samtidigt som han försvagar oppositionen och medier för egen vinning. Polen har sitt parlamentsval 2023.

Därför är det olyckligt att rådsslutsatserna som antogs i förra veckan var något svaga och otydliga. Till exempel ska delar av förordningen prövas i Europadomstolen, vilket kan innebära väldigt utdragna rättsprocesser i uppemot ett år eller i värsta fall ännu mer. Det är ett misslyckande för Stefan Löfven och regeringen att man inte kunde få fram detta snabbare.

Det är också djupt beklagligt att EU-kommissionen satt så snäva restriktioner kring hur vi – med våra egna skattemedel, inte de EU-gemensamma – får stötta företag som befinner sig i djup ekonomisk kris på grund av pandemin. Att regeringen inte har lyckats förklara för kommissionen att de råd vi har satt, som är frivilliga, inte tvingande, men ändå tydliga och vägledande, fortfarande är att betrakta som kraftfulla restriktioner och något som man såklart måste kunna kompensera sina företag för är ett underbetyg till regeringen.

Slutligen, fru talman, måste de medel som EU nu förfogar över, både via den ordinarie budgeten och återhämtningsfonden, användas ansvarsfullt. Det är svindlande summor vi talar om.

På samma sätt som vi ska bygga Sverige starkare när pandemin är över behöver Europa byggas starkare. Den gröna omställningen behöver skyndas på. Sårbarheten behöver minskas inför nästa kris, vilken den än må vara. Där ska Sverige såklart vara ledande och pådrivande för att fortsätta att mångdubbla vårt inflytande.

Anf. 267 MATS PERSSON (L):

Fru talman! Årade ledamöter! Det har varit fantastiskt stora insatser från Europeiska unionen i samband med coronakrisen. Det har också varit en tid då Europas länder har samlat sig för att gemensamt ta itu med coronakrisen och gemensamt hjälpas åt för att säkra jobb och företag, för att undvika konkurser, massarbetslöshet och allt för stora ekonomiska konsekvenser, för att se till att EU håller ihop.

Det är samtidigt viktigt att säga att varje land har ett viktigt eget ansvar för hur man sköter sin ekonomi. Man har ett viktigt eget ansvar för att inte skjuta över ansvaret på framtida generationer. EU får inte bli en instans som länder kan använda som ett argument för att inte själva ta hand om sin ekonomi. Det är viktigt att ta ett eget ansvar.

Fru talman! Det är också viktigt att stå upp för rättsstatens principer och att se till att länder som inte uppfyller grundläggande demokratiska fri- och rättigheter inte kan ta del av de pengar som betalas ut. Det bör vara en viktig del av EU-politiken framöver.

Anf. 268 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! När man ser på den budget som läggs fram och kan konstatera att Sveriges avgift till EU kommer att öka kraftigt och samtidigt ser att det faktiskt finns medlemmar i unionen som inte fullt ut tar ansvar för sin ekonomi kan man bli provocerad och lägga allt sitt fokus på det – att det är mycket pengar och att det är problem i EU.

Jag vill säga att det då också är viktigt att fokusera på och komma ihåg hur viktigt och värdefullt medlemskapet i EU är för Sverige, för svensk ekonomi, för våra företag och för alla oss som lever och verkar i Sverige. Genom EU-medlemskapet får vi goda möjligheter att driva en miljö- och klimatpolitik på ett mycket mer kraftfullt sätt. Vi kan agera tillsammans med andra, använda de legala verktyg som finns i EU och gemensamt förhandla med andra länder, till exempel.

När vi är med i EU tror jag att det är lätt att glömma hur mycket det betyder för våra företag som exporterar, importerar och samarbetar över landgränserna inom unionen. Efter en debatt där många har fokuserat på problem tycker jag att det är oerhört viktigt att lyfta fram och komma ihåg detta – varför vi betalar en medlemsavgift till EU.

Under de förhandlingar som har varit det senaste året har regeringen på riksdagens uppdrag fokuserat på att hålla Sveriges medlemsavgift och volymen på EU:s budget nere. Det finns delar i EU:s budget som jag tycker är lite svåra att motivera. Jag ser goda anledningar att exempelvis skära ned jordbruksbudgeten, men det är tydligt att det också finns mycket i EU:s budget som är oerhört viktigt och värdefullt och som kommer tillbaka till oss i Sverige, i miljöarbetet och i forskningsarbetet exempelvis.

Diskussionen om budgeten för Europeiska unionen har visat på det viktiga att vi har en rad grundläggande gemensamma värderingar som är inbyggda i unionen. Detta har kommit fram i diskussionen om att koppla rättsstatens principer till budgeten, och det är oerhört viktigt att det blev av trots ihärdigt motstånd från Polen och Ungern, som förstår att det handlar om dem. Det gör ju det.

Det har varit ett flertal medlemsländer som har stått upp för rättsstatens principer och för att dessa ska kopplas till budgeten. Det är oerhört viktigt, och jag ser fram emot att det ska tråcklas igenom hela vägen till att bli en

aktiv princip så att de länder som inte respekterar rättsstatens principer heller inte ska åtnjuta samma rättigheter och medel som övriga medlemsländer. Detta är viktigt. Vi kommer inte att släppa taget om denna fråga. Vi bevakar den ända tills den är fullt genomförd på det sätt som medlemsstaterna har kommit överens om. Jag hoppas och räknar med att detta kommer att vara ett läge där EU visar sin starka sida och att det finns grundläggande värderingar som vi inte ruckar på.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag. Eftersom det är mitt sista anförande här nu vill jag också önska närvarande utskottskollegor och fru talmannen en god jul.

Anf. 269 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Först måste jag säga att det är fascinerande att höra en miljöpartist stå och hålla ett brandtal för EU. För oss i Moderaterna, som alltid har varit ett EU-positivt parti, har problemet varit att Miljöpartiet har varit så förbaskat negativa till allt som EU har gjort. Men nu säger Karolina Skog att vi måste se det positiva också. Jag tycker att det är intressant att man har gjort den resan och faktiskt har ändrat sig så dramatiskt på den punkten.

Däremot är jag oroad över regeringens oförmåga att lyckas med förhandlingarna i EU. Som jag sa i mitt anförande handlar det inte bara om EU-avgiften och återhämtningsfonden, där vi tycker att det har gått ganska dåligt. Vi har frågan om minimilöner – var hamnar Sverige där? Vi har den sociala pelaren som Stefan Löfven fick till på det omtalade Göteborgsmötet och som öppnade Pandoras ask för många EU-politiker – hur ska Sverige klara av att hantera den? Och så har vi taxonomin, som vi har pratat om tidigare.

För två veckor sedan ställde jag en fråga på frågestunden till statsrådet Bolund. Då förstod han inte att det var några problem alls med taxonomin, utan allt var jättepositivt. I förra veckan i finansutskottet var det samma sak. Då var det väldigt svårt för – den gången – statssekreteraren att förstå att det var några större bekymmer med taxonomin. Och denna vecka gör regeringen alltså helt om och skriver ett i och för sig väldigt bra yttrande, där man pekar på alla de problem som vi från andra partier har varnat för i flera veckor nu.

Då frågar jag Karolina Skog: Varför tog regeringen inte tag i detta tidigare? Varför såg man inte de problem som faktiskt hotar stora delar av Sveriges näringsliv och energiförsörjning? Varför tog man inte tag i detta tidigare? Varför vaknar man inte förrän nu, fem i tolv?

Anf. 270 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag tog uppenbarligen ut juledigheten lite för tidigt.

Jag vill gärna deklarerat att jag alltid, under hela mitt liv och hela min politiska karriär, har varit väldigt positiv till EU. Jag röstade ja när jag var 18 år och några månader.

Däremot ser jag att Moderaterna gör en mycket bekymmersam resa. När man hör moderater prata om EU handlar det väldigt mycket om problem och det negativa och väldigt lite, alldeles för lite skulle jag säga, om de positiva delarna i EU-medlemskapet, inte minst när det är ledamoten Ericson som talar. Jag hoppas att detta inte är ett tecken på en omsvängning.

Det är populärt hos oppositionen att utmåla den svenska regeringen som en passiv spelare i EU. Inget kunde vara mer fel; det kan jag intyga inifrån. Sveriges regering är en aktiv part i EU-arbetet, och arbetet med taxonomin är inget undantag.

Vi har i finansutskottet fått information om de aktiva insatser som Regeringskansliet och ansvarigt statsråd har gjort under resans gång utifrån det mandat som har slagits fast i riksdagen, bland annat kopplat till hur det kommer att beröra olika branscher i Sverige. Jag har inte hört någon del i denna information som ger anledning till oro, utan man har tydligt intygat att man är aktiv under hand i bilaterala kontakter direkt med ansvarig kommissionär och med de olika tekniska grupper som hanterar denna fråga.

Anf. 271 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Jag hade aldrig trott jag skulle höra en miljöpartist säga att vi moderater har blivit väldigt negativa till EU. Det är inte så det ser ut.

Vi måste vårda vårt EU-medlemskap, och vi måste ifrågasätta sådant som inte fungerar rätt i EU om vi ska behålla legitimiteten för EU-medlemskapet och ha stöd för det från svenska folket. Då måste vi ha en stark svensk regering som företräder svenska intressen i EU. Det är på det viset som vi försvarar det svenska EU-medlemskapet och får stöd för det.

Karolina Skog nämner att regeringen får information och material från EU och så vidare, men det är ju inte så det ska hanteras. Det måste finnas aktivitet. Man måste ju bry sig. Man måste sätta sig in i frågorna. Statsråden måste själva ta förhandlingarna och inte bara skicka ned tjänstemän. Det är där som det uppenbarligen har brustit. Vi har fått information under hand om att det är så det har gått till. Det är där jag är väldigt orolig. Hur ska man reda upp detta nu? Vi får väl se var det landar.

Anf. 272 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag kan inte kommentera vilka rykten Ericson hör. Det vi har hört i utskottet är att statsrådet har haft direkta kontakter med kommissionären och att Sverige har varit informellt och formellt aktivt i processen med att ta fram en taxonomi för EU.

Som alltid är det lätt att det negativa tar överhanden. Debatten om taxonomin är ytterligare ett sådant exempel där man bara får höra om de enorma problem den kan komma att skapa. Det försvinner helt att det också finns svenska företag som kommer att tjäna på att vi får fram en gemensam definition av vad som är en grön investering. Detta försvinner helt i debatten och är ett bra exempel på hur lätt det blir onyanserat och hur Moderaterna tyvärr är drivande när det gäller den onyanserade bilden.

Det finns kritik, det finns saker som behöver rättas till och regeringen är väldigt aktiv i att få det på plats. Vi är inte nöjda med det förslag som kommissionen har lagt fram, men det finns också positiva delar i att vi får en taxonomi på plats.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU28

Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188)
föredrogs.

Anf. 273 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Världens länder har genom Agenda 2030 åtagit sig en omfattande resursmobilisering för att uppnå globala mål om hållbar utveckling, avskaffande av extrem fattigdom, minskad ojämlikhet och en ambitiös ansats för att möta klimatfrågan. Agenda 2030 är ju i allt väsentligt en tillväxtagenda, för ska alla de 17 målen och 169 delmålen uppfyllas krävs resurser – ytterst genom egen, hållbar kraft.

Därför borde mer tankeverksamhet läggas på hur välbstånd skapas. Välbstånd är inget som uppstår utan något som människor och företag skapar, i jordens alla länder. Länder med låg korruption och stabila institutioner, där människor vet att pengarna de betalar in i skatt används till medborgarnas fromma, har förutsättningar för tillväxt och för att själva skaffa sig möjligheter. För de fattigaste länderna handlar det om behov av en årlig bnp-tillväxt på 7 procent och att småskaligt jordbruk ska förmås att skala upp sin produktion. Det tål därför att upprepas att Agenda 2030 är en tillväxtagenda.

Sverige kan sägas gå i bräschen inom vissa områden, men nationellt behöver vi fortfarande trappa upp ordentligt på andra områden där vi dessvärre inte kan sägas ligga i framkant. Ska vi vara trovärdiga i vår kritik mot andra länder måste vi också våga vara självkritiska inför våra egna samhällsproblem. Ett anklagande finger kan inte bara riktas utåt utan måste även riktas inåt, mot oss själva.

Fru talman! Ta mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen som exempel. Det är sammankopplat med grundläggande frågor om samhällskontraktet och medborgarnas tillit till institutioner och statsförvaltning. Dess första delmål stipulerar behovet av att minska alla former av våld och dödligt våld, vilket SCB konstaterar att Sverige inte uppfyller givet ökningen av dödligt våld under senare år. Regeringen i Sverige behöver intensifiera och höja den nationella ambitionsnivån där vårt land ligger långt ifrån att nå målen. Kampen mot våldet och brottsligheten är inte bara rätt i sak och efterfrågad av medborgarna, utan den medverkar också till Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Fru talman! Coronapandemin förändrar världen. Den har givetvis också påverkat förutsättningarna att nå de globala målen till 2030. Pandemin har blixtbelyst behovet av internationellt samarbete, inte minst det globala hälsoarbetet. De ekonomiska och sociala konsekvenserna i spåren av hur världen har hanterat pandemin är svåra att överblicka, men klart är att många företag går på knäna, att tillväxten sjunker och att de för en del fattigare länder så viktiga remitteringarna – det vill säga pengar som skickas hem – minskar kraftigt under år 2020.

Det finns anledning att oroa sig för svält, och med bristen på mat kommer sociala konvulsioner. Fler länder kommer att bulta på Världsbankens portar. Det intressanta är att samma partier och politiker som snabbt ropar på bistånd för att mildra konsekvenserna av detta samtidigt visar en sådan

oförmåga att förstå att det är ännu viktigare att snabbt få igång ekonomierna och ha en politik för ökad tillväxt globalt.

Fru talman! Coronapandemin har accelererat delar av digitaliseringen, vilket för många i Sverige som arbetar hemifrån kanske främst gör sig påmint genom otaliga möten via Skype, Zoom, Teams, Kudo och allt vad det heter. Förändringarna inom detta område går snabbt. Digitaliseringen kommer att innebära ökade möjligheter att uppnå Agenda 2030, men den kommer också att ställa svåra frågor om hantering kring allt från etik till säkerhet.

Regeringen skriver själv: ”Genom att ta tillvara de möjligheter som digitalisering ger skapas förutsättningar för hållbar tillväxt och god konkurrenskraft.”

Teknikföretagen lyfter bland annat upp det faktum att digitaliseringen saknades i Agenda 2030-delegationens slutbetänkande. Flera andra remissvar har också tagit upp digitaliseringens betydelse, exempelvis vårt stora, globala företag Ericsson. Låt mig därför vara väldigt tydlig med följande: Företagens roll är avgörande för förmågan att uppnå Agenda 2030. Regeringen nämner näringslivets förmåga att driva agendan framåt. Moderaterna vill betona näringslivets centrala betydelse och se en tydligare roll för företagande och innovation i arbetet med agendans globala genomförande. Framgångsrika vacciner, innovativa lösningar för klimatet och smarta digitala lösningar för sjukvården skapas av privata företag.

Fru talman! Klimat- och miljöfrågan känner inga gränser. Därför är det svenska klimatmålet förankrat i ett globalt perspektiv, och det är därför Sveriges nationella klimatmål inte får uppnås genom att utsläppen av växthusgaser ökar utanför Sveriges gränser. Svensk klimatpolitik ska göra skillnad på riktigt, och klimatmålen i Agenda 2030 ska nås. Då kan inte denna centrala princip frångås.

En viktig del av det svenska genomförandet av Agenda 2030 är bistånds- och utvecklingspolitiken. Det är inte bistånd som driver utveckling. Åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt, internationell handel och ett förbättrat företagsklimat är helt avgörande för att nå både målen för biståndspolitik och målen för Agenda 2030. Det traditionella utvecklingsbiståndet måste ha som långsiktigt mål att en dag inte längre behövas. Men den andra delen av biståndet, det humanitära, kommer alltid att behövas. Här kan och ska Sverige vara med och bidra.

I sammanhanget är det viktigt att konstatera att Agenda 2030 saknar skarpa skrivningar kring demokrati. Sverige behöver därför utöver Agenda 2030 vara en fortsatt stark röst för demokrati, för rättsstatens principer och för mänskliga rättigheter i hela världen.

Fru talman! Det är välkommet att finansutskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen vartannat år ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 i en skrivelse till riksdagen. Detta var något som även utrikesutskottet lyfte i sitt yttrande över betänkandet, och det är något som Moderaterna önskat i den motion vi väckt i detta ärende – i likhet med Vänsterpartiet. Vi kan konstatera att vi nu får riksdagen med oss på detta.

Om resultatredovisningen endast skulle ha lämnats en gång per mandatperiod, som regeringen först ville, hade vi kunnat få en situation där endast två resultatredovisningar ges innan agendan är tänkt att vara genomförd. Det finns också anledning att betona vikten av att regeringen styr

myndigheterna samstämigt, med tydliga instruktioner om hur de ska arbeta och rapportera utifrån agendan.

Vi moderater vill ta Agenda 2030 på absolut största allvar. Då måste formuleringarna leda till handling, och det måste finnas en genuin vilja att förverkliga ambitionerna både i Sverige och globalt. Därför finns det också anledning att påminna oss alla om tiden. Om några dagar övergår år 2020 – som vi inom parentes kan säga mycket om i dessa pandemins tider – i 2021. Klockan tickar mot år 2030.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation nummer 1 angående Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Som en förtida julpresent tänkte jag dessutom deklarerat att jag kommer att avstå från att begära replik på mina kollegor.

Anf. 274 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Agenda 2030 är ett FN-program med syfte att åstadkomma långsiktig och uthållig global utveckling. Agendan har undertecknats av samtliga FN-medlemsländer. Den är inte bindande, så att alla har skrivit under den betyder inte att alla kommer att kämpa för den.

När man läser om Agenda 2030 i massmedierna kan man få intrycket att den bara handlar om klimat och miljö i snäv bemärkelse, men Agenda 2030 är faktiskt väldigt bred. De 19 utvecklingsmålen handlar om fred, fattigdomsbekämpning, att stoppa svält, utbildning av god kvalitet, förbättrad miljö, minskade koldioxidutsläpp, ökad jämställdhet och jämlikhet, säker och billig energi, ekonomisk tillväxt, behovet av att utveckla industri, näringsliv och infrastruktur – som föregående talare nämnde – samt minskade ekonomiska klyftor, säkra arbetsplatser med mera.

Sverige ligger sedan länge långt framme på de flesta av dessa områden. Det stora undantaget är väl målet Hav och marina resurser, där Östersjön fortfarande kräver väldigt mycket åtgärder av länderna runt omkring, däribland Sverige.

Låt mig ta några exempel på hur bra Sverige ligger till:

Sveriges utsläpp per capita av koldioxid ligger 33 procent under snittet i EU och 10 procent under världsgenomsnittet, inklusive fattiga länder. Detta kan vi tacka vattenkraften och kärnkraften för sedan mer än 40 år.

Ett annat exempel är biologisk mångfald. Oerhört få arter har försvunnit från Sverige. Det fåtal arter som ändå har försvunnit i vårt land levde till helt övervägande del i brutna ädellövskogslandskap vid Sveriges absoluta sydgräns. Stora insatser görs för att stötta sådana arter och deras viktiga miljöer.

Beträffande ekonomiska klyftor har Sverige lägst andel låginkomsttagare i EU – 3,6 procent av de anställda i Sverige räknas som låginkomsttagare. Tyvärr ökar andelen, och det är oroande.

Jag vill på det här sättet visa att Sverige är ganska ledande.

Då kan man ju befogat ställa frågan: Ska vi lägga krut på Agenda 2030 när vi redan ligger så bra till? Vårt svar är: Ja, men sansat, och med våra egna aktuella problem för ögonen.

Agenda 2030 är till sin natur ordnad uppifrån och ned. Högst upp finns FN och dess organisationer, som inte minst arbetar med de biståndsrelaterade delarna av agendan. På nivån staten Sverige beskriver regeringen i sin proposition hur den vill styra upp Sveriges arbete efter agendans

Prot. 2020/21:55

16 december

-----

*Sveriges genomförande
av Agenda 2030*

regelverk. Regeringen ger länsstyrelserna rollen att driva på regioner och kommuner.

Fru talman! I min kommun finns det partier som talar om att Agenda 2030 helt ska genomsyra kommunens arbete. Det gör mig ganska paff. Agenda 2030 är inte en svensk grundlag och ska inte så vara. Det är en internationell viljeyttring och ett program bland andra.

Sveriges kommuner ska utmärkas av självstyre med målet att förbättra livet på kort och lång sikt för medborgarna. I min kommun är aktuella frågor just nu – förutom förstås att ha råd med skola, vård och omsorg – att ha kvar eller stänga byskolor, att höja kvaliteten på skolundervisningen, att få företag att trivas i kommunen så att vi får jobb och skattemedel samt att öka andelen närproducerad mat i kommunens kök eftersom vi vill hålla landskapen öppna och artrika. Andra kommuner behöver prioritera att minska brottsligheten och att förbättra integrationen högst, vilket förstås är viktigt även i min kommun.

Alla dessa mål går att motivera med Agenda 2030, men jag vill understryka att det inte är därför vi jobbar med dem. Poängen jag vill göra är att initiativen ska komma underifrån, där man bäst vet vilka de största behoven är. Varje kommun har sina största behov.

Med det sagt inryms många av kommunernas problem även i Agenda 2030, och vi kan beskriva dem i termer av agendan – dock under förutsättning att det inte försvårar kommunernas arbete.

Regeringen lägger mycket ansvar på länsstyrelserna för att driva igenom Agenda 2030 mot kommunerna. Det tycker vi leder till toppstyrning. Regionreformen utgår från att utvecklingsarbete ska ligga på regionerna snarare än på länsstyrelserna. Länsstyrelserna är statliga, men regionerna styrs av regionalt folkvalda, liksom kommunerna av sina folkvalda. Därför kan det vara rimligt att regionerna och kommunerna driver arbetet men att länsstyrelserna har en viktig roll vad gäller uppföljning av Agenda 2030.

Fru talman! För att gå uppåt i hierarkin igen och titta på statens arbete med Agenda 2030 är teknisk utveckling, industri, näringsliv och handel viktiga uppgifter. Sverige måste vara en stark ingenjörnation. Om vi ska kunna bidra till global uthållig tillväxt behöver vi utbilda många fler ingenjörer, som kan utveckla tekniska lösningar vilka kan användas både här och i andra länder.

Vi måste också skapa goda förutsättningar för investeringar i ny teknik. Regeringens stöd till vätgasreducerat järn genom Hybritprojektet är ett mycket bra exempel, men regeringens ambivalenta hållning till skogssektorn är däremot ett stort orosmoln.

Sveriges bistånd måste i högre grad än i dag prioritera att hjälpa fattiga länder att få igång produktion som kan ge dem tillträde till världsmarknaden och därmed en varaktig ekonomisk utveckling.

Regeringen talar gärna om konkreta mål beträffande klimatåtgärder, och det är bra. Om inte regeringen låter EU sätta käppar i hjulet för Sverige vad gäller taxonomin för gröna investeringar, om inte regeringen själv skapar fortsatt osäkerhet för skogsägarna och om inte regeringen själv ställer upp orimliga räkneshatt för vad som är nettoutsläpp av växthusgaser är jag helt och fullt övertygad om att vi kommer att klara målet nettonoll till 2045.

Men i Agenda 2030 finns även andra mål som knyter an till andra problem vi har Sverige – skyhögt arbetslöshet bland unga, skjutningar på öppen gata, rån av barn runt deras skolor, kö till fängelserna och en coronakris som ännu inte har nått sin kulmen.

Det globala utvecklingsmålet nummer 11 handlar om hållbara städer. Delmålet 11:1 föreslår att alla invånare ska bo i en säker bostad 2030. Här har vi mycket att jobba med. Sverige har enligt polisen 60 utsatta områden och 22 särskilt utsatta områden. Här behövs väldigt tydliga och tidssatta mål, fru talman.

Regeringen vill att Sverige ska vara internationellt ledande igenomförandet av Agenda 2030. Sverige brukar ju försöka ligga främst i internationellt högprofilerade frågor. Från Sverigedemokraternas sida kan vi dock faktiskt tänka oss att lämna över ledartröjan till Danmark, Finland eller Norge. De ligger alldeles i härlarna på oss, men de har mindre akuta samhällsliga problem än vi här hemma vad gäller såväl corona, misslyckad integration och hög gängbrottslighet som brister i skolan. Om så krävs kan vi alltså med tillförsikt rikta in oss på att vara en god medspelare i klungan precis bakom våra duktiga grannar, samtidigt som vi fokuserar på våra akuta problem och på frågor som rör utbildning, utveckling och förutsättningarna för vårt näringsliv i framtiden.

Anf. 275 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! De globala målen är den mest ambitiösa agenda för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit. De finns till för att uppnå fyra fantastiska saker till 2030: att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Genom de globala målen för hållbar utveckling kan det här bli verklighet. Det är något som alla länder behöver arbeta med. Det är något som kräver engagemang här och nu för att vi ska uppnå målen om bara ett decennium. Att jag personligen vurmar lite extra för mål nummer 7 om hållbar energi för alla är nog ingen hemlighet.

Det verkar däremot som om regeringen inte riktigt vill kännas vid två av målen. Nummer 8 talar om ekonomisk tillväxt, och nummer 9 talar om företagande och innovationer – två delar som är helt avgörande för att vi ska klara övriga delar av utmaningarna.

Tyvärr behöver vi gång på gång förklara för regeringen att det vore lämpligt att hjälpa företag som genomlever den nuvarande krisen. Vi behöver också förklara för delar av regeringen att det där med ekonomisk tillväxt är klokt eftersom vi annars cementerar rådande strukturer och inte klarar av att frigöra resurser för förbättring.

Det är också därför som vi väljer att reservera oss till förmån för den motion som just beskriver näringslivets viktiga gärning för att uppnå de globala målen. Jag yrkar därmed bifall till reservation 3. En mer förstående regering hade lagt större vikt vid de frågorna.

I propositionen understryker regeringen att agendan ska integreras i ordinarie processer och att arbetet med att genomföra redan beslutade riks- dagsbundna mål är avgörande för genomförandet av agendan. Ändå är regeringen inte beredd att se över det nationella miljömålssystem som vi har för att integrera den globala målen, som alla länder arbetar med, för att få en bredare syn på hållbarhet.

Fru talman! Agenda 2030 är något som engagerar många. Runt om i Kommunsverige har arbetet pågått ganska länge, inte sällan med centerpartister i spetsen. Det är för mig lite förvånande att regeringen inte förrän nu har lyckats presentera en strategi för genomförandet på nationell nivå.

Målen ska uppnås om bara ett decennium, och det är inga små frågor vi talar om. Det är välkommet att vi nu har en agenda på bordet, bokstavligt talat, som trots ett antal reservationer i delar har en tämligen bred uppslutning. Kan regeringen lyssna på samtliga tre hållbarhetsgrunder, alltså inte bara de miljömässiga och sociala utan också den ekonomiska, kommer uppslutningen att bli ännu större och arbetet gå ännu fortare. Det ser jag fram emot framöver.

Just därför är jag glad över att finansutskottet ger regeringen i uppdrag att rapportera om utvecklingen betydligt tydligare och oftare än vad regeringen själv har föreslagit. Då kan vi granska regeringens arbete, oavsett vem som sitter vid makten, och driva på för en mer hållbar utveckling.

Med det får jag önska kollegor och den oförtröttliga Riksdagsförvaltningen god jul!

Anf. 276 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! När man 2015 antog Agenda 2030 var det en ambitiös överenskommelse för hållbar utveckling. Man satte stora och långtgående mål som skulle uppfyllas på 15 år. Till 2030 skulle världen utrota både hungern och fattigdomen liksom bekämpa klimatförändringarna och rädda våra hav. Det var stora ord som vi i dag kan se inte lett till den handling som är nödvändig för att nå målen, och det är dags att walk the talk.

Vänsterpartiet välkomnar den proposition om Sveriges genomförande av Agenda 2030 som regeringen nu lagt fram. Det är bra att Sverige har en tydlig plan för hur vi ska arbeta med att nå målen, och med tio år kvar och storslagna mål förstår vi att det är nödvändigt att ha en tydlig väg framåt.

Vänsterpartiet menar däremot att ambitionsnivån i arbetet med Agenda 2030 är för låg. Ska Sverige fortsätta vara i framkant krävs betydligt bättre verktyg och en högre ambitionsnivå samtidigt som regeringen tydligt kan visa att agendans måluppfyllelse går åt rätt håll på det nationella såväl som det internationella planet. Det kan regeringen svårigen göra i dag.

I Sverige ökar den ekonomiska ojämlikheten. De flesta av de nationella miljö kvalitetsmålen nås inte, och flera går också i negativ riktning samtidigt som våld och kränkningar, som i stor utsträckning drabbar kvinnor, inte heller minskar.

Vänsterpartiet föreslog i följd motionen till propositionen att uppföljningen av Agenda 2030 skulle ske mer frekvent än vad regeringen föreslår. Vi är nöjda med att ha fått gehör och en samsyn i riksdagen för behovet av tätare rapportering från regeringen till riksdagen.

Uppföljningen av genomförandet utgör en viktig del av arbetet med Agenda 2030, eftersom den möjliggör att stater kan hållas ansvariga för att förverkliga de åtaganden som följer av agendan. Genom en tätare resultatredovisning med rapportering vartannat år får vi en tydligare väg mot måluppfyllelsen. Allt annat är otänkbart.

Genomförandet och uppföljningen förutsätter också att alla samhällssektorer och aktörer samverkar och är engagerade i problemformuleringar

och lösningar. Civilsamhällets aktörer är oundgängliga för främjandet av mänskliga rättigheter, demokrati och en hållbar utveckling.

Vänsterpartiet delar därför Agenda 2030-delegationens förslag i dess slutbetänkande om propositionen om att Sverige behöver ett Agenda 2030-forum. Förslaget innebär att regeringen arrangerar ett nationellt forum för att förankra rapporteringen och inhämta kunskap från olika sektorer och aktörer inför de tillfällen då Sverige lämnar en fördjupad nationell rapportering till FN:s högnivåforum.

Vänsterpartiet menar också att det behövs en aktör som har det nödvändiga helhetsperspektivet för att vi ska klara genomförandet. I nuläget finns ingen sådan. Agenda 2030-delegationen föreslår i sitt svar en kommitté med uppdrag att fram till 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder. Vänsterpartiet delar delegationens syn på att en sådan kommitté behövs.

Att det behövs ett helhetsperspektiv blir också tydligt när man pratar om agendans målkonflikter men även politikens och samhällets målkonflikter med agendan. Trots att det har gått 17 år sedan PGU antogs och riksdagen samtidigt slog fast att svensk politik måste vara samstämmig är det uppenbart att svensk utvecklingspolitik fortfarande inte är just det. De stora målkonflikterna och hindren kvarstår. Här kan nämnas vapenexporten, EU:s jordbrukspolitik och skatteflykten som några exempel.

Regeringen har under mandatperioden tagit eller aviserat politiska beslut som går emot målen i PGU. Oviljan att stå bakom land-för-land-rapportering på EU-nivå, avtalet med Turkiet för att stoppa människor på flykt, åtstramningarna av de svenska asyllagarna, exportsatsningar riktade till diktaturer, försäljningen av Vattenfalls kolgruvor och den otillräckliga lagstiftningen för att begränsa vapenexport är några av problemen.

Agendan handlar inte bara om global utvecklingspolitik, utan åtagandena i handlingsplanen gäller även på nationell nivå. I svensk inrikespolitik finns i dag stora målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030.

Det handlar bland annat om skattesänkningar för välbeställda som urholkar välfärden och ökar ojämlikheten, vilket är något som Oxfam i en ny rapport visade också är en betydande faktor när det gäller att driva på fortsatta klimatförändringar.

Det handlar om målkonflikter mellan den fortsatta tillväxten, hur vi når ett välmående samhälle efter 2030 och det vi måste göra för att just klara klimatet. Det handlar också om målet för hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt förändringen av arbetsrätten i relation till agendans mål om anständiga arbetsvillkor för alla, för att nämna några saker.

Vänsterpartiet konstaterar att trots att Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling har jämställdhet både som ett eget mål och som ett perspektiv som ska genomsyra hela agendan saknas en feministisk analys av regeringens förslag på Sveriges genomförande.

Kvinnors rättigheter är en helt avgörande nyckel till utveckling. Det är avgörande att kvinnor i fattiga länder tillåts sätta dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser.

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Vänsterpartiet anser därför

att regeringen, som utger sig för att vara feministisk, bör återkomma med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030.

Vänsterpartiet kan konstatera att Agenda 2030 med sina 17 mål och 169 delmål inte är en buffé där man kan välja att genomföra de åtgärder som behövs för att nå de mål som faller sig lättast att nå. Att börja plocka de lågt hängande frukterna är väl gott så, men till slut behöver även Sverige ta sig an de stora frågorna bortom orden.

Sverige når, som nämnts tidigare, inte ens sina egna uppsatta miljömål. De är mål som, om vi når dem, skulle göra att vi i stort skulle nå flera av Agenda 2030-målen om klimat, miljö och vatten.

När det gäller klimatet, den ekonomiska ojämlikheten, anställningstryggheten, människor som lever i utanförskap och en god utbildning för alla är vi inte på väg åt rätt håll. Sverige har varit ett ledande land i de här frågorna. Regeringen och riksdagen behöver hålla i det här arbetet för att se till att det fortsätter att vara så.

Agenda 2030-arbetet belyser det som vissa ser som en klyscha men som i det här fallet är så sant: Bara tillsammans – alla medborgare, alla samhällets delar och i slutändan alla nationer – kan vi gå i mål med Agenda 2030. Låt oss då göra det.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 277 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi är beroende av varandra. Vi har ett ansvar för varandra. Det ansvaret sträcker sig bortom kulturella och geografiska gränser. Vi kristdemokrater menar att det är centralt att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Det är därför en viktig sak när kammaren röstar igenom ett övergripande riksdagsbundet mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 med en samstämmig politik.

Men det räcker inte med det som sker här i kammaren. Genomförandet måste ske varje dag, av oss alla. Vi behöver arbeta hårt för att nå målen på global, nationell, regional och kommunal nivå. Mycket görs i dag. Många initiativ tas för att öka inkludering, för att minska utsatthet och fattigdom och för att bekämpa klimathotet. Men vi har fortfarande en lång väg att gå.

Om vi ser till Sverige kan vi se att SCB i sin uppföljning av Agenda 2030 förra året konstaterar att det finns stora utmaningar i genomförandet. En av dessa är ojämlikheter mellan olika grupper. De minskar inte utan ökar på flera områden. Därför fokuserar SCB i årets rapport helt på frågan om ojämlikhet utifrån principen att inte lämna någon utanför.

En mörk bild målas upp, inte minst vad gäller barnens situation. Barns hälsa i Sverige är inte jämlik. Det uppskattas att 10 procent av svenska barn kan ha utsatts för psykisk eller fysisk misshandel eller vanvård. Många barn upplever att de blir utsatta för nätmobbning. Det är något som ingen ska behöva drabbas av.

SCB visar också att utbildningsnivå, kön och huruvida man lever ensam eller inte kraftigt påverkar livslängden i Sverige. Högutbildade, sammanboende kvinnor lever längre. Men kvinnor och flickor drabbas också oftare av psykisk ohälsa. Det gäller också personer som inte förvärvsarbetar, som är låginkomsttagare eller som har en intellektuell funktionsnedsättning.

Vi kan också se att fler är oroliga för överfall och hot i områden med socioekonomiska problem och att det sker fler allvarliga brott där jämfört med i övriga områden. Det här är bara ett axplock av de ojämlikheter som framkommer i rapporten. Det är mycket oroande läsning som visar att vi behöver förbinda oss att jobba ännu hårdare för att nå målen.

Fru talman! Att debattera och diskutera frågor kopplade till Agenda 2030 kan inte vara mer aktuellt, särskilt inte ur ett globalt perspektiv. Rekordhetta i Australien, skogsbränder i Kalifornien och cykloner i Moçambique är bara några exempel på hur extremväder som följd av klimatförändringar nyligen har skapat förödelse och drivit människor på flykt.

The Lancets senaste årsrapport om hur klimatförändringarna påverkar den globala hälsan visar en dystert framtid. Forskarna varnar för att om vi inte hejdar klimatförändringarna nu kommer vi att se mer matbrist, värmerelaterad dödlighet och ökad förekomst av infektioner, vattenburna sjukdomar, stormar och bränder.

Pandemin har förvisso tillfälligt minskat klimatutsläppen, men det finns andra effekter av pandemin som oroar och som riskerar att medföra bestående negativa hälsoeffekter och ökad fattigdom. Nu i veckan rapporterade Rädda Barnen att många års arbete mot undernäring riskerar att gå förlorat då produktionen av mat har minskat under pandemin och matpriserna har drivits upp.

Skolstängningar har inneburit att många barn har förlorat inte bara den värdefulla skolgången utan i fattiga länder kanske sitt enda mål mat om dagen. Den akuta hungern beräknas att på grund av pandemin fördubblas i år, till att drabba 265 miljoner människor. Årets Nobelprisvinnare World Food Programme behövs mer än någonsin. Det är bra att de nu satsar stort på att motverka den utvecklingen och att Sverige stöder detta arbete.

Tyvärr går utvecklingen bakåt på flera områden. Världsbanken uppskattar att mellan 88 och 115 miljoner människor kommer att hamna i extrem fattigdom under 2020, och siffran fortsätter att öka till 150 miljoner under 2021. Det är ett trendbrott i helt fel riktning. De senaste tjugo åren har fattigdomen stadigt minskat, men nu ökar den alltså. Förutom att fler tvingas leva i extrem fattigdom blir konsekvensen att vi backar även på andra områden.

Rädda Barnen varnar för att fler barn hamnar i barnarbete och barnäktenskap när familjer tvingas hitta olika vägar till försörjning. IMF varnar för att pandemin kan spä på konflikter och social oro när konkurrensen ökar om resurserna. De visar att tidigare pandemier har skapat en ond spiral av ekonomiskt trångmål, ökande ojämlikhet och social oro i de mest drabbade länderna.

Förutom att en växande fattigdom skapar mänskligt lidande påverkar den även oss. Världsbanken uppskattar att åtta av tio av de som nu halkar tillbaka till extrem fattigdom lever i medelinkomstländer. De länderna är viktiga delar i globala värdekedjor och kommer att kunna ha stor påverkan även på ekonomier i västvärlden.

Fru talman! Den ekonomiska krisen blir också värre och svårare att bekämpa i många fattigare länder. Förutom den minskade ekonomiska aktiviteten i ekonomin på grund av restriktioner och nedstängningar minskar inflödet av pengar till länderna. Dels minskar så kallade remitteringar från släktingar som bor och arbetar i rikare länder, dels riskerar biståndet att sina när givarländerna också går igenom ekonomisk kris.

Det behöver vi göra vad vi kan för att motverka. Jag är stolt över att vi från svenskt håll fortsätter att hålla fast vid enprocentsmålet. Just nu är det särskilt angeläget. Vi är också hängivna arbetet med Agenda 2030 i dag.

Vi står förstås inte ensamma i detta arbete. Vi kan bara bekämpa fattigdom, avvärja klimatkrisen och nå övriga mål i Agenda 2030 tillsammans. Det är därför positivt att USA:s kommande president har annonserat att landet kommer att återansluta till Parisavtalet. En lång rad länder redovisar positiva saker i samband med implementeringen av Agenda 2030. Men det finns mycket kvar att göra. Vi behöver se över skuldavskrivningar för de fattigare länderna för att inte lägga sten på redan tung börda. Vi har sett att de länderna har haft sämre chanser att låna till den typ av kraftiga ekonomiska stimulanser som vi, västvärldens länder, har kunnat göra.

IMF rapporterar att covid-19-relaterade stimulanser i Afrika söder om Sahara uppgår till ungefär 3 procent av bnp i snitt. Det är av redan låga bnp-siffror och betydligt mindre än andra länders stimulanser. Det kommer naturligtvis att slå mot långsiktiga tillväxt- och utvecklingsmöjligheter och mot jobb, företagande och innovationer i de länderna. Vi behöver nu göra vad vi kan för att hjälpa de människorna och de ekonomierna att komma på fötter för att vi och de ska kunna återgå till den positiva trend gällande fattigdomsbekämpning som rådde före pandemin.

Fru talman! Kristdemokraterna välkomnar regeringens intention att ta arbetet med att genomföra Agenda 2030 vidare. Vi anser dock att det nya målet för arbetet bör följas upp och redovisas till riksdagen oftare än vad regeringen föreslår. I stället för en gång per mandatperiod bör redovisningen ske vartannat år, så som i dag sker med Sveriges politik för global utveckling, PGU. Det är därför bra att utskottet har kommit överens om och är enigt om detta. Det är också i linje med Kristdemokraternas motion.

Eftersom det nya målet för Agenda 2030 ersätter vissa men inte alla mål inom PGU vill vi från Kristdemokraterna också lyfta upp vikten av att dessa övriga delar, framför allt mål och inriktning för utvecklingssamarbetet, inte tappar i fråga om uppföljning. Att säkerställa att detta arbete följs upp och utvärderas noggrant är centralt för oss. Ett effektivt och ändamålsenligt bistånd som kommer de mest behövande till del bygger på möjligheten att följa upp och utvärdera politikens genomförande.

Jag yrkar därför bifall till vår reservation nummer 7.

Kristdemokraternas utgångspunkt för politiken bottnar i varje människas värde och rätt till värdighet, som inte begränsas av nationsgränser. Denna övertygelse om vårt solidariska ansvar för varandra behövs för att göra det som krävs för att genomföra Agenda 2030.

Anf. 278 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! I år är det första året sedan 1998 som den extrema fattigdomen ökar sett till antalet människor på vår jord. I oktober räknade man med att det i år kommer att kunna vara så många som 115 miljoner människor som lever i extrem fattigdom. Siffran kommer efter coronakrisen att ha ökat från runt 8 till runt 9 procent. Det är fruktansvärt många människor som lever i en otroligt utsatt situation och en extrem ofrihet. För det är klart, fru talman, att den som är extremt fattig och inte har resurser nog att klara sig också är den som är kanske allra mest ofri på vår planet.

Fru talman! Vi står också som människor inför extremt stora utmaningar när det gäller klimatet. Det är ingen hemlighet att Sverige har en ambitiös politik när det gäller klimatet, och det är bra. Men det är också uppenbart att både vi och hela världen behöver göra mer, arbeta hårdare, innovera mer, företaga mer och öka vårt välstånd så att vi kan investera mer om vi vill rädda klimatet, men också om vi vill lyfta människor ur fattigdom.

Fru talman! Det är märkligt att det i Sverige finns tillväxtkritiker – människor som är kritiska till att vi ska ha mer resurser att lägga på att lyfta människor ur fattigdom och till att vi ska ha mer resurser till att bygga klimatsmarta energilösningar och till att lyfta oss människor ur vårt erbarmliga tillstånd när det gäller klimatfrågan. När människor arbetar kallas det nämligen ekonomi, och när människor producerar mer i år än vi gjorde förra året kallas det tillväxt. Och, fru talman, om vi ska lösa klimatkrisen, lyfta människor ur fattigdom och uppnå vartenda ett av de så viktiga målen i Agenda 2030 kommer vi att behöva ordentligt med tillväxt.

Fru talman! Jag är också road för detta ur perspektivet att coronakrisen har slagit hårt inte bara mot ekonomier och människor som redan från början varit socialt eller ekonomiskt utsatta utan mot ekonomin i hela världen. Detta innebär att många länder funderar på sina utgifter, och biståndet hamnar i skottgluggen för alltför många länder som borde vara med och bidra till att lyfta människor runt om i världen och till att uppnå Agenda 2030-målen.

Jag är glad för att Liberalerna är en av de tydligaste rösterna i Sveriges riksdag för enprocentsmålet för biståndet. Men jag menar också att vi, som levande i en välfungerande demokrati och som ett land som är en viktig del av världens ekonomi, kommer att behöva ligga på och driva på andra länder – för att ekonomierna runt om i världen ska fortsätta att vara öppna så att vi kan få mer resurser nästa år än i år men också för att även andra ska ta ansvar i biståndspolitiken.

Fru talman! Liberalerna har en reservation, nummer 5, och smidigt nog handlar den också om mål nummer 5. Jag yrkar naturligtvis bifall till den. Det handlar om jämställdhet. Om vi ska lyfta människor ur fattigdom och se till att fler runt om i världen får utbildning och får leva sina liv i frihet och att flera av de andra målen i Agenda 2030 uppnås kommer det nämligen att behövas mycket mer arbete för jämställdheten.

Fru talman! Det finns en kritik mot Agenda 2030-målen, och det är inte så märkligt. Det är inte okomplicerat när alla världens länder ska försöka komma överens om gemensamma mål för en hållbar utveckling. Det är klart att vissa saker är svåra att få med på en sådan agenda.

Ett sådant område, där Agenda 2030 faktiskt inte räcker hela vägen, är kraven på demokrati. Det finns några mål som berör demokrati, men det berörs inte tillräckligt tydligt i agendan. Ska man uppnå demokrati och jobba med demokratifrågan inom ramen för Agenda 2030 – sprida demokrati och på så sätt ge människor de verktyg som behövs för att skapa frihet – är det helt oskiljbart från demokratifrågan att också jobba mer med jämställdhet.

Vi har förslag i vår reservation som handlar om hur Sverige kan driva jämställdhetsagendan, både i FN och gentemot andra länder. Det handlar om att ta viktiga initiativ för att kvinnor ska få en större och mer betydande roll i konstitutionsbyggande och demokratiseringsprocesser runt om i

världen. Det handlar om att kvinnor ska vara mer representerade i parlament runt om i världen. Och, fru talman, det handlar helt enkelt om att ge människor frihet, oavsett vilket kön de råkar ha.

Fru talman! Detta är ytterligare ett skäl till att biståndsfrågan blir så viktig. Det är mot bakgrund av behovet av demokrati, både för ekonomisk frihet och för att uppnå de andra målen, som det har varit en så viktig del av Liberalernas politik och Liberalernas bidrag till biståndspolitiken från januaripartierna att lyfta demokratin även där.

Fru talman! Vid sidan av vår reservation välkomnar Liberalerna med öppna armar att Sverige nu får en ordentlig strategi för att uppnå dessa mål. Vi tycker att det är bra att regeringen på utskottets anmodan kommer att rapportera oftare.

Detta är en agenda som behöver genomsyra Sveriges politik och som behöver tas på allvar. Ska vi lyfta människor ur fattigdom och se till att rädda människor runt om på vår jord från klimatförändringarna och få en hållbar framtid med jämställdhet och demokrati kommer det att behövas stora ansträngningar, både här på hemmaplan och i världen.

Fru talman! Med de orden vill jag önska dem som kanske tittar på detta, talmanspresidiet och de få kollegor som är kvar här en riktigt god chismukkah. Det är ju bara ett par dagar tills chanukka når sin kulmen, och det är inte så långt till jul. Det passar alltså bra att säga: Från oss alla till er alla – en riktigt god chismukkah!

Anf. 279 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! ”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” Detta formulerades 1987 i rapporten *Vår gemensamma framtid*, den så kallade Brundtlandrapporten. Brundtlandkommissionen hade under ledning av Norges dåvarande socialdemokratiska statsminister Gro Harlem Brundtland fått FN:s uppdrag att utarbeta förslag för en bättre miljö och en hållbar utveckling. Rapporten blev ett viktigt avstamp i det globala arbetet för hållbarhet.

Inte minst lades grunden för det som kom att bli nästa steg: att FN under konferensen i Rio de Janeiro 1992 kom att anta Agenda 21, där världen med sikte på det 21:a århundradet skulle ta sig an miljöförstöring och bekämpande av fattigdom samt att stärka demokratin.

Ambitionerna för Agenda 21 var omfattande. Tanken var att det inte bara skulle bli en skrivbordsprodukt utan skulle bli ett arbete som präglade hela samhället. Sverige tog arbetet på mycket stort allvar. Engagemanget var påtagligt hos regeringen, i kommunerna och ute bland föreningar.

Under min egen skoltid på 90-talet fick vi lära oss om Agenda 21. Vi fick i uppgift att fundera över hur vi själva kunde bidra, och undervisningen präglades av att lära känna världen och ta ansvar för den. Det var helt enkelt en gedigen folkbildningsinsats för demokrati och hållbarhet.

FN antog sedermera också de så kallade millenniemålen. Siktet var att fram till 2015 utrota fattigdom och svält och stärka utbildning och hälsa med särskilt fokus på barn.

När vi nu står inför att genomföra Agenda 2030 tar vi vidare ett arbete som människor har bedrivit mycket ambitiöst och förtjänstfullt före oss. Med Agenda 2030 greppar vi stafettpinnen för nästa sträcka.

Hållbarheten har länge definierats enligt tre dimensioner: den miljömässiga hållbarheten, den sociala hållbarheten och den ekonomiska hållbarheten. I det övergripande mål för Agenda 2030 som riksdagen nu antar återfinns detta. Vi säger att Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Vi gör också bedömningen att Sverige för att målet ska nås bör bedriva ett arbete som bidrar till hållbar utveckling i samhället nationellt och internationellt. Det balanserade och integrerade förhållningssättet till hållbarhetens ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner är centralt. Det här är bra och rätt.

Det finns också skäl att resonera lite djupare om målet och bedömningarna. Att avgöra vad som är hållbart är nämligen inte tvärenkelt. Det vi nu åtar oss med Agenda 2030 är att analysera och utvärdera den politik vi bedriver utifrån just hållbarhet. Som vägledning finns 17 uppsatta mål och 169 delmål. Varje land bestämmer självt utifrån sina förutsättningar hur målen ska nås, och varje land har till uppgift att se till att alla de olika politikområdena stämmer överens sinsemellan.

Agenda 2030 blir likaså ett verktyg för att identifiera när de inte stämmer överens, och den är ett verktyg för att identifiera när olika mål kommer i konflikt med varandra. Att det uppstår målkonflikter är inget ovanligt och inget som helt kan undvikas. Målkonflikter är en helt naturlig del av den politiska vardagen. Vår uppgift är att se dem och förstå dem ur alla väsentliga hållbarhetsvinklar och därefter göra en politisk bedömning av vad som är det rimligaste beslutet i det enskilda fallet och vad som kokar ihop till den bästa helheten.

En viktig uppgift är att åstadkomma en bred samhällelig uppslutning bakom Agenda 2030. Det är inte meningen att det här ska vara något expertprojekt som snurrar ovanför människors huvuden, utan tvärtom. Vi måste därför fundera på hur vi också den här gången ser till att eleverna blir delaktiga. Vi måste hjälpa till att skapa ett tryck bakom det internationella fackliga arbetet för mänskliga rättigheter. Vi måste utvärdera vad vi har för demokratiska arenor där samhällsdebatten kan ske på jämlika och rättvisa villkor.

Att lyckas med att få ett samhällsengagemang i frågorna har betydelse för vår samlade förmåga att göra bra analyser. Vi kommer sannolikt inte alltid att vara överens om hur saker bör ses eller vilken avvägning som är den rätta. Det är inte heller alltid syftet. Däremot kan metoden, transparen- sen och engagemanget innebära att fler har möjlighet att opinionsbilda och påverka och att de beslut som fattas kan få större legitimitet.

En inte oviktig FN-ambition här är det högre demokratiska syftet. Ett samhälle som styrs av demokratiska principer och inte bara av de rikas och starkas intressen blir mer rättvist och fredligt. Att demokratisera världen innebär att kunna lösa konflikter och skapa förbättringar. Det är också här som det internationella samarbetet kommer in för att stärka en demokratisk världsordning och nå agendans mål.

Fru talman! Att utveckla samhället till det bättre kräver att vi inte låter dystopin äta oss. Det är viktigt att vi bygger framtidstro, att vi tror på människans vilja och förmåga och att vi ser optimistiskt på den tekniska utvecklingen och hur den kan hjälpa oss. Med rätt politik på det kan vi röra oss i rätt riktning.

Det finns flera viktiga exempel på detta i Sverige. Några exempel är Hybritprojektet i Luleå, där man nu ska tillverka stål utan kol, LKAB:s satsning i Kiruna på fossilfri produktion och förstås Northvolt i Skellefteå, denna enorma fabrik som ska tillverka batterier åt den växande marknaden. Det här handlar om högproduktiva, konkurrenskraftiga och gröna jobb som skapar tillväxt, utvecklar ekonomin, ger skattepengar till omsorgerna och bidrar till omställningen. Så här kombinerar vi hållbarhetsaspekterna.

För att vara framgångsrik i denna så klassiska svenska strukturomvandlingspolitik krävs investeringar för nya jobb. Det krävs också en generös a-kassa, en bred arbetsmarknadspolitik och gott om utbildningsplatser, så att människor kan ta de nya jobben – för det är människorna som vi jobbar med.

Det är direkt motverkande för samhällets förmåga om vissa kan gotta sig i lyxkonsumtion medan andra tvingas stressa mellan osäkra låglönejobb. Rättvisa är en förutsättning för att lyckas med Agenda 2030. Själv är jag övertygad om att det kommer att bli bra. Sverige har flera föredömliga exempel att peka på från både i går och i dag. Nu gäller det att det blir ännu mer verkstad.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag vill även önska en god jul och framföra ett stort tack.

Anf. 280 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Att bygga en bättre värld känns allt som oftast svårt. Det här året har inte gjort det enklare. När pandemin spreds över världen var det inte så att problemen och utmaningarna vi hade innan försvann. De har snarare tilltagit.

Nu går 2020 mot sitt slut. Vi är många som hoppas att nästa år bär med sig fler ljusglimtar än vad detta år bjudit på. Nu går utvecklingen på många håll i världen bakåt. Människor tvingas lämna sina hem i klimatförändringarnas spår när ogreppbara arealer skog brinner upp och häftiga regn och översvämningar lämnar marken obrukbar. Dessutom sprids ett livsfarligt virus som inte bara tagit människors liv utan också försatt miljontals människor i en akut och extrem fattigdom.

Att bygga en bättre värld känns allt som oftast svårt. Men det är lite lättare när vi gör det många tillsammans. Med Agenda 2030 har hela världen enats om ett samlat arbete för att nå de 17 målen, som i sig ska göra att vi når social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Det måste vi göra trots motgångarna. Nu är det i stället viktigare än någonsin att hålla ihop och växla upp. Därför är det också så bra att den här propositionen nu är på plats, så att vårt, Sveriges, arbete kan fokuseras och målen nås.

Agendan är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefindandet. Världens länder har åtagit sig att fram till 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikhet inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att se till att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att vidta ansträngningar för att nå dem som är utsatta samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess resurser. Att ingen ska lämnas utanför är en bärande princip som utgår från ett rättighetsperspektiv för individen.

Att minska ojämlikheten både inom och mellan länder är en förutsättning för att ge alla människor tillgång till grundläggande samhällsservice såsom bostad, god hälsovård, utbildning och ekonomisk egenmakt. Mänskliga och medborgerliga rättigheter ska respekteras, och demokrati är ett ovärderligt verktyg.

Fru talman! Att bygga en bättre värld känns allt som oftast svårt. Men att börja där man står är ofta en bra början, och vi ska leva upp till de åtaganden som vi har på hemmaplan.

Därför är jag oroad över det faktum att Sveriges arbete med genomförandet av Agenda 2030 går alldeles för långsamt. Statiska centralbyrån gjorde förra året en lägesbild av hur arbetet fortskrider, och resultat av den är ingenting vi kan vara nöjda med. Det konstateras bland annat att våra nuvarande styrmedel inte räcker för att leva upp till miljö- och klimatmålen, att ojämlikheten ökar i stället för att minska, och att det inte går att se en minskning av våld och kränkningar.

Det är helt avgörande att vårt arbete på de tre punkterna växlar upp och slår igenom i den politik som vi i den här kammaren beslutar. Om vi ska nå målen i Agenda 2030 går det inte att sänka skatten för de rika eller göra det billigare att släppa ut; vi måste göra det rakt motsatta.

Men vi har inte bara vår egen måluppfyllelse att tänka på. Sverige har också ett ansvar och en stor möjlighet att hjälpa fler att nå målen. Det arbete Sverige gör i världen ska också genomsyras av helhetstanken i Agenda 2030. I coronapandemins spår riskerar arbetet att klinga av och helt ersättas av krisåtgärder. Men för att skapa långsiktighet i arbetet är det viktigt att pandemin inte blir en bromskloss utan snarare en anledning att jobba mer, hårdare och bredare. Det gäller att återstarta med nya och bättre förutsättningar att klara framtidens utmaningar. En grön återstart.

Innan pandemin, i september 2019, presenterade en grupp oberoende forskare som FN utsett en lägesrapport om världens genomförande av Agenda 2030. Rapporten visar på en avmattning i framstegstakten och att världens länder redan då var långt ifrån att nå målen. Samtidigt visar rapporten att det finns möjlighet att vända den utvecklingen.

Då måste vi steppa upp. Sverige ska även fortsättningsvis vara pådrivande i EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande. Det ska ske på flera sätt som genom handel, internationellt samarbete, kunskapsutbyte, högre utbildning, forskning och innovation. Sverige bidrar genom att det offentliga, näringslivet, universitet, högskolor och civilsamhället deltar på flera arenor, både bilateralt och multilateralt.

Vi har en feministisk regering som bedriver en feministisk utrikes- och utvecklingspolitik. Det gör vi för att det gör skillnad på riktigt i miljontals kvinnors och flickors liv. Men vi gör det också därför att vi genom att stärka kvinnorna, ekonomiskt, med mer utbildning, med mer makt över sin egen kropp också tar oss också närmare att nå de andra målen och inte bara det om jämställdhet.

Detsamma gäller klimatutmaningen. Vi har inte många år på oss om vi menar allvar med att tackla klimatkrisen. Vi får oroande rapporter varje vecka nu om att det går för sakta och att vi måste göra mer. För om ekonomisk utveckling ska ta människor ur fattigdom måste det också finnas en värld som går att leva i. Det finns ju inga jobb på en död planet.

Fru talman! Att arbeta inkluderande och övergripande kan vara svårt ibland i våra system som i hög grad är uppbyggda som stuprör där varje område hanteras för sig. Nu måste vi lära oss att arbeta annorlunda.

Vi i Miljöpartiet har alltid hävdad att olika politikområden hänger ihop och är mycket mer beroende av varandra än vad som är uppenbart vid en första anblick. Det är vad världen sett nu också. Agendan handlar om att främja och synliggöra även vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt.

Den proposition som regeringen lagt fram understryker det. Den handlar om hur vi tar viktiga steg i styrning av processer i statlig förvaltning, vad som är myndigheternas roll och att vi måste vara tydligare vid upphandling. Målet ska också vara riksdagsbundet. Det är därför vi får stå här i den sena kvällen och debattera detta för att förankra och tydliggöra Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt.

Agendan sträcker sig till 2030, men arbetet för en hållbar utveckling behöver fortsätta även efter det, speciellt efter det senaste årens utmaningar och backlash. Att världen har gemensamma mål underlättar. Nu ska vi bara uppnå dem, och det kan vi bara göra tillsammans.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 18 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelser

2020/21:56 Internationella försvarssamarbeten

2020/21:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 15 januari 2021*.

EU-dokument

COM(2020) 826 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma bestämmelser för att säkerställa grundläggande vägtransporter av gods och passagerare efter slutet av den övergångsperiod som anges i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen

COM(2020) 828 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om vissa aspekter på flygsäkerhet med anledning av utgången av den övergångsperiod som anges i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen

Socialutskottets betänkande
2020/21:SoU18 Pandemilag

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 december

2020/21:237 Brottsprovokation

av *Katja Nyberg* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:238 Hastighetssänkningar och tillväxten

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:239 Kärnbränsleförvaret

av *Joar Forssell* (L)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 december

2020/21:994 Politiskt motiverad skadegörelse på Nationalmuseum

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:995 Uppsägning av personal inom kollektivtrafiken

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:996 Forskning om vätgasteknik

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:997 Näringspolitiska initiativ för grönt flygbränsle

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:998 Personer som bedöms som säkerhetsrisker

av *Lars Beckman* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:999 Uppdatering av lagstiftningen om skydds jakt

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1000 Den nya licensmarknaden för spel

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1001 Samrådsprocesserna under covid-19-pandemin

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1002 Högspecialiserad vård

av *Anders W Jonsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1003 Åtgärder för elkapacitet på kort sikt
av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1004 Dyslexisatsning för blivande lärare
av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1005 Kommunikationer till och från Holmön
av *Helena Lindahl* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1006 Tiggande EU-medborgare
av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1007 Sjukhuskyrkans arbete
av *Jakob Forssmed* (KD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1008 Utformningen av filmstödet
av *Roland Utbult* (KD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1009 Gummigranulat i konstgräsplaner
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:1010 Förföljelse av religiösa minoriteter
av *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1011 Krav för universitetsstatus
av *Patrick Reslow* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1012 Hållbara vattentjänster
av *Larry Söder* (KD)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:1013 Hälsofrämjande arrangemang i coronatider
av *Johan Andersson* (S)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1014 Gränshandelns påverkan av sänkta skatter i Norge
av *Matheus Enholm* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 december

2020/21:816 Sälarnas situation

av *Elin Lundgren* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:883 Statlig vägledning inom barnrätten

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:880 Dispens för taxameter
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:894 Bortgifta barn
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

Prot. 2020/21:55
16 december
-----

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 22.46.

Sammanträdet leddes

av tjänstgörande ålderspresidenten Mikael Oscarsson från dess början till
och med § 6 anf. 44 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 84 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 133 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 169 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 227 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 262 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 5 Ärende för bordläggning	1
§ 6 Arbetsmarknad och arbetsliv och Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU2	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU5	2
Anf. 1 MATS GREEN (M)	2
Anf. 2 ALI ESBATI (V) replik	3
Anf. 3 MATS GREEN (M) replik.....	4
Anf. 4 ALI ESBATI (V) replik	4
Anf. 5 MATS GREEN (M) replik.....	4
Anf. 6 MAGNUS PERSSON (SD)	5
Anf. 7 MARTIN ÅDAHL (C).....	6
Anf. 8 MATS GREEN (M) replik.....	9
Anf. 9 MARTIN ÅDAHL (C) replik	10
Anf. 10 MATS GREEN (M) replik.....	10
Anf. 11 MARTIN ÅDAHL (C) replik	11
Anf. 12 ALI ESBATI (V) replik	11
Anf. 13 MARTIN ÅDAHL (C) replik	11
Anf. 14 ALI ESBATI (V) replik	12
Anf. 15 MARTIN ÅDAHL (C) replik	12
Anf. 16 ALI ESBATI (V)	12
Anf. 17 DÉSORÉE PETHRUS (KD).....	15
Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik	17
Anf. 19 DÉSORÉE PETHRUS (KD) replik.....	18
Anf. 20 MARTIN ÅDAHL (C) replik	18
Anf. 21 DÉSORÉE PETHRUS (KD) replik.....	18
Anf. 22 ARMAN TEIMOURI (L)	18
Anf. 23 MATS GREEN (M) replik.....	21
Anf. 24 ARMAN TEIMOURI (L) replik.....	21
Anf. 25 MATS GREEN (M) replik.....	22
Anf. 26 ARMAN TEIMOURI (L) replik.....	22
Anf. 27 ANNA JOHANSSON (S).....	22
Anf. 28 MAGNUS PERSSON (SD) replik.....	25
Anf. 29 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	25
Anf. 30 MAGNUS PERSSON (SD) replik.....	25
Anf. 31 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	26
Anf. 32 MATS GREEN (M) replik.....	26
Anf. 33 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	26
Anf. 34 MATS GREEN (M) replik.....	27
Anf. 35 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	27
Anf. 36 DÉSORÉE PETHRUS (KD) replik.....	28
Anf. 37 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	28
Anf. 38 DÉSORÉE PETHRUS (KD) replik.....	29

Anf. 39 ANNA JOHANSSON (S) replik	29
Anf. 40 ALI ESBATI (V) replik	29
Anf. 41 ANNA JOHANSSON (S) replik	30
Anf. 42 ALI ESBATI (V) replik	30
Anf. 43 ANNA JOHANSSON (S) replik	30
Anf. 44 LEILA ALI-ELMI (MP)	31
Anf. 45 MAGNUS PERSSON (SD) replik	33
Anf. 46 LEILA ALI-ELMI (MP) replik	33
Anf. 47 MAGNUS PERSSON (SD) replik	33
Anf. 48 LEILA ALI-ELMI (MP) replik	33
Anf. 49 SAILA QUICKLUND (M)	33
Anf. 50 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	35
Anf. 51 MARTIN ÅDAHL (C).....	37
(Beslut fattades under § 11.).....	38
§ 7 Studiestöd	38
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU2	38
Anf. 52 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	38
Anf. 53 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	40
Anf. 54 PIA NILSSON (S) replik	41
Anf. 55 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	42
Anf. 56 PIA NILSSON (S) replik	42
Anf. 57 MICHAEL RUBBESTAD (SD) replik	42
Anf. 58 DANIEL RIAZAT (V).....	43
Anf. 59 PIA STEENSLAND (KD)	44
Anf. 60 PIA NILSSON (S) replik	46
Anf. 61 PIA STEENSLAND (KD) replik	46
Anf. 62 PIA NILSSON (S) replik	46
Anf. 63 PIA STEENSLAND (KD) replik	47
Anf. 64 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	47
Anf. 65 PIA STEENSLAND (KD) replik	47
Anf. 66 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	48
Anf. 67 PIA STEENSLAND (KD) replik	48
Anf. 68 PIA NILSSON (S).....	48
Anf. 69 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	50
Anf. 70 MARIA NILSSON (L).....	52
Anf. 71 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik.....	53
Anf. 72 MARIA NILSSON (L) replik	53
Anf. 73 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik.....	53
Anf. 74 MARIA NILSSON (L) replik	53
Anf. 75 MATS BERGLUND (MP).....	53
Anf. 76 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik.....	55
Anf. 77 MATS BERGLUND (MP) replik	56
Anf. 78 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik.....	56
Anf. 79 MATS BERGLUND (MP) replik	57
Anf. 80 PIA STEENSLAND (KD) replik	57
Anf. 81 MATS BERGLUND (MP) replik	57
Anf. 82 PIA STEENSLAND (KD) replik	58

Anf. 83 MATS BERGLUND (MP) replik	58
(Beslut fattades under § 11.)	58
§ 8 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och	
funktionsnedsättning	58
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU1	58
Anf. 84 ARIN KARAPET (M)	58
Anf. 85 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	60
Anf. 86 ARIN KARAPET (M) replik	60
Anf. 87 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	60
Anf. 88 ARIN KARAPET (M) replik	61
Anf. 89 IDA GABRIELSSON (V) replik	61
Anf. 90 ARIN KARAPET (M) replik	61
Anf. 91 IDA GABRIELSSON (V) replik	62
Anf. 92 ARIN KARAPET (M) replik	62
Anf. 93 JULIA KRONLID (SD).....	62
Anf. 94 IDA GABRIELSSON (V) replik	65
Anf. 95 JULIA KRONLID (SD) replik.....	65
Anf. 96 IDA GABRIELSSON (V) replik	65
Anf. 97 JULIA KRONLID (SD) replik.....	66
Anf. 98 IDA GABRIELSSON (V).....	66
Anf. 99 HANS EKLIND (KD)	69
Anf. 100 IDA GABRIELSSON (V) replik	71
Anf. 101 HANS EKLIND (KD) replik	71
Anf. 102 IDA GABRIELSSON (V) replik	72
Anf. 103 HANS EKLIND (KD) replik	72
Anf. 104 MATS BERGLUND (MP) replik	73
Anf. 105 HANS EKLIND (KD) replik	73
Anf. 106 MATS BERGLUND (MP) replik	74
Anf. 107 HANS EKLIND (KD) replik	74
Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN.....	74
Anf. 109 MATTIAS VEPSÄ (S)	74
Anf. 110 JULIA KRONLID (SD) replik.....	76
Anf. 111 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	77
Anf. 112 JULIA KRONLID (SD) replik.....	78
Anf. 113 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	78
Anf. 114 IDA GABRIELSSON (V) replik	78
Anf. 115 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	79
Anf. 116 IDA GABRIELSSON (V) replik	79
Anf. 117 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	80
Anf. 118 HANS EKLIND (KD) replik	80
Anf. 119 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	80
Anf. 120 HANS EKLIND (KD) replik	81
Anf. 121 MATTIAS VEPSÄ (S) replik	81
Anf. 122 SOLVEIG ZANDER (C)	81
Anf. 123 IDA GABRIELSSON (V) replik	83
Anf. 124 SOLVEIG ZANDER (C) replik	83
Anf. 125 IDA GABRIELSSON (V) replik	83
Anf. 126 SOLVEIG ZANDER (C) replik	84
Anf. 127 BENGT ELIASSON (L).....	84
Anf. 128 IDA GABRIELSSON (V) replik	86
Anf. 129 BENGT ELIASSON (L) replik.....	86

Anf. 130 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	86
Anf. 131 BENGT ELIASSON (L) replik	87
Anf. 132 JULIA KRONLID (SD) replik	87
Anf. 133 BENGT ELIASSON (L) replik	87
Anf. 134 JULIA KRONLID (SD) replik	88
Anf. 135 BENGT ELIASSON (L) replik	88
Anf. 136 MATS BERGLUND (MP).....	88
Anf. 137 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	91
Anf. 138 MATS BERGLUND (MP) replik	91
Anf. 139 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	92
Anf. 140 MATS BERGLUND (MP) replik	92
Anf. 141 JULIA KRONLID (SD) replik	92
Anf. 142 MATS BERGLUND (MP) replik	93
Anf. 143 JULIA KRONLID (SD) replik	93
Anf. 144 MATS BERGLUND (MP) replik	93
(Beslut fattades under § 11.).....	94
§ 9 Migration.....	94
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU4	94
Anf. 145 ARIN KARAPET (M).....	94
Anf. 146 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	96
Anf. 147 ARIN KARAPET (M) replik	96
Anf. 148 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	97
Anf. 149 ARIN KARAPET (M) replik	97
Anf. 150 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	97
Anf. 151 RIKARD LARSSON (S) replik	99
Anf. 152 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	100
Anf. 153 RIKARD LARSSON (S) replik	100
Anf. 154 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	100
(forts. § 12).....	101
Ajournering.....	101
Återupptaget sammanträde.....	101
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december.....	101
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	101
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	101
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	102
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	102
AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	102
AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen	103
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	104
SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	105
§ 12 (forts. från § 9) Migration (forts. SfU4)	105
Anf. 155 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	105
Anf. 156 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	107
Anf. 157 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	108
Anf. 158 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	108

Anf. 159	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	109
Anf. 160	FREDRIK MALM (L) replik.....	109
Anf. 161	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	110
Anf. 162	FREDRIK MALM (L) replik.....	110
Anf. 163	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	110
Anf. 164	HANS EKLIND (KD).....	111
Anf. 165	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	112
Anf. 166	HANS EKLIND (KD) replik	113
Anf. 167	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	114
Anf. 168	HANS EKLIND (KD) replik	114
Anf. 169	RIKARD LARSSON (S)	114
Anf. 170	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	117
Anf. 171	RIKARD LARSSON (S) replik	117
Anf. 172	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	117
Anf. 173	RIKARD LARSSON (S) replik	118
Anf. 174	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	118
Anf. 175	RIKARD LARSSON (S) replik	119
Anf. 176	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	119
Anf. 177	RIKARD LARSSON (S) replik	119
Anf. 178	HANS EKLIND (KD) replik	120
Anf. 179	RIKARD LARSSON (S) replik	120
Anf. 180	HANS EKLIND (KD) replik	121
Anf. 181	RIKARD LARSSON (S) replik	121
Anf. 182	JONNY CATO (C)	121
Anf. 183	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	123
Anf. 184	JONNY CATO (C) replik.....	123
Anf. 185	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	124
Anf. 186	JONNY CATO (C) replik.....	124
Anf. 187	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	124
Anf. 188	JONNY CATO (C) replik.....	124
Anf. 189	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	125
Anf. 190	JONNY CATO (C) replik.....	125
Anf. 191	HANS EKLIND (KD) replik	125
Anf. 192	JONNY CATO (C) replik.....	126
Anf. 193	HANS EKLIND (KD) replik	126
Anf. 194	JONNY CATO (C) replik.....	126
Anf. 195	FREDRIK MALM (L)	127
Anf. 196	KAROLINA SKOG (MP).....	129
Anf. 197	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	131
Anf. 198	KAROLINA SKOG (MP) replik	131
Anf. 199	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik	131
Anf. 200	KAROLINA SKOG (MP) replik	132
Anf. 201	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	132
Anf. 202	ARIN KARAPET (M) replik	135
Anf. 203	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	136
Anf. 204	ARIN KARAPET (M) replik	136

Anf. 205	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	137
Anf. 206	HANS EKLIND (KD) replik.....	137
Anf. 207	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	137
Anf. 208	HANS EKLIND (KD) replik.....	138
Anf. 209	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	138
Anf. 210	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	139
Anf. 211	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	139
Anf. 212	JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD) replik.....	140
Anf. 213	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	140
Anf. 214	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	140
Anf. 215	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	141
Anf. 216	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	141
Anf. 217	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	142
Anf. 218	FREDRIK MALM (L) replik	142
Anf. 219	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	142
Anf. 220	FREDRIK MALM (L) replik	143
Anf. 221	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	143
Anf. 222	JONNY CATO (C) replik	144
Anf. 223	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	144
Anf. 224	JONNY CATO (C) replik	145
Anf. 225	Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	145
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	145
§ 13	Samhällesekonomi och finansförvaltning	146
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU2.....	146
Anf. 226	MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	146
Anf. 227	DENNIS DIOUKAREV (SD).....	147
Anf. 228	ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	148
Anf. 229	JAKOB FORSSMED (KD).....	149
Anf. 230	ADNAN DIBRANI (S).....	150
Anf. 231	RICKARD NORDIN (C).....	152
Anf. 232	KAROLINA SKOG (MP) replik.....	153
Anf. 233	RICKARD NORDIN (C) replik.....	153
Anf. 234	KAROLINA SKOG (MP) replik.....	153
Anf. 235	RICKARD NORDIN (C) replik.....	154
Anf. 236	KAROLINA SKOG (MP).....	154
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	155
§ 14	Allmänna bidrag till kommuner	155
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU3.....	155
Anf. 237	JAN ERICSON (M)	155
Anf. 238	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	158

Anf. 239	JAN ERICSON (M) replik.....	158
Anf. 240	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	158
Anf. 241	JAN ERICSON (M) replik.....	158
Anf. 242	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	159
Anf. 243	ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	161
Anf. 244	JAKOB FORSSMED (KD)	163
Anf. 245	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	164
Anf. 246	JAKOB FORSSMED (KD) replik	165
Anf. 247	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	165
Anf. 248	JAKOB FORSSMED (KD) replik	165
Anf. 249	EVA LINDH (S)	165
Anf. 250	JAN ERICSON (M) replik.....	167
Anf. 251	EVA LINDH (S) replik.....	168
Anf. 252	JAN ERICSON (M) replik.....	168
Anf. 253	EVA LINDH (S) replik.....	168
Anf. 254	LARS THOMSSON (C)	168
Anf. 255	MATS PERSSON (L)	170
Anf. 256	KAROLINA SKOG (MP).....	171
Anf. 257	JAN ERICSON (M) replik.....	173
Anf. 258	KAROLINA SKOG (MP) replik	173
Anf. 259	JAN ERICSON (M) replik.....	174
Anf. 260	KAROLINA SKOG (MP) replik	174
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	175
§ 15	Statsskuldräntor m.m.	175
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU4	175
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	175
§ 16	Avgiften till Europeiska unionen.....	175
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU5	175
Anf. 261	JAN ERICSON (M)	175
Anf. 262	DENNIS DIOUKAREV (SD).....	177
Anf. 263	ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	179
Anf. 264	JAKOB FORSSMED (KD)	180
Anf. 265	BJÖRN WIECHEL (S)	181
Anf. 266	RICKARD NORDIN (C).....	183
Anf. 267	MATS PERSSON (L).....	184
Anf. 268	KAROLINA SKOG (MP).....	184
Anf. 269	JAN ERICSON (M) replik.....	185
Anf. 270	KAROLINA SKOG (MP) replik	185
Anf. 271	JAN ERICSON (M) replik.....	186
Anf. 272	KAROLINA SKOG (MP) replik	186
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	186
§ 17	Sveriges genomförande av Agenda 2030	187
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU28	187
Anf. 273	HANS WALLMARK (M)	187
Anf. 274	MATS NORDBERG (SD).....	189
Anf. 275	RICKARD NORDIN (C).....	191
Anf. 276	ELIN SEGERLIND (V).....	192
Anf. 277	JAKOB FORSSMED (KD)	194
Anf. 278	JOAR FORSSELL (L)	196
Anf. 279	BJÖRN WIECHEL (S)	198

Anf. 280 JANINE ALM ERICSON (MP).....	200	Prot. 2020/21:55
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	202	16 december
§ 18 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	202	-----
§ 19 Anmälan om interpellationer	203	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	203	
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	204	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 22.46.....	205	